IVAN ARJENTINSKI

ÎNTÎMPLĂRI NEVEROSIMILE

DACIA

Coperta și ilustrațiile: IOAN HORVAT-BUGNARIU

© *NARODNA KULTURA*
Sofia, 1967
Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii „Dacia"

IVAN ARJENTINSKI

ÎNTÎMPLĂRI NEVEROSIMILE

(Cronica unor vremuri depășite)

ROMAN

În românește de
MIHAIL MAGIARI

EDITURA DACIA
Cluj-Napoca. 1979

Să-și rîdă de sine însuși
este privilegiul celui puternic.

(*Nejravi* — înțelept
din antichitate)

Ceea ce mi-a atras mai mult atenția determinîndu-mă să mă ocup de jurnalul lui Onufri Olimpiiski a fost următoarea lui sentință referitoare la idei:

„Ideile seamănă cu florile: răsar, cresc, îmbobocesc, își deschid corolele și se ofilesc".

I-am spus:

— Nu ești clar! Îmi scapă tîlcul.

— Vă cred pentru că nici eu nu pot să mă înțeleg prea bine.

Astfel îmi răspunse și apoi luîndu-și un aer de filozof își tîlmăci gîndurile cam în felul următor:

— În perioada primăverii lor, ideile ating o culme a forței și deplinității. Atunci sînt proaspete, impetuoase și avîntate către soare.

Multe idei se dovedesc sterpe și pier înainte de a înflori. Ideile mari îmbobocesc și dau în floare. Atunci sînt atît de atrăgătoare încît oamenii, fermecați de frumusețea lor, le îndrăgesc.

Toate astea se petrec în anotimpul culorilor.

Culoarea este condiția florii.

Apoi urmează ofilirea. Este momentul marii cumpene. Cînd florile se veștejesc, atunci pălesc pierzîndu-și frumusețea, iar fructele încă n-au apărut.

Dealtfel, la început fructele sînt seci și searbăde, uneori amare, în cel mai fericit caz, acre.

În acest interval foștii admiratori le întorc spatele. Doar cei cu convingeri ferme rămîn alături de ele. (Atitudinea față de aceste fructe plăpînde, iată ce delimitează satira laudativă de cea defăimătoare. Dacă lovești cu spada, fără discernămînt, pe cele bune laolaltă cu cele rele, de bună seamă ai trecut de cealaltă parte a perioadei. Nota autorului).

Coacerea reprezintă ultima fază. Fructele se încarcă de suc dulce și capătă o aromă plăcută. Abia atunci ideile se bucură de prețuirea meritată și cîștigă adepți pentru totdeauna.

Deocamdată nimeni nu poate afirma că ideile noastre vor rezista pînă la „coacere".

I-am răspuns fără șovăială:

— Te asigur, dragul meu Onufri, că vor rezista.

— Cel mai greu va fi să depășiți momentul cînd cei entuziasmați și iubitori de culoare vă vor întoarce spatele. Și nu vor fi puțini. Parcă îi aud: „Ce-am crezut și ce-a ieșit". Sau: „Pentru asta am luptat?" Sau „Toate ideile sînt pure și sfinte pînă la victorie. Cum am învins se transformă și nu mai au nimic comun cu întruchiparea riscurilor și dorințelor arzătoare ale luptătorilor care și-au jertfit în numele lor sîngele". După cum vedeți, rugina florilor veștejite îi tulbură pe oameni.

Numai discipolii înțelepți, devotați și pricepuți pot străbate această „mlaștină" a spiritului rezistînd pînă la coacerea fructelor. Iar la vremea culesului, lumea toată va fi a noastră.

L-am bătut pe umăr cu un aer prietenesc.

— Asupra noastră veghează conștiința lui Gh. Dimitrov.

*

Au trecut anii, a curs apă multă pe albia rîurilor, s-au așezat drojdiile, răsăritul a devenit mai limpede.

M-am întîlnit din nou cu eroul meu.

— Ei, cum stăm, dragul meu Onufri? Ce mai ai de spus despre ofilire?

— Măi, să fie, v-ați dovedit puternici, ați rezistat și iată-vă în preajma culesului fructelor.

Asemenea răspunsuri se aud pe zi ce trece tot mai des.

PARTEA I

INTRIGA

Soarele revărsa valuri de foc asupra orașului toropit de arșița dogoritoare, iar aleile răcoroase din Parcul Libertății erau invadate de lume.

Cei vîrstnici căscau leneș pe băncile adăpostite la umbră, în timp ce tineretul umplea pădurea de larmă. Printre aceștia se distingea mai tare un zdrahon cu nas vulturesc și plete pînă la umeri. Alături de el călca un bărbat blond îmbrăcat cu eleganță. După ce trecură de rondul cu trandafiri, cotiră după stadionul cel nou, și o luară în sus, de-a lungul canalului cu apă vișinie.

— Tu, Onufri, ești un caraghios incorigibil, fascinat de propria ta inteligență, spunea zdrahonul. Un singur lucru nu înțeleg: dacă cel puțin ești conștient de asta sau nu.

Onufri își încreți fruntea ca și cum intenționa să soluționeze în gînd cine știe ce integrale cosmice. Două șuvițe rebele ca două libelule îndrăgostite se împleteau deasupra sprîncenelor lui subțiri.

— Norocul prostului constă tocmai în faptul că de cele mai multe ori nu e conștient de acest neajuns. Poate de aceea, măsurîndu-se cu piscurile, se crede cu un picior pe Hemus și cu celălalt pe Pirin.

— Am auzit și eu odată o vorbă de duh de la tine, spuse Mintosul cu un ton protector. Chiar așa e! Tu, de pildă, dacă ai fi fost în stare să înțelegi cît ești de neînsemnat, te-ai fi sinucis de mult. Încearcă cel puțin să-ți dai seama ce mult mă expun în ochii oamenilor suportîndu-te în preajma mea.

— Un asemenea gest îi caracterizează doar pe oamenii mari care nu dau nici cinci bani pe gura lumii. Așa-zisa opinie publică contează numai pentru sufletele mediocre. Căci cum ar putea un purice să muște un elefant?

Mulțumit de sine însuși, Mintosul îl trase de ureche:

— Așadar recunoști că te temi de opinia publică.

— Ăsta e și motivul pentru care mă simt mai bine în preajma ta. La umbra unui stejar falnic, soarele nu te arde și ploaia nu te udă.

— Vezi, ăsta e un adevăr recent descoperit pe care mulți proști nu-l pot concepe.

Fața blondului se lungi ca fața unui sfînt. Ochii lui de vulpe, pestriți, amintind de neghina ofilită, mijiră șiret.

— Am vrut de multe ori să te întreb — reluă el timid, — n-a existat nici o împrejurare în care să fi greșit și tu?

— Dacă a fost, n-am băgat de seamă! răspunse Mintosul categoric.

Discuția lor amicală se întrerupse pe neașteptate datorită unui eveniment pe cît de imprevizibil pe atît de îngrozitor. Se apropiaseră de stația tramvaiului 2 cînd o tînără doamnă alergînd după tramvai, își scăpă geanta, care deschizîndu-se, în cădere, lăsă să se întrezărească țeava unui revolver.

— Întotdeauna am susținut că norocul seamănă cu un iepure sălbatic, nu știi din ce tufiș o să sară! exclamă Mintosul. Iată un semn sigur de ticăloșie și, lovindu-se cu degetul în frunte, adăugă mîndru. În cazul de față există cre...

În aceeași clipă tramvaiul porni, iar doamna reușind să-și ridice geanta se afundă în mulțimea de la remorcă asemenea peștelui în apă.

— S-a dus, înjură Mintosul și, cu capul în piept, se repezi în urmărirea tramvaiului. Trupul lui masiv rupea fără menajamente rîndurile mulțimii care aglomera strada. Urmară țipete de femei și copii, bărbații înjurară, dar nimic nu-i mai putea stăvili elanul. Iar tramvaiul prinse viteză și dispăru repede după colț.

— Taxi! strigă Mintosul fluturînd deznădăjduit din mîini. Numai că taxiurile sînt mai greu de găsit chiar și decît marile lozuri. Iar următorul tramvai 2 parcă înadins întîrzia. Era clar că doamna cu revolverul le scăpase din mînă.

— A simțit că o s-o înhață și s-a grăbit să se facă nevăzută, înjură el vulgar. Ergo, sînt pe drumul cel bun și

cîtă vreme diagnosticul e corect se găsește întotdeauna și leacul. Nu-mi scapă criminala.

Nu de mult se comisese în cartier o crimă îngrozitoare, iar autorul nu fusese încă descoperit. Cine putea fi? Femeie sau bărbat? Și cine vedea cu ochii răi viața unei fete de optsprezece ani? Dragoste? Gelozie? Jaf?

O ghicitoare cu multe necunoscute.

Cei mai încercați criminaliști depuseseră toate eforturile pentru dezvăluirea misterului. Nici șeful lor, maiorul Petiu Gagovski nu mai avea liniște. Bărbat tînăr și ambițios, demonstrînd o surprinzătoare energie în viața aspră de partizan și un curaj fără pereche în ciocnirile cu dușmanul, ajunsese în scurtă vreme din simplu soldat la funcția de șef de secție. Și subalternii și superiorii lui afirmau că Petiu este un talent înnăscut, dar în cazul de față suferise un eșec total. Zadarnice se dovediseră nopțile de insomnie, crima continuase să rămînă învăluită în același mister.

Doamna cu revolverul era făgăduința firului călăuzitor.

Și iată că soarta îl introdusese în scenă pe Mintosul Boev. La numai o jumătate de oră după incidentul din stradă, se afla deja în cabinetul lui Petiu Gagovski.

— O să-l descopăr pe criminal! spuse el, lovindu-se cu palma peste piept. Ordonați tuturor oamenilor d-voastră să-și strîngă aripioarele, și să nu-mi pună piedică și lăsați totul în seama mea.

— O asemenea acțiune, tovarășe, nu stă în puterile unui singur om, chiar dacă ar fi vorba despre un supraom — răspunse reținut Petiu.

— Omul potrivit la locul potrivit. Nu e nevoie de nici un supraom. Pur și simplu trebuie un cap cu materie cenușie, nu cu tărîțe.

Fața oacheșă, delicată, feciorelnică a șefului se întunecă, parcă s-ar fi cufundat deodată în cea mai neagră smoală din iad.

— Capetele oamenilor mei nu sînt pline cu tărîțe — tuși el preventiv.

— Cu atît mai rău pentru ei — se înverșună Mintosul. Înseamnă că sînt goale.

Petiu se lăsă neajutorat pe scaun. Trupul lui zvelt se gîrbovise ca al unui bătrîn șubrezit de ani. Îl cunoștea

foarte bine pe omul acesta care stătea aplecat peste biroul lui și știa dinainte că orice dispută în acest caz era inutilă.

— Dv., tovarășe... Boev ați lucrat la noi — murmură el istovit, în speranța că, poate, în cele din urmă, va reuși să-l domolească cu vorbele sale și să-l expedieze cu binișorul. Ați avut grad de ofițer... de căpitan! Ați fost și șef. Știți foarte bine, mai bine chiar decît mine, că nu am dreptul să încredințez o asemenea misiune unor oameni dinafară... nici dacă oamenii mei ar avea creier de gîscă în capetele lor.

— De ce n-aveți dreptul?

— Pentru că așa sună dispozițiile noastre... legile noastre.

— Tov. șef, dispozițiile și legile au menirea să ajute oamenilor, nicidecum să le pună piedici în cale, zise Mintosul repezind un pumn zdravăn în birou. Ele sînt făcute să faciliteze, nu să stăvilească progresul societății. Cînd încep să împiedice acest progres și cînd piedica nu poate fi înlăturată pe cale pașnică, oamenii fac revoluții.

Dumneavoastră, ca marxist, știți foarte bine acest lucru. Cînd feudalismul a început să stagneze dezvoltarea tînărului regim burghez, au izbucnit revoluțiile burghezo-democratice. Cînd și capitalismul a îmbătrînit, devenind o frînă în calea prosperității omenirii, a început epoca revoluțiilor socialiste...

— Vă rămîn îndatorat pentru lecție, dar vă rog să înțelegeți că nici acum nu pot încălca legile! se împotrivi răbdător Petiu. Datoria mea e să le respect, să urmăresc ca și ceilalți să le respecte și nicidecum să încep prin a le încălca eu însumi.

— Atunci serviciul d-voastră n-are nevoie de oameni vii, declară solemn Mintosul. Orice robot se va descurca mai bine ca dumneavoastră în descifrarea aliniatelor, articolelor și paragrafelor. Sau poate, dv. tov. șef ați luat hotărîrea de a mă convinge că s-a instaurat regimul roboților.

Petiu strînse din dinți cîteva clipe după care se ridică.

— Vă rog să mă lăsați. Am treabă, iar d-voastră mă deranjați.

— Ce vreți să spuneți cu asta?

— Vreau să spun că trebuie să părăsiți cabinetul și să mergeți acasă.

— Ce face?! urlă Mintosul simțind deodată cum cedează toate resorturile care pînă atunci îi ținuseră în frîu furia cumplită. De unde mă dați afară? Nu cumva ăsta e cabinetul tatălui d-voastră? Aflați că este al regimului meu care v-a așezat aici ca să-mi stați la dispoziție. D-voastră sînteți slujitorul meu. Așa scrie și în constituția socialistă. Stăpînul sînt eu — poporul. D-voastră veți zbura de aici mai degrabă decît mine. Nu cumva vă credeți în Kenia?

— Vă rog să nu profitați de faptul că ați fost salariatul nostru, zise Petiu puțin derutat, trecînd în defensivă. Eu...

— Ce înseamnă toate obrăzniciile astea? continuă să strige zdrahonul descărcînd o nouă rafală asupra capului aținat al lui Petiu. Ce înseamnă ora asta de audiențe, o dată pe săptămînă?

Șeful deschise gura uimit, dar nu reuși să articuleze nici un sunet.

— De cine vă ascundeți? V-ați cuibărit în fotolii moi ca niște pașale, vă pieptănați pletele și vă șlefuiți unghiile. Pentru asta v-a pus aici orînduirea mea?

— Ascultați, nu vă permit...

Glasul lui Petiu răgușise și devenise rugător (nici pomeneală de timbrul catifelat de bariton care odinioară stîrnise îndelungi ovații pe scenele teatrelor de amatori), trădînd intenția evidentă de a pune într-un fel capăt acestei discuții neplăcute.

— Eu, totuși, am să vă dovedesc că nu sînteți decît un birocrat banal, care distruge puterea noastră populară și sugrumă luminosul nostru viitor comunist. Am să-mi fac datoria și fără concursul d-voastră; *umblați cu nasul pe sus,* dar am să vă oblig să vă scoateți pălăria dinaintea mea de la o sută de metri cînd o să mă întîlniți pe stradă. Eu îl voi demasca pe criminal, nu d-voastră. Atunci va fi limpede pentru toată lumea cui i se cuvine să stea pe scaunul pe care îl ocupați acum: roboților sau oamenilor vii cu capul pe umeri. E clar?[1].

[1] Întrebarea e pronunțată în limba rusă: „*Paneatna*"?

Rostind patetic aceste cuvinte profetice Mintosul făcu stînga împrejur și trînti din toate puterile ușa în urma lui.

Astfel se încheie întîlnirea, înscriind prima pagină a unei cronici eroice care cuprinde, cu o modestie istorică, neobișnuitele aventuri dintr-un trecut abia depășit ale celor doi titani ai gîndirii și activității omenești — Mintosul Boev și „scutierul" său, Onufri.

INCEPE DUELUL

Petiu Gagovski îl întîlnise pentru prima oară pe Mintosul Boev în urmă cu cîțiva ani. Pe atunci pe umerii zdrahonului străluceau epoleții aurii de căpitan, dar pășea ca un general. Ba chiar și comportarea lui tot de general era. Primele impresii pe care ți le făcea erau cele pe care ți le produce doar întîlnirea cu oamenii mari: gîndire îndrăzneață, spirit de inițiativă, gesturi ample, curajul răspunderii.

E drept să recunoaștem că Petiu, obișnuit să creadă în oameni și să respecte personalitățile puternice (păcat sau nu, el binecuvînta soarta de cîte ori vedea la loc de frunte un om voluntar, un conducător lat în umeri, puternic și atrăgător) îi rezervase chiar un loc anume Mintosului în inima sa.

Și așa cum li se întîmplă tuturor oamenilor cinstiți, l-a încercat și pe el un sentiment dureros înțelegînd că greșise. Iar ca să-ți smulgi din suflet un om e mai dureros decît dacă ai vrea să-ți scoți tatuajul marinăresc din piele.

Primele umbre se conturaseră în sufletul tînărului revoluționar cînd printre buruienile pasiunilor politice s-a descoperit iarba ielelor aducătoare de moarte, vestită prin termenul „alungarea inamicului cu carnet de partid". Cîte nopți nedormite îl costase otrava aceea, cîte coșmaruri pe trezie, cîte bănuieli și chinuri cumplite. Pînă și infernul lui Satan, cu toate cercurile și căldările lui de foc, păleau în comparație cu ele.

Natura s-a dovedit înțeleaptă lipsind memoria omului de longevitate. Pe această temă Onufri însemnase în jurnalul său următoarele: „Oamenii spun: binele făcut demult se uită. Prostii! Așa ceva e valabil doar în capul proștilor. Reversul e valabil pentru deștepți și pentru istorie — răul făcut demult se uită.

Binele se ține minte. Pînă și de Neron își amintesc oamenii fără răutate. Pe seama lui Rasputin se fac glume, iar despre Simeon cel Mare se pomenește cu mîndrie. De Gh. Dimitrov și fasciștii vorbeau cu respect, deși îi făcuse de două parale pe Hitler și Göring apărînd națiunea bulgară".

Așa s-a întîmplat și cu Petiu Gagovski. El trase concluzia că toată treaba asta era un „rău inevitabil" al înverșunatei lupte de clasă în care dușmanul apelează la toate mijloacele de care dispune, deopotrivă permise și nepermise.

Cu timpul amărăciunea aceea se refugiase undeva în subconștient și numai uneori îi mai simțea gustul neplăcut. Și, totuși, de cîte ori auzea că undeva „fusese jupuit de viu" un nou „dușman cu carnet de partid" simțea răsucindu-i-se în suflet un fel de stihie de foc amenințînd să izbucnească din nou ca lava unui vulcan stins și să mistuie mugurii tuturor bucuriilor și credinței lui în dreptate.

Întîmplarea cu Mintosul Boev fusese mai deosebită. Îl dăduseră afară din Miliție din pricina numeroaselor sale greșeli și nesocotințe mai presus de orice îndoială. Nu fusese ușă de biserică, dar nici nu-l acuzaseră de ticăloșii.

„Îmi venea mai ușor dacă era un dușman", își spunea Petiu strîngînd din dinți. Atunci aș fi știut exact ce măsuri se cuvine să iau..."

„Și totuși atitudinea lui este în multe privințe dușmănoasă", îi striga o voce lăuntrică.

„Dar în ce constă atitudinea dușmănoasă?" interveni o altă voce.

„Și care este latura care îl apropie de noi?" replică cea dintîi.

„Dacă ar fi un bou l-ai tăia sau l-ai vinde, dar el e om! Iar marele Gorki a spus: „Omul, cît de mîndru sună acest cuvînt!" Nu aici e cumpăna? Răsună numele tău

mîndru, înseamnă că ești om. În caz contrar ești orice pe lume, fie chiar o făptură asemănătoare omului, dar nu ești om. Iată unitatea de măsură a meritelor alesilor lui D-zeu spre deosebire de toate celelalte făpturi care mugesc, behăie sau latră! ..."

Cum suna numele Mintosului, asta e problema.

Petiu bău o înghițitură de apă, mai zăbovi puțin lîngă fereastra deschisă și abia apoi ordonă să i se aducă dosarul Mintosului.

„Participant activ în lupta de rezistență! scria în autobiografie. A luat parte activă în lupta fățișă împotriva putredului regim burghez. A dat foc avutului propriului său tată, nemernic susținător al puterii fasciste. A distrus obiecte și bunuri aparținînd însuși administratorului de plasă. A fost arestat și maltratat în modul cel mai sălbatic cu putință de poliția fascistă dezlănțuită. Deținut politic, a suferit cumplit. A luat parte activă, energică și hotărîtoare la asaltul închisorii și la eliberarea deținuților politici. Cu arma în mînă a participat la înlăturarea regimului burghez putred, inuman și abject și la preluarea puterii de către popor ..."

„Autobiografia asta pare scrisă cu o modestie destul de redusă, se gîndi Petiu. «A luat parte activă, energică și hotărîtoare la asaltul ...» Dacă o scria altcineva în locul lui ar fi sunat mai convingător, dar el singur ... Și ce fel de avuturi a incendiat, averea propriului său tată și a administratorului de plasă? ... La urma urmelor o fi incendiat ceva de adevărat sau are imaginație bogată?". Nu cumva toate laudele astea au rostul de a trage o cortină de fum peste ochii naivilor? Sau poate nu e decît o epopee măsluită neîndemînatic de un venetic?

Da! Aici lucrurile ar putea sta cu totul altfel decît rezultă la prima vedere. Nu e vorba de un dușman cu carnet de partid. Mintosul a fost exclus din partid imediat după ce a fost scos din miliție.

În cazul de față n-ar fi exclus să avem de a face cu un străin care-și camuflează identitatea.

— Cîte nu se petrec pe lumea asta? își zise Petiu cu jumătate de glas. Atîția oameni cu funcții înalte s-au dovedit pînă la urmă elemente dușmănoase, așa că unul ca el ...

Ideea aceasta îl mai învioră puțin. În jungla întunecată a gîndurilor, strălucise soarele. Da, situația Mintosului Boev nu era tocmai curată.

„Oare atașamentul lui față de Onufri nu era o confirmare? Cine era mă rog Onufri? O otreapă a trecutului, folosit ca informator — „colaborator secret . . ."

Însuși Mintosul Boev?! Oare lucrul acesta nu era îndeajuns de grăitor?

*

În timp ce Petiu se războia cu bănuielile, Mintosul făurea, cu gesturi ample, în locuința sa neprimitoare, planuri întru descoperirea doamnei cu revolverul.

Pe scurt, planurile conțineau următoarele puncte:

Primul: Arestarea criminalei.

Al doilea: Descoperirea întregii bande de răufăcători (zdrahonul era sigur că doamna nu reprezintă decît o verigă dintr-un lanț întreg de ucigași și infractori).

Al treilea: Săpunirea nărilor impertinente ale maiorului Petiu Gagovski și ale tuturor șefilor care îndrăzniseră să-l dea afară din rîndurile miliției populare.

Al patrulea: Reîmbrăcarea uniformei cu epoleții auriți.

— Îți dai seama, Onufri, cu ce evenimente decisive sîntem confruntați? ridică el vocea solemn.

— Îmi dau seama!

— Am cîteva ipoteze în minte. Prima: doamna s-a ascuns într-unul din blocurile din jurul stației următoare, la care, fără doar și poate, a sărit din tramvai.

Înțelegînd cu cine are de-a face și presupunînd că pot s-o urmăresc și pe jos, n-a mai avut curajul să-și continue călătoria.

— E foarte posibil, totuși . . .

— Ce „totuși".

— Am o contraipoteză, răspunse Onufri îngîndurat. Doamna aceea s-a ascuns unde ne trece cel mai puțin prin minte, poate chiar în celălalt capăt al orașului.

— Vorbești prostii! se supără Mintosul. E posibil ca o ucigașă care poartă în geantă un revolver fără îndoială încărcat . . . Da! încărcat negreșit, pentru că nici un criminal nu umblă cu revolverul gol vreodată . . . Ei bine, e posibil ca o asemenea persoană să străbată orașul de la un cap la altul fără să riște să fie prinsă?

— Vroiam să spun că se putea ascunde ceva mai tîrziu în celălalt capăt al orașului. În primul rînd, firește, e foarte probabil să încerce să se refugieze într-unul din blocurile din apropiere.

— Altă prostie! O criminală să se ascundă la niște oameni aleși la întîmplare! Criminalii nu sînt chiar atît de tîmpiți și tocmai aici e toată dificultatea. Pe de altă parte, același motiv ne simplifică munca dovedind absolut cert că exact acolo în cartierul cu pricina se află complicii. Poate tot acolo să fie și sediul întregii bande. Ergo, prima mea ipoteză e pe deplin verosimilă!

Onufri clătină din cap în tăcere ceea ce putea însemna la fel de bine și aprobare și dezaprobare.

— Cea de a doua mea ipoteză susține că această nebună nu e decît o unealtă în mîinile altora — adevărații criminali. Făptașul circulă cu mîinile goale. Arma lui se plimbă într-o geantă de damă. Așadar, el se află în afara oricărui pericol. La momentul hotărîtor, se ia arma, se comite nelegiuirea și din nou revolverul ajunge în geanta de damă. Ei? Vezi tu, Onufri, ce deștepți bandiți se află pe lumea asta? Dacă bănuiești un tip din ăștia, și-l apuci de guler, te privește duios ca o căprioară inocentă gata să verse un puhoi de lacrimi. Cîtă vreme nu există o dovadă palpabilă despre vinovăția lui cum poți să-l strîngi cu ușa?

— Mai am o contraipoteză, îndrăzni să rostească Onufri. Femeia asta n-are nici o legătură nici cu crima asta, nici cu alta.

— Ce-ar fi să-ți tragi două palme? se înfurie Zdrahonul. Sau nu vrei decît să-mi pui bețe în roate.

— Dar cred...

— De fapt, ești tu în stare să gîndești? Dacă în capul tău gol există totuși un grăunte cît de mic de materie cenușie, atunci cum poți admite că o femeie cu intenții cinstite poate să poarte în geanta ei un revolver militar?

— Dacă așa abordezi problema...

— Înseamnă că nici cea de a doua ipoteză a mea nu este obiect de suspiciuni. Toate țițele crimei ne conduc la femeia cu revolverul. Și de aici deducem că în primul rînd ea trebuie prinsă și abia apoi se poate trece la marile descoperiri.

— Bineînțeles, dacă va fi prinsă...
— Ehe, iată că în cele din urmă te-ai luminat.
— Chiar așa tov. căpitan, m-am luminat.
— Cel puțin, ai reușit să-i vezi fața?
— Doar cît...
— E-e, și?
— Mi s-a părut o figură cunoscută... parcă am mai văzut-o pe undeva, dar...
— Și mie mi s-a părut cunoscută, însă... nu-mi aduc aminte nimic altceva. Totul s-a petrecut instantaneu, cum s-ar zice, într-o clipă... Imediat ce punem mîna pe ea, ne lămurim noi...

După o meditație îndelungă se făcu auzită și concluzia hotărîtoare: trebuie trecut de îndată la acțiune.

Puțini erau la curent cu excluderea zdrahonului din miliție și aceștia erau mai ales oamenii din secția lui. Prin urmare aveau toate șansele să acționeze ca organ al autorității, însă în civil, ceea ce oferea posibilități de reușită într-o misiune atît de delicată. Deținea și diferite documente care atestau apartenența lui la miliția populară, documente cu care se putea legitima la nevoie spre a dobîndi respectul necesar.

Așa începu asaltul în necunoscutul unde dispăruse femeia cu revolverul. De bună seamă primele tentative n-au fost rodnice ceea ce nu-l descurajă pe eroul nostru, ba chiar dimpotrivă — îl îndîrji și mai tare.

— De-ar trebui să demolez orașul bucată cu bucată și să ar toată țara brazdă cu brazdă, voi face și asta numai să fie demascați criminalii.

Vorbele acestea se repetau după fiecare eșec.

— Chiar așa, suna invariabil replica lui Onufri. Nimic nu ne poate opri.

— Prin urmare mîine avem de cercetat patrulaterul blocului 4. Scoate-ți bloc-notesul și scrie!

Pentru o mai mare operativitate, Zdrahonul împărțise țara în felii și capitala în patrulatere. În fiecare patrulater erau marcate sîrguincios casele suspecte.

Se verifica în prealabil dacă nu cumva se află în preajmă vreun post de miliție sau cine știe ce alt pericol de imixtiune cu autoritățile și abia apoi se intra în acțiune.

În mod obișnuit toate astea se petreceau dimineața, în zorii zilei, cînd pînă și D-zeu dormea furat de somnul

dulce. Soneria țîrîia strident și oamenii îmbrăcați în pijamale se repezeau în vestibul îndată ce auzeau cuvîntul magic: „Control".

Pe vremea aceea oamenii însă nu se pricepeau să protesteze împotriva unor asemenea controale așa încît „incursiunile" celor doi frați de cruce au rămas mult timp necunoscute organelor autorității, pînă cînd a sosit și pentru ei ziua cea mare.

SCUTIERUL ZDRAHONULUI

Cum s-a întîmplat una ca asta? De unde s-a iscat vijelia care l-a smuls pe Petiu Gagovski antrenîndu-l în vîrtejul tulbure al pasiunilor politice, mestecîndu-l și apoi scuipîndu-l, mai înainte să fie în stare să înțeleagă ce i se întîmplă, ca pe un „dușman camuflat cu carnet de partid"? Cum s-ar zice a plătit și el tributul acestei „lupte" proslăvite. Tînărul revoluționar înțelegea că soarta potrivnică îi jucase un renghi, scrîșnea din dinți împotriva ei și era supărat pe ea, și numai pe ea. Așa că nu împroșcă Partidul cu pietre. Continuă să-l prețuiască ca pe mama care-l născuse și era convins că Partidul crunt lovit, înșelat și înverșunat de niște oameni de reacredință avea să-și întoarcă mai devreme sau mai tîrziu din nou privirile spre el. Instinctul matern trebuia să ajute partidul să distingă inocența unui vlăstar devotat, ba chiar să-i stoarcă lacrimi de duioșie și atunci în fine va triumfa din nou dreptatea, fără de care partidul — mamă e imposibil de conceput.

În cele din urmă bătu și ceasul acesta, ba chiar ceva mai timpuriu decît se aștepta el. Și așa, Petiu, se trezi din nou în brațele a lor săi, și din nou își luă în primire postul.

Încă de pe vremea cînd era pe dinafară, civil, îi ajunseseră la ureche zvonuri despre faptele bizare ale Mintosului și ale lui Onufri. Deși amărăciunile personale erau destul de numeroase, zvonurile cu pricina aveau totuși o rezonanță nu mai puțin dureroasă în inima lui.

„Dacă pun iar piciorul în miliție nu-i mai las nici o zi măcar să întunece numele puterii noastre populare, gîndea el uneori cu glas tare. Am să-i trimit unde le e locul!"

Și se ținuse de cuvînt. De cum a fost reabilitat și repus în funcție, una din primele dispoziții date subalternilor a fost să-i fie adus imediat Onufri. Nu îndrăznise să se atingă direct de Zdrahon. Se temea de colonelul Atanas Atanasov. (Mintosul povestise nu o dată că în închisoare zăcuseră în același pat și de cîte ori se ivise prilejul se comporta familiar cu el spunîndu-i Nasko și bătîndu-l amical pe umeri, fără să țină seama de diferența de grad sau funcție.

Dacă fostul căpitan de miliție continua și azi să lucreze la indicațiile colonelului și dacă totul nu era decît „un joc", un camuflaj?

Neverosimil la prima vedere, dar nu imposibil... Și chiar dacă lucrurile n-ar fi stat așa, vicleanul Mintos Boev putea să încerce o manevră cu „Nasko al meu".

Evident, în această situație, argumentația trebuia să fie solidă pentru că în fața colonelului Atanasov, maiorul Gagovski se putea prezenta numai cu fapte palpabile așa cum apare procurorul dinaintea tribunalului cînd acuză un infractor abil.

Atunci îi trecu prin minte o idee strălucită. „O lovitură din flanc"...

Ori flancul vulnerabil al Zdrahonului era scutierul său, Onufri.

În seara imediat următoare doi oameni în putere îl introduseră pe Onufri în cabinetul maiorului Gagovski. Acesta îl privi cîteva clipe îndeaproape și drept în ochi pe arestat. Apoi închise ușa, scoase pistolul îl încărcă demonstrativ. Tăcăni de cîteva ori închizătorul și abia apoi îl îndreptă spre el.

— Nu-mi arde de glume cu dumneata! rînji el amenințător. Dacă vrei să trăiești n-ai decît o șansă: să mărturisești totul cu mîna pe inimă. Peste fața lui Onufri parcă trecuse o bidinea cu var.

— Păi eu... nimic... știți și dumneavoastră...

— Sînt informat că ești agent al contrainformațiilor străine — îl înghesui zdravăn în perete Petiu. Adică, spion. Iar pentru spioni avem o singură răsplată și știi

foarte bine care e aceea... O s-o primești chiar astă-seară...

— Nu. Nici un fel de spion... dădu Onufri disperat din mîini. Orice, dar nu spion.

— Orice, adică ce?

— Vă spun tot, dar vă rog lăsați pistolul. Îmi răvășește gîndurile.

Efectul fusese excelent și Petiu își reținu cu greu un zîmbet încîntat.

— Fie cum zici! spuse el și puse arma în sertarul biroului.

— Acum mai merge, răsuflă ușurat arestatul. Și dacă-mi oferiți și o țigară o să fie și mai bine. Îmi dezleagă limba. Gîndurile mi se deapănă cel mai bine cînd sînt perfect liniștit.

— Poftim, rosti ușor ironic Petiu, oferindu-i o țigară. Ca să ți se depene gîndurile și mai bine. Cred că ești convins pe deplin că asta e singura ta salvare...

— Chiar așa, tovarășe maior.

Puțin cîte puțin conversația celor doi se transformă într-o spovedanie amicală.

— Activitatea mea cere un caracter deosebit, începu Onufri după ce fumase aproape jumătate din țigară. Eu sînt filozof.

Petiu îl privi cercetător de parcă îl vedea pentru prima oară, dar asta nu-l tulbură pe îndrăzneț care îi susținuse privirile agere și continuă liniștit.

— Eu nu fur... După umila mea părere hoții ar trebui împușcați chiar la locul infracțiunii.

— Și de unde vă procurați mă rog ba una, ba alta?

— Mie oamenii îmi aduc singuri de toate și fac asta cu bucurie.

— De ce?

— E un fel de răsplată pentru arta mea, după cum un scriitor, un artist, un compozitor primește pentru munca sa o răsplată. Vita brevis, ars longa...!

— Continuă, continuă, încruntă Petiu din sprîncene neputînd înțelege sensul dictonului latinesc.

— Viața e scurtă, arta e eternă! Asta înseamnă în bulgărește această vita...

— Bine, bine!

— Eu mă conduc în viață după legi care după părerea mea sînt mai echitabile.

— Nu zău?

— Chiar așa e! După legile scrise, de pildă, eu sînt un bastard. Un lucru jignitor. Dar după cele nescrise am și eu un tată, îl și cunosc, e fiu de fabricant, fir-ar mama lui! Cea care m-a născut era slujnică la el.

Onufri se opri brusc din povestire, se adînci în gînduri, apoi schiță un semn cu mîna, surîse și adăugă:

— Pentru că tot am alunecat pe panta sincerității am să vă mărturisesc un amănunt care nu e spre binele meu, dar care vă va ajuta să apreciați corect adevărata mea activitate, făcîndu-vă să înțelegeți că nu sînt cîtuși de puțin spion.

— Nu vei avea decît de cîștigat! îl bătu protector pe umăr Petiu. Eu îi apăr pe cei care-și descarcă inima în fața mea, oricare le-ar fi vina. Un om sincer nu poate fi rău.

— Așa este, tovarășe șef.

— Acum dă-i drumul, cinstit.

— Chiar așa. Însă în ordinea sincerității, oricît de straniu vi s-ar părea trebuie să vă spun că nu sînt fascist, deși sînt anticomunist.

— Va să zică ești anticomunist?

— Recunosc, sînt anticomunist! Însă anticomunismul meu este de esență filozofică. Pe timpuri existau destui naivi care plăteau tribut pentru prostia lor. Eu mă ocupam cu colectarea. Sînt anticomunist pentru că mă temeam ca nu cumva revoluția voastră să-i lichideze pe toți pînă la unul. Mă înțelegeți, mi s-ar fi luat sursa de hrană. Unii însă s-au dovedit mai rezistenți decît revoluția. Vina mea e că am continuat să mă învîrtesc în jurul unora din ei — cu alte cuvinte că am continuat să fiu un întreținut al prostiei.

— Întreținut al prostiei, ai?! exclamă Petiu. Bine zis!

— Prostia s-a născut odată cu omul și tot odată cu el va pieri, răspunse cu înțelepciune Onufri. E umila mea părere. Așa e consemnată și în jurnalul meu.

— Ții un jurnal?

— Firește, și scoase din buzunar un bloc-notes păstrat cu multă grijă. Iată-l!

Petiu luă bloc-notesul și-l răsfoi curios, pagină cu pagină.

— Dar ce înseamnă acest „F.M.“?

— Filozofia mea! Prescurtat notez chiar F.M.. Îmi pun pe hîrtie toate cugetările pe care le descoperă gîndirea mea filozofică. Doar v-am spus că sînt filozof.

Petiu răsfoi îndelung interesantul carnet, pe alocuri se adînci în lectură și în cele din urmă ridică din nou capul.

— Pot să știu ce studii aveți? (citind jurnalul se trezi în situația de a folosi, fără voie, formele respectuoase în conversația cu neobișnuitul său arestat).

— Studiile mele sînt modeste, răspunse Onufri. Însă eu sesizez intuitiv lucrurile, le adulmec așa cum adulmecă un cîine de vînătoare urmele vînatului. În felul acesta am ajuns la una din cele mai însemnate descoperiri referitoare la oamenii dumneavoastră.

— Pot să știu despre ce e vorba?

— Am descoperit că dumneavoastră, comuniștii, sînteți niște oameni deosebit de disciplinați. De cîte ori vi se spune o dispoziție de sus executați totul, indiferent dacă pentru asta trebuie să vă jucați de-a baba oarba.

— Cred că așa ceva ține de domeniul amintirilor din trecut, zise Petiu tușind. Ați rămas puțin în urmă.

— Dar așa a fost, nu?

— Pe alocuri se mai întîmplau și astfel de lucruri.

— Iată ce-am consemnat pe această temă în jurnalul meu. Onufri apucă jurnalul, îl deschise grăbit și începu să citească: „Comuniștii s-au dovedit foarte încrezători, ceea ce înseamnă că pot fi și ei mințiți. Ura! Dumnezeu s-a gîndit și la cei ca mine“.

— E un grăunte de adevăr aici! spuse cu regret Petiu, ca pentru sine însuși. Și totuși, optimismul dumitale e puțin exagerat.

— Sincer să fiu, am profitat destul de tare de această credulitate. Am făcut destul de dese incursiuni în cele mai îndepărtate colțuri ale țării, unde un simplu cuvînt „de sus“ îi face pe oameni să se comporte de parcă i-ar fi lovit insolația.

De pildă am înregistrat un succes desăvîrșit în îndepărtatul Gorovo. Ceea ce mi s-a întîmplat acolo a depășit toate așteptările mele.

Petiu îl privi pe sub sprîncene, încrucișîndu-și picioarele.

— Din pricina sincerității dumneavoastră, zise, întrerupîndu-l, vă permit să luați loc.

— Dacă doriți o confesiune din toată inima și interesantă pe deasupra, vă propun să continuăm la un păhărel, îndrăzni Onufri deodată. Eu plătesc.

— Aveți așa mulți bani?

— În privința banilor, nu vă faceți griji, răspunse el încrezător și cu un gest de cavaler galant scoase din buzunarul de la piept un teanc de bancnote. Ordonați unuia din aprozi. Să fie un vin vechi din cele de Euxirograd, așa cum beau numai mărimile, iar în ceea ce privește aperitivele — rămîne la alegerea dumneavoastră.

În vremea aceea, universul interior al lui Petiu Gagovski se transformă într-o adevărată arenă de profundă luptă sufletească. Argumentele „pro" și „contra" îl bombardau unul după altul ca șrapnelele.

În cele din urmă considerentul „buna executare a sarcinei impune" învinse și el acceptă refuzînd totuși suma de bani oferită.

— Luați-vă banii!

— Și de ce vă rog?

— Pentru că aici eu sînt gazda, spuse el respectuos. Un gospodar care îngăduie musafirilor să-l cinstească nu e tocmai de lăudat.

— Chiar așa, tovarășe șef, zise Onufri, lovindu-și tocurile. E clar că nici dumneavoastră nu vă lipsește buna creștere.

Conversația continuă într-o atmosferă cordială și plăcută.

— Soarta mi-a fost prielnică, reluă cîrlionțatul punînd jos paharul gol. Mi-a venit în ajutor în tren, într-unul din drumurile mele prin Bulgaria.

— Călătoriți mult?

— Mult. Poate nimeni în țara asta nu călătorește mai mult decît mine. E un fel de manie. Dealtfel și drumurile mele seamănă cu alergătura vînătorilor — nu se știe niciodată de unde sare „iepurele". De regulă, nu circul decît cu clasa întîi. Un obicei din trecutul blestemat. Atunci călătoreau cu clasa întîi bogătașii, speculanții de bursă, marii comercianți și toți ceilalți reprezentanți ai

hig-lif-ului. Oameni admirabili care-şi măsurau capacitatea minţii cu adîncimea pungii. Cu ideile lor preconcepute înghiţeau uşor undiţa. Rostiţi cîteva cuvinte străine ca de pildă „scientia est potentia“ sau „Magna carta libertatum“ şi toţi o să înceapă să vă privească cu respect.

„Domnul, cu siguranţă, se întoarce din occidentul cultivat,“ începe să te descoasă cineva nerăbdător.

Îl simt cum începe să-mi ciugulească din palmă. „Acolo mi-am terminat studiile, îi răspund fără zăbavă şi adaug cu importanţă: Sit tibi terra levis“ (ceea ce în limba noastră ar suna cam aşa: „fie-ţi ţărîna uşoară“). În felul ăsta începeam de obicei. Între noi se stabileau nişte relaţii deosebit de delicate — fiecare se străduieşte să smulgă de la celălalt ceea ce lui îi lipseşte. Se topeau de plăcere dacă le spuneam: „Se vede că sînt în societatea unui domn adevărat cult şi erudit“ sau ceva de genul ăsta. Era exact ce le lipsea şi asta era ţinta pe care se străduiau s-o atingă. În schimb eu mă uitam după pungile lor. Vă daţi seama şi singur că de altceva nu dispuneau, puteai să-i şi cauţi. În majoritatea cazurilor ambele părţi înregistrau succesul dorit şi ne despărţeam cu totul încîntaţi unii de alţii. „Historia est magistra vitae! . . .“ După revoluţie, toţi aceşti indivizi mărginiţi au dispărut din clasa I-a, dar nu dintr-o dată — mulţi din ei se convertiseră, cum s-ar spune, schimbîndu-şi şi originea şi crezul, dar cu toate acestea într-un fel mai deţineau bunuri materiale. Nasul meu fin de vînător i-a depistat în primul rînd pe aceştia. Însă pe lîngă ei mai erau şi alţii care călătoreau cu tot felul de formulare speciale, în deplasări, cu legitimaţii de călătorie gratuită şi cîte şi mai cîte soiuri de privilegii. Iar eroi ca domnia-mea au succesul cel mai mare asigurat acolo unde există privilegii. Şi astăzi mai întîlnesc la clasa I situaţii ca cele din trecut, am văzut oameni mai deştepţi, mai cultivaţi stînd rezervaţi, ascultînd şi îngăduindu-şi numai din cînd în cînd să-şi descleştеze maxilarele, să se minuneze de „înţelepciunile“ pe care superiorul pe scara ierarhică le debitează nestăvilit, cu convingerea că istoria omenirii începe odată cu naşterea sa. O altă descoperire importantă pe care am reuşit s-o fac este tocmai în acest mediu în care eu îmi asigur subzistenţa, revoluţia n-a fost în stare să reducă cu nimic puterea magică a neolo-

gismelor. Un nou fetiș și-a făcut apariția — etichetele străine. Mi-am permis odată următoarea glumă: Mi-am cusut pe pulover o etichetă minusculă „Made în U.S.A.". O duzină de bărbați și femei din toate compartimentele de clasa I au făcut coadă să-l privească.

— Se vede de la o poștă că e american! rostise cu exaltare o femeie cu părul vopsit. Unde reușesc cretinii noștri să scoată o marfă atît de fină?

— Priviți tricotajul!

— Ce fir! mai adăugase al treilea.

Tovarășii mei de drum risipiseră cu generozitate toate vorbele frumoase de care dispuneau, iar cînd le-am șoptit la ureche că am posibilitatea să le procur și lor asemenea pulovere... de fapt nu numai pulovere... cu eticheta aceea micuță „Made în U.S.A.", am devenit cea mai interesantă personalitate din tot trenul și am fost tîrît aproape cu de-a sila la vagonul-restaurant să mă cinstească. Dar după ce ne-am beţivit cîteva ore în șir, am săvîrșit o glumă de neiertat (recunosc că unul din defectele mele de fabricație este că uneori, cu sau fără pricină, arunc cîte o prostie de mă minunez pe urmă și eu ce mi-a venit). Tocmai cînd mă aflam în culmea gloriei cu etichetele mele am rostit așa pe neașteptate:

— Tovarăși eadeș!

— Ce-i aceea eadeș? strigară cîteva glasuri în același timp. Le-am arătat degetul.

— Puloverul este făcut la Gabrova, iar eu am cusut o etichetă falsă! Să fi fost în preajmă să le observi fizionomiile. Parcă i-aș fi murat în saramură. Am simțit o satisfacție de milioane contemplîndu-i. Se non e vero, e ben trovato.

— Vorbele astea latinești tot ca nadă mi le arunci și mie? surîse Petiu. Înțeleg cîte ceva pe ici pe colo.

— Nu-i nici un păcat, răspunse liniștit Onufri. Și eu tot așa le înțeleg. Le-am luat cuvînt cu cuvînt dintr-o carte de cugetări și le-am învățat pe de rost ca un papagal. Nici nu le iau pe alese, le folosesc cum se nimerește pentru că puțini se descurcă în matematica asta complicată.

— Ce ar fi să revenim la ale noastre!

— Despre ce vorbeam?

— Dacă nu mă înșel călătoream spre Gorovo.

— Chiar așa, zise încîntătorul blond lovindu-se peste frunte. Memorie de femeie. Era vorba de Gorovo. Așadar, călătoream cu acceleratul, tot la clasa I. Căzusem într-o meditație filozofică. Mă frămîntau probleme legate de incorectitudinea, cinstea și onoarea oamenilor. Drept rezultat am făcut o descoperire interesantă pe care am notat-o, pe loc în jurnalul meu. (F.M. „Nu există oameni cinstiți și incorecți — există oameni drepți și naivi"). Dedesubt am adăugat „E drept că deșteptul nimerește uneori la zdup. Dar ce-i cu asta? O să i se dea cinci ani și o să facă doar doi. O să fie hrănit și cu cazarea garantată. Iar cînd se eliberează este rege din nou". Încîntat de ingeniozitatea descoperirii mele, m-am întins gospodărește pe bancheta moale fredonînd: „Ai, soartă, soartă, dacă așa ai hotărît să fie" și mă uitam de sus la cei ce treceau pe coridor privind cu invidie canapelele de catifea. Poza mea era poza unei păsări importante. Și dintr-o dată renunțai la poziția asta. În compartimentul meu intrase un bărbat cam rotofei cu mustăți zburlite de țigan, hoț de cai. Purta un costum de stofă scumpă, era îngrijit, dar nu elegant, într-un cuvînt — un om ajuns de curînd la putere. O fi din cei mari, m-am gîndit și mi s-a uscat saliva în gîtlej. M-a privit de parcă ar fi știut totul despre mine și gata, gata să scoată cătușele să mi le pună la mîini.

— Se poate? miorlăi cu ifose azvîrlindu-și servieta pe bancheta liberă.

— Vă rog, poftiți, articulai eu cu un glas hotărît de parcă aveam un cuțit înfipt în gît și mi se formase un cheag de sînge.

— Hopa-a, se lăsă ștabul pe banchetă ca un hoge pe mindir. Ptiu! Mai-mai să-și rupă omul picioarele de atîta umblet.

Am îndrăznit să lansez o viclenie de probă:

— Cine se grăbește, îmbătrînește repede.

— Construim socialismul, tovarășe, nu ne ținem de glume! lungi el vorbele semnificativ și începu să-și deschidă servieta pe-ndelete, Iar după toate astea mai trebuie să și mănînci.

— Nu e obligatoriu.

— După atîta umblat mi s-a făcut o poftă, mm...

Am avut impresia în momentul acela că începuseră să-i tremure mîinile de lăcomie. Fără să-mi mai acorde cea mai mică atenţie îmi înlătură total nepoliticos blocnotesul de pe măsuţă şi îşi aşează în schimb o legătură unsuroasă. Cînd o desfăcu ieşi la iveală un pui întreg fript apetisant şi presărat cu ardei roşu şi cimbru. Mirosul plăcut de cimbru îmi e binecunoscut. De cum îl simt îmi lasă gura apă.

— Buirum[1], — mormăi el şi înfulecă o halcă.

Aveam impresia că intenţionează să înghită tot puiul din două-trei îmbucături, aşa de înverşunat se năpustise asupra lui.

— După cum înfulecaţi s-ar putea să devoraţi socialismul crud, îl atacai eu.

— Ei aşi, spuse el fără să se tulbure. Sîntem o ţară bogată... La noi mîncare şi băutură, cîtă vrei.

— Am mai văzut eu şi alte ţinuturi bogate, dar nicăieri nu se mănîncă pui fripţi fără pîine.

— Nu mănîncă pentru că n-au. Nu s-au îngrijit să aibă. Cine e de vină? În socialism — fiecăruia după muncă!

— Bulgar leneş nu există. Chiar prim-ministrul a spus că poporul bulgar e eroic şi muncitor.

— Numai prin muncă necalificată nu se dobîndeşte nimic. Problemă de organizare şi conducere, tovarăşe. Şi la noi, la Gorovo, a fost aşa, ne lipseau ba una, ba alta, pînă ce eu, de exemplu, am devenit presedintele sfatului.

— O-o-o! am exclamat eu înclinîndu-mă uşor. Am avut deci şansa să stau de vorbă cu un om deosebit.

— Chiar aşa! răspunse el, încă mai plin de sine.

— Răspundeţi milităreşte.

— Sînt sublocotenent în rezervă.

— Bravo, bravo. Îmi face plăcere.

— Am fost promovat cu ocazia concedierii. Zece ani am fost ca o mamă pentru companie.

— Probabil v-au concediat ofiţerii ţarişti pentru activitate comunistă, da? (Acest „da“ mi l-am însuşit după 9 Septembrie. Mi s-a potrivit ca o mănuşă. Cînd îl ros-

[1] În limba turcă = „poftim“.

team parcă simțeam un balsam pe inimă — era ca și cum aș fi arătat carnetul de luptă în activ).

— În compania mea s-a descoperit o conspirație, iar pe mine nu m-a lăsat inima să-i ciomăgesc pe băieți, mă lămuri „rezervistul". Fașciștii m-au învinuit că am încercat să-i apăr pe comuniști și m-au concediat. Pe dată mi-a fost limpede cum arăta dosarul de la cadre al acestui domn. În același moment mi-a dat prin cap ideea să mă amuz cu el, făcîndu-l să plătească partea lui de tribut pentru prostie.

— De bună seamă celelalte compartimente sînt mai aglomerate, da? începui eu să-l descos.

— Supraaglomerate! mormăi el. Doar aici...

— Asta așa-i pentru că pînă nu de mult pe această ușă era agățat un bilet „Rezervat pentru oficialități", am spus eu trecînd direct în ofensivă.

— O fi glumit careva, așa-i?

— Nu-i prea ardea de glumă administrației C.F.B.-ului, dar a vrut să-mi asigure o călătorie liniștită.

— Ei așa! Nu-s ei chiar așa de atenți.

— Știu ei cum se obțin favorurile. Cînd și-au dat seama cine sînt... Chiar au întrecut măsura... Eu le-am spus: luați de aici biletul. Doar nu întîmplător călătoresc în haine civile. Acum, nu demult, au venit și l-au ridicat cu mii de scuze. Ce să le faci. Bieții oameni...

Președintele din Gorova rămăsese cu gura căscată de uimire, parcă i s-ar fi înțepenit un os în gît. Se congestionase la față.

— Adică dumneavoastră sînteți militar? îngînă el sufocîndu-se.

— Și militar și civil! După misiune.

— Așa... și ce grad?

M-am străduit să-i sugerez, fără să sune exagerat, că sînt o personalitate deosebit de importantă, colonel de securitate... că fac parte din garda celui mare, adică... și că mă îndrept spre Gorovo al lor cu o misiune specială.

— Dacă aveți impresia că vă deranjez, încercă el să se ridice.

I-am spus cu îngăduință:

— Vă rog, vă rog. Mîncați-vă prînzul!

O clipă, două, ezită pradă unei lupte lăuntrice timp

în care culorile feței i se schimbaseră de cîteva ori și în cele din urmă începu să vorbească cu o voce răgușită:

— Cu condiția să gustați și dumneavoastră. Și rupînd îndatoritor cele mai bune bucăți din restul puiului, adăugă servil:

— Vă rog foarte mult să nu mă refuzați.

— Nu intră în obiceiurile mele... din bunul altuia, fără să plătesc...

— A-a..., mă jigniți.

Mă gîndeam să nu accept pentru ca în felul acesta superioritatea mea să fie și mai evidentă, dar mirosul apetisant al blestematului ăluia de cimbru într-atît îmi stîrnise pofta, încît nu mai aveam putere să refuz categoric.

— Am să iau o bucățică, cît să nu vă supăr, bolborosii drept scuză și înfulecai o bucată mare de carne albă și fragedă.

Piperov,[1] așa se numea președintele consiliului din Gorovo, satisfăcut că am participat alături de el la gustare, mă contemplă cu un surîs fericit. Puțin lucru e să convingi un asemenea ștab să se servească din mîncarea ta?

— Vasăzică, securitatea ăluia mare, ai?... se încumetă să mă atragă în discuție.

— Îhă, mormăii eu cu gura plină.

— Așa, îl salutați în fiecare dimineață.

— Dimineața, la prînz și seara.

— Și vă răspunde?

— Ba, de cele mai multe ori el mă salută... Eu sînt puțin zăpăcit și nu-l observ...

I se încreți fruntea de două ori mai tare ca pînă atunci.

— Bine... el vă remarcă primul, așa?

— Șeful nostru e foarte atent, foarte, foarte.

— Și cum s-ar spune, cuvîntul dumneavoastră are trecere la el, așa-i?

— Dacă viața lui depinde de mine.

— Vasăzică un cuvînt al dumneavoastră poate să devină lege, așa-i?

---

[1] Piperov, în românește = Ardeescu.

— Dacă pentru scrierea legilor s-ar plăti cum se plătește scriitorilor pentru cărțile lor aș fi ajuns milionar.

Ultimele mele cuvinte îl dăduseră gata cu desăvîrșire. Cîteva clipe l-am văzut cum se umflă sub ochii mei, clocotind de exaltare.

— Ei bine, pînă acum n-am avut niciodată fericirea să întîlnim în îndepărtatul nostru Gorovo un tovarăș cu atîta răspundere! exclamă înduioșat pînă la lacrimi Piperov.

— Aveți acum.

— A pierit un drac!

Eram cît pe ce să-l reped pentru că pomenise de draci, dar mi-am amintit la timp că era un proverb popular, folosit de cîte ori te trezeai pe neașteptate cu un oaspete rar în prag.

„A pierit un drac" așa ți se spunea, după care erai îmbrățișat frățește și gazdele erau în stare să-și dea și sufletul pentru tine.

— Noroc, mare noroc!

— Sînt ospitalieri ai voștri? l-am întrebat.

— Și-ar vinde și cămașa de pe ei, numai să nu se dea de rușine în fața unui oaspete.

— Dacă se ajunge pînă la cămașă...

— Ei, vorba vine, tovarășe colonel. V-am spus doar că avem un ținut bogat. S-a dus vestea despre belșugul de la noi în toată Republica Populară Bulgaria.

— Să nu fie o simplă lăudăroșenie, ce zici?

— Dacă veniți într-adevăr la Gorovo o să vă convingeți singur.

— Bineînțeles că vin într-adevăr la Gorovo! Sau poate nu e momentul potrivit să viu chiar acum, ce părere ai?

— Ce spuneți? Dar e ideal!

— Pentru unii s-ar putea să fie ideal, dar pentru alții mi-e să nu li se oprească idealul în gît.

— Veți fi binevenit pentru tot Gorovo-ul.

Iar eu murmurai ca pentru mine, parcă:

— Dacă ați ști cu ce sarcini călătoresc, vi s-ar spulbera repede bucuria.

Fața președintelui sfatului se întunecă complet, dar el se străduia să-și ascundă teama:

— Nu păreți chiar așa de cumplit.

— Nu sînt un urs carnivor. Însă pentru unii s-ar putea să fiu și mai periculos.

Cîteva clipe ne-am privit cercetător unul pe altul. Eu apreciam efectul vorbelor mele întrebîndu-mă dacă reușisem să-i tulbur sufletul. (Filozofia mea: — Cel mai ușor de șantajat sînt fricoșii). El căuta un drum spre bunăvoința mea.

— Bine că am avut fericirea să ne cunoaștem dinainte, reluă el firul vorbei cu un surîs forțat, încercînd parcă să se convingă și să mă convingă și pe mine în același timp.

În felul acesta veți avea deja o idee despre ce tip de om sînt eu. De fapt dumneavoastră v-ați dat seama despre mine înainte să știu că veniți la noi cu o misiune importantă.

— Sincer vorbind, împrejurarea asta vă vine în ajutor, schimbai eu tactica. V-ați dovedit deosebit de prietenos și plin de suflet cu mine, ce e drept, înainte de a ști cine sînt.

— Este exact ceea ce am vrut să spun, tovarășe colonel.

— Și astfel mi-ați cîștigat simpatia.

— Și ce-o să mai vedeți, mă încuraja el. O să vă pun la picioare tot Gorovo.

— Fără gorovcence! am aruncat o vorbă în glumă.

— Cu gorovcence cu tot... Poate vă facem ginerele nostru dacă nu sînteți căsătorit.

— *Haraşo!* am plasat și o vorbă pe rusește.

— Să vedeți ce fete frumoase avem — ca pepenii de Tetovo — rumene și dulci.

— Și dacă sînt căsătorit?

— Ei și? Numai să înțeleagă ele cu ce om au de-a face...

— Partea proastă e că nu trebuie să știe cu ce om au de a face.

— Dimpotrivă — mă privi nedumerit — e mai bine de o mie de ori.

L-am întrerupt:

— Eu călătoresc incognito.

— Ah, rămase el cu gura căscată de surprindere.

Atunci intervenii imperativ:

— Despre sosirea mea la Gorovo nu trebuie să se bată toba pe toate drumurile. Nu-mi place să fiu întîmpinat cu paradă, mitinguri, discursuri, toasturi... Modestia îl înfrumusețează pe om. Așa-i?

— Exact.

— Din clipa asta mă veți numi „tovarășe Olimpiiski". E clar?

— Exact așa.

— Numai dumneavoastră veți fi la curent cu toate secretele.

— Eu sînt mormînt.

— Nici o vorbă nimănui, cine sînt, cum sînt. Clar?

— Dar secretarului de partid? Doar partidul...

I-am retezat brutal vorba:

— Acum partidul sînt eu. Cred că-ți dai seama ce înseamnă „de sus"?

— Îmi dau seama perfect.

— Și acum, punct.

Piperov își lovi tocurile ca un plutonier:

— La ordin!

Mă uitam la el cît era de neajutorat și de jalnic. Mă gîndeam: „L-am făcut să-i înghețe sîngele în vine". Se pare însă că exagerasem, depășisem limita pentru că arăta de parcă îi atîrna un lacăt la gură. Dacă își înghițea limba, vizita mea la Gorovo și-ar fi pierdut strălucirea. Aici trebuia să se înfiripe un zvon (Filozofia mea: „Zvonurile fac și din nemernici personaje de legendă") și susceptibilii de zvonuri sînt tocmai cei printre care mă simt cel mai bine.

— Ei, să zicem că tot o să mai șoptești cîte ceva pe ici pe colo, i-am spus bătîndu-l familiar pe umăr, cît să i se dezlege din nou limba. Însă așa — discret. Numai persoanelor care se bucură de încredere sută la sută. Piperov se însufleți din nou.

— Asta vroiam și eu să spun.

— Pot afla doar cîțiva din tovarășii cei mai sus puși din Gorovo, așa încît să aibă grija să contribuie la executarea misiunii mele deosebit de serioasă, cu care m-a însărcinat pe mine personal cel mai... și nimeni altul!

Primarul din Gorovo se înduioșă, începu să-mi jure credință, asigurîndu-mă că se pricepe să păstreze secre-

tele de stat. Consideră o înaltă cinste faptul că-i destăinuisem lui totul și avea să-mi justifice încrederea. Și a justificat-o.

PRIMELE IMPRESII

— Am ajuns, tovarășe Olimpiiski.

Piperov luă poziție de drepți în fața mea, supus gata să-mi ducă ordinele la îndeplinire.

— N-am geamantan, am spus eu, iar servieta prefer să mi-o duc singur.

— Am înțeles, eu fug să văd de un mijloc de transport.

Gara din Gorovo era nouă-nouță, iar localitatea ceva intermediar între tîrg și oraș. Cele mai multe case aveau două etaje, mai ales cele din jurul centrului și toate erau albe ca niște lebede. Poate de aceea Ferdinand de Saxa-Cobburg-Gota îl denumise cîndva „orășelul alb". Și curțile și străzile și împrejurimile, totul era invadat de vegetație. Îmi place natura așa că am fost mulțumit de priveliște.

În piața din fața gării, plutonierul meu mă aștepta cu o trăsură.

— Încă stăm prost cu taxiurile, începu el să cotcodăcească. Ne ținem și noi de moda veche.

— În Occident, trăsura e un lux, m-am străduit eu să-l liniștesc. Numai oamenii avuți și oaspeții de preț se plimbă acolo cu trăsurile. Și regii, pe unde au mai rămas.

— Adevărat?

— De cîte ori am vizitat Londra, am observat că însuși regele își face plimbarea de dimineață în trăsură și tot cu trăsura îl vizitează cei mai de seamă lorzi și diplomați. Clasele de jos au la dispoziție taxiuri.

Eu nu trecusem niciodată dincolo de granițele țării, dar ăsta era un amănunt pe care ordonanța mea din Gorovo n-avea de unde să-l știe.

Biciul plesni aerul șuierînd și cele două mîrțoage firave (una din ele mai și șchiopătă) porniră spre centru. Stă-

pînul lor, un țigan mustăcios le croia fără milă spinările roase. Asta nu mi-a plăcut.

— Nu așa, omule! i-am făcut observație.

— Ce? mă privi el fără nici un respect.

— Așa sînt bătuți numai oamenii și asta cînd o merită. Însă animalele nevinovate...

— Treaba mea! Ce, eu mă amestec cînd și de cîte ori îți bați muierea la pielea goală?

Biciul șfichiui și mai crunt. Era clar că bețivanul n-avea nici milă, nici educație.

În general revoluția a înrăutățit buna creștere a birjarilor. (F. M. „Orice revoluție îi lipsește pe birjari de educație!“.)

Piperov intrase în pămînt de rușine.

— Birjarii noștri au ajuns imposibili —, zise desfăcîndu-și brațele. Dacă n-avem cu cine să-i înlocuim! Stăm foarte prost în privința acestor cadre.

M-am prefăcut că nu i-am auzit nici această ultimă remarcă, așa cum ignorasem și ultimele vorbe ale mitocanului și m-am grăbit să abat tema discuției pe alt făgaș.

— Dispuneți de un hotel bun?

— Nu! Avem în plan construirea unui nou hotel reprezentativ, dar încă nu mi s-au dat fondurile de sus.

— Bate ca să ți se deschidă. Trebuie să insistați, omule. Ce înseamnă avem în plan? Asta e un fel de a te spăla pe mîini.

— Nu avem putere să insistăm. Nu sîntem decît un fund de provincie.

— Acum cînd mă voi întoarce în capitală, vă veți adresa direct la mine.

— Doar dacă nu vă deranjează.

— Nu-i mare lucru, am ripostat cu autoritate. Dealtfel, avem și aghiotanți. La ce-i trebuie fochistului cleștele dacă nu ca să-și protejeze degetele de arsuri?

— Dacă ne faceți acest bine tot Gorovo vă va fi grozav de recunoscător și nici nu știu cum ne vom putea revanșa, tovarășe colonel.

— Tovarășe Olimpiiski, îl corectai eu.

— Sînt nevinovat, tovarășe Olimpiiski!

— Binele făcut demult se uită, spune poporul.

— Noi, cei din Gorovo, sîntem altfel, veți avea posibilitatea să vă convingeți și singur în privința asta chiar acum.

— Înțelepciunea populară spune: „Cum îți așterni, așa dormi". Nu-i așa?

— Așa e!

— Acum o să văd cum o să vă așterneți?

— O să vedeți! Numai că hotelul nostru nu e chiar la înălțime. Veți locui acolo provizoriu pînă ne aranjăm.

Așa-zisul hotel se afla pe strada principală și într-adevăr nu era prea bun: vechi, cu tencuiala jupuită și pe deasupra mai miroasea și a mucegai.

Pe trepte zăceau hîrtii mototolite, resturi de zdrențe și oase roase.

— E clar că nu vă așteptați la musafiri nepoftiți, am comentat cu o ironie ucigătoare.

— V-am spus că planul nu ne-a fost aprobat de sus.

— Și măturatul tot de cei de sus depinde?

Piperov se înroși ca un plutonier beat. Se expusese în fața unui șef în calitatea lui de primar al Gorovo-ului

— Mama lor! nu se putu abține și scrîșni din dinți. Mușmuluiala e de ei, dacă Dumnezeu a blagoslovit toiagul de corn numai pentru vite.

Cum s-o fi răfuit cu administrația hotelului nu mai știu, cert e că după o clipă toți se aflau în stare de alarmă și aveau ochii injectați.

Odaia în care am fost cazat era curată și cît de cît în ordine. Era destinată unor cazuri speciale, ca al meu. Deși vechi, patul avea somieră și era acoperit cu cearșafuri albe. Și încă mai important exista și un lavoar. Nu că m-aș fi spălat eu prea mult, dar noaptea n-aveam de gînd să umblu după toaletă pentru orice fleac.

Nici nu apucasem să mă aranjez și Piperov deja adusese un tînăr pistruiat cu o fizionomie inteligentă. L-am privit drept în ochi (F. M.: „Ochii sînt oglinda sufletului"). Erau limpezi asemenea cerului după ploaie și aveau o privire dulce. Vasăzică o să am de a face cu un naiv cinstit, mă gîndii liniștindu-mă. După filozofia mea, potlogarii sînt vicleni, în timp ce oamenii cinstiți sînt fără doar și poate niște naivi.

— Tovarășul Temenujkov[1], secretar al comitetului de partid din Gorovo! mi-l prezentă plutonierul.

[1] În românește = micșunea.

— Îmi pare foarte bine.

Am desfăcut brațele generos și ne-am îmbrățișat.

— Bărbat tînăr și conducător cu atîta răspundere! m-am grăbit să-i iau piuitul cu poveștile mele. Are dreptate cine spune: lăsați cale liberă tineretului.

— Nu toată lumea e de aceeași părere. Obrazul înflăcărat a lui Temenujkov era gata să plesnească. Dealtfel și noi...

— Important e că perosana al cărei cuvînt are cea mai mare greutate în această problemă litigioasă împărtășește această părere, l-am întrerupt eu pe loc. Mă gîndesc că de data asta voi avea ocazia să mă conving practic dacă acest punct de vedere se aplică și la dumneata sau nu!

— Ne străduim cît putem, tovarășe Olimpiiski.

— Tovarășul Temenujkov e foarte modest, țineți seama de acest lucru, tovarășe Olimpiiski! interveni Piperov. Are și carte și talent. Dealtfel, veți avea posibilitatea să vă convingeți singur despre asta.

I-am propus secretarului să ia loc, dar nu îndrăzni.

— Presupun că vom avea mulțumirea să ne fiți oaspete cel puțin cîteva zile, rosti tînărul Temenujkov.

— Poate chiar cîteva săptămîni, îl încurajai eu.

— Atunci cazarea devine prima obligație. Trebuie să vă găsim o locuință corespunzătoare și asta începînd de azi.

— Cred că cel mai potrivit ar fi să-l cazăm pe scumpul nostru oaspete la tovarășa Dobroslava Dudova, interveni plutonierul meu.

— Ar fi oare potrivit?

— Nu știu dacă am putea găsi ceva mai bun.

— Nu e bună casa? am întrebat.

— Dimpotrivă! E clădirea cea mai solidă din tot Gorovo, însă... originea... E dintre cei... din trecut...

Abia mi-am putut disimula entuziasmul. Știam din proprie experiență că oamenii din categoria mea socială o duc mult mai bine la cei din trecut.

— Este exact locul de care am absolută nevoie, m-am grăbit să-i liniștesc pe fruntașii din Gorovo. Acolo voi putea examina și cealaltă parte a medaliei. Un conducător, dragi tovarăși, trebuie să știe totul.

— Atunci trebuie s-o prevenim...

— Totul e deja aranjat! replică ostășește, în poziție de drepți, prevăzătorul „rezervist". Am dat dispoziție așa că oamenii ne și așteaptă.

— Militarii de rezervă sînt în această privință ireproșabili, îl bătu pe umăr Temenujkov familiar.

Casa Dudovilor nu era o locuință ca celelalte, ci o adevărată reședință. Dudov fusese cel mai bogat individ din Gorovo. Avuse o fabrică de ulei, o uzină întreagă de țigle și cărămizi, darac de lînă, alambic pentru rachiu și cîteva magazine pe strada principală.

— Un adevărat rege de provincie, vorbea despre el Piperov.

Locuința lui se întindea pe două etaje, cu scări de marmoră, uși solide, ferestre largi cu draperii grele de catifea pentru timpul nopții și cu perdele de dantelă pentru zi. Curtea împrejmuită cu plasă fixată pe granit albastru adăpostea o grădină de flori, amenajată cu grijă.

— Iată această modestă locuință pe care v-o putem propune, zise Piperov în timp ce ne apropiam. Pentru condițiile noastre...

— O-o, o adevărată reședință, l-am întrerupt eu. Marmoră de la Marea Albă. Parc!... Flori!... Poezie!...

— Nu toți tovarășii noștri apreciază lucrurile astea.

— Atîta îi taie capul! îi atacai eu pe tovarășii insensibili. Deși sînt un adept al materialismului dialectic, totuși asemenea lucruri îmi plac foarte mult.

Rezervistul nostru exaltă de fericire:

— Am înțeles din primul moment că mă aflu în preajma unui om aparținînd unei clase superioare. O să vedeți de ce sînt în stare cînd dau peste o justă înțelegere.

Dudov-ul cu pricina se însurase la bătrînețe cu o femeie tînără și plină de temperament. Ca să-i distragă atenția de la tot ce era în afara casei îi trîntise trei copii unul după altul.

Inteligent! Numai că în toiul învălmășelii din anul '44 frumoasa Dobroslava rămăsese văduvă de tînără. Ca orice om de viață se grăbise să scape de copii: pe unul l-a înmormîntat, iar pe ceilalți doi i-a încredințat socrilor.

Cînd mîrțoagele țiganului mustăcios tîrîră trăsura, în care ne instalasem ca niște agale de Anatolia, chiar lîngă

intrare, urechea mea fină a auzit repetînd prin fereastra deschidă un glas dulce şi tulburător de mezzosoprană: „Ah, te rog unchiule Radoi, nu mă ţine acum cu treburile astea. Trebuie să mă pregătesc, mi se aduce un oaspete de seamă, din capitală. Aşa s-a obişnuit conducerea oraşului să-şi cazeze ştabii în casa mea. Poftim, s-a oprit o trăsură afară — au şi sosit cu siguranţă. La revedere."

Şi mai auzii ţăcănitul receptorului în furcă şi la intrare îşi făcu apariţia o femeie picantă şi surîzătoare.

— Dumneaei este, cum s-ar spune, gazda! o prezentă primarul.

— Dudova, întinse ea mîna imediat.

Avea unghiile vopsite ca o pariziană (F. M.: „Femeia care îşi face unghiile roşii, nu roşeşte la păcate!)

— Îmi pare foarte bine, răspunsei eu, Olimpiiski.

Se pare că m-am ambalat din prima clipă zdravăn pentru că i-am strîns mîna prea puternic.

— Oh, mînuşiţa mea, cîntă cu un glăscior plîngăreţ.

— Scuzaţi, m-am înclinat eu galant, sărutîndu-i cu convingere degetele lăcuite. Scuzaţi, scuzaţi...

Mi se părea de necrezut că femeiuşca pe care o vedeam dinaintea mea fremătînd ca un pui sălbatic născuse 3 copii.

La drept vorbind îi puteai da 25, hai să spunem 26 de ani, în nici un caz mai mult. (F. M.: „Femeia la 26 de ani e ca un vulcan intrat în erupţie! Un obraz rotund de fată nu e o tigaie. E un obraz îmbujorat de la natură".)

I-am şoptit lui Piperov:

— Mă dau în vînt după asemenea obrăjori care-mi amintesc de merele roşii abia zvîntate de rouă.

El îmi făcu semn complice cu ochiul.

Iar ochii ei, ei bine aceşti ochi... zambile înflorite. Sclipesc ca ochii de vulpe şi înşală, înşală. Ce mai ispită!

„S-a sfîrşit, mi-am zis. Aici am să mor."

— Poftiţi, spuse ea cu un glas sugrumat de unde am dedus că şi eu îi căzusem cu tronc.

Sîngele mi se înfierbîntă într-o clipă (Una din slăbiciunile mele cele mai pronunţate este ca în prezenţa unei femei frumoase sîngele mi se înfierbîntă pe loc).

— Noi, aici... în provincie... bolborosi ea.

— Ar fi fost bine să semene și Sofia cu provincia asta! am răspuns eu atît de entuziast încît m-am gîndit numaidecît dacă nu cumva îmi trădasem exagerat de repede sentimentele.

Un hol spațios. Covoare persane grele. O masă de cedru auriu. Fotolii. Risipă de flori: unele proaspete în vase, altele ghivece.

— După cît se vede, stăpîna casei iubește florile.

— Le ador.

— Prin urmare, o natură poetică.

— Ah, vă rog!

Așa de grațios își răsucise trupul, „ca o mireasă" vorba ceea, încît cu greu mi-am reținut mîinile.

— Scuzați dacă m-ați găsit așa, cam... însă...

— Am fost întîmpinat ca un Maharajah.

Am pătruns într-o încăpere spațioasă, evident rezervată oaspeților. Așa se pricepea burghezia să se chiverniséască; patul de mahon în puf și mătase, o oglindă mare de perete fixată într-o ramă aurită, mobilă confortabilă și covoare peste covoare, nici la patul regal nu puteau fi mai multe.

— Nu ne-am atins de acest loc, îmi șopti la ureche Piperov. L-am lăsat pentru asemenea împrejurări... să nu ne facem de rîs.

L-am bătut protector pe umăr.

— Bine lucrat! Înțelept!

— Nu știu dacă vă vom putea fi pe plac, interveni din nou Dobroslava. Dumneavoastră, cei din capitală, aveți gusturi rafinate.

— O doamnă ca dumneavoastră poate mulțimi orice gust, i-am spus la ureche și am ciupit-o involuntar parcă de obraz.

— Mă flatați, se îmbujoră dînsa.

— Îmi place Platon, dar mai mult îmi place adevărul. Așa a spus Ahile cel iute de picior. Iar adevărul doamnă vă este favorabil.

— O-o-o! exclamă ea cam prostește. Am auzit multe de acest Ahile, i-am citit romanele, dar nu reținunde s-a exprimat în acest sens.

I-am răspuns categoric.

— E scris negru pe alb în „Aventurile Lady-ei Chaterly“ A la ghèr, com a la ghèr![1]

— Da-a, îmi amintesc.

— Ce înseamnă să fie omul cult, deschise entuziasmat brațele plutonierul meu. Scumpul nostru oaspete știe toată istoria lumii.

— Asta mă sperie, spuse femeiușca. Mă tem să nu i se pară plictistior la noi. Eu am citit prea puțin din ultimele romane.

— Fiți pe pace doamnă, o să vi le povestesc eu — nu e cine știe ce de capul lor.

În momentul acela veni în fugă și Temenujkov care se abătuse din drum pe la serviciu să dea unele dispoziții că doar nu le sosise în vizită un oarecare.

— Să sperăm că n-o să vă simțiți prost aici, spuse el timid.

— Excepțional! sună răspunsul meu precis, făcîndu-l pe secretar să surîdă încîntat de sine însuși, iar pe primar și pe gazdă să lăcrimeze de înduioșare.

După filozofia mea autoritatea este o forță mai presus chiar decît atomul. E ceva măreț: poate surpa munții pe care nici D-zeu nu s-ar încumeta să-i surpe, poate scruta privirile oamenilor. Forța omului stă în autoritatea lui. De aceea m-am străduit peste tot să-i conving pe oameni că au de a face cu un individ de mare autoritate.

(F. M.: „Bogăția e în funcție de autoritate. Pot exista profituri egale numai la autorități egale. Restul nu e decît momeală pentru imaginația visătorilor“).

(*Nota autorului:* Evident Onufri nici nu bănuiește existența noțiunii de „dispariție a statului“ sau a altor noțiuni și cugetări emise de Lenin cu scopul de a dezvălui cît se poate de limpede esența tuturor acestor probleme, dar pentru una ca asta n-avem cum să ne supărăm pe el. Ambii preferă „Aventurile amoroase ale Lady-ei Chaterly“ „Statului și Revoluției“ și din acest motiv este încredințat că e cel dintîi „descoperitor al Americii“, iar „America“ a fost de mult descoperită).

---

[1] Corect: *A la guerre, comme à la guerre* (la război ca la război) (br.)

Viitoarea mea gazdă, Dobroslava, se simțea întinerită și zglobie ca o căprioară de aur.

Încă de la sosirea noastră se grăbise să-și demonstreze ospitalitatea. Apăruse cu o tavă în mîini, cu un vas dintr-un serviciu scump.

— De bun venit! O dulceață și un păhăruț de coniac. Vă rog, serviți!

Am ridicat galant paharul:

— Pentru amabila și — pe deasupra — prea frumoasa noastră gazdă!

Răspunse la complimentul meu cu o reverență adîncă:

— În sănătatea dumneavoastră.

Binevoitorii mei interlocutori îmi propuseră să mă plimbe prin Gorovo să văd monumentele locale. (Ce mai monumente într-un sat, fie el și mare!).

— Dacă vreți să faceți o plimbare prin ținutul nostru, își lovi tocurile plutonierul, vă stăm la dispoziție!

— Sînteți foarte amabil tovarășe președinte, dar prefer să mă odihnesc după drum, am răspuns eu. O să avem destul timp pentru toate.

— Așa cum îi stă bine unui om de cultură, mă susținu frumoasa doamnă de unde am tras concluzia că procedase așa ca să rămînem mai repede între patru ochi.

Temenujkov îi dădu unele dispoziții pe șoptite primarului (am înțeles că era vorba de masa mea) și după ce se scuză de „deranj" îmi ură odihnă plăcută și amîndoi se retraseră. Eram cît pe ce să trîntesc ușa după ei, așa de tare mă grăbeam să rămîn singur cu atrăgătoarea văduvioară. N-aveam nici o îndoială că se va azvîrli pe loc cu privirile tulburate de emoție în brațele mele.

Lucrurile se petrecură însă tocmai pe dos, de cum plecară administratorii locali, ea se topi undeva în casa aceea mare. Toată locuința amuți ca un mauzoleu străvechi. Doar ceasornicul de perete din hol bătea ritmic.

R-r-r... sună telefonul (abia atunci am observat că era așezat în hol), iar eu tresării ca un hoț surprins asupra faptului.

De unde a răsărit văduvioara, n-am băgat de seamă nici de data asta.

— V-a trezit cumva telefonul?

— Nu, am răspuns. De fapt nici n-am adormit.

— Cu siguranță vă preocupă familia dumneavoastră?

— Adevăratul militant nu poate avea familie, doamnă, eu sînt o pasăre slobodă.

Am înțeles că răspunsul meu îi mersese la inimă, dar care să fi fost motivul acestei bucurii, tot nu-mi era prea clar. Poate spera să fiu o bună partidă pentru dînsa. (Oh, dacă ar fi știut ce partidă eram!) Sau poate un viitor ginere pentru fiica ei aproape de vîrsta măritișului (F. M.: „Nu există reguli care să conducă toate nebuniile omenirii").

Ridică receptorul.

— Alo-o-o!

Ca să dau dovadă de bună creștere și cultură am intrat în camera mea. Nimeni nu poate discuta degajat în prezența unor persoane străine. Cred că gestul meu a sporit încă mai mult prestigiul de care mă bucuram în ochii ei. Un pas bine făcut te poate duce în rai, după cum unul greșit te poate pierde. Eu făcusem pasul către raiul de pe pămînt.

De cum isprăvi convorbirea telefonică, veni la mine.

— Vă mulțumesc pentru tactul dumneavoastră, se înclină din nou, Dobroslava. Se vede finețea omului din capitală.

— Doamnă! am răspuns. Există și în capitală prost crescuți după cum nici provincia nu e lipsită de delicatețe. E o simplă chestiune de *absorbție*. Ultimul cuvînt a uimit-o peste măsură. La drept vorbind, și pe mine m-a pus în încurcătură pentru că evident nici unul din noi nu-i înțelegea sensul.

În timp ce vorbeam, mi-am dat seama brusc că n-aveam nimic de cîștigat ridicînd în slăvi provincia. Am apăsat de frînă și am dat înapoi.

— Așadar, dintr-un punct de vedere sînt pe deplin de acord cu dumneavoastră, am schimbat eu direcția. Delicatețea a supraviețuit în provincie numai în lumea feminină. Dar bărbații? Bărbații ăștia provinciali! S-au scufundat complet în balta mojiciei.

— Într-adevăr, bărbații de pe aici sînt niște mojici fără pereche.

— Adică nu se găsește prin partea locului nici un bărbat care să aprecieze la justa ei valoare splendoarea dumneavoastră?

La aceste cuvinte am făcut o plecăciune adîncă și luîndu-i mînuța delicată în palme i-am sărutat-o. Am procedat ca un autentic cavaler din fosta societate burgheză. (Căci în această privință recunosc deschis am rămas încă tributar modului de viață din trecut).

— Dar vă rog, gînguri dulcineea cu glasul coborît, încercînd să-și retragă mîna.

— Mîngîierile mele, doamnă, sînt fierbinți pentru că frumusețea dumneavoastră mi-a tulburat simțămintele.

— Nu, vă rog! continua ea să se împotrivească, dar în încercările ei de a-și elibera mîna, trăgea și de mîna mea, ceea ce era un semn cît se poate de bun pentru mine.

— Doamnă, sînteți stranie! am izbucnit eu mirîndumă singur în același timp de vorbele mele. Și de ce mă rog stranie?

— Nu chiar atît de stranie pe cît se dovedesc unele persoane importante care preferă o existență incognito, ripostă dînsa șăgalnic.

— M-a deconspirat primarul?

— Nici pomeneală, izbucni ea într-un rîs provocator. Mi-a șoptit o păsărică. Musafirul dumitale e un om deosebit. Un colonel din cei mai de seamă...

— A fost o păsărică mincinoasă.

— Nu mai mincinoasă decît unele persoane care locuiesc în capitală.

M-am prefăcut jignit.

— Vasăzică tot primarul v-a vorbit despre mine, nu-i așa?

— Păi, cînd își lovea tocurile și cînd saluta ca să nu mai pomenim de acel „la revedere tov. col...“ De ce altceva mai are nevoie un om de inteligență medie care-l cunoaște bine pe primarul nostru?

Am ridicat mîinile neajutorat.

— În cazul ăsta mă predau.

— Bineînțeles că vă predați. De vreme ce ați încăput pe mîinile unor asemenea oameni!

— Singurul lucru care mă liniștește e faptul că mă predau în mîinile ființei dragi.

Dobroslava răspunse subterfugiului meu cu tact și, după cum mi s-a părut, provocator.

— Nu se cuvine să-i păcăliți pe cei cu care urmează să împărțiți necazurile și bucuriile fie chiar pentru un interval scurt de timp.

Atunci m-am hotărît să trec la faza următoare de atac.

— Fiți sinceră și mărturisiți-mi: credeți în amorul fulgerător?

— Așa se îndrăgostesc eroii de roman, făcu ea o tentativă de a se sustrage.

— Numai eroii de roman?

— Sau elevii de liceu. Dar nu-i așa că noi nu mai sîntem liceeni?

— Dragostea nu cunoaște vîrstă, am răspuns patetic încercînd să-i sărut din nou mîna.

— Și ce-ar spune soția dumneavoastră văzîndu-vă în această situație?

— Doar v-am spus că pînă în clipa de față n-am descoperit-o pe regina visurilor mele. Poate tocmai de aceea m-a împins soarta la Gorovo.

— Sper că nu vă referiți la mine? rosti ea cu glasul sugrumat de emoție și mă privi ca și cum ar fi vrut să spună: „Rogu-te, zi, nu-i așa că de mine e vorba?"

Am crezut că venise clipa hotărîtoare pentru lovitura de grație. Și tocmai aici am săvîrșit o greșală tactică.

— O-o, fie ca zeii să mă condamne, dar ard de pasiune pentru dumneavoastră! am urlat dintr-o dată cu o voce atît de sălbatică încît și mie mi-a sunat complet necunoscută.

Atunci Dobroslava își retrase hotărîtă mîna.

— Domnule, dumneavoastră vă bateți joc de o biată femeie.

— Cum? am înțeles eu înnebunit și nepregătit pentru o asemenea schimbare de direcție.

Ea scrîșni cu asprime din dinți.

— Nu vă face cinste!

— Și de ce să-mi bat joc?

— Mai întrebați? Ce erau cu zeii de care pomeneați?

— Dar era o replică dintr-o piesă de teatru. Mă prăpădesc după teatru.

— Vă închipuiți că nu știu cît de credincioși sînt comuniștii? continua ea să dea cu gura, sau mă credeți așa de proastă!

— Parcă eu, ce fel de comunist sînt! Îmi dădui eu drumul la gură fără să vreau.

— Haida, de! Colonel de securitate împuternicit pe lîngă primul cetățean al țării și nu ești comunist?

— Ei sigur, cum să nu... m-am bîlbîit eu. Nu e totul chiar așa cum pare.

— Chiar dacă sînt o provincială, atîta lucru mai înțeleg și eu.

— Ce anume înțelegeți?

— Faceți aluzie la originea mea într-o manieră total lipsită de respect, începu ea să plîngă și trîntindu-se pe pat izbucni în hohote. O-o, cum pot fi unii oameni atît de lipsiți de conștiință încît să se joace astfel cu simțămintele altora?...

Încurcasem țițele. Uitasem pentru cîteva clipe că sînt un om deosebit, că dețin un rang înalt, și cum se întîmplă în asemenea cazuri trăncănisem o serie de prostii, una mai neobișnuită decît alta.

Văzînd că sînt pe cale să eșuez complet am dat-o și eu pe lamentații. Plîngea ea, eu de două ori pe atît.

— Trebuie să înțelegeți, i-am spus, că și comuniștii au o inimă care se tulbură în fața unei asemenea frumuseți. Timp de cinci ani am fost partizan (Abia mai tîrziu am aflat că la noi nu fusese nimeni partizan un interval de 5 ani, dar nici ea nu se pricepea mai bine în problema asta). De două ori pe atît am activat în cadrul luptei ilegaliste. Lupte, bătălii, închisori, din devotament pentru revoluție n-am avut nici timp să-mi arunc ochii pe vreo femeie. Sînt eu vinovat că inima mi s-a aprins tocmai acum? Și din ochi mi se prelinseră două șiroaie de lacrimi ca două izvoare.

— Doamne, ăsta parcă s-a îndrăgostit de-adevărat, murmură ea ca pentru sine.

Asta m-a încurajat.

— Iar cînd inima începe să-și spună cuvîntul, judecata se întunecă și gura poate rosti cuvinte aiurea. Oare lacrimile astea — mi-am frecat fața udă de mîinile ei — nu dovedesc limpede ce se petrece cu mine?

Odată cu ultimele cuvinte am căzut în genunchi proptindu-mi nasul în papucii ei de casă.

Și s-a înfăptuit minunea.

— Văd că s-a milostivit D-zeu de mine — începu rar văduvioara — și mi-a trimis un om adevărat în dar.

Mă mîngîia cu mîinile pe cap și i-am simțit trupul înfiorîndu-se de voluptate. Asta m-a dat gata. M-am ridicat și în timp ce o îmbrățișam, mi-am zis:

Apre moa, deluj!*

MUȘTE ÎN DULCEAȚĂ

Existența mea la Gorovo a debutat ca în basme. Primarul Piperov a devenit aghiotantul meu. Pentru el vorbe ca „nu se poate" sau „nu se găsește" nu existau — orice mi-aș fi dorit căpătam imediat. Opinci din piele de bondar să fi cerut, mi-ar fi procurat și asta. Asemenea oameni sînt utili tuturor regimurilor. Săraci cu duhul, chiar incapabili ca activiști sociali, alde Piperovii sînt abili și ingenioși cînd e vorba să se apropie de conducere. Și care conducător s-ar lipsi de un atare ajutor. Iar Dobroslava? Cine n-a iubit încă o văduvioară tînără, habar n-are de nimic — e ca un izvor în mijlocul deșertului... Se topea de fericire. Și cum era să nu se topească de vreme ce pusese mîna pe un colonel și încă dintre cei mai sus-puși pe urmele căruia înaintau promițători epoleții de general.

Și apoi perspectiva unei grabnice mutări în capitală și viața în mijlocul unei societăți alese. Lumea toată avea să-i cadă la picioare.

— Dumnezeule mare, pînă aseară doar... doar pînă aseară nici prin gînd nu-mi trecea o asemenea fericire, se răsfăța ea ca o pisică. Doar pînă aseară. Eu îi sărutam îndrăgostit mîinile.

— Și astăzi?

— Încă nu-mi vine să-mi cred ochilor, dragă. Mereu mi se pare că nu-i decît un vis.

---

*Corect: *Après moi, le Deluge!* (După mine, potopul).

— Chiar atît de imaterial?

— Oh, eu nu glumesc.

— Cine ar putea glumi cu asemenea lucruri?

— Un vis feeric. Mă tem să nu mă trezesc. Chiar vis de ar fi cel puțin să fie veșnic.

— Veșnic va fi iubito.

— Bine c-a crăpat babalîcul ăla de Dudov.

Ce mai idilă!

Primul necaz mi s-a tras de la așa-numitul „Unchiul Radoi". A doua zi tocmai mă întorceam de la o plimbare plăcută prin parc (cei din Gorovo au un parc splendid — lucru rar întîlnit într-o astfel de așezare, provincială) cînd, în hol, m-a întîmpinat, țeapăn ca o prăjină, un bătrîn înalt, cu mustățile răsucite și părul alb de parcă și-l muiase în lapte. Îmbrăcămintea elegantă (dintr-un vechi postav englezesc) și la rever o garoafă roșie.

Se vedea din capul locului că e un om care ține la aspectul său exterior. (Știu treburile astea din coexistența mea trecută cu burghezia).

— Unchiul Radoi, mi-l prezentă Dobroslava, un om foarte iubit. Tot orașul îl iubește și din această cauză i se spune unchiul Radoi.

— Îmi pare bine, i-am întins mîna rezervat (era util să-și dea seama încă de la prima strîngere de mînă cu ce personalitate de seamă are de a face) și am zîmbit protocolar, cu jumătate de gură. (F. M.: „Cînd faci cunoștință cu cineva surîsul artificial e la fel de util cum îi este cameleonului utilă posibilitatea de a-și schimba culorile").

— Pentru mine e ca un al doilea tată! Foarte scump și agreabil.

— Se vede din capul locului, am răspuns cu glas tare, iar în sinea mea mă întrebam: „De ce s-o fi amestecat, fir-ar al naibii"?

— Eram din întîmplare în trecere pe aici, mormăi el stînjenit (i se uscau buzele, văzînd cu ochii, de încordare), așa că mi-am zis să intru. De mult nu i-am mai făcut nici o vizită comorii mele.

— Foarte bine ați făcut. Tovarășa Dudova merită atîta atenție.

— Merită mult mai mult, dar...

— Merită, l-am întrerupt plictisit, gîndindu-mă ce-aș putea face să se ducă dracului ceva mai repede.

Plimbarea mă înviorase, sufletelul meu înălța psalmi, iar trupul abia aștepta să rămînă între patru ochi cu văduvioara — doar era plămădit din țărînă și purificarea lui rămăsese incompletă.

În clipa aceea sună telefonul.

— De bună seamă, un nou admirator, doamnă. Nu îndrăznesc să vă fiu o piedică, am spus eu și, profitînd de ocazie, m-am strecurat afară unde mi-am lipit urechea de ușă așa încît am auzit limpede tot ce s-a discutat în hol. (Îmi place la nebunie să trag cu urechea — faptul constituie tot o reminiscență a trecutului).

— Alo-o! răspunse Dobroslava. O-o, Nușke, tu ești sufletelule. Mă simt minunat. Musafirul meu? (coborî glasul și continuă discuția aproape în șoapte). N-a rezistat, s-a scufundat. S-a scufundat cu amîndouă picioarele. O să-ți povestesc niște lucruri foarte, foarte interesante cînd o să ne vedem. Acum nu e momentul. Da, da, nu e momentul. Mai, sună-mă! ...

După terminarea convorbirii telefonice, între ea și unghiul Radoi s-a desfășurat următoarea discuție intimă, în surdină.

— Ah, scumpo, chiar a înghițit momeala cu adevărat?

— Te mai îndoiești de meritele mele, unchiule Radoi?

— Bineînțeles că nu scumpa mea.

— I-am jucat o scenă de dragoste ...

— Și i s-au aprins cîlcîiele?

— Pe deplin.

— Te admir.

— Pare cam prostuț.

— Cu cît e mai prostuț ștabul ăsta cu atît poți să faci o treabă mai bună. Dă-mi mie niște personalități din astea prostuțe și să vezi de ce sînt eu în stare. Nu așa am devenit pe vremuri milionar?

— N-am vrut să spun că e prostuț din toate punctele de vedere, începu să dea înapoi Dobroslava. M-am referit la faptul că a înghițit așa repede momeala.

— Ah scumpa mea, ce comoară ne-a trimis providența. Un adevărat peștișor de aur! „Bunicul zice, peștișorul de aur prezice“ ... Omul ăsta poate dintr-o singură mișcare să-mi rezolve toate treburile.

— Crezi că s-ar angaja?

— Sînt decis să plătesc cu amîndouă mîinile. Vorba ceea: „Dacă te pomenești cu o curcă nu regreta găina". Asta e și deviza mea.

— Și dacă totuși nu acceptă?

— Și dacă acceptă? Dacă acceptă: „Bunicul zice, peștișorul de aur prezice".

Am simțit că o să sară un iepure din tot mărăcinișul ăla, așa că m-am grăbit să intru din nou la ei.

— Ei, dragii mei, ce mai faceți? m-am adresat unchiului Radoi de cum am intrat. Cum o mai duceți în fundul ăsta de provincie?

— Nu ne putem plînge prea tare.

— D-zeu e prea sus și regele e departe, așa-i?

— Mulțumită puterii noastre populare... începu să tușească unchiul Radoi. Trebuie să vă spun deschis tovarășe Olimpiiski că deși în trecut treceam drept un om bogat... Și ce mai bogăție...!

— Avea o făbricuță prăpădită de ulei, mă lămuri Dobroslava.

— Dar totdeauna m-am bucurat de reputația de om progresist, adăugă el. Lucrau o mulțime de comuniști la mine, așa că am întîmpinat cu satisfacție revoluția de la 9 Septembrie.

— Un industriaș patriot, cum s-ar spune, eh?

— Pur și simplu roșu! îl bătu gazda cu drag pe umăr. Cînd au venit partizanii el a strigat cel mai tare din toți: „Să trăiască, să trăiască"!

— Iar căpeteniei lor i-am zis: Tovarășe comandant, am apucat în sfîrșit și clipa victoriei! Îți amintești, scumpa mea?

— De bună seamă, îmi amintesc. Chiar așa ai spus: Am apucat în sfîrșit clipa victoriei!

— Bravo! am strigat eu și nu știu de ce am aplaudat.

În general, lucru demn de luat în seamă, fac unele lucruri pe care abia mai tîrziu le sesizez. Se pare că subconștientul meu funcționează prost sau în cerebelul meu se ascunde o materie cenușie judicioasă.

(F. M.: „Mulți oameni gîndesc cu cerebelul de aceea actele lor sînt înțelese cu dificultate").

— Trebuie să spun, continuă unchiul Radoi, că și as-

tăzi mă bucur din toată inima de succesele înregistrate de puterea noastră populară și le admir.

Pronunțase ultimele cuvinte cu atîta duioșie încît mi s-a părut că zăresc lacrimi în ochii lui.

— Dumneavoastră ați descoperit iarba fiarelor pentru prosperitate... i-am răspuns. Mentalitatea ce manifestați față de orice merit care conduce spre luminosul viitor al comunismului, constituie calitatea dumneavoastră esențială (am pronunțat această frază cu destulă dificultate, dar cu atîta entuziasm încît el a înțeles-o dacă nu după sens, cel puțin după sentiment!)

— E necesar să se acorde tribut nobilului nostru partid național, izbucni el brusc, ca și cum ar fi înălțat o lozincă.

O clipă se lăsă liniște. Ne-am privit amîndoi bănuitori, cum se privesc hoții cînd se văd pentru prima oară și nu știu care pe care să tragă pe sfoară. Ne-am surîs apoi prostește, ca și cum ne-am fi surprins reciproc asupra înșelăciunii. Și tocmai cînd socoteam că a venit momentul să punem capăt acestei discuții jenante pentru ambele părți, el reluă.

— Măreț sînt actele puterii noastre populare! Luminează ca soarele calea poporului atît de greu încercat în trecutul fascist blestemat... spre strălucitorul azur al viitorului.

Mă gîndeam: „Uite-l pe cretinul ăsta cum se pricepe să înșire verzi și uscate. Toarnă la povești așa de florile mărului mai abitir ca mine. O fi ascultat la teatru mai mulți actori declamînd decît am ascultat eu, sau poate...“

— Dumneavoastră participați la mitinguri?

— Sînt totdeauna primul.

— Și pe urmă repetați vorbele oratorilor, da?

— Le memorez ca pe niște versuri.

(F. M.: „Omul însetat de cunoștințe își poate îmbogăți vocabularul și la mitinguri!“).

— Dar așa cum spune poporul nostru: cu o vorbă se încinge vorba — nu se mai potolea unchiul. Am pomenit de soare — soarele etern dătător de viață!...

— Îmi place foarte mult soarele! exclamă stupid Dobroslava.

— Cine poate contesta incontestabilul adevăr că fără

soare n-ar exista viață? ridică tonul bătrînul galant. Nimeni, nu-i așa?

— Bineînțeles că nimeni.

— Tot astfel nimeni nu poate contesta că fără puterea populară n-ar exista Bulgaria. Ea e soarele care dă viață poporului nostru eroic.

— Să trăiască! strigă Dobroslava cu însuflețire.

— Să trăiască de-a pururi! lăcrimă unchiul Radoi și ștergîndu-și ochii cu o batistă parfumată de mătase, adăugă: — Dar nu-i așa că și soarele are pete?

— Vezi, tocmai asta e interesant! m-am înflăcărat eu. Ia spuneți ceva și despre petele din soare.

— Iertați-mă, nu cumva să mă înțelegeți greșit! începu să vorbească înpiedicat, cu frică.

— Noi, cei sus-puși, vrem să aflăm cît mai mult despre petele din soare ca să luăm măsuri pentru înlăturarea lor, adăugai cu atîta prestanță de parcă aș fi fost cel puțin ministru.

Bătrînelul cu garoafa roșie șovăi, dar continuă:

— Dacă mă încumet să vorbesc de petele astea care nu împiedică strălucirea soarelui, dar la urma urmelor sînt totuși pete, este numai pentru a ajuta puterea noastră populară.

Mă gîndeam: „Măiculiță, cine știe unde te jenează pantoful?"

— E o sarcină care revine fiecărui cetățean conștient, l-am bătut încurajator pe umăr.

— Îmi permit să vă atrag atenția ca unui tovarăș de mare răspundere asupra uneia din aceste pete din soare.

— Spuneți, spuneți!

— O pată, o nedreptate care, vă asigur, tulbură întreaga populație și a cărei dreaptă rezolvare va consolida pe vecie poziția puterii noastre populare în Gorovo și de-altfel nu numai în Gorovo.

— Și care-i această nedreptate?

— În privința naționalizării făbricuței nu fac nici o contestație. Aceasta e calea spre viitorul strălucit și luminos, se bîlbîi unchiul Radoi. Dar trebuie să se extindă naționalizarea și asupra căsuței mele?

— E măricică?

— Cît casa prea drăgălașei noastre gazde. Vor să mă înghesui cu fetița mea la etajul al treilea și să mi le ia

pe primele două pentru nu știu ce clinică ambulatorie de parcă pînă acum toată viața am trăit numai cu medicamente.

— Asta-i tot? m-am ridicat hotărît de-a binelea să pun de data asta capăt discuției.

— Asta-i.

Dobroslava se grăbi să intervină.

— Unchiul Radoi se va achita cu generozitate celui care-l va ajuta.

— Considerați problema ca și rezolvată, am delcarat solemn aprinzîndu-mi o țigară cu dezinvoltură, cum am băgat de seamă că procedează ștabii.

— Scumpul meu! Dragul meu! îmi șoptea văduvioara emoționată la ureche.

— N-o să fie prea ușor, totuși.

— Dacă aș putea sprijini eforturile dumneavoastră, sublinie bătrînelul. Numai... să nu mă înțelegeți greșit

— Spuneți ce aveți pe suflet, spuneți tot, m-am grăbit să-l încurajez, simțind mirosul afacerii.

— Dacă se ivesc cheltuieli, vă rog să nu precupețiți nimic. Le iau eu în seama mea. Vă stau la dispoziție.

Cînd aud de bani, mă transform într-un minut în alt om, îmi pierd stăpînirea de sine, parcă mă lovește amocul. Chipul meu rămîne la fel, dar sufletul e altul, hărțuit parcă de o foame insațiabilă. Dacă văd bani nu-mi mai pot lua privirile de la ei. (F. M.: „D-zeu în cer și banii pe pămînt.") Mi-am amintit la timp că joc rolul unui funcționar din forul suprem al puterii de stat care se împotrivește mitei așa că am început s-o întorc:

— În zilele noastre stimaților, bacșișul este o manifestare rușinoasă și dumneavoastră nu veți găsi nici un tovarăș într-o funcție de răspundere care să-l accepte. Cheltuielile sînt cu totul altă chestiune și de bună seamă, retribuția muncii...

— Chiar despre asta e vorba, m-a împins tipul cu viclenie spre punga lui.

— Conform principiilor socialiste, orice muncă e retribuită, am zis însuflețit de noua mea descoperire (În general fac destule descoperiri originale, achiziții valabile pentru întreaga societate fără deosebire de rasă sau clasă. Acest fapt m-a făcut să cred că în capul meu există ceva din ceea ce oamenii obișnuiesc să numească geniu sau

mai modest — talent). Exploatarea omului de către om e străină regimului nostru.

— Jos cu exploatarea! strigară într-un singur glas de data asta, el și Dobroslava.

Văduvioara apetisantă jucase în tot timpul discuției un rol important, păstrînd tăcerea și numai din cînd în cînd, în momentele cheie, strigînd lozinci abile, menite să împingă tratativele spre finalul lor logic. (Faptul constituia o autentică competiție între cei doi „pescari" cu însemnatul subtext „care pe care").

— Am citit, am citit, se înflăcără unchiul. În cărțile nostre comuniste scrie destul de bine despre asta... împotriva exploatării și despre încă ceva... „Fiecăruia după muncă". Vreau să spun, însă, că atunci cînd va trebui să primească fiecare după munca depusă, dumneavoastră să nu vă scumpiți, eu vă stau la dispoziție.

— Bineînțeles fără muncă un asemenea palat nu se poate salva, am adăugat. Dar printr-o muncă calificată...

— Pentru o muncă calificată, o retribuție corespunzătoare! rosti dînsul cu ochii iluminați de bucurie ca și cum avea numai de primit, nu și de dat. Filozofia lui „Dacă te pomenești cu o curcă nu regreta găina". Unchiul Radoi își închipuia probabil că o să ofere puișori de Sf. Petru. Numai că la afacerea asta vor fi zile pierdute și atîtea alte cheltuieli — încît m-am gîndit că un avans modest era indispensabil.

— Argumentele dumneavoastră nu sînt lipsite de dreptate, l-am încurajat eu grăbit în chestiunea avansurilor. Vorba lui Napoleon: „Dați-mi trei lucruri: bani, bani și iar bani și voi stăpîni lumea".

— Cam cît, aproximativ?

Am schițat cu mîna un gest amplu, dezinteresat.

— Cel mai bun lucru ar fi să încredințăm nepoatei dumneavoastră și divinei mele gazde această problemă spre rezolvare. Lăsați în seama ei și avansul.

— Lăsați-mi mie această treabă! intră pe loc în rolul ei de mijlocitoare Dobroslava. Aici eu sînt specialista.

— Încerc un dezgust organic față de bani, am adăugat. Nu vreau să-mi murdăresc mîinile.

— Acum vă cunosc sufletul delicat, tovarășe colonel, dar e vorba să ajutăm un om generos ca unchiul Radoi, continuă ea să mă înduplece.

— Necazuri de-ale oamenilor, n-aveam încotro, am spus ridicînd neajutorat din umeri și m-am apucat să fumez cu un aer plictisit. Cînd va desființa oare marxismul blestematul ăsta de vițel de aur, să se facă lumină odată pentru totdeauna.

Am tras adînc din țigară, am deschis fereastra dinadins în așa fel încît aplecîndu-mă în afară să pot urmări prin geam ca într-o oglindă tot ce se întîmplă în spatele meu.

Unchiul Radoi, înfierbîntat de bucurie îi șopti Dobroslavei:

— S-a prins, s-a prins!

Dînsa, prevăzătoare, îi astupă gura cu palma.

— Sst! vorbim mai tîrziu.

— Înțeleg scumpa mea, îi făcu complice cu ochiul și punîndu-i dinainte pe masă două pachete cu hîrtii galbene de cîte o mie adăugă: „Moșu strigă, peștișorul de aur răsună".

„La comedia e finita", triumfam eu în sinea mea.

— Să considerăm problema încheiată, da ? am rostit brusc întorcîndu-mă spre ei.

— Nu vreau să vă mai răpesc din timpul dumneavoastră prețios, își frecă mîinile ca un avar bătrînelul cu garoafa. Vă mulțumesc, nespus de mult, vă mulțumesc anticipat. Scuzați și la revedere!

— Bud zdarov!*

O afacere minunată. Cine ar fi putut bănui un final atît de fericit cînd începuse conversația aceea stupidă.

(F. M. „Nerozii sînt vlăstarii ticăloșilor. Lichidează nerozii, ticăloșii vor pieri de la sine").

DRUM PRIN MĂRĂCINI

Cînd am realizat că la „reședința" mea se face de gardă am încercat un dublu sentiment: de teamă și mîndrie. Pînă atunci nu văzusem pază instituită decît în fața locuințelor miniștrilor.

---

* În limba rusă. = Să fii sănătos.

Dar care sînt gîndurile care îl frămîntă pe un ministru văzînd că în jurul lui se învîrt oameni înarmați ai autorității n-aveam idee.

— M-or fi mirosit, a fost primul meu gînd. Sau, cel puțin, au început să bănuiască ceva. Hoțul se teme și de umbra lui. Dar nu orice hoț.

(F. M.: „Hoțul așezat pe tron se cheamă Țar"). La un moment dat am înțeles că paza personalităților era în ordinea firească a lucrurilor. Chestiune de ceremonie. În felul ăsta, încetul cu încetul, m-am liniștit.

Mă întinsesem în patul moale, îmi fumam țigara și mă tot gîndeam dacă nu era mai înțelept să mă mulțumesc cu „subsidiile" unchiului Radoi, să aștept noaptea și să mă volatilizez din Gorovo, cînd am auzit, chiar în fața portalului, o discuție aducînd a ceartă. Mi-am ținut răsuflarea și am ascultat:

— Nu se poate. Nimeni n-are voie să-l deranjeze. Asta spunea plutonierul meu, tovarășul președinte al sfatului din Gorovo pe care l-am recunoscut după voce.

— Dacă ținea să nu fie deranjat, să fi rămas în capitală, insistă mînios un bariton pe care nu-l cunoscusem pînă atunci. De vreme ce a venit aici, trebuie să vorbesc cu el.

— N-o să vorbești.

— De ce?

— Așa e ordinul.

— Ordin dat de voi, nu de el, așa-i?

— Chiar dacă ar fi așa!

Atmosfera se înfierbînta din ce în ce mai mult. Mi-am dat seama imediat că se putea produce un incident cu multe complicații pentru mine.

Primarul ăsta mărginit, cu excesele lui de zel, mă putea înfunda în închisoare. Am ieșit la ușă.

— La mine are acces orice cetățean care solicită o întrevedere indiferent la ce oră, am zis cu o voce care nu tolera replică. E clar, tovarășe președinte?

— Chiar așa tovarășe co... tovarășe Olimpiiski! se tulbură el. E clar, dar...

— Fără nici, un „dar".

— La ordin!

— Poftiți, tovarășe, m-am adresat necunoscutului. Vă stau la dispoziție.

În cameră pătrunse un bărbat în jur de 50 de ani cu părul încărunțit prematur și cu fața suptă, puternic ridată, mai curînd de griji decît de trecerea anilor.

(F. M, „Nevoile mușcă mai aprig decît șerpii veninoși").

— Dacă aș fi crezut în D-zeu m-aș fi închinat văzînd că în sfîrșit am dat peste un tovarăș de răspundere, au fost primele sale cuvinte.

Iar eu mă gîndeam: ah, nefericitule, dacă ai ști ce tovarăș de răspundere ai în fața ochilor! M-am străduit să-l privesc drept în ochi, să fiu surîzător și amabil. Purtarea mea îl influență probabil.

— Se pare că tovarășii „de sus" nu sînt chiar așa de strașnici pe cît doresc să-i prezinte tovarășii „de jos", accentua el pe fiecare cuvînt după ce mă examinase atent cu privirea.

— Mai întîi luați loc și liniștiți-vă, vă rog! surîdeam eu în continuare. Am să vă rezerv tot timpul de care aveți nevoie ca să-mi relatați ce probleme vă apasă sufletul.

— Mulțumesc, îmi spuse el emoționat.

Îl priveam: i se umeziseră ochii și mă gîndeam: sînt pe calea cea bună!

Dă-i înainte, Onufri, tot pe linia asta!

— Burghezia avea un dumnezeu, o biserică și preoți, am încercat eu să subliniez efectul primelor mele cuvinte. Noi nu credem în D-zeu, la biserici nu ne ducem,... iar cu popii jucăm barbut. Tocmai de aceea la noi există tovarăși ca mine, în fața cărora omul își poate spune necazurile în orice moment.

Se pare că felul în care forțasem nota nu fusese tocmai inspirat pentru că zîmbetul încîntat de pe fața oaspetului dispăru și în ochi i se ivi o expresie puțin mai altfel ca și cum ar fi vrut să spună: „Ce bazaconii mai trăncănește și ăsta?"

— Tovarășe Olimpiiski, nu sînt un copil așa că vă rog să-mi vorbiți ca unui bărbat în vîrstă.

Glasul lui suna dur ca piatra de cremene. M-am zăpăcit și am renunțat la povești.

— Scuzați-mă, m-am bîlbîit jenat. Uneori mai spun cîte o glumă să îndulcesc atmosfera.

El lovi cu pumnul în masă.

— Nu ca să îndulciți atmosfera am venit la dumneavoastră ci ca să discutăm ca vechi comuniști.

— Da, bineînțeles, tovarășe.

— Mă numesc Mladenov.

— Vă rog, tovarășe Mladenov, sînt gata să ascult cu toată seriozitatea necazurile dumneavoastră.

Se pare însă că acest nou Mladenov își pierduse cheful de a se mai plînge și începuse să se smiorcăie sfredelîndu-mă de aproape cu privirile sale suspicioase. Se lăsase o tăcere stupidă care mă neliniștea. Intrarea neașteptată a lui Temenujkov și Piperov salvă situația.

— Bine ați făcut că ați venit! m-am adresat secretarului. E mai firesc să ascult reclamațiile tovarășilor în prezența organelor de răspundere din localitate.

— Tocmai de aceea am și venit, răspunse sfios Temenujkov. Sînt și eu nou în funcția asta și... nu cunosc tot ce ține de trecut.

Secretarul îmi era foarte simpatic. Ochii lui se potriveau perfect cu numele — două micșunele înflorite. Totdeauna amabil și drăguț. Referitor la asemenea oameni simpatici cei fără partid spun: „Dacă toți comuniștii ar fi așa, de mult înaintam cerere de înscriere în partid".

— De la cel mai înalt post de răspundere... oamenii noștri aflați în linia întîia... am explicat eu — doresc să fie ascultați toți tovarășii, să fie depistate cît mai multe nereguli care să fie arse cu fierul roșu...

Toată lumea a fost de acord cu situația asta, ba chiar au spus că se bucură.

— Tocmai de aceea mă aflu aici.

Rostisem aceste cuvinte cu un ton atît de solemn încît toți cei de față m-au privit cu un respect înfricoșat. Cît despre Mladenov el era din Liuticevo, un cătun care ținea de comuna Gorovo, așadar supus din toate punctele de vedere.

— Am participat la răscoala din septembrie 1923, reluă el surd. Am fost deținut politic, într-un lagăr de concentrare.

— Minunată biografie! am exclamat eu. Date ideale pentru dosarul de la cadre.

— Minunate pentru alte vremuri.

— Și acum?

— Acum... tovarăşii care sînt aici în conducere mi-au întors spatele. Am ajuns de rîsul copiilor.

— Să fii supărat numai pe tine însuţi, îl întrerupse Piperov.

— M-au dat la fund de-alde ăştia ca tine, îl atacă Mladenov înverşunat. Oameni care se ascundeau în gaură de şarpe şi îşi vedeau de traiul lor liniştiţi în timp ce noi ne luptam pe viaţă şi pe moarte... De-al de 10 Septembrişti.

— Tovarăşe Mladenov ştiţi foarte bine că astăzi oamenii sînt judecaţi nu numai după trecutul lor, ci şi după actele lor prezente, interveni Temenujkov. În privinţa asta există şi documente de partid.

— Dar unde spune să fie ignorate serviciile aduse de tovarăşii din trecut? izbucni vizitatorul. În ce documente de partid există bazaconia asta?

M-a impresionat logica lui în gîndire şi m-am decis să-l ajut. Am spus entuziast:

— Trecutul eroic e steaua luminoasă care ne conduce spre culmile comunismului.

— Vă rog, tovarăşe Olimpiiski! încercă pentru prima oară plutonierul meu să mă întrerupă.

(O schimbare neverosimilă se petrecuse parcă în fizionomia lui; modestia i se ştersese de pe faţă, iar în ochi îi pîlpîiau flăcări de răutate. Orice vorbă rostită de Mladenov îl înfuria aşa cum taurul e întărîtat le vederea unei pînze roşii).

— Cum adică, n-am dreptate?

— Dumneavoastră nu cunoaşteţi realităţile noastre de aceea mă tem să nu vă lăsaţi indus în eroare. Eu sînt chiar rudă cu omul ăsta.

— De s-ar usca rădăcina rubedeniei noastre să nu se mai nască şi alte răutăţi ca tine, scrîşni din dinţi Mladenov în timp ce un val de sînge îi năvălise în obraji.

— Nimeni nu-i contestă serviciile aduse în trecut, se întoarse spre mine Piperov. În faţa lor îmi scot pălăria. Dacă e cazul îi ridicăm şi o statuie!

Mladenov îşi abătu din nou pumnul în masă, care dacă n-ar fi fost din cedru grecesc ar fi făcut cu greu faţă greutăţii lui.

— Ajunge cu statuile.

— Dacă sînt pe merit...

— Nu pentru monumente ne-am luptat noi.

— Nici Botev nu s-a luptat pentru asta, dar...

— Gata! Ne-ați și prefăcut în cadavre ca să ne ridicați pe urmă statui... Ce să vă spun, mă prăpădesc după statui.

Oamenii sînt dornici să aibă un monument de credință cît timp trăiesc.

Te minunezi nu altceva de poveștile pe care le debitează Mladenov ăsta. Pînă și inima mea bătea emoționată și am început să-l simpatizez. Înșira vorbele ca un poet, dar era tare anacronic bietul de el, de aceea devenise și caustic.

— Tovarășe Olimpiiski, a sabotat acțiunile guvernamentale, nu se lăsa deloc Piperov.

— Am sabotat prostiile voastre.

— Cu mîna pe inimă să mărturisească dacă n-a înșelat și partidul și autoritățile.

— O mînă de gorovceni nu înseamnă nici partidul nostru glorios nici puterea noastră populară.

— Dar pe noi nu ne-ai înșelat?

— Ba da! Dar cînd înșeli un prost, înșelăciunea joacă un rol progresist!

Meditația asta despre rolul progresist al înșelăciunii mi-a plăcut teribil de mult așa că m-am gîndit să mi-o notez în jurnal, ceea ce se pare că l-a încurajat pe Mladenov.

— Ruda asta a mea — reluă el cu oarecare sarcasm — tovarășul „primar" cerea cu viclenie de la populație lapte, ba mai punea la socoteală și vacile sterpe și boii scopiți. S-a iscat în sat o adevărată răzmeriță. Ca să se pună capăt tîmpeniei ăsteia, a trebuit să mint că s-a comunicat „de sus" telefonic să se suspende dispoziția. Mulțumită minciunii mele prestigiul partidului și al conducerii a sporit în Liuticevo.

— Afacerea cu laptele n-a fost un șiretlic de-al meu, ci o dispoziție de sus. Eu însumi am considerat că nu e legală, dar...

— Ai considerat, dar ai răbdat. Ai răbdat așa cum ai făcut și înainte de 9 Septembrie cu abuzurile superiorilor tăi, că doar și atunci ai răbdat. Este normal ca un comunist să procedeze în felul ăsta?

— Tu dacă n-ai răbdat, vezi unde ai ajuns.

— Te-ai dat de gol... recunoşti aşadar de ce-am suferit.

— Păi, nu înţeleg,... ce e aşa neclar aici!

— Şi tu... ţi-ai păzit locul călduţ, carieristule...

— Nu aşa se cheamă atitudinea mea.

— Şi mă rog cum se cheamă?

— Eu am respectat linia.

— Linia care te ţinea în funcţia de primar cu orice preţ, nu-i aşa?

Cearta se accentua. Piperov îl învinovăţea din nou pe Mladenov că se situase pe poziţii antipartinice, Mladenov demonstra elocvent că îşi închinase toată viaţa în slujba partidului şi că toate actele sale fuseseră numai şi numai în folosul partidului. Temenujkov mai strecura o vorbă pe ici pe colo, dar în esenţă îşi reproşa faptul că nu intervenise la timp în elucidarea „cazului Mladenov". Aveam impresia că se străduia să răzbească cît mai aproape de adevăr. În momentele acelea tocmai mă gîndeam: „Ia te uită ce mai soartă. Eu — perceptorul prostiei umane să fiu judecător acestor trei comunişti, roşii pînă în măduva oaselor şi porniţi unul împotriva celuilalt.

„O tempera, o mores!"

— Uite ce e tovarăşe Olimpiiski, mi se adresă Mladenov. Dacă dumneavoastră după cum aţi binevoit să afirmaţi mai devreme, vreţi să mă ajutaţi...

— Vreau într-adevăr să vă ajut, tovarăşe Mladenov. Doresc din toată inima să aflu adevărul, de aceea nici nu vă întrerup, după cum puteţi constata şi singur, şi ascult totul cu atenţie.

— Am de asemenea impresia, că tovarăşul Olimpiiski se străduieşte cu toată conştiinciozitatea să vă înţeleagă, tovarăşe Mladenov, îmi sări în ajutor secretarul. De aceea vă rog foarte mult să discutăm puţin mai calm.

— Pentru dumneavoastră e uşor să propuneţi să discutăm ceva mai calm, dar...

— Vă înţeleg perfect! Totuşi e în sprijinul adevărului.

— Dacă e în sprijinul adevărului am să încerc să discut mai calm.

— Uite ceea ce se poate numi o hotărîre bărbătească, am îndrăznit să-l bat eu pe umăr prietenește.

— Dar realitatea din Liuticevo nu poate fi înţeleasă

din Gornovo, spuse el dîrz. În privința asta trebuie să fim complet lămuriți.

— Adică?

— Să vă răpiți puțin din timpul dumneavoastră prețios și să ne repezim pînă la Liuticevo. Discutînd cu tovarășii la fața locului, vă veți da seama perfect de situație.

— Pierdere inutilă de timp, începu să protesteze plutonierul meu. Tovarășul Olimpiiski n-a venit la noi să-l plimbăm ca pe un urs.

— Cred că tovarășul Mladenov are dreptate, interveni Temenujkov din nou (de data asta nu mai avem un glas adolescentin, ci bărbătesc refuzînd posibilitatea oricărei riposte) și dacă tovarășul Olimpiiski intenționează într-adevăr să ajute — lucru de care nu mă îndoiesc deloc...

— Mergem la Liuticevo! să analizăm faptele la fața locului! Acolo o să ne dăm seama cine are dreptate și cine nu.

*

După aproximativ o jumătate de oră, țiganul cel brutal biciuia mîrțoagele deșirate în timp ce trăsura scîrțiind din toate încheieturile se pornise să-i hurducăie pe șoseaua desfundată spre Liuticevo.

Eu stăteam cu Temenujkov tolăniți în spate, iar Piperov și Mladenov — în față. Se priveau ca niște cîini hăituiți.

Ne sgîlțîiam așa de tare încît mă așteptam din clipă în clipă să-mi crape splina.

Caii, parcă ar fi călcat pe farfurii, o luau într-una cînd la stînga, cînd la dreapta, iar roțile săreau înnebunite din hîrtop în hîrtop.

Atunci le-am istorisit o anecdotă.

— Știți cine a fost Stamboliiski? am început. Un prim-ministru de talie înaltă. Și cu toate că a fost la putere pe vremea burgheziei n-a fost așa de prost ca împăratul Traian care avea urechi de capră. Din porunca lui s-a construit o șosea, și a anunțat că vrea să vadă cum a fost făcută șoseaua. A plecat înadins cu o trăsură așa ca noi. Numai că s-a instalat cît se poate de original. În față, pe capră, l-a așezat în locul vizitiului pe inginerul care con-

dusese lucrările de construcție a șoselei, iar în spate el, Stamboliiski singur cu un baston gros.

— Acum, dă-i drumul, ordonă el ridicînd bastonul peste capul inginerului. De ce făcuse una ca asta a devenit cît se poate de limpede puțin mai tîrziu. Cum se înfundau roțile în vreo groapă sau se împiedicau de cine știe ce bolovan, trăsura se sgîlțîia așa cum se sgîlțîie acum a noastră și bastonul cel gros al ministrului se abătea nemilos asupra capului inginerului. Nu parcurseseră mai mult de un kilometru, doi și bietul constructor începu să se smiorcăie:

— Pînă aici e terminată șoseaua, înălțimea voastră! Cînd facem și restul vă informăm pe loc.

Se pare că și ținutului ăstuia i-ar trebui un asemenea baston ministerial, așa-i? Nu mi-a răspuns nimeni.

O zdruncinătură violentă din cauza căreia am și sughițat m-a smuls din gîndurile mele întunecate, și m-a umplut de înverșunare.

— Dacă ținutul ăsta n-are un stăpîn să se preocupe de drumuri, am izbucnit fără nici o reținere.

— Una din acuzațiile care mi s-au adus este că am cerut repararea șoselei, surîse amar Mladenov. Chipurile, am încercat să răstorn planurile de stat insistînd asupra unor obiective de mică importanță.

— Nu cumva șoseaua e un obiectiv de mică importanță?

— Să vă răspundă stimatul nostru primar.

Piperov asudase înainte de vreme, iar Temenujkov se apucă să se lege la cap fără să-l doară.

— Eu sînt în funcția asta de puțin timp.

— Dumneata ești de puțin timp, dar nu și Piperov.

— În privința asta poate am greșit puțin, rosti primarul înroșindu-se ca un porc pîrlit.

— Prin urmare învinuirea pe care i-ați adus-o tovarășului Mladenov în acest caz nu stă în picioare, am tras eu concluzia.

Atunci ochii acelui bărbat aspru și greu încercat s-au umezit de lacrimi din ce în ce mai mari și lacrimile s-au rostogolit pe obrajii lui brăzdați. Un comunist bătrîn care totuși plînge. Un bulgar aspru și totuși plînge. M-am uitat la lacrimile lui și mi-am spus: „A suferit pentru sfînta dreptate". (F.M.: „Ochii ticăloșilor sînt uscați").

Cătunul Liuticevo, mi-a plăcut foarte mult: casele —

albe ca niște rațe, cuibărite în grădini largi, înconjurate de vii.

Ne-a întîmpinat nea Ivan Kokalanov șeful locotenenței și totodată secretar al organizației locale de partid.

— Un adevărat Dumnezeu în Liuticevo! spuse Mladenov cu răutate nedisimulată. Taie și spînzură!...

Kokalana, cum i se spunea prin partea locului, auzise vorbele usturătoare ale lui Mladenov, dar preferă să nu le acorde nici o atenție. Ba chiar îi zîmbi fără răutate, în timp ce-și punea în mișcare pîntecul rotund.

— Haide, hoș gheldinis[1], le spuse el pe turcește, după care dădu mîna cu toți, îmbrățișîndu-l chiar și pe birjar și bătîndu-l prietenește pe umăr. Mai tîrziu am aflat că îi lega o veche prietenie încă de pe vremea fascismului. Pe atunci, Kokalana achiziționa oi și viței și-i tăia pe ascuns. O parte din carne lua drumul partizanilor... și partea leului o vindea la negru, iar birjarul îi dădea o mînă de ajutor în acest mic negoț. Omul acesta asocia într-un mod cît se poate de original interesele personale cu cele obștești. Era acuzat că și după revoluție continuase să facă legătura între interesele personale și cele obștești.

Deprinderi.

— E-e-e, și acum spuneți-mi unde să vă conduc, își deschise el ospitalier brațele.

— Gazdele au cuvîntul, mi-am etalat eu înțelepciunea, iar noi ne vom supune.

— Păi în împrejurările astea, la țuică sau la vinișor?

— La toate.

— Așa oaspeți îmi sînt pe plac. Se pare tovarășe Olimpiiski că noi o să ne înțelegem bine împreună, mai spuse el hotărît să mă bată și pe mine pe umăr după obicei.

Am socotit că nu era cazul să-i îngădui chiar atîta familiaritate (nu intră în obiceiurile superiorilor și nici nu se potrivea cu misiunea care mă adusese acolo) așa că am încruntat din sprîncene.

— Bate-mă dumneata acum — spusei — pentru că mai tîrziu cînd o să încep eu să te bat nici c-o să mai mă opresc pînă nu scutur toată murdăria din Liuticevo și de pe umerii dumitale.

---

[1] „Bine ați venit" — în limba turcă.

— Dacă mi s-ar cuveni o bătaie... se văicări el în timp ce ceafa lui şi aşa roşie se învăpăie de tot.

Kokalana luă poziţie de drepţi, îşi potoli veselia şi mă examină suspicios pe sub sprîncene.

„Asta şi-a ascuţit cuţitul şi a venit să mă jupoaie", gîndea el fără doar şi poate în momentele acelea, fapt care îi altera considerabil dispoziţia.

(F.M.: „Nespălatului nu-i place să i se uite cineva în sîn").

Ne-am urnit ca după mort. Mi-am zis „Poate am greşit punîndu-i cătuşele aşa de devreme. Se duce pe copcă toată plăcerea mesei. Ce-ar fi să-l gîdil puţin?

— După cum se vede eşti cam sperios aşa-i, am izbucnit eu făcîndu-i semn cu ochiul după obiceiul meu.

— Nu-i chiar aşa, se înveseli el, şi-mi făcu şi el un semn cu ochiul (F.M.: „Măgarii rîioşi").

În ograda lui Kokalana se zidea o casă nouă. Ca de primar, iar în spate se întindeau grădini cu pomi fructiferi şi tot felul de zarzavaturi şi nutreţ pentru animale. Pe grămada de bălegar măcăiau raţe, gîşte cenuşii, curci, mai arătoase ca păunii şi găini din toate rasele.

— E-hei, ce avere, o minunăţie, mă mirai eu.

— Păi dacă n-are primarul, doar n-o să aibă pîndarul... răspunse el umflîndu-se în pene. Ajunge cît am tras pînă la 9...

— Şi mă rog ce-ai tras tu pînă la 9? îi reteză vorba Mladenov.

— A tras fiecare cît a putut.

Încă de la poartă ne întîmpină Kokalanka, o ţărancă îndesată cu braţe vînjoase şi sîni pocnind de sănătate.

— Bine aţi venit, ne zîmbi ea cu căldură.

— Mîrţoaga mea, ne-o prezentă Kokalana (care se pare că nu era tocmai lipsit de umor). Mi-a crescut două iepe (se referea la cele două fiice ale sale) şi tot n-a închinat steagul.

— Femeia e ca peştele, omule, îşi păstră ea prezenţa de spirit. (Faptul m-a impresionat plăcut).

— Ai văzut tu peşte bătrîn?

— Dar bărbatul ce e? am intervenit eu.

— Bărbatul e din familia cocoşului. Şi la bătrîneţe mai bate din aripi şi strigă cucurigu, dar îi ruginesţe

creasta, oasele dau greu în fiert și nu e tocmai bun la gust.

Am rîs din toată inima.

— Ce zici Ivane, se pare că nevasta a ieșit mai mintoasă?

— Parcă nu de asta mi-a albit mie părul? Să te ferească D-zeu de nevastă mintoasă.

Kokalanka se dovedi mai meșteră în ale gurii. O pasăre din rasa Leghorn sări în oală imediat și se prefăcu într-o supă așa de gustoasă cum nu țin minte să mai fi mîncat vreodată. Pe lîngă supă ne-a mai servit o plăcintă cu foi subțiri și încreștite, pregătite cu unt din lapte de vacă, brînză proaspătă și dulce de vacă (nu acră ca aceea de la Sofia), cu ouă sparte deasupra. (După obiceiul răspîndit în părțile de nord ale țării, plăcinta se mănîncă cu ciorbă de pui). Pe urmă unde nu se înșirară: curcă pe varză, pui fripți, baclava și vin de casă din muscat de Hamburg.

— Vinișor de ăsta să tot bei de dimineață pînă seara, dădui eu tonul cu laudele.

— Merge! Nu că e al meu... dar poți să dai pe gît un butoi întreg și nu te doare capul.

Aproape toată ziua am stat la chef la alde Kokalanii. Dacă Temenujkov n-ar fi început să se îngrijoreze manifestînd o stare evidentă de iritare (doar nu venisem să mîncăm și să bem, ce-ar spune lumea: că nu e frumos și cine știe ce alte asemenea istorii despre vigilența secretarului de partid), cu siguranță acolo înnoptam și poate că și zorile ne-ar fi surprins tot la masă.

— Tovarăși, masa e masă și treaba, treabă, am rostit autoritar înțelegînd că n-aveam altă cale și m-am ridicat. Acum să ieșim să ne întîlnim cu oamenii din satul ăsta primitor. Toată lumea o fi tot așa de ospitalieră, ce zici Kokalana?

— Toți! la noi nu există om sărac!

Abia spre seară am ajuns în piață. Acolo m-au înconjurat pe loc o mulțime de unchieși de diferite vîrste și calibru, nebărbieriți, cu mîinile crăpate care rînjeau deja nemulțumiți.

— Ne-ați măturat hambarele!

— Ne-ați jupuit spinările!

— Ne-ați luat și pielea de pe noi!

Mirosea a răzmeriță. Mi se tăiaseră picioarele și simțeam cum îmi tremură pantalonii pe mine. Era limpede că aveau de gînd să ne jupoaie și ei pe noi. Înfricoșător e poporul cînd se revoltă, mai periculos decît un roi de albine stîrnite. Albinele se mulțumesc cu o înțepătură, pe cînd poporul nu se lasă pînă nu-ți frînge grumazul. Puțin îi pasă dacă ești vinovat sau nu! Habar n-are dacă ești un amărît de pîndar sau ditamai ministrul! Nici o deosebire între poporul ațîțat și un vulcan în plină erupție. Cei vicleni știu cum stau lucrurile și se feresc din calea lui! Lasă să-și ardă alții mîinile. Nu era prost Kokalana. Profitase pe capete și de cîte ori i se ceruse socoteala găsise o modalitate să se sustragă.

— Așa mi s-a ordonat de sus, măi tovarăși, ridica el nevinovat din umeri. Nu fac decît să îndeplinesc ordinile. Trag păcatele altora.

„Vinovații de sus", „vinovații de jos", „vinovații de sus". Oamenii se obișnuiseră cu explicații de felul ăsta și abia așteptau să întîlnească pe cineva venit de acolo „de sus" îndepărtat ca D-zeu, fără inimă, ca un țar, să-l poată înșfăca de guler și să-i ceară socoteală pentru toate necazurile și suferințele lor; iar eu eram acum acel „cineva de sus". O situație de neinvidiat. În locul lui Kokalana vroiau să mă azvîrle pe mine în iad. Eu trebuia să plătesc pentru toate păcatele lui. Stăpînirea de sine m-a scos din impas. Am ieșit mai în față și unde n-am urlat odată:

— Cine?! am strigat. Cine prigonește poporul și încalcă legile vremurilor noastre? Arătați-mi-l și ne socotim noi cu el.

În momentul acela sublim l-am privit atît de fioros pe prea amabilul nostru amfitrion de pînă atunci de parcă aș fi fost gata să-l înghit dintr-o îmbucătură. Oamenii urmărindu-mi privirea îl fulgerară pe Kokalana cu ochi la fel de sîngeroși. Atunci am răsuflat ușurat și chiar am strecurat cîteva cuvinte în apărarea puterii de stat.

— Noi nu de orînduielile statului ne plîngem, se făcu auzit un bătrîn cu părul alb. Legile sînt foarte bune, dar cei care le execută nu sînt buni ...

— Legea e dreaptă, dar sînt oameni care găsesc ilegalitățile mai pe gustul lor, m-am grăbit eu să-i sar în ajutor indicîndu-l pe Kokalana.

Tactica asta inspirată a fost încununată de un succes desăvîrșit. În loc să se îndrepte „în sus“ adică înspre mine, trecutul acela tulbure se năpusti „în jos“, adică înspre Kokalana. Mînia poporului nu mai era îngrădită, dar nici pielea mea nu mai era în pericol. Reclamațiile împotriva führerului din Liuticevo cădeau ca grindina. Orice nenorocire de la el li se trăgea. Mă uitam la expresia lui neajutorată și mi-am amintit de vulpea vicleană și de capcană.

— Dar despre tovarășul Mladenov ce aveți de spus? mi-am amintit la timp să ridic problema.

— Un om care se bucură de popularitate, au răspuns într-un glas. Și cînd a trebuit să luptăm cu vașiștii și colacii și-a făcut datoria, interveni din nou bătrînul.

— Nu s-a gîndit nici la casă nici la viața lui. Kokalana ne jupuia și pe atunci vînzîndu-ne carne și... cîrnați la negru.

— Și pe el tot Kokalana l-a săpat... mai adăugară doi oameni într-un glas. Plutonierul se străduí să răspundă ceva, dar nu reuși.

— Tu să-ți ții gura, că și pe tine ar merita să te săpunim, strigară în cor cîțiva.

— Piperov e un carierist și un arivist! adăugară alții. Ar fi în stare s-o îngroape și pe mă-sa pentru postul de primar.

Pe neașteptate mi-a venit o idee genială. (Așa mi-e firea. Cînd mă aflu la strîmtoare, devin mai înțelept).

(F.M.: „Viața liniștită te prostește“).

— Ce-ați zice dacă l-am da jos pe Kokalana — am aruncat o vorbă — și l-am pune în locul lui pe Mladenov, ai?

— Ura-a!

Chiar la o schimbare ca asta nu se așteptau.

Toți urlară în cor „ura-a!“ după care m-au purtat pe brațe. L-au ridicat și pe Mladenov. Apoi ne-au pus față în față să ne sărutăm. Ne-am strîns în brațe frățește, iar poporul jubila încîntat.

Mare lucru e stilul. Dacă ai stil poți deveni din pîndar, țar. Dacă n-ai, poți să fii și țar, e bine să te pregătești să ajungi pîndar. Cît privește obiceiul de a acționa după dispoziții dictate „de sus“?

Cuvintele mele au trecut drept un ordin al puterii supreme şi chiar de a doua zi Mladenov a ocupat tronul lui Kokalana. Bietul Kokalana ajunsese în schimb în decursul ultimelor 24 de ore omul cel mai dispreţuit şi huiduit din Liuticevo. Îmi părea rău de el. Poţi fi escroc sau ticălos, dar nu poţi fi călău. Nu mi-a plăcut treaba asta aşa că m-am hotărît să-i uşurez puţin soarta, dar pe cale diplomatică. I-am convocat pe fostul şi actualul şef din Liuticevo şi le-am ţinut un discurs ca la recruţi:

— Ei Kokalana — l-am întrebat — e bine să fie omul înjurat cînd e demis de la putere?

— Nu, rosti el transpirat.

— Păi nu, de bună seamă. Lasă să-ţi fie învăţătură de minte.

— Bună învăţătură.

— Iar dumneata să te porţi cu Kokalana aşa cum ţi-ar place să se poarte cu dumneata oamenii mîine cînd o să-ţi vină rîndul să fii demis, m-am întors moralizator spre Mladenov. Pe lumea asta, nimic nu-i mai trecător ca o funcţie. Atunci mi-am amintit de o fabulă pe care o auzisem cine ştie pe unde.

— Ei bine — am spus eu — la Voljko-Kamska — Bulgaria nu existau conducători.

— Ei cum se poate? mă întrebară ei.

— Nu existau nu pentru că nu s-ar fi născut, ci pentru că aşa erau obiceiurile strămoşilor noştri. Ei erau de părere că omul ridicîndu-se se desprinde de fraţii lui pămînteni — îl plictiseau cu naivitatea lor — şi se apropie de zei. Aşadar locul lui era printre zei, iar el numai din modestie nu îndrăznea să facă pasul hotărîtor către aceştia. Ca să-i uşureze sarcina, cei apropiaţi îl ajutau să facă pasul mutîndu-l în împărăţia cerurilor. Dumneata Kokalana, cam aşa ai procedat. Dar ce părere ai avea dacă ţi s-ar aplica acum aceste legi?

Kokalana mă privea ca hipnotizat şi tăcea.

— Povestea asta se referă şi la dumneata, l-am bătut prietenește pe umăr pe Mladenov.

— Cel mai bine ar fi să nu scormonim păcatele strămoşilor, zîmbi noul şef din Liuticevo. Veşnica pomenire pentru Voljka-Kamska, Bulgaria şi legile ei, fie ele scrise sau nescrise.

Am hotărît să ne mai cinstim o dată și în amintirea acelor ani nenumărați dintr-o vreme de temut. Noua festivitate a căpătat un caracter general-sătesc fără invidie sau înjurături, ci cu multă dragoste. În momentele acelea și eu mă simțeam altul, parcă mai omenos, dar chiar să renasc complet n-am fost în stare pentru că prea multe păcate îmi apăsau pe cuget.

(F.M.: „Din Vlădică nu iese sfînt").

CAZUL AMERICAN

Mă aflam în picioare dinaintea marii oglinzi din locuința mea rezidențială de la Gorovo, admirîndu-mi mustățile (recunosc că mă prăpădesc după mustățile mele și că mă sugestionez cum că ele ar constitui talismanul tuturor succeselor mele în rîndul sexului frumos) și fredonam bine dispus:

Impetuoase, dese mustăcioare
Voi singure mîndria mea sînteți
Căci ați crescut în închisoare
Pe timpul fragedelor mele tinereți
Vii ați făcut în juru-mi să palpite
Mii de femei îndrăgostite.

Și cînd extazul meu mustăcios atinsese punctul culminant se auzi un ciocănit insistent la ușă. Asemenea ciocăniturі nu-mi sînt deloc pe plac — mă fac să tresar și să-mi pun mereu aceeași întrebare alarmantă: „Nu cumva am întîrziat prea mult să mă cărăbănesc? Meseria mea seamănă leit cu a brutarului: dacă te grăbești — nu s-a copt încă, dacă întîrzii se arde. Tot meșteșugul e să acționezi exact la timpul potrivit). Am întrebat cu un glas înfiorat și sec:

— Cine-i, vă rog?

Din spatele ușii răzbătu o voce răgușită:

— O doamnă!

— Poftiți.

În prag se ivi o femeie zdravănă, așa din ochi să fi avut pe puțin un sfert de tonă.

— Mi se spune lelea Tudorina, se grăbi ea să se prezinte. Iertați-mă că uite, așa, la o vreme nepotrivită... Dar am aflat ce om minunat sînteți, blagoslovit, după cum spune cuscrul Radoi, așa că mi-am zis să mă folosesc și eu de omenia dumneavoastră.

Îi contemplam înfuriat nasul mare și mustățile bărbătești care-l precedau gîndindu-mă: De unde o fi ieșit și minunea asta?

— Spune direct ce te doare, mătușă, pentru că mă așteaptă un drum lung, am spus plictisit. Trebuie să merg la Liuticevo.

— Doar n-o să iernezi acolo, nu? răspunse ea liniștită. Pot să aștept pînă te întorci.

— Spune-mi în două-trei cuvinte pentru ce ai venit să-mi dau seama dacă depinde de mine.

— Cum să nu depindă de dumneata? Păi asta e treabă pentru un om învățat a cărui vorbă să cîntărească greu în fața celor mari.

— Să vedem, să vedem...

— Dacă stau și mă uit bine, e tocmai potrivită pentru dumneata.

— Ei, hai spune odată, am început să-mi pierd răbdarea. Ea își strecură mîna în sîn, scoase de acolo un plic păstrat cu mare grijă și mi-l întinse. Mă uit — un plic fin cu timbre străine și cuvinte necunoscute.

— Ce-i cu asta?

— Scrisoare din America.

— Și ce legătură aveți cu America?

— Fiica... obrajii i se înroșiră puternic sub stratul de pomadă. Învăța la Sofia să se facă profesoară. Acolo a cunoscut un oarecare american... și cum e tînără, prostuță... a greșit... și avem acum un nepoțel.

— Un nepoțel, american?

— Tinerețe, ce să-i faci?

— Și scrisoarea asta e de la ginere, nu-i așa?

— De la el! și nu înțeleg nimic. Asta și pentru că vorba e alta și pentru că literele... unele din ele se mai aseamănă cu ale noastre, dar altele — nici pomeneală... Nu e treabă de oameni simpli, așa că am venit la dumneata.

— Dar fata dumitale nu e chiar așa simplă.

— Nu e ea simplă, dar așa ceva n-a învățat. Să-i măr-

turisesc și eu că habar n-aveam de limba engleză, însemna să periclitez marea faimă de care mă bucuram.

— Așadar, înseamnă că dorești să ți-o citesc eu, așa-i?

— Te rugăm.

Ce era să fac? Trebuia să citesc și englezește. Am desfăcut scrisoarea, m-am uitat și m-a trecut o transpirație rece.

— Nu prea e scris lizibil — am spus — dar o să mă descurc.

— Știam eu că o să te descurci, de aceea am și venit.

Mi-am mișcat buzele îngînînd ceva parcă aș fi citit.

— Cum se cheamă fata dumitale?

— Kate, însă el îi spune Katrin.

— Chiar așa și scrie. Katrin... Dulcea mea Katrin... i-am dat eu drumul văzînd că n-aveam încotro. Dragostea și speranța mea...

— Cum, așa scrie? mă întrerupse strălucind de bucurie lelea Tudorina.

— Chiar așa! am răspuns eu categoric. Doar n-o să ne mințim.

— Dragostea și speranța mea! repetă ea lăcrimînd. Drăguțul mamei...

— Scrisul e pe ici pe colo ilizibil, am continuat eu. Parcă ar fi doctor... Toți oamenii cu ceva carte, scriu cu picioarele. Altminteri scrisul e cît se poate de clar. Uite: „Non poso magno labore vita dat hominibus...“

— Și ce înseamnă asta?

— O roagă pe Katea, adică pe Katrin să-și ia fiul și să plece în America cu toată familia. Cheltuielile le suportă el.

Lelei Tudorina i se făcu rău aproape de atîta fericire.

— Chiar așa scrie?

— Chiar așa!

— Cu toată familia? Adică să mă ia și pe mine, nu?

— Păi da! Poftim... Katrin... Daily Yorker... New-York Herald Tribun.

— Am mai auzit eu de orașul ăsta din America, mă întrerupse ea cu glas înăbușit. Nuiniork.

— Acolo o să vă întîmpine ginerele, la New-York.

— Oh, băiatul mamei! mă privi printre lacrimi lelea Tudorina. Am să-l strîng în brațe ca pe copilul meu.

Grăsana mustăcioasă se smulse brusc din uitarea de

sine care o copleşise şi mă învălui într-o privire neîncrezătoare:

— Mă să fie, chiar aşa o fi scriind?

— Doar am mai spus o dată, n-o să ne mințim.

— Ia-n te uită, ia-n te uită, plescăi ea din limbă.

Am privit-o încurcat.

— De ce?

— Să spun drept, eu nu pentru scrisoare am venit aici, ci ca să văd dacă nu ne poți ajuta cumva să plecăm în America. De vreme ce ai atîta influență. Scrisoarea asta ne-a mai citit-o un funcționar de la vamă, numai că el ne-a spus cu totul alte lucruri.

— Şi ce-a spus el?

— El a spus că-i scrie Katrin-ei să-l uite că el ar avea acolo altă femeie şi copii.

Am găsit o ieşire rapidă din încurcătura asta.

— Cu siguranță funcționarul de la vamă nu știe bine limba americană, am perseverat eu.

— El spune că a trăit acolo...

— Depinde în ce provincie a trăit... nu m-am dat bătut cu una cu două. Poftim, dumneata nu eşti bulgăroaică?

— Sînt bulgăroaică!

— Şi crezi că știi limba tuturor bulgarilor?

— Şi de ce să n-o ştiu?

— Atunci spune-mi şi mie ce-nseamnă „macica rucea poganți"?[1]

Lelița îşi încreți fruntea, parcă ar fi avut de descoperit formula bombei cu hidrogen, dar cum nu era în stare să înțeleagă dialectul şopilor, gemu neajutorată:

— Pe unde se vorbeşte asta?

— În ținutul şopilor! i-am răspuns triumfător.

Îşi făcu cruce.

— Doamne iartă-mă, aud pentru prima oară în viața mea de una ca asta! Dacă muream aseară, habar n-aş fi avut că se află în Bulgaria noastră un asemenea ținut.

— Şi cîte alte lucruri nu mai ştii?

— Dragul mamei! începu să sărute scrisoarea. Ce o să se mai bucure Katrin cînd o să afle ce-i scrie. Vameşul

---

[1] Macica rucea poganți — în dialectul şopilor bulgari = pisica mînîncă şoareci.

ăla, o descurajase de tot. De unde să ghicească copila mea că el, mizerabilul, a învățat limba americană în ținutul șopilor? și după ce se plesni cu palma peste frunte, adăugă: I-i-i, să vii chiar dumneata să i-o citești și să i-o tălmăcești personal, măi omule.

— La dumneavoastră acasă?

— Acasă, de bună seamă. Fata mea e de bună calitate. Se pricepe să se achite de datorii.

Am primit invitația pe loc, savurînd cu anticipație satisfacția noilor emoții.

(F.M.: „Esența vieții e veșnica schimbare").

Dobroslava devenise în ultimul timp sîcîitoare. Începusem să bag de seamă că era cam prea plină, îi apăruseră riduri pe frunte și arăta cam ofilită. Ori, Katrin trebuia să fie oricum mai suavă. Se pare că ultimele gînduri le rostisem cu glas tare, căci lelea Tudorina mă privea mirată:

— Ce-ai spus, bre?

— Îmi descînt împotriva deochiului.

— I-i-i dumneata ești omul cel mai neobișnuit. Așa că o să-i descînți și Katrin-ei. E foarte frumoasă și cum o privesc ochi răi se și deoache pe loc.

— Am eu un descîntec tare bun, am spus frecîndu-mi mîinile cu plăcere. Să mergem, tușico. Și am plecat. Lelea Tudorina apucase deja să iasă, eu tocmai pășeam peste prag, cînd pe neașteptate apăru Dobroslava și mă apucă zdravăn de guler.

— Parcă trebuia să mergi la Liuticevo! mi se adresă ea emoționată.

— Ah, scumpo, tu erai? am sărutat-o rece pe obraz. O neplăcere de serviciu. Liuticevo se amînă pe mîine.

— De cînd a devenit „descîntatul fetelor frumoase" o neplăcere de serviciu?

— Ai ascultat conversația?

— N-am să-ți îngădui să te expui cu femei de moravuri ușoare.

— Treaba asta face parte din obligațiile tale de gazdă? Dobroslava turba de furie.

— Dacă te duci la neruşinata aia îți arunc cu acid sulfuric în ochi sau te otrăvesc.

I-am dat un răspuns sofisticat:

— Apre moa leo deluj!

Şi am luat-o la picior s-o ajung din urmă pe soacra americană. Numai că nici Dobroslava nu se lăsă mai prejos. Abia dacă făcusem o sută de paşi şi cînd m-am întors, am văzut-o alergînd după noi.

— E gazda mea, am oftat plictisit. N-aş vrea să afle unde merg.

— Of şi ciuma asta! se puse pe blestemat lelea cea grasă. Nu se mai satură de bărbaţi! Căţea turbată!

— Cu siguranţă are o treabă cu mine, mă străduiam să evit un scandal public. Dumneavoastră n-aveţi telefon?

— Ba da. Katrin nu poate trăi fără telefon.

— Ştii numărul?

— E foarte simplu. De trei ori doi.

— O să vă anunţ la telefon cînd pot veni.

— Să fie cît mai curînd.

— Azi, mîine...

— Noi te aşteptăm chiar azi. Minte-o pe proasta asta şi...

— Bine, bine...

Am procedat conform înţelegerii. Chiar în aceeaşi zi, tîrziu după-masă, evitînd prevăzător să mă fac simţit de Dobroslava (pentru că oricît de ciudat ar părea mă păzeam de ea ca de o nevastă), am traversat centrul tîrgului şi m-am prezentat la locuinţa lelei Tudorina.

N-avea un palat ca văduva fabricantului, casa ei se compunea din parter şi mansardă, dar grădina era plină de flori (Toţi locuitorii ţinutului Gorovo cultivă multe flori, unele mai frumoase ca altele).

(F.M.: „Flămîndul aleargă după o bucată de pîine, numai sătulul se gîndeşte la flori").

Chiar de la poartă, la capătul aleii de trandafiri, m-a întîmpinat o fată frumoasă, brunetă cu genele întoarse. Tare îmi plac femeile cu gene lungi şi întoarse în sus. Avea sprîncenele încondeiate ca nişte lipitori vii. Era chiar nora americană. Am cunoscut-o după statura înaltă şi după puful răsărit deasupra buzelor — nici pomeneală de mustăţile aspre ale maică-si. Un puf ca ăsta trăda temperament.

— Katrin?

— Da.

— V-am recunoscut.

Abia ne întîlnisem și mîna îi tremura în palma mea așa că am înțeles pe loc încotro bate și m-am înflăcărat cuprins de o pasiune violentă. Este momentul să pomenesc aici despre un păcat al meu, mai neobișnuit. Din toate romanele îmi place cel mai mult al lui Giacomo Casanova. Mă prăpădesc după emoțiile erotice ale acestui tovarăș. Ba chiar într-un anume sens sînt ucenicul lui. El m-a ajutat cel mai mult să cunosc sufletele cu minte scurtă și plete lungi.

— E adevărat ce mi-a povestit mama?

Astea au fost vorbele cu care m-a întîmpinat în timp ce mă privea într-un anumit fel, cu un zîmbet amăgitor pe buze încît în clipa aceea mi-am simțit inima înălțîndu-se la cer.

— Am eu înfățișarea unui mincinos?

— O, nicidecum!

— Voala!

La acest cuvînt Katrin făcu ochii mari.

— Ați spus ceva în englezește.

— Aproximativ.

— Ce om fericit!

A urmat un adevărat tril de privighetoare, dovada marei bucurii și a incomensurabilei satisfacții pe care i-o producea vizita mea în casa lor.

— Pentru noi este o mare cinste, tovarășe Olimpiiski, ca un om de stat atît de important să ne onoreze cu prezența sa.

— Oamenii mari sînt victimele datoriei, mis Katrin, trebuie să se afle acolo unde e mai multă nevoie de ei.

— Numai oamenii de înaltă cultură și cu adevărat nobili sînt capabili de atîta generozitate.

(F.M.: „Laudele pe care oamenii le aduc celor sus-puși sînt minciună curată"). Am spus printre altele într-o doară:

— Romanii erau de părere că toate vorbele amabile cu care sînt întîmpinați oaspeții sînt pură prefăcătorie.

— Romanii greșesc fără doar și poate, începu ea să protesteze categoric. Probabil n-au avut norocul să întîmpine oaspeți atît de plăcuți și desăvîrșiți.

Eu știam cît se poate de bine că toate vorbele astea aveau menirea să încătușeze ca o plasă de păianjen un bărbat de rang înalt ca mine, iar acești bieți păianjeni

de provincie nu vroiau să admită nici măcar pentru o clipă că nimeriseră în labele unui leu. Dacă exista un D-zeu atotvăzător, ar fi murit de rîs dîndu-şi seama de situaţie.

— Vă rog, poftiţi în casă.

— Spasiba![1]

După ce m-a introdus în salonul de primire, Katrin mi-a strîns mîna pentru a doua oară. Atunci i-am sărutat lăbuţa catifelată, muşcînd-o uşor. (Tot după exemplul italianului). Ca replică m-a strîns cu putere — gest pe care l-am interpretat ca pe o promisiune. Deşi locuinţa avea aspectul unei case de ţară, aranjamentul interior era destul de luxos. Se pare că erau oameni cu bani. E drept că pretutindeni domnea o totală lipsă de gust în amestecul de mobilă scumpă, tablouri ieftine, imitaţii de goblenuri de fabricaţie străină, dar toate astea mă lăsau rece. Ba, dimpotrivă, îmi facilitau sarcina întrucît puterea mea e mai mare în mijlocul acestei categorii de oameni.

Lelea Tudorina m-a întîmpinat cu zgomotoasa exclamaţie a lui Bai Ganiu[2] = O-o o! şi mi-a prins mîna cu atîta putere încît abia mi-am reţinut un suspin de durere.

— Aveţi o locuinţă ca un palat, i-am făcut un compliment.

— E tot ce ne-au lăsat din averea noastră, oftă dînsa ca la înmormîntare.

În jurul ei se tot învîrtea un bătrînel de vreo trei ori mai mărunt decît ea, dar uimitor de vioi, cu ochi de iepure, clipind timid şi des. Era stăpînul casei.

— Doniu, ai dat mîna cu musafirul? îl împunsese grăsana în coaste. Spune-i bun venit.

— Bun venit, domnule! scrîşni el abia atingîndu-mi mîna. Eu sînt tatăl...

— Oaspetele nostru e un om de mîna întîi şi ar fi înţeles şi singur asta, îl certă ea. Acum fugi la bucătărie să nu dea ceva în foc.

— Uite, acuş, răspunse el blînd şi-şi luă zborul.

---

[1] *Spasiba* = în limba rusă = mulţumesc.

[2] *Bai Ganiu* — prototipul bulgarului descris cu mult sarcasm în cartea cu acelaşi titlu a scriitorului Al. Konstantinov.

Doniu, adică stăpînul casei, sau „prostănacul“ cum îi plăcea soției lui să-l numească, alerga tot timpul. Gospodar, toate treburile gospodăriei cădeau pe umerii lui. Îți amintea de servitoarele sperioase din vremea burgheziei. Mi se făcuse milă de demnitatea lui masculină ultragiată. Între timp prostănacul își făcu din nou apariția în ușă.

— Cum beți, fa, rachiul, fiert?

— Fie și fiert, intervenii eu.

— Fiert și îndulcit cu miere, ordonă lelea Tudorina, repezindu-se pe urmele lui. Iar o să pună prea puțină miere, îmi cunosc eu marfa.

Katrin mă examina feroce ca o lupoaică flămîndă. Incapabil să imaginez ceva mai inteligent (mă împiedica sîngele care îmi năvălise vuind în timpane), am murmurat neajutorat:

— „Frumusețea nu e perfidă“. Iată încă un dicton roman atît de potrivit în cazul nostru.

— Mulțumesc pentru compliment, răspunse ea.

Am notat în agenda mea cu mîini tremurătoare: (F.M.: „Cele mai frumoase ciuperci sînt cele otrăvitoare“). Katrin reuși să citească ce scrisesem și păru jignită.

— Mă comparați cu o ciupercă otrăvitoare?

Am replicat cu sînge rece.

— Francezii cu finețea care îi caracterizează au născocit acest dicton, însă de bună seamă la oameni lucrurile sînt invers.

— Slavă Domnului! oftă ea. Dealtfel după înfățișarea dumneavoastră bărbătească ar trebui să fiți mai primejdios ca o viperă.

— Unu la zece în favoarea dumneavoastră, am aplaudat-o amintindu-mi în același timp de o zicală rusească. În femeia frumoasă diavolul strecoară și o linguriță de miere.

Tot examinîndu-mă cu privirile ei hămesite, nora americană continuă cu îndrăzneală:

— Figură de poet, privire de aristocrat, astfel de oameni înnobilează spița umană!

— Mis Katrin, m-ați învins definitiv. Din clipa asta sînt prizonierul dumneavoastră, robul dumneavoastră supus, am rostit sărutîndu-i din nou mînuța și mușcînd-o

din nou. Oftă abia perceptibil, dar nu se supără, doar roşi ceva mai tare, devenind şi mai apetisantă.

— Îl rog pe prea supusul meu rob să ia loc şi să dea posibilitatea celor care îl respectă să se bucure de prezenţa lui.

— Tenchiu, mis!

— Pot să-l întreb pe prizonierul meu cîte limbi străine vorbeşte?

— Să fiu sincer?

— Natural.

— Numai bulgăreşte şi nici asta nu prea bine.

— Încă o confirmare a faptului că modestia este atributul oamenilor mari, rosti ea încîntată de răspunsul meu.

(F.M.: „Uneori adevărul ascunde minciuna").

Ca să nu trebuiască să spun nici da, nici nu, am bolborosit pur şi simplu primele cuvinte străine care mi-au venit pe limbă.

— Da ur isleam![1]

— Ceea ce înseamnă pe bulgăreşte...

— Femeia e totul în lumea asta!

— Cînd aud cu ce poveşti neînţelese vă treceţi vremea, îmi vine pur şi simplu să plîng de bucurie, se moleşi lelea Tudorina care, între timp, reuşise să se întoarcă cu rachiul fiert. Katrin, tovarăşul domn ştie ca pe apă adevărata americană.

— Ai lav iu, încercă să mi se strecoare pe sub piele tînăra femeie.

— Spikin zi americaniş?

— Tot ce ştiu e „Ai lav iu", altceva nimic.

— Nici o limbă nu e mai uşoară ca americana! Dacă ajungeţi în America în zece zile o s-o cunoaşteţi ca pe propriul buzunar.

Katrin căzu pe gînduri:

— Cine ştie dacă o să avem parte vreodată de o asemenea fericire.

— Domnul american vă invită, am spus cu autoritate. E scris negru pe alb în scrisoare.

— Nu mă faceţi să-mi pierd minţile de bucurie. Credeam că aţi glumit cu mama.

---

[1] turcism

— Dar este purul adevăr!

— Doamne, înnebunesc.

Am privit-o ca prin sită ca și cum aș fi invidiat-o.

— Și eu aș înnebuni la o veste ca asta.

— Îmi vine să vă sărut, izbucni pătimaș.

I-am întins obrazul:

— De acord.

Nora americană se aplecă să mă sărute, dar în ultima clipă șovăi mușcîndu-și buzele pînă la sînge.

— Katrin, țipă bătrîna dojenitor, dar glasul ei în loc de mustrare, trăda mai curînd o bucurie greu reținută.

— Mămico, ce contează, prefă-te că n-ai văzut nimic.

— Doamnă, în America sărutările se vînd pe străzi ca pîinea caldă, am intervenit în discuție la momentul potrivit, dînd pe gît un pahar plin cu rachiu fiert.

Katrin se grăbi să mi-l umple din nou. Goli și mama paharul cu o sete de alcoolică înrăită.

— Doamne, de nimic nu-i în stare prostănacul ăsta al meu, se lovi ea peste șolduri, începînd să-l ocărască. Am stat de capul lui și tot a pus prea puțină miere în rachiu. Katrin, cînd o fi să plecăm în America, nu-l mai luăm cu noi.

— Dar bine, mămico...

— O sperietoare. O să ne facă de rușine în fața oamenilor.

— Nu fii caraghioasă, mămico, puterea noastră populară nici nu mai eliberează acum pașapoarte pentru America pentru că acolo trăiesc imperialiștii.

— N-o fi eliberînd pașapoarte la toți idioții... ca să nu defăimeze statul, se agită grăsana. Așa-i că am dreptate, domnule Olimpiiski?

— Perfectă dreptate... am fost imediat de acord cu ea. În privința asta nu există decît un singur punct de vedere.

— Dar există legi care reglementează situațiile astea, nu se lăsă Katrin mai prejos. Iar legile sînt aceleași pentru toți.

— Doamnă, există legi și legișoare, m-am decis s-o fac eu praf. Și mai sînt și oameni care aplică legile și oameni care aplică legișoarele.

— Credeți că avem cea mai mică șansă ca autoritățile noastre să aprobe o astfel de ieșire din țară?

— Pînă astăzi nu s-a ivit nici o împrejurare în care să doresc ceva şi să fiu întîmpinat cu un refuz.

Mititica se emoţionă nu glumă.

— Şi o să interveniţi dumneavoastră pentru noi?

— Parol doner! am declarat solemn. Dacă mi-am dat cuvîntul, mor pentru el.

— U-iu-iu — chiui lelea mustăcioasă şi-şi pocni palmele. Doniu, adu curca aia friptă! Prostănacul aduse un vas încăpător de pămînt în care aburea curcanul gras şi mare. De jur împrejur se înşirau pîrjoalele de porc, mititeii cu ardei iute, plăcintele şi damigeana cu vin natural de casă. Am mîncat şi am băut de ajunsese să mi se împleticească limba în gură şi nu-mi mai auzeam cuvintele. M-am dat la Katrin fără ruşine — cum s-ar spune — ne sărutam sub „ochii" părinţilor ei. La început bătrînelul se cam încruntase, dar pe urmă se însufleţise şi el şi chiar încercase să o sărute pe lelea Tudorina, dar nu-şi atinsese scopul din pricina înălţimii ei. La rîndul ei încercă să-l sărute, dar nu se putea apleca din pricina pîntecului umflat de prea multă mîncare, încît semăna cu Movila dervişului.

Am simţit cum mi se tulbură mintea de atîta vin. Ba, chiar am strigat „Trăiască America" şi cîte şi mai cîte alte prostii pentru că n-aveam energie suficientă să-mi înfrînez limba. Pe urmă m-am prăbuşit. Katrin m-a tîrît în dormitorul ei să mă dezmeticesc şi a rămas cu mine să-mi împărtăşească suferinţa. Nu-mi amintesc precis cînd şi cum am ajuns din nou în camera de primire ca să mă apuc iar de băutură. Şi la drept vorbind de data asta direct din damigeană. M-am auzit la un moment dat bolborosind:

— Parol doner! Nu ling unde am scuipat. Mor, mor!

— Cred în tine porumbelule — mă tot mîngîia Katrin — dar să nu care cumva să se împotrivească vreun ministru.

— Cine să se împotrivească? rostii eu, înhăţînd din nou gîtul damigenei. Care ministru? La ce ne trebuie ministru? Sărută-mă să-ţi dezvălui o veste importantă. Drang nah osten.

— Lacomule, mă lovi ea ştrengăreşte peste gură.

— Aşa sînt eu, un peizan lacom (Nu ştiam eu prea bine

sensul cuvîntului „peizan", dar cît știam eu tot atît știa și ea).

Katrin își lipi buzele de ale mele și mă sărută îndelung;

— Acu hai și spune vestea cea importantă.

— Secret de stat, am inventat eu.

— Nu-ți fie teamă. Doar nu-i prima oară cînd păstrăm secrete de stat.

— Nici un ministru. Pașapoartele le eliberez eu personal. Mîna asta iscălește toate hîrtiile. Nici miniștrii nu pleacă în străinătate fără autorizația mea. Ferșteen zi?

În momentele acelea aș fi fost în stare să mă proclam și șeful statului.

— Doamne, ce noroc pe noi să dăm tocmai peste cel mai mare! începu să se crucească lelea Tudorina. Apoi îmi șopti tainic la ureche: Cuscrul Radoi m-a sfătuit să dăm un aconto ca treburile să meargă la sigur... E bine să... lași ceva în buzunarele cui trebuie... pentru serviciu.

Mi-am venit în fire dintr-o dată. Am înțeles că sosise clipa să pun punct cu succes acestei cacofonii.

— O treabă bună nu se face prea ușor, am răspuns și, de bună seamă, fără un aconto nu se poate.

— Ei și atunci... cît? vorbi ea trădînd oarecare zgîrcenie.

Am intuit că nu era un suflet „larg" ca unchiul Radoi, așa că m-am hotărît s-o strîng cu ușa.

— Multișor, am spus. Cuscrul dumitale Radoi a dat pentru o casă de nimic două pachete de miișoare, iar aici e vorba de o întreagă Americă, ferșteen zi?

— Două pachete de miișoare, ziseși? a dat ea înapoi ca înțepată de albine. Nu vi se pare cam mult?

— Eu nu mă tocmesc!

— Bine, bine, dar Katrin te-a ajutat chiar așa pe gratis să te dezmeticești?

— Dacă te tocmești, mai bine să punem capăt discuției, i-am retezat-o supărat. Jos cu America și cu asta basta. O să stai să miroși a opinci din piele de porc toată viața. În fața argumentelor mele lelea cea grăsană a capitulat.

— Acum nu te mai simți și dumneata ofensat, începu ea împăciuitoare.

— Mă enervează să constat că am de-a face cu oameni încăpățînați. Asta nu e o treabă pentru de-alde voi... care vreți să vă plimbați prin lume: pentru porci, cocina...!

— Stai fiule! îi tremură glasul de spaimă. Om fi spus noi ceva vorbe de prisos, dar banii sînt deja puși de o parte.

Cîteva clipe mai tîrziu, îmi înfundă buzunarele cu miișoare galbene, ademenitoare și se străduia să-și recompună surîsul:

— Halal să ne fie și într-un ceas bun!

(F.M.: „Dacă n-ar fi proștii, ar fi prost pe lume").

— E-e acum mi-ai plăcut, am spus eu plesnind-o peste șale. Pește bătrîn nu există, ha, ha.

Pe stradă m-am întîlnit cu plutonierul meu Piperov.

— O, o primarule: vas mahen zi? i-am strigat amabil.

— Scuzați-mă, tovarășe Olimpiiski... dar... se bîlbîi el. Oamenii ăștia sînt compromiși. Fac parte din pătura de altădată... Dealtfel și din punct de vedere moral...

— Trebuie analizată și cealaltă față a medaliei frățioare! l-am bătut prietenește pe umăr. Datoria mea e să verific totul. Noi, cei cu funcții de răspundere, sîntem victimele datoriei. Ferșteen zi?

PE MARGINEA PRĂPASTIEI

Simțeam că venise ceasul să mă strecor din Gorovo, dacă țineam cu orice preț să rămîn teafăr. Așa îmi dicta experiența mea bogată. Așa mă învăța romanul marelui Giacomo. Dar lăcomia omenească n-are margini. Mă îndulcisem în ținutul ăsta prosper și binecuvîntat și continuam să rămîn țintuit de el ca musca cu aripile lipite de mierea din fagure. Dulce, dar și periculos. Tocmai cînd eram mai adîncit în reflexii filozofice a venit Dobroslava la mine.

— La dracu cu toți admiratorii și admiratoarele tale, se puse ea pe afurisit. N-are liniște bietul om din pricina lor, nici ziua nici noaptea.

— Nu e ușor să fii un om de seamă, am rostit cu indiferență ca unul pentru care fiecare zi este la fel.

— După cum se vede, oamenii care dispun de prea multă putere nu mai au inimă, mi se adresă cu malițio văduvioara obidită.

— Începi să muști?

— Pe tine numai de buze pot să te muşc, mi-a răspuns atingîndu-mă cu degetul. De buzele astea, voluptoase. De lup! Nu înțeleg ce m-a făcut să mă îndrăgostesc de tine.

Am ridicat mîna ca școlarii:

— Pot să vă răspund eu, domnule profesor!

— Spune, bobocule.

— Epoleții de colonel și... năravul tău de ați etala nurii dinaintea ștabilor...

(F.M.: „Orgoliul este cel mai puternic elixir al dragostei").

— Ești cinic, se retrase ea supărată. Meriți o palmă pentru vorbele astea.

— La care am să răspund calm cu două.

— Ai îndrăzni?

Mi-am aprins o țigară, am tras adînc în piept și am continuat liniștit și nimicitor de rece:

— Cred că te-ai convins deja că nu-mi lipsește îndrăzneala.

Ne-am înfruntat cîteva clipe ca pisica cu cîinile.

— Că ești un amant bun m-am convins, șuieră cu răutate printre dinți; dar cît ești de îndrăzneț n-am avut ocazia încă să constat.

Am privit-o ușor tulburat.

— Ce vrei să spui?

— Nimic în plus față de ceea ce ai auzit.

Intuise ceva? Sau auzise vreun zvon? Ce însemna ironia ei cu privire la îndrăzneala mea?

— Așadar ți-ai dat arama pe față, izbucni într-un rîs provocator. Va să zică nu ești decît un fricos și ai să înghiți palma.

— Îndrăznește numai...

Ea însă, ca și cum uitase despre ce vorbeam, își aruncă privirile pe fereastră și rămase cu ele pironite într-un punct, afară.

— Vine aia...

— Care?

— Puturoasa de fată a lelei Tudorina.

M-au trecut fiori dulci.

— Nu sînt tocmai prezentabil să dau ochii cu oameni dinafara casei. Te rog s-o primești și să te ocupi de ea pînă mă aranjez. Dobroslava se propti în fața mea și mă apucă de revere. Avea în priviri o lucire bolnăvicioasă de gelozie.

— O primesc numai să-mi spui deschis dacă mă iubești sau nu. Adevărul absolut!

(Încă o descoperire! — m-am lovit cu palma peste frunte și am notat în agendă: „F.M.: „Dragostea ucide prietenia, adevărul ucide dragostea!").

— După cum vezi, draga mea, din vorbele înțelepte ale filozofiei mele, în dragoste adevărul n-are nici un amestec.

— Canalie mică!

— Întîmpină musafira!

Am împins-o aproape cu forța în hol. Puțin după aceea intră și nora americană și cele două femei începură o conversație amabilă.

— Scuzați-mă, rosti timidă Katrin, tovarășul Olimpiiski nu e nici acum acasă?

— După cum vezi, draga mea, nu e nici acum, răspunse Dobroslava cu glas tremurător.

— Dar... n-a fost deloc?

— Ba a fost, de bună seamă! Doar locuiește aici.

— Știu că locuiește aici...

— Mi-am închipuit.

— Cînd revine acasă?

— N-are un program fix.

— Măcar aproximativ...

— El singur hotărăște...

— Aș fi vrut totuși să-l văd, începu să se enerveze Katrin.

— Vedeți, draga mea...

— Spuneți-mi dacă vreți cînd și unde l-aș putea întîlni cu siguranță.

— După miezul nopții, în pat... izbucni într-un rîs răutăcios Dobroslava. Vă sfătuiesc să vă luați cămașa de noapte de acasă, întrucît nu cred să încăpeți într-ale mele.

— Ce proastă! Katrinei îi dădură lacrimile şi plecă în fugă.

— Mergi sănătoasă, iubito! îi strigă gazda mea trîntind uşa în urma ei.

Hîrjoana dintre cele două lupoaice nu numai că nu mă supărase dar, dimpotrivă, îmi procurase o deosebită satisfacţie. Numai gîndul că se luptau pentru mine şi era suficient ca să-mi gîdile orgoliul.

— Unde e musafira? am întrebat inocent ieşînd din odaia mea de parcă nu auzisem nimic.

— N-a binevoit să te aştepte, îmi răspunse calm Dobroslava şi îşi aprinse o ţigară.

— Cum asta?

— Uite aşa! M-am străduit s-o întreţin, ba i-am propus să bea un lichior... un coniac... dar ea nu m-a învrednicit cu nici o atenţie! Ar fi vrut s-o întîmpini tu în prag cu reverenţe. A zăbovit un minut-două şi s-a retras ca o vulpe speriată.

— Fără nici un cuvînt?

— Doar atît a spus: „Ce-şi închipuie vita aia?“ şi dusă a fost.

Apariţia neaşteptată a lelei Tudorina ne-a întrerupt dialogul amuzant. Împinsese uşa cu zgomot şi năvălise ca un urs carnivor scos din fire.

— O să mă scuzi, dar n-am avut încotro... sufla anevoie grăsana din pricina grabei. Treceam pe aici... Am trimis-o pe Katrin să vadă dacă eşti acasă şi s-a întors plîngînd.

— Inimile fecioarelor sînt sensibile, începu Dobroslava să rîdă perfid şi părăsi încăperea demonstrativ.

— Of, ciuma! îşi agită supărată mîinile leliţa după ea. Mi-a turburat copila.

— Lacrimile înfrumuseţează femeia! Mi-am înhăţat ţigara şi m-am pus pe fumat. Şi acum spune ce treabă ai cu mine?

— Cum ce treabă? Păi, treaba aceea cu America. Doar ştii foarte bine — paşapoartele pe care le iscăleşti personal.

— Eu le iscălesc dar numai în capitală. În cabinetul meu. Mai întîi de toate aici nici n-am de unde lua formulare. Sau crezi cumva că paşapoartele se fac din pachete de ţigări?

— Ce? Dacă așa stau lucrurile, fiule, repede-te pînă la Sofia, nu se lăsa ea cu una cu două. Cîteva zile cît să pui treaba la punct și pe urmă poți să vii iar în vizită pe aici. Și atunci să vezi ce primire îți facem.

— Dumneata îți închipui că treburile astea se rezolvă cît ai zice peşte? am trecut eu la contraatac.

— Păi nu dumneata ai spus asta, fiule?

— Am spus, am spus! Dar uiți cu desăvîrșire că trăim în spatele cortinei de fier și că puterea noastră populară nu prea ține cont de oamenii din regimul trecut? (F.M.: „Omul de altădată e ca oul clocit, orice i-ai face nu scoți pui din el").

— Vai, doamne, m-am zăpăcit de tot, rosti ea apucîndu-se cu mîinile de cap. Simt că-mi pierd mințile.

— Doamnă, orice filozofie îi zăpăcește pe oamenii simpli, am luat-o eu didactic. Altminteri n-ar mai fi filozofi, ci cosmetică culinară.

Din acest motiv tot ce notez eu în agendă nu se adresează celor ca dumneata, ci generațiilor viitoare... sau „care vor veni" după cum se exprimă Karl Marx în al său „Capital".

— L-am văzut...

— Pe cine ai văzut?

— E-e-e — se bîlbîi ea. Pe ăsta, de care ai pomenit acum.

— De bună seamă, la hanul lui Nenea Doniu, nu-i așa?

— Păi chiar acolo... Venea dimineața primul cu mustățile ca fuioarele, călare pe un armăsar lua-l-ar viiturile... Seara pleca ultimul, beat mort. Pe unul ca el nici lupii nu-l mănîncă.

— Bărbatul dumitale a fost hangiu. Hangiul, popa Crăștiu l-a trădat pe Levski... și dumneata ai pretenția să capeți pașaport pentru America într-o zi, două, nu?

— Păi... dumneata ai spus...

— Am spus, dar credeam că ești membră de partid. Îți dai seama și singură nu-i așa, că una e să fii membră de partid, tobă de marxism—leninism și alta e să fii fostă hangiță trădătoare a lui Levski.

— Eu una n-am trădat pe nimeni și nici nen-tu Doniu n-a trădat. Noi ne vedeam de negustoria noastră .

— Dacă ai fost o persoană cinstită și respectabilă de

ce nu te-ai înscris în partid? Dacă erai membră, treaba se rezolva într-o oră!

— Păi înscrie-mă, bre! se repezi cu arțag lelea Tudorina după care adăugă închinîndu-se: Pe crucea mea dacă o să existe altă comunistă mai înflăcărată ca mine. Unde e miting, acolo o să fiu și eu. Și o să strig mai tare ca isterica asta a Domuzilor care s-a grăbit să-și schimbe culorile încă din primul an.

— Deocamdată cei care fac parte din lumpen-proletariat nu sînt admiși în partid, continuam eu defensiva. Și chiar dacă ar fi admiși — condițiile sînt foarte grele. O să te descoasă dacă fumez, dacă bei, dacă nu calci pe de lături.

— E, dar dumneata? prinse ea glas. Fumezi, bei...

— Eu mi-am cîștigat o situație. Legea este selectivă. și apoi mai sînt și examenele în legătură cu toată literatura scrisă de scriitorii comuniști.

— Doamne sfinte, începu să se crucească grăsana. Cum de nu m-am înscris la timp odată cu Domuzka?

— Ai ratat momentul potrivit și acum cine ți-e de vină?

Abia am reușit s-o expediez pe lelea Tudorina, cînd apăru în prag tulburat și răvășit plutonierul meu.

— Tovarășe colonel... iertați-mă, tovarășe Olimpiiski... își drese el glasul. Aș vrea să vă feresc de a comite o eroare.

— Despre ce e vorba? l-am întrebat uimit.

— Unii, de pe aici... ar putea încerca să mă pone-greasca în ochii dumneavoastră...

— Un nou Mladenov, așa-i?

— A-i, nu... De cu totul altă natură...

Broboane de sudoare rece îi apăruseră pe frunte de emoție așa că făcu apel la batistă, își acoperi fața cu ea și începu să se frece înverșunat ca la baie.

M-am hotărît să-l calc pe bătătură ca să-l determin să fie mai sincer.

— S-ar putea să primim unele plîngeri de altă natură legate de însuși primarul din Gorovo?

— Nu-i poți mulțumi pe toți, tovarășe Olimpiiski... Dealtfel și... pînă și Lenin a spus că „numai cine nu muncește, nu greșește".

— Dă-i înainte pe calea deschisă de Lenin şi nu te teme!

— Păi, noi pe calea asta mergem, nu? însă...

— De ce trebuie să intervină acest „însă"?

— Depinde cum or să interpreteze cei de sus.

— După merite...

— După merite post-mortem, tovarăşe Olimpiiski, răspunse cu înţelepciune primarul. Cît e viu omul e o piedică în calea altuia şi nu poate nădăjdui cruţare.

— Bine spus, l-am încurajat încîntat şi i-am consemnat pe loc răspunsul în agendă.

(F.M.: „Uneori şi nătărăii sînt capabili să rostească vorbe înţelepte").

— Dumneata în calea cui stai piedică?

— E unul Obretin. Are de mult un dinte contra mea. Acum i s-a năzărit să mă scoată din funcţia de preşedinte. Dacă reuşeşte sînt pierdut.

— Ce învinuiri îţi aduce?

— În legătură cu construirea casei de cultură...

— Concomitent ţi-ai făcut şi locuinţă personală, nu?

— De unde ştiţi? Nu cumva a reuşit deja să mă ponegrească în ochii dumneavoastră?

— Pe Obretin ăsta nu l-am văzut nici cît negru sub unghie. Pur şi simplu am dedus. E la mintea cocoşului că dacă ridici o clădire de interes obştesc te mai gîndeşti şi la interesul personal.

— Casa mea a rămas neterminată, gemu Piperov îndurerat. Şi nu era să iasă mai rea ca asta în care sînteţi cazat acum, aşa că dacă ne-ar fi vizitat ceva oaspeţi de seamă ca dumneavoastră nu mai eram obligaţi să-i ducem pe la case străine.

— Trebuie s-o termini... ideea e plină de generozitate şi ascunde un interes obştesc.

— Cînd am fost pus în discuţie, am întrerupt lucrările. Cică luasem materiale de la casa de cultură şi am utilizat ilegal camioanele obşteşti şi mîna de lucru...

— Pentru asemenea hotărîri, primarule, se ajunge la puşcărie, nu-i aşa? l-am lovit în plin.

— Bineînţeles nu sînt decît poveşti, începu el să retracteze. Cîte nu sînt în stare să născocească gurile rele!

— Eh, omul nu poate să umble cu miere şi să nu-şi lingă degetele, i-am deschis din nou o cursă. Iar pe dumneata cu siguranţă te învinuiesc că ţi le-ai lins prea tare, nu?

— Chiar în asta constă acuzaţia.

M-am hotărît să-l încurajez:

— Ceva negru pe alb au? Fapte, dovezi?

— Păi... îşi pierdu el sufletul. Dacă cineva se apucă să scormonească în gunoi, de bună seamă că o să găsească ceva murdar care să-l mînjească.

— Dacă aşa stau lucrurile, eu de ce nu sînt mînjit?

— Pentru că aveţi o poziţie foarte sus.

(F.M.: „Cel mai repede se mînjesc oamenii care calcă în noroi")

— Dar el, Obretin ăsta, e chiar aşa de imaculat şi fără greşeală?

— Ştiu eu?

Am luat-o didactic:

— Important e să-i descoperi cîlcîiul lui Ahile. Eu am făcut înconjurul lumii şi am văzut multe minunăţii. Sînt cazuri cînd conducerea unui stat întreg este încredinţată unor netrebnici. Fiecare ştie ce învîrte celălalt, dar toţi tac. Tanto per tanto. Dacă scoate unul o vorbă, îşi dau şi ceilalţi drumul la gură, şi se duc toţi de rîpă... Un şef care are obiceiul să-şi lingă degetele trebuie să cunoască în primul rînd slăbiciunile tuturor candidaţilor la postul lui.

— Măi... nu sînt nici eu aşa de prost... replică el cu glas surd. Am închis eu gura la destui, dar pe ăsta n-am de unde să-l apuc.

— Şi dacă am încearca să-i aruncăm o undiţă cu momeală?

— I-am aruncat, dar nu muşcă.

— Şi dacă totuşi ar muşca?

— O singură dată numai de l-ar împinge norocul să muşte... Ehe, o singură dată...

(F.M.: „Un ştab care „muşcă" din momeală, devine o pradă uşoară pentru „pescari").

Afurisita mea de patimă pentru genul ăsta de combinaţii mă antrenase în aşa fel că, pentru moment, era mai, mai să uit de gradul de „colonel" şi de „rangul meu înalt".

— Atunci ar trebui să-i descoperim alte slăbiciuni, stăruiam cu înverşunare. Doar e om în carne şi oase, tot trebuie să fi greşit pe undeva.

Piperov ridica din umeri la fel de neajutorat.

— N-are...

— Imposibil. Nu dispui de un serviciu de informaţii pus la punct.

— Cred că-l cunosc destul de bine.

— Stimate domnule primar, uiţi că omul e făcut din ţină, l-am întrerupt nerăbdător. Tot a rămas în el ceva din tina asta. Sarcina dumitale e s-o descoperi şi s-o expui în văzul oamenilor.

— Aşa ceva e greu de depistat la Obretin...

— Cu ce se ocupă?

— A fost şef de miliţie înainte, acum conduce secţia de propagandă antireligioasă.

— Şi pentru ce a fost demis din funcţia de şef?

— Să vă explic... Odată tot cotrobăind prin dosarele fostei poliţii, Obretin a dat peste o notă informativă redactată de preotul Gunio în care sfîntul părinte se lăuda că în încheierea fiecărei liturghii îi anatemizează pe partizani. Obretin a sărit ca ars şi chiar în aceeaşi seară s-a prezentat la popa Gunio.

— Ia spune, hoit bătrîn, rînjise el înhăţîndu-l pe popă de barbă, în slujba cui eşti: a lui D-zeu sau a lui Mamona?

— A lui D-zeu, gîngăvise sfinţia sa, începînd să-şi facă cruci peste cruci. Aşa cum scrie la sfînta scriptură.

— Mama ta de mincinos! ţipase Obretin. Unde stă scris în sfînta scriptură că popa Gunio poate să-njure şi să anatemizeze partizanii?

— La Isaiia?

— Nu-u-e...

— La Matei?

— Nici acolo nu e...

— Înseamnă că nu e decît în tidva ta goală, aşa e?

— Poliţia, a...i

— Ai văzut că-i slujeşti lui Mamona, Satană?

Zadarnic căutase popa Gunio un text de evanghelie care să-l ajute să iasă din impas. Cum scotea o vorbă să se justifice, cum descoperea şi Obretin înşelăciunea şi se

înfuria şi mai aprig. În cele din urmă îl apucase iarăşi de barbă, spunîndu-i:

— Pentru mîrşăviile pe care le-ai comis, poporul te condamnă la moarte prin împuşcare. Eu în calitate de răzbunător al poporului, am venit să execut sentinţa.

— Dar asta e... apelez... trecuse păcătosul la rugăminţi. Daţi-mi dreptul la judecată şi D-zeu vă va răsplăti cu toate milosteniile sale; doar nu e firesc aşa?

— Aici nu e un tribunal oarecare şi fără minte să-şi piardă vremea cu vrute şi nevrute, îl întrerupse Obertin. Poporul constituie instanţa supremă şi peste sentinţa sa nu poate face nimeni apel la alte foruri.

— Îndurare...

— Haide treci la perete şi spune-ţi rugăciunea de pe urmă. Asta e toată îndurarea pe care pot să ţi-o ofer.

Popa Gunio începuse să plîngă neputincios.

— Prăpădeşti de pomană un suflet drept.

— Nu mă ocup eu de sufletul dumitale, eu doar împuşc un trup murdar, îl liniştise Obretin. Sufletele drepte nu pier niciodată. Pentru ele a deschis D-zeu raiul. Sau îţi place Gorovo-ul ăsta mizerabil mai mult decît priveliştile din rai?

— Îmi place mai mult.

— Aşadar iată că nici în rai nu crezi! Iată că singur îţi demaşti fondul satanic, spumegase răzbunătorul poporului. Acum însă o să te expediez cu conştiinţa împăcată la ceruri şi rămîne să te justifici acolo celui căruia i-ai slujit pe pămînt, fie el D-zeu sau Mamona.

— R... rogu-te!

— Nu-l suplinesc pe Isus Hristos ca să te rogi de mine.

— Fiule, eşti totul pentru mine, mă rog ca de D-zeu, risipise şiroaie de lacrimi popa Gunio. Îndurare!

— Cît pe ce să devii idolatru, ţap bărbos. Nu ştii tu că din toate canaliile, cei mai nesuferiţi sînt renegaţii! Du-te la perete. Obretin îl sili pe sfinţia sa să se întoarcă cu faţa la perete, îşi încărcase cu zgomot pistolul, îşi comandase singur „foc", trage, după care îşi descărcase arma deasupra capului victimei. Fără să crîcnească măcar, popa Gunio se prăbuşise la pămînt cu faţa în jos. Abia după o jumătate de oră îşi venise în fire cu ajutorul

preotesei. De cum deschisese ochii începuse să strige: „Anticrist! A coborît anticristul pe pămînt!".

După întîmplarea asta, Obretin a fost transferat în alt domeniu de activitate şi i-a rămas porecla de anticrist, ataşată ca scaiul de numele lui. După ce a mai schimbat cîteva servicii, eroul cu pricina s-a trezit în cele din urmă în postul de coordonator al propagandei antireligioase. În ordinul de numire s-a menţionat: „A dovedit în fapt o atitudine justă faţă de religie pe care o consideră un drog pentru popor".

— Perfect! mi-am frecat încîntat mîinile după ce am ascultat relatarea asta amuzantă. Vom reactuliza cazul cu preotul.

Piperov se învioră:

— Credeţi că o să dea ceva rezultate povestea asta?

— Dacă-ţi spun...

— Dacă mă scoateţi din ciorba asta, vă ridic o statuie de aur, tovarăşe Olimpiiski.

— De unde atîta aur? am aruncat viclean o aluzie.

— Doar v-am mai spus că sîntem un ţinut bogat. Totdeauna se găseşte cîte ceva pe la noi.

Instinctul mă avertiză că s-ar putea să sară un iepure din tufişul ăsta.

— Sînteţi de invidiat, am luat-o pe departe. În privinţa asta, noi stăm prost în capitală. Piperov îmi ghici parcă gîndul.

— Dacă aveţi nevoie vă stau la dispoziţie, îşi lovi el cîlcîiele.

— Mie personal, cine ştie dacă mi-ar fi vreodată necesar ceva aur. Însă... e la mijloc unul din tovarăşii noştri dintre cei mai de răspundere. E foarte influent şi poate să vină de hac nu unui singur Obretin, ci la zece ca el fără să clipească. Primarului îi strălucea faţa de bucurie.

— Spuneţi, aşa, bre, tovarăşe Olimpiiski, icni el vesel. Ştim şi noi să nu ne facem de ruşine în faţa oamenilor de treabă.

— Eu personal o să mă ocup de transport şi o să i-l predau cu tot tactul cuvenit, am adăugat autoritar. Bineînţeles, n-o să fie de pomană.

— Dacă mă scapă de Obretin, nu mai îmi trebuie nimic.

— În nici un caz nu o să consimtă să primească aurul pe gratis. Nici nu-ţi închipui ce om corect este. Şi apoi, aşa ceva nu cadrează cu calitatea lui de tovarăş de răspundere.

— Dar nu va...

Nu i-am îngăduit să continuie.

— O să-ţi primeşti banii în cel mai scurt timp.

— Lasă, se tot ferea el. Să nu se grăbească. Cînd i-o da D-zeu cu carul, să-mi dea şi mie cu traista.

Piperov rîdea din toată inima, nu atît de înţelepciunea ultimelor lui cuvinte, cît de bucurie la gîndul înşelătoarei perspective de a scăpa de un potrivnic periculos, victorie care îi asigura o domnie de lungă durată. Se înţelege că adevăratul fericit eram eu. Uitasem de mult gustul şi culoarea aurului şi acum aveam să-i aud din nou clinchetul de privighetoare, să mă bucur de puterea lui. (F.M.: „Dinaintea aurului pînă şi D-zeu aprinde lumînări") Ca să maschez emoţia care mă cuprinsese de pe urma febrei aurului am început să mă arăt preocupat:

— Încă o belea pe capul meu, dar n-am încotro, cine nu vrea să fie bătut la cap de toată lumea, n-are decît să nu se facă militant obştesc.

— Dar dumneavoastră? mă privi el cu înţelegere. Dumneavoastră personal nu v-ar trebui puţin aur? Poţi face orice cu el.

— Sînt împotriva aurului pentru că sprijină imperialismul.

— Poate aveţi trebuinţă de altceva?

— Mulţumesc, am de toate.

— Nu ştie omul cum să se revanşeze pentru tot binele...

— Trimiţîndu-mi o nouă belea pe cap, am replicat cu un gest generos. Şopii[1] dacă n-au belele, le cumpără. Şi eu sînt ca ei, mă ataşez de oameni şi le cumpăr durerile de cap. Cînd am rostit vorbele astea, nu mi-am închipuit nici o clipă că într-adevăr Obretin o să-mi pricinuiască atîtea necazuri şi astea aşa de curînd. Totul s-a declanşat în seara aceleaşi zile. Proslăvitul anticrist urma să susţină o conferinţă antireligioasă publică. Nu ştiu ce m-a făcut să asist la conferinţa aceea. Poate invitaţia

[1] *Şop* = ţăran din împrejurimile Sofiei.

amabilă a secretarului de partid, Temenujkov, poate dorința de a-l vedea pe acest celebru personaj din Gorovo. Întîrziasem puțin. Cînd am intrat în sala bibliotecii locale, la tribună tocmai gesticula, disperat, un bărbat scund, îndesat, rubicond, de fapt Obretin în persoană. Rostea cuvinte înflăcărate și energice în timp ce privirile îi scăpărau fulgere. În rîndul din față — numai două persoane: Temenujkov și Piperov. În rîndul doi — un milițian. Rîndul al treilea era gol și abia de la al patrulea în colo se așezaseră cei circa o sută de cetățeni care ascultau încordați cu sufletul la gură. M-am așezat în primul rînd între cei doi fruntași așa cum se cuvenea.

— Îmi cer scuze pentru întîrziere, m-am adresat secretarului de partid.

— Se mai întîmplă, răspunse el respectuos, dar parcă cu o undă de dojană în glas. La Gorovo s-a încetățenit obiceiul ca la asemenea acțiuni, oamenii cu răspundere să sosească primii.

— Exemplul personal, adăugă vinovat Piperov.

— Asta e admirabil, i-am lăudat entuziasmat. De îndată ce ajung în capitală, am să raportez la forurile cele mai înalte. În cel mai scurt timp veți fi dați de exemplu întregii țări: inițiativa din Gorovo.

— Ei, chiar așa, inițiativa...

— Chiar așa. Inițiativa din Gorovo — fruntașii să sosească primii la adunări. Comportarea aceasta va impulsiona masele.

— Vorbim mai tîrziu — spuse rugător secretarul — să ascultăm acum conferința.

Pînă să mă aclimatizez cu ambianța și să înțeleg despre ce e vorba, Obretin își întrerupse pe neașteptate cuvîntarea patetică. Atunci, însă, și mai pe neașteptate, Temenujkov se urcă la tribună.

— Din fericire — începu el să turuie — printre noi se află tovarășul Olimpiiski, care ne va adresa cîteva cuvinte competente și de autoritate în legătură cu religia. Are cuvîntul tovarășul Olimpiiski.

Sincer vorbind, nu-mi amintesc ce am vorbit nici cum am vorbit la început, băusem puțin și aveam mintea încețoșată, dar sfîrșitul discursului meu a sunat cam așa: „Și așa scumpi tovarăși și tovarășe, cît a existat un D-zeu — vorbim de Isus Hristos Ezu Krist cum l-au denumit

unii, sau Brahma Putra, nu mă refer la țapul bărbos al evreilor — Debora — acela a fost om în carne și oase... a fost ce-i drept în folosul săracului. Dacă ai două cămăși zicea, una dă-o celui sărac. Tocmai din acest motiv l-au răstignit faraonii pe cruce și l-au țintuit... Din acest punct de vedere, putem spune că a căzut în lupta împotriva cămătarilor, mama..."

Cuvîntarea mea se deosebea considerabil de cunoscutele prelegeri legate de problemele religioase, dar asta s-a întîmplat din cauză că doream să evit șablonul și să revitalizez tema. Ultimele mele cuvinte i-au căzut cu tronc lui Obretin care repetă ad literam „mama..." și aplaudă frenetic. L-au imitat și ascultătorii satisfăcuți și ei de cuvîntarea mea. Numai Temenujkov nu m-a înțeles just. A devenit brusc întunecat și neprietenos, chiar bănuitor și se purta cu mine de parcă i-aș fi prădat avutul, ceea ce însemna că putea fi periculos. Situația creată m-a alarmat mult — domnia mea în Gorovo era amenințată.

„Dragă Onufri, e timpul în cele din urmă să te topești de pe aici!" mă sfătuia glasul prudenței. „Ai nimerit în rai, nu-l scăpa așa ușor din mînă" mă liniștea lăcomia la rîndul ei. „Înlătură pe oricine îți stă în cale". Glasul lăcomiei era mai plăcut așa că m-am luat după el. Cum secretarul de partid făcuse unele remarci jignitoare la adresa cuvîntării lui Obretin catalogînd-o „o cuvîntare de profan și diletant", m-am hotărît să mă folosesc tocmai de acest amănunt. Ar fi fost ideal să-l pot monta pe acest anticrist noduros împotriva lui Temenujkov, un voinicos ca el îmi era absolut necesar în îndeplinirea unei sarcini atît de anevoioase. M-am străduit să rămîn între patru ochi cu Obretin. Ca să-l fac mai conciliant și binevoitor față de planurile mele, m-am hotărît să fac aluzie la istoria cu preotul.

— Atunci... cînd cu povestea aia... va să zică... am tatonat eu precaut terenul.

— Care poveste?

— E vorba de popa Gunio, i-aș putea pune capăt.

— Popa ăla rîios să facă bine să-și strîngă catrafusele, — mă întrerupse scurt — că a doua oară n-o să trecem cu vederea la fel de ușor.

Înțelegînd că din treaba asta nu iese nimic, m-am grăbit să schimb strategia și tactica.

— Despre altceva doream să stăm de vorbă, Obretin, am reluat ca un diplomat. Sînt hotărît să trecem la o discuţie sinceră ca între bărbaţi! Propunerea mea de a discuta „ca între bărbaţi“ i-a surîs, chiar la bine-dispus.

— S-a făcut, rosti el şi mă bătu prietenește pe umăr. Îmi arde sufletul după o discuţie ca între bărbaţi.

Atunci m-am hotărît pe loc să încerc un atac mai îndrăzneţ.

— Ca să ne mai furăm căciula, i-am spus. În anii ăştia de scumpete, salariul unui funcţionar mărunt n-ajunge de nici unele.

— Nu-i minciună.

— Mai ales în cazul dumitale care ai trei copii.

— Greu la deal cu boii mici, răspunse el sfidător, dar oricum îi dau de capăt.

— Îi dai, vorbă să fie. Eu sînt unul singur, cu un salariu de cinci ori mai mare şi tot nu reuşesc s-o scot la capăt.

— Şi cum te descurci?

— Caut ceva... suplimentar. La urma urmelor... ce e incorect în treaba asta? În perioada de trecere nici nu se poate fără asemenea iniţiative.

— Dar ce fel de iniţiative? întreabă Obretin, pironindu-mă cu privirile de parcă mă vedea pentru prima oară.

— Cine are mai mult să dea celui care are mai puţin, i-am furnizat explicaţii suplimentare. De exemplu! eu am bani mulţi. Salariu mare... O moştenire.

— Ce om norocos!

— Ori eu mai ştiu că dumneata o duci greu. De ce să nu-ţi dau o sumă suficientă de bani să te chiverniseşti şi dumneata ca oamenii. Eram convins că o să accepte pentru că atacasem subiectul cu multă delicateţă, el însă se crispă.

— Nu vreau — rosti el — să-mi irosesc leafa pe te miri ce şi pe urmă de adevărat să nu mai fiu în stare să-i dau de capăt.

— Dar nu ţi-i cer înapoi.

— Păi cum aşa?

— Uite aşa. Din prietenie...

În fine înţelese gîndul meu numai că în loc să se bucure explodă:

— Ascultă, măi... ce fel de colonel eşti, ce fel de şef? izbucni el împroşcîndu-mă cu salivă. M-ai luat la început cu istoria aia cu linge-blide, cu popa Gunio şi acum mai vrei să mă mituieşti? În toată lumea asta nu mi-a rămas decît cinstea, aşa că dacă şi pe asta o vînd, la ce bun m-am mai luptat împotriva trecutului blestemat? De cînd te-ai înhăitat cu potlogarul de Piperov — pe care fără doar şi poate am să-l bag la zdup — am început să te suspectez. Sau Piperov te-a învăţat sau...

M-a copleşit o sudoare rece. Se răsturnase căruţa. Trebuia să găsesc rapid o ieşire din smîrcul în care mă înglodasem atît de stupid.

— Bravo Obretine! am făcut dintr-o dată o întoarcere de o sută optzeci de grade, întinzîndu-i mîna. Te felicit. Gestul meu l-a derutat.

— Pentru ce?

— Ai trecut examenul?

— Ce examen?

— M-am convins în fine că eşti un tovarăş adevărat, cinstit şi incoruptibil.

— Ei, şi? ezită el rînjind încă neîncrezător.

— Tocmai de un astfel de element am nevoie, în care să mă pot sprijini pentru îndeplinirea misiunii importante pentru care am fost trimis la Gorovo. Toate maimuţărelile astea n-au fost decît o tentativă de a te induce în eroare cu scopul de a verifica cu ce fel de om am de a face şi în ce măsură meriţi înalta încredere pe care vreau să ţi-o acord.

Obretin răsuflă uşurat.

— Spune aşa, omule. Încă puţin şi eram cît pe ce să te iau de gît să te expediez în...

Am scos şi eu un oftat de uşurare din piept.

— Te felicit călduros pentru atitudinea dumitale demnă! am repetat strîngîndu-i din nou mîna călduros. Mi-ai întrecut toate aşteptările.

— Sfînta reţinere, murmură el. Bine că nu m-am grăbit.

— Iată de ce nu e bine să se grăbească omul. Cîtă dreptate în zicala populară: „Iapa grăbită naşte mînzul orb". M-am străduit să-l conving că din tot Gorovo-ul el este singura persoană care merită o încredere guver-

namentală cu condiția să fie în stare să păstreze un secret absolut, privitor la discuția noastră.

— Ca încercat tovarăș de luptă ce te afli, cred că știi și dumneata ce înseamnă să păstrezi un secret de stat, nu-i așa?

— M-au omorît în bătaie la poliție, dar nu mi-au smuls o vorbă din gură, îmi răspunse Obretin.

— Acum s-a renunțat la bătaie, dar sînt unii cu limba mai lungă, de, slăbiciune omenească.

— De vreme ce mi se atrage atenția, îmi înghit limba și gata!

— Atunci la treabă! m-am aplecat spre el și am început să-i șoptesc în taină: „Sarcina principală care mă obligă să străbat toată țara e depistarea dușmanului cu carnet de partid“ ... Sarcina asta mi-a fost repartizată de cel mai înalt for. E o treabă foarte dificilă. De cele mai multe ori trebuie să mă prefac în fel și chip să pot să mă apropii de adevăr cu maximum de obiectivitate. Tatonez, frățioare, tatonez, să văd unde e putregaiul.

— La noi nu există gunoaie ca acelea pe care le căutați.

— Vedem noi dacă nu există!

— Îi cunosc pe toți tovarășii, pun mîna în foc pentru ei!

— Nu te grăbi să-ți pui mîna în foc. E riscant!

— Aici la Gorovo îți irosești timpul de pomană.

— Vedem noi dacă e de pomană. Dumneata de exemplu ești un tovarăș plin de merite. Cîți oameni sînt ca dumneata pe aici?

— Să lăsăm asta!

— Îndeplinirea misiunii mele mă obligă să încep exact din acest punct, am spus bătîndu-l prietenește pe umăr. Nu poate trece ca o simplă întîmplare faptul că unul din cei mai devotați fii ai poporului și ai revoluției e destituit din funcția de director și pus pe linie moartă din pricina unui popă rîios.

— La vremea respectivă, pentru destituirea mea s-a pronunțat categoric și actualul secretar de partid, tovarășul Temenujkov, dar el e un tovarăș verificat.

— Eu sînt de părere că n-ar strica să-i răscolim puțin trecutul, să vedem dacă nu cumva tocmai aici și-a pus degetul dușmanul.

— Nu, replică categoric Obretin. Nu! Temenujkov a fost întotdeauna neînduplecat cu dușmanii. Ceea ce îl împiedică să fie un conducător de partid excelent, este originea sa putredă, intelectuală. Plătește tribut mîinilor lui moi, de aceea nu se împacă cu tovarășii mai duri.

Atunci am încercat să croiesc o breșă decisivă:

— E adevărat că un tovarăș de nădejde ca dumneata a fost demis dintr-un post pe care îl deținea în mod legal și împins pe linia moartă, numai pentru că s-a răfuit bărbătește cu dușmanul?

— Din păcate, chiar așa stau lucrurile, gemu el, dar...

— Vrei să spui că e un tovarăș plin de merite, nu-i așa? l-am întrerupt. Nu-i așa?

— Ba chiar cu merite foarte mari! Nu întîmplător a fost ales în postul...

— Dar Trotki n-avea merite? Dar Tukacewski? și cîți alții încă despre care s-a aflat pînă la urmă că sînt agenții dușmanului?

— Cazul cu Temenujkov în special...

— Știi dumneata cît de mulți de alde ăștia am demascat în capitală? nu-i dădeam eu răgaz să-și revină... și cu ce merite... Pe lîngă ei, Temenujkov al dumitale, nu e decît un nou-născut.

— Știu eu? începu să ezite într-un tîrziu steiul de Obretin.

— Sus există indicii că dușmanul acționează în Gorovo! Dușmanul înarmat cu carnet de partid! și tocmai de aceea mă aflu aici! Problema se pune cît se poate de concret: cine anume este acesta? Ori Temenujkov, ori...

— Nu m-am gîndit la una ca asta... și vocea îi scăzu de tot.

Am intuit că sunase ceasul să-l dau gata.

— Dușmanul nu se orientează către oameni ca Piperov — hai să spunem — căci aceștia nu sînt oameni de soi și pot stîrni bănuielile oricui, ci către revoluționari de bază, încercați în luptă, ca Temenujkov sau Obretin.

Rămase cu gura căscată și ochii holbați, parcă ar fi înghițit o viperă.

— Altcineva care să justifice încrederea dușmanului nu există în Gorovo, am mai spus aplecîndu-mă spre el amenințător. Mi se cere să comunic acolo sus în timpul

cel mai scurt posibil identitatea acestui individ: Temenujkov sau Obretin. Alege!

— Dar...

— Temenujkov sau Obretin?

Se pare că fusesem suficient de convingător, pentru că tăcu şi renunţă la orice tentativă de a mai obiecta. Iar cînd am mai repetat o dată întrebarea — acea întrebare teribilă — stăruind să obţin un răspuns, a murmurat ca un muribund.

— Nu sînt eu acela...

I-am lăsat un răgaz scurt de timp cît să-şi şteargă sudoarea de pe frunte.

— Acum te duci acasă, am dispus eu ca reprezentant al autorităţii supreme. Reflectează cum se cuvine şi elaborează un plan amănunţit de cercetare a lui Temenujkov. Trebuie să studiem originea lui socială pînă la a zecea spiţă cum se spune. Selectează oameni de încredere pe care ştii că te poţi bizui, şi pregăteşte-i cu băgare de seamă. În cel mai scurt timp trebuie să-i venim de hac lui Temenujkov şi întinzîndu-i mîna în semn de concediere, am adăugat: Bud zdarov!

SFÎRŞITUL IDILEI DE LA GOROVO

Granitul se sfărîmă, dar nu se îndoaie. Tot aşa şi Obretin. Toată virtuozitatea mea se dovedi neputincioasă în faţa lui: n-am putut să-l determin să rostească măcar o vorbă defăimătoare la adresa lui Temenujkov.

(F.M.: „Numai cei cu conştiinţa încărcată se sperie de situaţiile echivoce").

Efectul era tocmai opus celui scontat, bănuielile privind persoana mea sporiseră, fapt care dovedea clar că sosise ceasul să dispar din prea primitorul Gorovo. Tocmai îmi făceam bagajul cînd năvăli ca o furtună în odaie plutonierul meu.

— A picat pe neaşteptate tovarăşul Gîdelicicov! rosti el cu glasul sufocat în timp ce-şi freca fruntea asudată

cu batista. (Unii oameni asudă de frică. Piperov se număra printre aceştia).

— Ce fel de specimen mai e şi ăsta? l-am întrebat prefăcîndu-mă calm.

— E din partea locului, dar lucrează la capitală... Un fel de instructor. Mereu merge în provincie cu verificări.

Neamul Gîdelicicovilor era dintre cele mai vechi în Gorovo, iar inspectorul — persoana cea mai importantă din tot neamul. Pe vremuri, tatăl său se ocupa cu negoţul şi făcuse avere peste noapte. Revoluţia îi înghiţise însă magazinul şi odată cu el şi visurile de a deveni milionar. Fiul îşi trădase tatăl şi se alăturase revoluţiei.

— Şi de ce a venit?

— În nici un caz de bine! îi tremură glasul lui Piperov. Cu siguranţă a mirosit ceva, dar ce anume...

— Puţin îmi pasă! am spus eu să-mi mai fac curaj, dar tonul trăda nelinişte.

— Cum stăteam în cabinetul meu, reluă Piperov, tam-nisam, fără să se anunţe, hop şi el, Gîdelicikov în persoană. Preţios... abia-i ieşeau vorbele din gură parcă trase cu cangea.

— Oho-o, m-am repezit eu să-l întîmpin ca pe unul de-ai noştri: „Ia te uită cine ne-a venit în vizită!"

— Ba nici pomeneală de vizită, mi-a răspuns încruntat şi nici măcar nu mi-a întins mîna. Inspecţie!

„Există deja un inspector, i-am retezat-o sever. Şi încă de la cel mai înalt for. Din însărcinarea celui mai de sus..."

— Inspecţia mea are un caracter mai deosebit, a şuierat el printre dinţi, plin de importanţă. O să-l vedem noi şi pe inspectorul ăsta al vostru!

Am simţit cum mi se usucă gîtlejul.

— Şi umblă cu nasul pe sus, ai?

— Umblă de parcă ar fi preşedintele Consiliului de Miniştri în persoană.

— Mai sînt şi de-alde ăştia...

— Tare mă tem, tovarăşe Olimpiiski că Obretin a cam bătut toba. A trimis cu siguranţă o anonimă la Sofia şi ăsta e motivul pentru care a venit Gîdelicikov. O să înceapă acum la anchete... cercetări... şi cine ştie ce grozăvii o să mai născocească.

— Nu uita că mă aflu aici, l-am bătut încurajator pe umăr. Tu interesează-te ce se întîmplă cu cele promise şefului de care vorbeam.

— Ce-am promis se află asupra mea, răspunse el repede şi deschizînd servieta scoase cu mîini tremurătoare o legătură plină cu aur: tot felul de podoabe, pendare şi cîte şi mai cîte altele mai mărunte.

Mă uitam şi nu-mi venea să-mi cred ochilor. Ce tîlhar, îmi ziceam, jefuise tot Gorovo-ul.

— Bud zdarov!, i-am întins mîna şi apoi am pus la adăpost comoara. În rest, nu-ţi fă griji. Fără aprobarea mea n-o să ţi se clintească nici un fir de păr din cap.

— Numai să fie aşa...

— Mă simt foarte ostenit acum... Mai treci pe aici mîine pentru unele precizări.

— La ordin, îşi lovi primarul — jefuitor tocul pantofilor şi se grăbi să mă lase singur.

Şi acum, Onufri, mi-am zis, ia-ţi catrafusele şi să nu te mai prind pe aici. Şi nici un fel de întîlniri cu inspectorii. Dar nu cumva întîrziasem peste măsură...? De ce o fi venit individul ăsta pe nume Gîdelicikov? Sau poate or fi mirosit ceva acolo sus în legătură cu prezenţa unei persoane importante, dar dubioase, la Gorovo şi au trimis pramatia asta să verifice? Da! Măcar acum în ceasul al 12-lea s-o întind de aici!

În timp ce meditam neliniştit la problemele mele hamletiene a intrat în cameră Dobroslava, uitînd să mai bată la uşă.

— A venit ăla... cel mai afurisit dintre Gîdelicikovi, spuse ea făcînd o mutră acră. Întreabă dacă poate fi primit.

Mi-am muşcat buzele.

— Unde e?

— Aşteaptă afară!

— Păi... să intre.

— E al naibii de respingător... ca o reptilă.

O clipă mai tîrziu, însuşi Gîdelicikov în carne şi oase stătea în faţa mea: un individ scund şi îndesat, cu buze cărnoase şi priviri agere de hipnotizator. Cînd ne-am strîns mîinile aşa de tare mi-a încleştat dreapta de parcă n-avea de gînd să-i mai dea drumul.

— Tare mă bucură faptul că orașul meu natal e onorat cu prezența unui tovarăș atît de însemnat ca rang, începu el de cum pătrunse în odaie, intenționînd să-și camufleze astfel adevăratele gînduri. Știe diavolul de unde să înceapă.

— O-o, Gorovo e vrednic și de vizita unui ministru, i-am răspuns pe același ton. Și n-ar fi de mirare ca în viitor să se ridice tocmai de aici un ministru, de vreme ce tot în locurile astea s-a născut o celebritate ca dumneavoastră, tovarășe inspector. El arboră un aer modest și inofensiv.

— Nu sînt decît un funcționar mărunt.

— Nu s-a născut nimeni mare, i-am întrerupt demagogia imediat. Oamenii se nasc papă—lapte și devin adevărați titani!

— Dacă îi favorizează soarta, cresc...

— Fiecare își ajunge pragul, am rostit ambiguu. Ce facem: vin sau rachiu? Aveam chef să-l adap, doar-doar i s-o dezlega limba în felul ăsta. Și era cazul să-și dea cărțile pe față cît mai curînd ca să știu ce-mi rămînea de făcut în timpul nopții.

— Mastică, răspunse categoric. Prefer băuturile tari tot așa cum dintre oameni îi prefer pe cei puternici.

— În privința asta sîntem de aceeași părere! l-am mințit să-i fiu pe plac.

Am deschis bufetul cel mic, am umplut ochi două pahare de apă cu mastică și m-am grăbit să ciocnim.

— De bun venit!

— Și dumneavoastră fiți binevenit în orașul meu natal.

Mare actor — mă gîndeam — își interpretează rolul ca la teatru. Să vedem cît o s-o țină așa cu joaca asta de-a șoarecele și pisica? Am revărsat pe masă o legătură întreagă de „lukanka“[1] de Smeadovo pe care am tăiat-o apoi în felii subțiri.

— Vă place o astfel de gustare?

— În casa mea „lunkanka de Smeadovo“ e la mare preț, răspunse el în timp ce se apucase să mă ajute la tăiatul cîrnăciorilor. Vedeți numai ce aromă! O adevărată încîntare!

[1] Un soi de cîrnăciori, specialitate bulgărească.

Asta îmi mai dădu curaj: o gustare însoțită de o băutură bună fac omul mai abordabil între patru ochi.

— Așadar, iată ce ne potrivim și în privința asta! am adăugat făcîndu-i semn cu ochiul. Dar ce părere aveți de mastică?

— E minunată! Și mastica și lukanka sînt minunate...

Cerceta atent odaia de parcă ar fi căutat să descopere unde anume ascunsesem obiectele furate, apoi adăugă:

— Totul e în general minunat la dumneavoastră. E clar că aveți gust, tovarășe colonel și că pricepeți să vă aranjați.

— Omul trebuie să se priceapă la așa ceva. (Mă gîndeam: „Ia te uită cum mă întoarce și pe o față și pe alta. M-o fi luînd drept scrumbie".)

— Ați fost partizan? îmi întrerupse firul gîndurilor-probabil intenționînd să mă deruteze.

— Bineînțeles că am fost. Printre primii. Din detașamentul lui Doicio Belev. Dar dumneavoastră?

— Și eu am fost cît pe ce, să pun mîna pe pușcă... Îmi pregătisem și încălțăminte de munte și raniță... dar sînt puțin cam indolent. 9 Septembrie mi-a luat-o înainte.

— Ei, nu tot poporul poate lua drumul muntelui.

— Așa e! Important e să fii pregătit.

L-am bătut prietenește pe umăr.

— Asta contează!

Gîdelicikov dădu peste cap paharul de mastică să mai prindă curaj și reluă:

— Da! vedeți, tovarășe colonel, noi doi am fost gata în orice moment să ne dăm și viața pentru popor și... pentru cauză.

— Ihî, am fost.

— Am tras din greu, am suferit...

— Am suferit mult, am întărit eu cu gura plină, de era cît pe ce să mă înec. Nici nu se poate descrie.

— Iar acum cînd sîntem la putere dacă nu petrecem, apoi cînd? vorbise cu atîta pasiune încît am uitat cu desăvîrșire de intențiile lui mîrșave.

— Acum e timpul să ne mai destindem și noi, am repetat eu.

— Oamenii ca noi s-au achitat față de patrie. Chiar

dacă mai cad în păcat, tot nu se cuvine să-i judecăm cu prea multă asprime.

Aşadar începuse să se îndrepte spre ţintă, am realizat eu. Se aşteaptă să-i cad în gură ca para coaptă.

— Nu, am intervenit sever. Nu se cuvine să iertăm nimănui nici o greşeală.

— Cum aşa, nu se cuvine?

— Aşa bine! Ce s-ar întîmpla dacă oamenii de frunte ca noi am începe să ne trecem cu vederea greşelile? Unde am ajunge? Şi ce ar deveni statul nostru?

Replica mea făcu o fisură serioasă în cordialitatea raporturilor noastre de pînă atunci. Gîdelicikov începu să mestece mai lent lukanka, iar ochii săi de hipnotizator mă iscodiră, deşi prudent, cu mai multă stăruinţă. Eu îi urmăream într-una mîinile. Mă sugestionasem să cred că era fără îndoială un organ de miliţie şi mă aşteptam să scoată din clipă în clipă pistolul şi să mă someze: „Mîinile sus"!, în timp ce el continua să dea peste cap paharele de mastică şi să devoreze lukanka.

Se lăsase o tăcere apăsătoare care îmi displăcea cu atît mai mult cu cît îmi sugera liniştea dinaintea furtunii. Şi nu mă înşelasem.

— Ticăloşilor le trecem cu vederea! scrîşni el. Sînt atîţia oameni josnici cărora le trecem cu vederea! Iar faţă de noi nici o toleranţă. Aşa or fi stînd oare lucrurile? Aşa să fie?

Atitudinea lui mă dezorientă complet. În clipa aceea aproape că-mi închipuiam că joacă în faţa mea intenţionat rolul unui individ supărat ca să mă inducă în eroare, dar scînteile mînioase care începuseră să-i lucească în priviri mărturiseau o revoltă sinceră.

— Vă înfuriaţi? Nu cumva... mă bîlbîii eu. La urma urmelor sîntem idealişti...,

— Idealismul nu implică distrugerea cadrelor, spuse înjurînd şi i se umeziseră ochii.

Am schimbat imediat tactica.

— Dimpotrivă, idealismul presupune apărarea cadrelor, am răspuns. Poftim, am notat pînă şi în agenda mea: F.M. — „Kadri reşeaet vseo"[1]. De ce crezi că am spus cugetarea asta în ruseşte?

[1] În limba rusă: Cadrele hotărăsc totul.

— Şi mă rog cum o să apăraţi cadrele dacă le renegaţi pentru orice greşeală, indiferent cît ar fi de însemnată? Tovarăşe colonel, mi-aţi făcut de la început impresia unui om serios...

— Dar... am început eu să mă bîlbîi cuprins de nesiguranţă, poate nu ne-am înţeles bine.

— Problema e limpede — e cazul să fie nimiciţi oameni ca mine şi ca dumneavoastră de exemplu, pentru cine ştie ce greşeli? Ce e neclar aici?

— Păi nimic, bineînţeles! m-am situat ferm pe altă poziţie. Problema are două aspecte: teoretic şi practic. Am crezut că dumneavoastră analizaţi problema sub aspectul ei teoretic.

— Eu nu mă pricep la filozofie.

— În ceea ce mă priveşte, mă consider puţin filozof, de aceea se pare că nu v-am înţeles din capul locului. Da!

— Ei, atunci, noroc!

— Noroc!

Cum se întîmplă deobicei, după furtună s-a înseninat, schimbare însoţită de încă o sticlă de mastică şi altă lukanka de Smeadovo. Bînd fără măsură am trecut pe neobservate la „faza de cîntat" şi foarte curînd discuţiile au devenit intime şi cordiale. La un moment dat ni se împleticea limba în gură şi abia mă mai ţineam pe picioare, dar cu lacrimi în ochi de duioşie ne sărutam repetînd într-una: „Frăţioare, frăţioare".

Într-o clipă de luciditate care cine ştie prin ce întîmplare reuşise să mi se înfiripe în conştiinţă am realizat îngrozit că începusem să-i depăn lui Gîdelicikov adevărul gol-goluţ despre sejurul meu în Gorovo. Asta m-a determinat să mă dezmeticesc şi tocmai atunci, împietrit de stupoare, i-am auzit mărturisirile:

Eroul nostru de prea multă „inimă bună" se apucase să mai dea cîte o mînă de ajutor unor indivizi — exponenţi ai trecutului de tipul unchiului Radoi şi lelei Tudorina — sfătuindu-i cum să se strecoare printre buchiile legilor. Pentru faptele sale primea pe căi ocolite tot felul de daruri neînsemnate. „Invidioşii îl clevetiseră însă", iar acuma se declanşase împotriva lui o anchetă judiciară.

— Merit un glonte, frăţioare, mormăia el.

— Ai dreptate, meriți.

— Credeți-mă, am făcut totul din prea multă bunătate.

— Cred.

— Cum am înțeles cît de slab de inimă sînt, cum au început să-mi dea tîrcoale... tot soiul de lepre... naționalizați... și alții. Toți din elita de altădată. Au profitat de situația mea de serviciu și i-am ajutat, dar n-am făcut-o pentru bani...

— Parcă spune cineva: „vino lupule să mă mănînci!

— Credeți-mă, n-am făcut-o pentru bani.

— E bine că mi-ai încredințat mie aceste necazuri, l-am bătut binevoitor pe umăr. Pentru asemenea acte, dacă dădeai peste cine știe ce prost, erai îngropat de mult.

— Am avut noroc că tocmai în acest moment v-ați nimerit în ținutul meu natal.

L-am bătut din nou pe umăr.

— Ai avut!

— Altminteri... eram pierdut!

— Dar de la cine ai aflat de mine?

— De la Piperov. Atîta v-a lăudat...

— Așadar abia cînd ai ajuns în Gorovo, ai aflat de prezența mea aici?

— Abia în Gorovo.

Am răsuflat ușurat.

— Și eu care credeam că ai venit special pentru mine tocmai de la Sofia.

— Am venit să mă ascund de procuror.

— Va să zică afacerea a ajuns deja pe mîna procuraturii?

— Păi de aceea m-am hotărît să apelez la sprijinul dumneavoastră, mai spuse lăsîndu-și capul pe umărul meu! Cînd am priceput că aveți acces la vîrfuri — m-am hotărît să mizez totul pe dumneavoastră. Altfel nu v-aș fi destăinuit nimic. Ai noștri știu că am venit în inspecție.

— Ai ticluit totul cu abilitate, i-am spus mîngîindu-l pe cap. Se cunoaște că nu ești un prost oarecare, dar...

— Mi-am pătat numele pentru nimic, adăugă frîngîndu-și mîinile cu nervozitate. Asta înseamnă excluderea din partid. Asta înseamnă să-mi fac de ocară tot trecu-

tul. Asta mai înseamnă şi distrugerea întregului meu viitor. Înseamnă închisoare.

— Mai încet, omule, mai încet!

— Înseamnă un glonte în cap, continuă el şi se puse pe plîns. Morminte!...

— Măi, cîtă sensibilitate...

— Sfîrşitul drumului meu lumesc!

Tragedia lui, mă emoţionă.

— Frăţioare eşti un nefericit!

— M-au tras pe sfoară nemernicii, blestemaţii!

— Iartă-mă frăţioare, dar în cazul ăsta te-ai comportat ca un prostănac.

— Prostănac şi idiot, se înfurie de unul singur.

— Prostănac fiindcă le-ai luat puţin!

— Cum adică?

— Uite, aşa, bine! şi după ce-am mai dat pe gît o duşcă-două de mastică, direct din sticlă, am adăugat: Eu le iau cu amîndouă mîinile, mama lor de burghezi şi exploatatori!

— Te-ai folosit de gradul de colonel!...

— Înţelege omule nu sînt colonel deloc. Aşa m-am prezentat aici în Gorovo — oamenii mari se aleg cu braţele încărcate.

— Şi unde lucrezi?

— Nicăieri. De felul meu sînt filozof! Ferşteen zi?

— Da, da.

— Amor vincit omnia.

În schimb Gîdelicikov, ca şi cum nu mi-ar fi auzit ultimele cuvinte (dealtfel chiar dacă le-ar fi auzit tot n-ar fi înţeles nimic cu siguranţă) îşi prinse capul în mîini şi smulgîndu-şi părul începu să se vaiete printre lacrimi:

— Sînt pierdut. Sînt iremediabil pierdut!

— Pocăinţa e un remediu bun, dar numai în cazul păcătoşilor credincioşi, reluai eu cu înţelepciune. Îşi închipuie că aşa o să-l poată păcăli pe Sf. Petru să le deschidă porţile raiului. Procurorul frăţioare nu e Sf. Petru, el deţine cheile închisorii, nu ale raiului.

(F.M.: „Mai uşor îl înşeli pe D-zeu decît pe procuror").

— Oare să nu găsesc nicăieri un ajutor?

I-am strîns mîna prietenește:

— Nu-ți fă griji frățioare, o să te ajut eu. Uită-te la mine și nu te mai teme.

Se învioră la față.

— Îmi dați o mînă de ajutor, adevărat, tovarășe colonel?

— Parol doner! Eu nu umblu cu vorbe goale. Bucuria i se risipi din nou în clipa următoare și un nor întunecat îi umbri privirea:

— Vai, că tare mai sînt prost! spuse el furios. Cum să-mi ajuți dumneata dacă nu ești nici pe departe colonel?

— Pe unii ca tine numai eu îi mai pot ajuta. Da, da. De dragul prietenilor îmi dau și viața.

Cîteva clipe ne-am cîntărit din priviri ca doi motani supărați, fiecare apreciind partea lui de folos de pe urma vorbelor mele.

— Dacă mă scapi de belea, zise el zdrobit, apăsînd mult pe fiecare cuvînt, eu sînt în stare să te răsplătesc cum se cuvine.

— Poți să-ți depui liniștit soarta în mîinile mele. De altfel, în cazul tău, nici nu există altă ieșire frățioare.

Gîdelicikov căzu iarăși pe gînduri.

— Și de ce mă rog să nu te arestez? șuieră el printre dinți la un moment dat. Fapta asta ar putea constitui un atu considerabil în favoarea mea, mi-ar putea diminua culpa.

M-am înfiorat, dar m-am străduit să nu-mi trădez teama. Simțeam că pășisem pe muchia prăpastiei și orice mișcare greșită mă putea costa scump.

— Firește că poți să mă arestezi, reluai eu firul discuției, simulînd îngrijorare față de situația lui, și dacă arestarea mea îți este de vreun folos, accept încîntat jertfa. Păcatul meu rămîne totuși un fleac.

(F.M.: „De zdrențe nu se lipesc nici petele!").

— Așa e! Ar fi mai bine să te arestez.

— Cu toate astea mă îndoiesc de folosul pe care ai să-i tragi. Ai pomenit de circumstanțe atenuante. Ai dreptate, nici vorbă. Însă se va pronunța totuși o sentință? Să zicem că o să cîștigi ceva la ani — în loc de 20 o să-ți dea 10. Dacă ești gata să mături păianjenii din închisoare vreme de 10 ani, eu n-am nimic împotrivă. O să rașchetăm împreună scîndurile noduroase ale celule-

lor. Ca doi cunoscuți ce sîntem putem să cerem să ne repartizeze în aceeași celulă.

— Mama ta... izbucni el ridicînd pumnul. Mă compar eu cu tine?

I-am răspuns liniștit:

— Tribunalul o să ne pună la egalitate, tovarășe inspector, asta voiam să spun.

— Tribunalul, tribunalul. Acolo trebuie să se găsească și oameni cu mintea limpede care o să înțeleagă cine ești tu și cine sînt eu.

— Numai că fapta dumitale e mai gravă. Ai profitat de calitatea dumitale oficială ca să înșeli statul. Pentru asemenea cazuri se mai dă și pedeapsa cu spînzurătoarea.

Gîdelicikov se oprise din mestecat. O groază disperată i se citea în priviri.

— Cum am putut să ajung pînă aici? gemu ca un muribund.

— Ce te împiedică să încerci varianta mea? am continuat să insist. De ce să ne grăbim cu închisoarea? Se va găsi acolo oricînd o celulă goală pentru de-alde noi. Mai anevoie e să evităm una ca asta. Se încovoiase pe scaun ca un cîine bătut.

— O fi existînd într-adevăr o asemenea posibilitate?

— Să încercăm și o să vă convingeți că nu sînt un incapabil. Pînă în zori, Gîdelnicikov capitulase definitiv.

— N-am altă scăpare, gemu el ca un condamnat. Ești ultima mea speranță.

— Mizezi pe o carte sigură, am rostit eu, bătîndu-l familiar pe spate. E chiar în mîna ta!

— Dar dacă eșuezi — strînse el pistolul — te fac ciur.

— Nu-mi plac gloanțele — am replicat zîmbitor, așa că o să mă străduiesc să nu le capăt.

„Și vulpea asta a băgat piciorul în capcană, mi-am spus, după plecarea bietului inspector. De vreme ce gorovceanul cel mai de seamă îmi încăpuse în mîini, n-aveam de ce să mă mai tem chiar așa de tare de Temenujokv. Apre nu, leo deluj!"

(F.M.: „Important e nu ce faci, ci cum justifici").

Buna dispoziție în care mă aflam datorită minunatei victorii repurtate a fost umbrită de Dobroslava. Abia aș-

teptă să plece Gîdelicikov că se și năpusti ca o vijelie în cameră.

— Am auzit tot, tot! începu să țipe ca o nebună. Ah, ce gîscă proastă am putut să fiu!

Întîmplarea m-a tulburat suficient, dar n-a reușit să mă zăpăcească.

— Ai auzit, dar n-ai înțeles că tot ce-am spus a fost praf în ochii animalului ăluia, m-am străduit s-o calmez. Scumpa mea te faci de rîs. Tu singură mi-ai spus ce canalie afurisită e Gîdelicikov ăsta! Dobroslava în schimb, parcă nici n-auzea explicațiile mele, continua să țipe isteric:

— Nemernicule! Ah ce nemernic!

Îmi înfășcă în aceeași clipă hainele din cuier și se apucă să mi le arunce la picioare.

— Afară escrocule!

— E-e, păi nici chiar așa pisicuțo că mă superi, i-am suportat eu cu răbdare insultele, încercînd chiar, la un moment dat să o mîngîi. Dar nici asta nu mi-a folosit la nimic.

— Nu mă atinge, s-a tras ea cu un pas înapoi slobozind încă un țipăt. Să-mi înapoiezi bijuteriile, podoabele...

De data asta am schimbat tactica.

— Așa. Cînd e vorba de obiecte tăinuite de stăpînire, nu e cazul să țipi pentru că există și... i-am imitat cu mîinile gratiile închisorii.

Frumoasa se prăbuși zdrobită pe pat.

— Cum ai fost în stare să te porți așa de fără de D-zeu? hohoti acoperindu-și fața și izbucnind în plîns de parcă bocea pieirea întregului neam. I-am oferit un pahar cu mastică.

— Ia și tu o gură să te calmezi.

— Ești cinic! spuse ea și izbind paharul pe care încă îl țineam în mînă sări în picioare și năvăli din nou cu pumnii strînși contra mea. Diavolule! O să afle toată Bulgaria cît ești de ticălos.

— O, dar pînă la urmă o să reușești să mă superi de-adevărat. Și dacă mă supăr devin periculos. Apoi, după ce am examinat decorul, am adăugat ostentativ: Casa asta nu e o casă oarecare, e un palat regesc, construit cu bani murdari... și dacă pînă acum nu s-a naționalizat e o simplă întîmplare.

— Oh, se sufocă de parcă i s-ar fi oprit un os în gît.

— Dacă află Bulgaria şi despre asta... Dobroslava îşi prinse capul în mîini şi fugi ca o lupoaică hăituită.

F.M.: „Fiecare are un punct slab, să-l descoperi şi să pui degetul exact acolo — iată toată înţelepciunea")

Domnia mea în Gorovo se încheiase. Se termina o pagină luminoasă a succeselor vieţii mele. Gorovo nu părea decît un sat fără cîini, dar atîţia apăruseră pe neaşteptate şi încă toţi lupi — unul şi unul — încît gata, gata erau să mă facă fărîme. Cît timp avusesem treabă mai ales cu indivizi care ţineau de trecut mai treacă meargă... Însă cînd gloria mea ameninţă să ajungă şi la urechile oamenilor obişnuiţi, singura mea soluţie salvatoare rămînea fuga. M-am apucat să umplu două geamantane noi-nouţe cu cele agonisite, iar în timpul ăsta marea mea iubire, Dobroslava, a reuşit să ajungă pînă la unchiul Radoi să-i povestească totul.

Unchiul era cît pe ce să facă o criză, s-a zbătut ca un cocoş decapitat, apoi renunţînd să-şi mai înfigă garoafa roşie în rever se repezi glonţ la lelea Tudorina. Bătrîna americană, aghezmuită zdravăn cu rachiu fiert, începuse să silabisească cu înverşunare:

— Ai spiik americaniş... Du spiik americaniş... Katrin, supărată, îi tot corecta greşelile. Numai prostănacul lîncezea într-un colţ urmărindu-le cu indiferenţă pe cele două femei.

— Haide cuscre, îi strigă lelița mustăcioasă unchiului Radoi. Apucă-te să înveţi americănească... Du spiik amerikaniş?

— M-am apucat şi eu, şi încă aşa de temeinic că nu ştiu ce să fac să scap.

— Ce s-a întîmplat? se miră ea.

— Ah, prost bătrîn, continua el lovindu-se cu pumnii în cap. Bătrîn aiurit.

— Măi, te-o fi lovit damblaua?

— Mai bine mă lovea...

— Da spune odată, ce te enervezi?

— Bănuţii mei!...

— Să nu fi păţit ceva rău colonelul?

— Care colonel? se puse pe tînguieri unchiul Radoi. E un băiat de-al nostru...

— Cum așa?

— Nici pomeneală de comunist. Nici pomeneală de partizan.

— Păi atunci cum de-l făcură colonel?

— Nici pomeneală de colonel! Ne-a tras pe sfoară. S-a îmbătat și i-a mărturisit tot nepoatei mele de la care am aflat și eu.

— De cum l-am văzut pentru prima oară mi-a mirosit mie ceva putred, zise prostănacul, care abia acum se băgase și el în vorbă. Altfel sună cuvintele și alta e atitudinea comuniștilor adevărați.

— Degeaba, eu îmi cer bănuții înapoi! zise grăsana lovindu-se peste șolduri. Mă duc la el imediat. Pînă la un ban să mi-i restituie. Nu-mi trebuie America, ce-am nevoie de minuni?!

— N-o fi nebun să țină banii asupra lui, se amestecă iarăși Doniu. Aștia sînt ca șobolanii, dacă înhață ceva nici prin minte nu-ți trece în ce loc l-au dosit.

— Îl reclam la autorități.

— Ia-ți adio de la bănuții tăi, luă Katrin abia atunci cuvîntul. Cît privește America, sînt sigură că o să întreprindă ceva. Pe mine nu poate să mă înșele tovarășul colonel.

— Doar v-am spus că nu e colonel, izbucni bătrînul, e un ticălos. Despre ce Americă aiurați?

— Așa e viața, unchiule Radoi, nu se lăsă bătută Katrin. Omul poate fi ticălos cu unii și cinstit cu alții.

— Cum e posibil așa ceva?

— E posibil! Multă lume susține de exemplu despre dumneata că ești un ticălos, ori eu știu că nu e adevărat.

De data asta nervii unchiului n-au mai rezistat și începu să plîngă ca un copil.

— Am venit să hotărîm împreună ce măsuri putem lua, nu ca să vă bateți joc de mine.

— Vă are pe toți în buzunar, adăugă cu înțelepciune Katrin. Cel mai inteligent lucru ar fi să stați liniștiți și să implorați cerul să nu pățească nimic rău! Numai că lelea Tudorina nu era dispusă să asculte nici un cuvînt în plus și scoase un urlet isteric: De grumaz îl apuc, ticălosul! și fugi pe ușă afară. Unchiul Radoi se luă după ea cu pași mărunți.

Aproape isprăvisem cu făcutul geamantanelor cînd sosi Piperov în mare grabă. Încă din prag cercetă odaia bănuitor și își opri privirile pe geamantanele mele burdușite. Înțelese imediat că mă pregăteam de drum.

— Nu v-a spus oare nimeni?

— Ce anume?

— Temenujkov a plecat la Sofia.

— Ei și?

— Înainte să plece a tot tăifăsuit cu Obretin. Presupun că s-a dus la cineva sus, să clevetească.

— De minune. Plec și eu să-l prind acolo, la locul crimei.

Nici nu-mi isprăvisem bine gîndul, cînd ușa s-a izbit ca lovită de trăznet și în odaie au năvălit ca niște furii lelea Tudorina și unchiul Radoi.

— Bănișorii mei! se apucă ea de reverul hainei mele. Dă-mi bănișorii. Renunț la America!

— Glorioasa noastră putere populară!... înghițea în sec la rîndul lui unchiul... Nu e nevoie de încă o pată de soare... Soarele o să strălucească din nou, dar cel puțin dă-mi înapoi jumătate din miișoarele mele.

— Vedeți, tovarășe primar, m-am adresat lui Piperov cu un calm surprinzător, pînă unde poate ajunge panica? E suficient un zvon ridicol și oamenii se comportă ca fiarele. Dumneavoastră domnilor se pare că uitați că în Republica noastră populară există o anumită lege, care îi urmărește pe cei ce răspîndesc știri dăunătoare, mai ales cînd aceste știri mîrșave au drept scop subminarea prestigiului autorității și al reprezentanților ei cei mai de seamă. Cînd am rostit „reprezentanții ei cei mai de seamă“ m-am lovit cu pumnul în piept să înțeleagă bine la cine se referea aluzia. O singură plîngere să depun și o să vă înghesuiți cu toții în spatele zăbrelelor de fier. Ferșteen zi?

— Păi eu... ce? se zăpăci grăsana. Vreau banii mei...

— Nu cumva te-am implorat eu să-mi dai banii tăi burghezi, cucoană americană? am întrerupt-o aspru și întorcîndu-mă înspre bătrîn am adăugat: Iar dumneata, dacă din ăștia îmi ești să te pregătești să-ți iei catrafusele și de la etajul trei.

— Încă o pată în soare, spuse el cutremurîndu-se...

— Și acum, ajunge cu demagogia.

— Dar vă rog ...

— Tovarăşe preşedinte, dumneavoastră reprezentaţi autoritatea din Gorovo, mă adresai din nou lui Piperov. Eu am venit să constat personal în ce măsură aţi epurat o anumită pătură de foşti mizerabili şi escroci. Am pus undiţa înadins şi crapii le-au şi înghiţit. Am făcut o pauză de o clipă, mi-am aprins o ţigară şi arătîndu-i pe cei doi, am reluat pe un ton solemn:

— Acest gunoi al societăţii a încercat să mă mituiască. Vă rog să fie deferiţi justiţiei. Geamantanele astea sînt pline de probe materiale care vor fi predate direct autorităţii centrale. Bud zdarov! Am tras din ţigară adînc, după care am început să fac încet rotocoale elegante de fum (în privinţa asta sînt un as) şi le-am întors demonstrativ spatele în semn că audienţa luase sfîrşit şi că era momentul să se retragă.

— Înainte! dădu soldăţeşte comanda Piperov şi cîteşi trei se grăbiră să mă lase în pace. Am făcut tot posibilul să dau din nou peste Gîdelicikov; am căzut la înţelegere şi a doua zi ne-am trezit amîndoi în zori la Sofia.

Acta es fabula!

PARTEA a II-a

DEROGĂRI LIRICE DE LA BIOGRAFIA MINTOSULUI

Cîtă sinceritate ciudată, fără rezerve, vecină cu cinismul. Maiorul Petiu Gagovski era surprins. Nu cumva îl inducea în eroare? Să fi fost numai un nou truc al lui Onufri, o tentativă de a camufla adevărul referitor la infracțiunile lor?

— Sinceritatea dumneavoastră nu cunoaște margini — spuse Petiu — și tocmai faptul acesta mă tulbură.

— Tovarășe maior, vă tulburați pentru că nu cunoașteți sufletul oamenilor care fac parte din categoria mea, reluă Onufri. Dacă apucăm să spunem odată „a" apoi înșirăm tot alfabetul pînă la „zet". E ceea ce ne deosebește de spioni. Spionul e scump cu fiecare literă. Dacă ați reușit să-i smulgeți pe „a", apoi o să trebuiască să depuneți tot atîtea eforturi pînă să-l faceți să-l spună și pe „b". Mă acuzați de spionaj. Cu alte cuvinte mă pot aștepta la un glonte. Și numai ce mă gîndesc la glonte și mă cuprinde o senzație de vomă (iubesc viața mai presus de orice pe lume), așa încît ca să-l evit sînt gata să mărturisesc pînă și laptele supt la sînul mamei. Am înțeles că numai sinceritatea deplină m-ar mai putea salva. Acest argument mi-a dezlegat limba.

(F.M:. „Un ticălos strîns cu ușa e mai sincer decît un sfînt").

— Explicația e plauzibilă.

— Vă spun purul adevăr.

Satisfăcut de limbuția neobișnuitului „filozof" maiorul Gagovski hotărî să-i creeze o atmosferă cît mai propice unei maxime intimități și cordialități (motive pentru care trebuia să întrețină nealterat torentul mărturisirilor sincere) și îl invită în consecință la el acasă.

Deși trăia în spiritul unei burlăcii absolute, garsoniera sa era aranjată confortabil și strălucea de curăție-

nie. Bătrîna gazdă îi făcea ordine și avea grijă de el ca de propriul ei fiu. Și de data asta îi îndeplinise cu minuțiozitate dorința, iar masa din hol era încărcată de gustări și vinuri ca pentru oaspeți.

— O-o, e minunat! exclamă încă din prag Onufri. O atmosferă atît de plăcută îmi merge la inimă: Potrivit zicalei obișnuința e a doua natură, iar eu m-am obișnuit să trăiesc frumos! Mă înțelegeți, nu-i așa? Fațit indignație versum — e stupid să trăiești de pomană!

— Da, răspunse Petiu, nesigur, mirîndu-se în sinea lui: „Stranie făptură. Cum o fi reușit să învețe latinește?" (Abia mai tîrziu înțelese că traducerea ad literam a acestei zicale latinești era: „Nemulțumirea stîrnește poezia" și nu cum îi explicase Onufri: „e stupid să trăiești de pomană" și s-a amuzat copios).

Ambianța casnică, confortabilă îl liniști în așa măsură pe Onufri, încît începu să se servească singur cu vin și să guste pe rînd din toate bunătățile de pe masă. Apoi i se adresă cu „tu" lui Petiu, ba chiar ajunse în cele din urmă să-l îmbie să guste și el cîte ceva.

Și gazda era foarte încîntată.

— Iar acum — vorbește despre Mintosul — aduse vorba parcă întîmplător Petiu după ce goliseră două sticle de vin alb de Euxinograd. Tot ce știi de cînd s-a născut pînă în momentul de față, și în cele mai mici amănunte. Așa dar tot alfabetul de la „a" la „zet". Îmi place să te aud povestind.

— Just! răspunse vioi Onufri. Își aprinse o țigară, și cu privirile rătăcind în gol se lăsă în voia amintirilor sale plăcute.

— M-am întors de la Gorovo bogat și refăcut. Capitala m-a întîmpinat ca un balaur care-și arăta colții, amenințînd să-mi fărîme oasele din clipă în clipă. M-au trecut fiorii de parcă eram un marinar care părăsise blîndele ape fluviale ca să se lase pradă valurilor înfuriate ale mării.

(F.M.: „Rechinii de uscat sînt mai periculoși decît cei din mare").

Numai că norul care plana asupra capitalei s-a resfirat și odată cu el a dispărut și proasta mea dispoziție. Era într-o dimineață. Dinspre munte își arătase discul limpede un soare dulce — mai mare dragul să-l pri-

veşti. Chiar şi adierea dinspre Vitoşa mi se părea mai deosebită, parcă, în loc să sufle, te mîngîia. Era o adevărată desfătare să rătăceşti prin parc ascultînd trilurile de dragoste ale păsărilor din pădure. Simţeam că nici inima mea nu era chiar aşa de împietrită, ba dimpotrivă, tînjea şi ea după o clipă de fericire.

— Ee, ce facem acum? mă struni aspru Gîdelicikov alungînd toată poezia care se lupta să-mi înnobileze sufletul.

— Trecem la executarea sarcinii, tovarăşe inspector, i-am răspuns. Nu aduce anul ce aduce ceasul.

De ce i-oi fi spus treaba asta „nu aduce anul ce aduce ceasul"?

(F.M.: „E imposibil să tragi pe cineva la răspundere pentru toate prostiile pe care le debitează gura lui").

Gîdelicikov se simţi lezat de răspunsul meu tulbure şi scrîşni din dinţi:

— Să nu încerci să mă minţi că nu ştiu de glumă.

— Mint prostituatele! Vorbeam eu, dar în acelaşi timp îmi scremeam creierul să născocesc ceva destul de inteligent ca să-l ajut cinstit pe frăţiorul cu pricina. Cei ca el mă ungeau pe suflet pentru că îmi alimentau speranţele pe o perioadă mai lungă: Iată ce-am notat în agenda mea în această împrejurare:

„De bună seamă trebuie să sar în ajutorul hoţilor, delicvenţilor şi altor indivizi de aceeaşi teapă. Mai cu seamă cînd au reuşit să pună mîna pe un carnet de membru de partid, şi să „lucreze" în numele stăpînirii. Nu pentru că mi-ar fi cine ştie ce simpatici, dar pentru că oameni ca aceştia pun cîte un pietroi care ar putea răsturna carul adevăraţilor comunişti, îndepărtînd astfel în timp ziua îndreptării omenirii şi totodată şi ziua pieirii mele. Semnat — Onufri, fiul Domnului!".

Începusem de la o vreme să-mi spun fiul Domnului pămîntean — atît eram de fascinat de talentul şi faptele mele. Şi cultul ăsta al meu este notat într-o pagină anume din agendă.

„Oamenii s-au obişnuit cu legile scrise, cum s-a obişnuit şi măgarul să-şi ducă samarul, femeia să-şi mintă bărbatul, iar bărbatul să se prefacă credul. Numai cei aleşi supravieţuiesc unor atari prostii. Iar printre cei aleşi se află un exemplar unic care a înţeles măreţia le-

(Rechinii de uscat sînt mai periculoşi decît cei din mar

gilor nescrise, adică a acelor legi care guvernează întradevăr desfășurarea vieții. Iar acest titan intangibil este posesorul modestului nume Onufri. Numele lui înseamnă cu siguranță lumină în întuneric. Prescurtat trebuie supranumit „fiul Domnului: și astfel s-ar confirma mai exact și mai deplin ceea ce istoria se cuvine să consemneze despre el. Amin".

— Crezi în continuare în menirea ta? îl întrerupse Petiu.

— Fără doar și poate.

— Atunci cum se explică servilismul tău față de oameni ca Mintosul Boev?

— Mintosul e marele meu inchizitor, rosti patetic Onufri. El este totodată și speranța mea. Pentru că Mintosul Boev este un om excepțional. Fără termen de comparație. Simpla apariție a acestui titan uman pe pămînt și trebuie să fi fost însoțită de cataclisme vestite și pline de semnificații. Mai întîi și mai întîi că spre deosebire de toți ceilalți copii, Mintosul a anticipat cu două săptămîni întregi termenul cuvenit nașterii sale. Cînd au chemat-o pe Deșa Armăsăreasa să-l moșească, femeia și-a făcut cruce și a spus:

— Să mă ierte D-zeu, dar chiar viu de-ar fi să se nască tot n-o să fie nimic de capul lui, afară de înfățișarea de om.

În al doilea rînd Mintosul și-a ales să vină pe lume în cea mai afurisită zi a anului. Era un cer așa de încruntat, parcă suferea de oftică. Nori negri astupau ca un capac afumat văgăuna în care se ascundea satul lui natal, Svatovcea. Pe deasupra a mai plouat și cu o grindină mare cît oul de rață, încît s-au prăpădit toate semănăturile și poamele pînă la ultima, iar pe acoperișurile caselor n-a rămas nici o olană întreagă. Asta a făcut-o pe Deșa Armăsăreasa să se mai crucească o dată și să spună:

— Chiar dacă o să trăiască, o să fie blestemat.

Cînd îl prinse în brațe, moașa constată că era mare ca un pui de leoaică, iar cînd Mintosul se porni să urle se cruci pentru a treia oară și murmură speriată:

— E ursit! Atîta grindină o să se abată peste noi, încît o să ne prăpădim cu toții de foame.

Apoi, cînd îi tăie ombilicul cu o foarfecă ruginită și-l privi îndeaproape pentru prima oară în ziua aceea, su-

rîse şi bătîndu-l uşor fără să-şi mai facă cruce de data asta, scuipă în sîn:

— Ptiu! Să nu-i fie de deochi! Seamănă cu tat-su. Aşa a început prima zi din existenţa Marelui meu inchizitor.

*

Tatăl Mintosului, bătrînul Boiu, plătea tribut pasiunilor sale cinegetice. Cum sărăcia nu-i îngăduia să-şi cumpere o puşcă, ţopăia toată ziua ca o slugă pe urmele cîte unui vînător, adulmecînd vînatul împreună cu ogarul. Uneori i se întîmpla să mai şi latre, doar — doar o căpăta îngăduinţa de a trage cu arma cu două ţevi măcar o dată. Din acest motiv, mare i-a fost bucuria cînd în cele din urmă puse mîna pe o sineaţă ruginită care rămăsese probabil de pe vremea jugului otoman. A frecat-o cu grijă, a ferchezuit-o ca pe o mireasă în ajunul nunţii, a încărcat-o.

— Mîine bag în traistă pe puţin cinci iepuri.

Numai că, din păcate, Boiu şi-a agăţat puşca în cuiul din spatele uşii, după care s-a repezit să dea de mîncare celor două bibilici, unicele zburătoare din gospodărie.

Mintosul care nici nu trecuse încă pragul şcolii, atîta aştepta. Înhăţă minunata jucărie şi începu să o arunce dintr-o mînă în alta. Şi atunci s-a petrecut ultimul lucru de pe lume la care se aştepta: puşca a bubuit, intenţionat parcă, exact în clipa în care s-a deschis uşa şi Boiu a apărut în prag.

— Ah, fiule, gemu tatăl alunecînd pe podea, abia trăgîndu-şi sufletul.

Vecinii năvăliră în grabă, ţipînd pînă la Dumnezeu. A venit şi Deşa Armăşăreasa. Din prag s-a pus pe bocete în gura mare, blestemîndu-l aprig pe micul răufăcător.

— Ştiam eu ce marfă o să iasă din sperietoarea asta! Doamne — Dumnezeule, de ce nu i-am frînt gîtul de cum a venit pe lume, să nu mai sufere toată lumea. Pe mamă-sa a omorît-o la naştere, acum l-a omorît şi pe tată-su.

Au stropit rana cu urină, au pus pe ea lînă arsă, au căderniţat tămîie, au ridicat mîinile la cer implorîndu-l pe D-zeu în toate cele trei înfăţişări ale sale, dar n-a ajutat nimic. Pînă seara Boiu a pornit pe calea dreptilor.

Peste vreo zece zile, Mintosul s-a pomenit în casa noi-

lor săi părinți — l-a adoptat unchiul său Kogeacîniu — lucru care a uimit pe toată lumea.

— Ai avut noroc, nemernicule, să fie mătușa-ta stearpă, i se adresase unchiul în chip de bun-venit, altfel întărîtai cîinii pe ulițele satului.

— Asta pot să fac și acum, replică încruntat Mintosul privindu-și binefăcătorul pe sub sprîncene. Ce mare lucru!

— N-o să ne înțelegem ușor cu el, s-a crucit Kogeacîneva. D-zeu să ne ajute.

Avusese dreptate femeia. Nu trecea zi să nu facă puștiul cîte o șolticărie. De ce creștea, de ce devenea mai înverșunat.

— Poate s-o îndrepta la școală! își frîngea Kogeacîneva mîinile. Cîți nebuni n-au fost aduși pe calea cea bună de dascălii lor.

Mintosul n-a întîrziat însă să pună cruce și speranței acesteia.

— Lemn! înjura tatăl adoptiv fără nici o reținere. Nici o sută de căruțe de lemne n-ajung să i se coacă mintea.

O profesoară s-a angajat din bunătate să-l reeduce, dar i s-a înfundat din primele zile. Mintosul o urmărise atent și îi strecurase în geantă un șoricel viu. La numai cîteva minute după asta, femeia deschise geanta și întinse mîna după batistă, dar tocmai atunci șoricelul sări și absolut imprevizibil îi căzu în sîn. Ce s-a mai întîmplat nu mai știu, dar profesoara a nimerit la spitalul de psihiatrie, iar puștiul a fost alungat de la școală.

Delirium tremens!

Cu multe eforturi și cu încă și mai multe cadouri în bani și natură (găini fripte și crude, rațe, curci, bibilici, brînză, unt și cîte și mai cîte asemenea produse) Kogeacîniu reuși să găsească o altă școală pentru pupilul său pe care îl împinse de la spate din clasă în clasă pînă ce în sfîrșit ajunse la gimnaziul mixt din centrul raional. Îl plasă în gazdă la un bătrîn, o cunoștință a sa, măcelarul Radoi Furiosul, fost luptător, și se liniști.

— Lasă că îi încovoaie spatele Furiosul! îi explică el preacredincioasei sale soții. L-am sfătuit să-l jupoaie de viu dacă nu ascultă. De bună-credință, măcelarul se apucă de-adevărat să pună în aplicare recomandația primită și-l preveni pe Mintos:

„Tăticu-tu mi-a dat dreptul în cazul în care nu mă respecți cum se cuvine să te amestec printre oi și să-ți retez gîtul! îi spuse arătîndu-i cuțitul ascuțit. Din afacerea asta n-aș avea decît de cîștigat: o sută de kg pe gratis.“ Ori că a crezut în amenințare, ori că ajunsese într-un stadiu avansat de dezvoltare a creierului, cert e că Mintosul s-a schimbat spre surprinderea generală. Venea acasă devreme, chiar foarte devreme și se îngropa într-un maldăr de cărți.

— Pribișevski e un scriitor remarcabil, comenta el înaintea prietenilor săi; iar Gordon indică drumul pe care trebuie să-l urmeze oamenii îndrăzneți!

Era lucru știut că Mintosul devenise un discipol zelos al lui Gordon, ba se mai și apucase să organizeze „Asociația oamenilor liberi“ pe care o denumise „Uraganul“. În privința numelui asociației s-au ivit mici divergențe între el și Toncio sau Tokata, cum îi spuneau toți băiatului firav cu chipul palid de ofticos și cu ochii de vulpe.

— Cred că datoria noastră e să găsim alt nume, fusese de părere Tokata. Doar sîntem oameni cu idei!

— Depinde ce fel de idei, replicase Mintosul. Sarcina noastră e să răsturnăm tot ceea ce e vechi, așa cum face uraganul.

— De ce să răsturnăm totul?

— Nu mă întrerupe, ascultă ce-ți spun! Sarcina noastră presupune o răsturnare completă. Vor veni alți oameni, de tip nou care vor construi. Asta va fi misiunea lor.

— Și de unde o să apară oamenii ăștia noi?

— De unde o să apară, nu e treaba noastră. Treaba noastră e să răsturnăm totul. Da, trebuie să ne prefacem în uragan, să măturăm din cale tot ce e vechi.

Tokata n-a mai avut nimic de obiectat, așa că asociația „Uragan“ și-a început activitatea. Prima acțiune a constat în smulgerea usturoiului din grădina administratorului raional, fapt care a sprijinit „lupta“ în două sensuri; în primul rînd au fost distruse rezerve substanțiale din proviziile de iarnă ale unui exponent al vechiului, în al doilea rînd membrii asociației au fost aprovizionați cu usturoi pentru multă vreme, ceea ce însemna consolidarea spiritului de luptă al „uraganezilor“ și pregăti-

rea lor pentru noi fapte de arme, încă mai îndrăznețe decît cea menționată.

Cea de a doua acțiune se pare însă că depășise posibilitățile de înțelegere ale lui Tokata. Mintosul a dat pur și simplu dispoziția, iar ceilalți s-au supus, așa că într-o noapte gardul de mărăcini al văduvei Alexandra s-a mistuit în flăcări. Biata femeie țipa ca o bufniță rănită. Vecinii i-au sărit în ajutor la timp, au stins focul și i-au salvat de la incendiu căsuța veche.

— Și la ce bun am dat foc gardului? se indignase Tokata.

— Nu mi se rupe inima după nici o vechitură — a sunat prompt răspunsul Mintosului. Vor veni oameni de tip nou care vor ridica un gard nou, mai solid și mai frumos, pe locul putregaiului ăsta.

Kogeacîniu a descoperit activitatea pupilului său abia în momentul în care i-au mistuit flăcările propria șură, unde îngrămădise mai bine de 20 de care cu fîn. Prin această faptă de arme, șeful Asociației Oamenilor Liberi „Uragan" soluționase din nou două probleme: mai întîi lovise într-un suporter al vechiului, cum era incontestabil tatăl său adoptiv, și, apoi, dovedise fără putință de tăgadă colectivului său că, în măreața luptă, nu există nici o discriminare între cunoștințe și străini. Indiferent de circumstanțe, toți cei care se opuneau vederilor lor, trebuiau înlăturați din drum.

Cu toată clarviziunea lui, însă, n-a reușit să prevadă o a treia problemă care s-a dovedit a fi în esență și cea mai importantă! Kogeacîniu, turbat de furie, s-a folosit de toată trecerea de care dispunea în fața autorităților și Mintosul s-a trezit imediat la închisoare.

— Va veni ziua cînd va arde și închisoarea asta veche! rosti în chip de profeție Mintosul, în timp ce în spatele lui se trîntea ușa de fier prevăzută cu un lacăt uriaș și ruginit. Atunci n-o să mai existe nici un loc în care oamenii liberi să fie închiși.

Și se apucă să scrie o scrisoare lungă și bine simțită în scopul calmării unchiului său. „Nu-ți fă griji", îl informă el cu intenții instructive: „Vor veni alți oameni care vor clădi în locul șurelor mucegăite, altele noi, de ciment, unde să poată fi adăpostită o cantitate de două ori mai mare de fîn proaspăt..."

Soarta l-a plasat pe maestrul meu în aceeași celulă cu un oarecare Damian, o mînă de om, în pieptul căruia ardea parcă tot soarele de pe cer într-atît era de înflăcărat și pătimaș.

Acest Damian s-a și apucat să-l prelucreze din punct de vedere politic. În primul rînd l-a luat la întrebări în legătură cu tatăl și mama lui, l-a descusut despre avere și cîte și mai cîte, referindu-se în principiu la existența lui de pînă atunci; după care a început să-i testeze învățătura și gradul de cultură.

— Cunoști „Capitalul"? l-a întrebat.

— Sînt împotriva oricărui capital, mama lui! a răspuns fără zăbavă Mintosul.

— Mă refeream la „Capitalul" lui Karl Marx.

— Toate capitalurile sînt la fel.

Atunci Damian s-a apucat să-i explice cu răbdare cine era Karl Marx și despre ce fel de capital era vorba. La început ca orice bărbat remarcabil a fost atras de toate astea: activitate ilegală, demonstrații armate, răscoale și în cele din urmă revoluții! Era exact genul de activitate pe gustul lui!

— Măi să fie, cum de nu l-am cunoscut mai de timpuriu pe Karl Marx! își tot freca bucuros mîinile. Parcă mi-ar fi citit gîndurile, așa a scris ...

Mai tîrziu, însă, a început să depisteze cusururile lui „moș Karlo" cum obișnuia să-l numească mai intim.

— Nu! Aici a greșit fără doar și poate! se năpustea el dintr-o dată. Sau cel puțin a comis o nesocotință!

— Unde anume? nu înțelegea Damian.

— Afirmă că muncitorii ar fi clasa cea mai revoluționară. Iar eu nici în ruptul capului nu recunosc pe nimeni altul mai revoluționar decît mine. Nu! E o greșeală, nu încape îndoială. Ce dacă sînt de la țară? Ce dacă nu sînt muncitor? Să mă ierte moș Karlo, dar în prinvința asta nu pot să-i transmit decît multe și cordiale salutări din mers.

Damian invadat de o sudoare rece își susținea din nou cu aceeași răbdare infailibilitatea credinței. Un comentariu atît de nesocotit la adresa învățăturilor marelui său dascăl i se părea un sacrilegiu și cu mare dificultate își reținu pumnii.

— Nu te uita la ce scrie în cărți, îl bătea protector pe umăr Mintosul. Ascultă ce-ți spun eu și poți să fii sigur că n-ai să dai greș.

— Bine, dar tu nici nu te străduiești să înțelegi, îi reproșa jignit Damian. Marx e un clasic.

— Bineînțeles, nu contest că în multe privințe clasicii știu mai multe ca mine, îl întrerupse nerăbdător Mintosul. Sînt ceva mai bătrîni... Dar asta nu exclude posibilitatea lor de a face greșeli! „Erare humanum est". Sînt și ei tot oameni ca și noi. Uite, de exemplu, în problema dictaturii... Sînt de acord că trebuie să le smulgem ghearele tuturor celor care susțin orînduirea veche... În privința asta n-am nimic de contestat. Doar nu din același motiv mă aflu și eu la închisoare? Dar de unde pînă unde reiese că sarcina asta poate fi îndeplinită numai de muncitori?

— Sub conducerea lor, scrie clar! îi explică Damian.

— Nu-mi trebuie nici o conducere! Încredințează-mi dumneata treaba asta mie, și o să vezi ce iese! Mie, țăranul! Dacă mai trăia moș Karlo să mă vadă, cu siguranță ar fi luat creionul în mînă și fără să-i tresară nici un mușchi ar fi șters „dictatura proletară" și ar fi scris „dictatura răsculaților"... a oamenilor liberi... a răsculaților... Așa stau lucrurile frățioare!

— Dar Marx e mort demult.

— Atunci ce ne împiedică pe noi să facem cum trebuie?

— Să-l modificăm pe Marx, noi amîndoi?

— Și mă rog de ce nu, dacă i-am depistat greșelile?

Răbdătorul Damian apelă din nou la frazeologia lui goală, dar Mintosul îl întrerupse fără drept de apel:

— Dacă ție ți-e teamă, lasă că mă ocup eu singur de modificare.

Maiorul Petiu Gagovski se ridică să se mai dezmorțească puțin.

— Ajunge cu trecutul Mintosului, spuse el autoritar. Treci la întîlnirea voastră aici în capitală.

— Foarte bine, consimți pe dată Onufri.

O să vă relatez prima mea întîlnire cu acest om deosebit.

Meritul pentru întîlnirea mea cu Mintosul, Boev îi aparține confratelui meu, inspectorul Gîdelicikov.

— E un om plin de vervă, mărturisea el despre Boev. Dacă te îndrăgește te ridică pînă în slava cerului, dar și dacă prinde pică pe tine, mai bine dispari dinaintea ochilor lui, căci e capabil să te lichideze cît ai clipi.

Gîdelicikov era convins că numai și numai Mintosul ar fi putut să-l scoată din încurcătură, dar n-avea curajul să-i încredințeze secretul lui.

— Poftim, acum să-ți văd talentul, îmi spusese el ironic. Gîndește-te cum să-i mărturisim necazurile mele în așa fel încît să-l atragem de partea noastră, fără să ne expunem nici unui risc sau pericol.

— Așteaptă și o să vezi, i-am spus eu înfumurat. Cred că o să fii mai mult decît încîntat.

Întîlnirea noastră a avut loc acasă la Mintosul. Avea o cameră — destul de mare ca dimensiuni — care făcea parte dintr-un apartament foarte spațios de trei încăperi. În celelalte două locuia proprietarul Koko Garvanov, cu familia.

— Oho-o, Gîdelicikov, noroc! ne întîmpinase cordial Mintosul. Unde ai dispărut. Au trecut 100 de ani și cinci luni de cînd nu ne-am mai văzut.

— Cu serviciul! s-a bîlbîit confratele meu. Treburi de birou... Deplasări în provincie... De prea multă libertate n-avem nici timp să ne mai vedem prietenii.

— Îmi spuneam eu: „Unde o fi dispărut Gîdelicikov, nu cumva l-or fi prins cu ocaua mică?“, a început el să rîdă ca un copil.

— A-a, cine să mă prindă? s-a bîlbîit iarăși inspectorul.

— Dar ăsta cine e? mă străpunse Mintosul cu privirile lui de vultur și parcă mi s-au înfipt în inimă două săgeți de-ale pieilor roșii.

— Prietenul meu... faceți cunoștință.

— Îmi pare bine, am spus eu, grăbindu-mă să-i întind mîna. Onufri Olimpiiski! (După întîmplarea din Gorovo luasem obiceiul să mă recomand peste tot Onufri Olimpiiski).

— Onufri ai zis? se miră el.

— Da, am răspuns, intimidat în timp ce mă gîtuiau cele mai întunecate presimțiri. Așa m-a botezat mama...

— Ce nume mai e și ăsta? hohoti el gutural.

— Cum ce nume? am oftat pentru contraofensivă. În evanghelie se pomenește de sfîntul Onufri și după cum se știe, scriitorii Domnului au dat sfinților numai nume frumoase.

— E un nume inexpresiv, nu se lăsă el. Dar după explicațiile dumitale îmi dau seama că ți se potrivește perfect.

N-am putut discerne așa la repezeală (uneori mintea mea se tîrăște în loc să prindă aripi) dacă era un compliment sau o ofensă.

— Da! am replicat zîmbitor. Numele acesta mi se potrivește perfect.

Inspectorul m-a împins atunci cu degetul în coastă, de unde am dedus că iar debitasem o prostie.

(F.M.: „Înțelepciunea și prostia sînt frați gemeni").

— Numele trebuie să se potrivească cu oamenii care le poartă, am încercat eu să dreg greșala, dar am încasat încă un ghiont în coaste, așa că am renunțat să mai continui. Dar tocmai răspunsul ăsta al meu a salvat situația.

— Aveți dreptate! rosti Mintosul. Nu cred că e o întîmplare sau un capriciu al soartei faptul că mă numesc Mintosul. Exemplul acesta vă confirmă cel mai bine gîndul. Nu-i așa?

— Așa trebuie să fie dacă spuneți dumneavoastră! Se vede că aveți gura aurită.

Înțelepciunea răspunsului meu m-a ridicat încă și mai mult în ochii lui.

— Îmi place că sînteți un om sincer, a continuat bătîndu-mă prietenește pe umăr. Se află așa de puțini oameni sinceri pe lume, încît eu sînt dispus să plătesc și arvună numai să găsesc unul. Gîdelicikov, prietenul tău a început să-mi fie simpatic.

— Este foarte simpatic, bolborosi Gîdelicikov zăpăcit de întorsătura neașteptată a conversației. Altfel nu l-aș fi luat cu mine la cel mai bun tovarăș și prieten.

— Îmi place mai mult decît tine, îl stigmatiză Mintosul. Tu nu prea ești de treabă. Cu sprîncenele alea înco-

voiate, cu fruntea boțită și privirile tulburi... ai un aer ascuns, închis...

— Ei că n-aș fi chiar așa de rău, rosti inspectorul înroșindu-se pînă în vîrful urechilor. Nu e dracul chiar așa de negru pe cît se spune.

— Iartă-mă frățioare, dar cu oameni de felul tău se poartă anevoie o discuție deschisă. Dar ia te uită la simpaticul ăsta — și mă bătu din nou pe umăr. E cît pe ce să rîdă de propria lui prostie, însă știe să prețuiască așa cum se cuvine capacitățile celuilalt.

— Așa sînt oamenii viitorului! Ei vor salva civilizația!

De data asta Mintosul mă luă în brațe și mă sărută, ceea ce îmi declanșă o stare de duioșie și mă făcu să lăcrimez. Cele două picături care îmi apăruseră la colțul ochilor nu trecură nebăgate în seamă.

— Inima care se poate emoționa e o inimă nobilă! adăugă el. Dragă Onufri, de azi înainte ușa casei mele va fi larg deschisă pentru tine.

— Mulțumesc din suflet, am răspuns militărește. Vă voi rămîne recunoscător pînă la moarte.

Fața inspectorului cînd se roșea, cînd pălea. Era limpede că în sufletul lui se făcuse un adevărat talmeș-balmeș și că nu-și putea explica resortul complicatelor relații reciproce dintre mine și Titan.

— Ești un idiot, mă apostrofă el, cînd am ieșit în stradă. Se vede treaba că vă lipsește la amîndoi cîte o doagă și v-ați potrivit. N-aveți decît să înșirați cîte verzi și uscate vreți, dar bagă de seamă să-mi rezolvi treaba.

— E un om de aur, am declarat eu convins. Cu ajutorul lui o să izbutesc să spăl rufele murdare ale unora...

— Tu să latri mai puțin, rînji reținut Gîdelicikov.

Limpede! Acum cînd posibilitatea de a primi un ajutor era bătătoare la ochi suporta mai ușor jignirile, fie ele cît de aspre. (F.M.: „Amorul propriu al oamenilor e în funcție de curățenia lor").

În aceeași seară am notat în jurnal: „Am făcut cunoștință cu Mintosul Boev. Epoleți de căpitan. Carnet de partid. Respectă prostia. Înghite semințele pe care i le arunc ca un gînsac flămînd. S-ar putea reedita povestea „bolnavului care îl poartă pe cel sănătos în spinare".

O perspectivă minunată pentru mine. O descoperire norocoasă, un moment măreț în existența mea!"

(F.M.: „Un prost învestit cu autoritate valorează cît o sută de înțelepți lipsiți de autoritate")

INCURSIUNI ÎNDRĂZNEȚE

Cu intuiția mea subtilă am sesizat fără greș că Mintosul era o pradă ușoară pentru mine. (F.M.: „Oameni ușor accesibili seamănă cu grădinile fără gard").

Mi-am permis să-l vizitez chiar în ziua următoare.

— Tovarășe căpitan, scuzați-mă, am trecut numai pentru un minut...

— A-a-a... îmi pare foarte bine, mă întîmpină el bucuros. Ți-am spus doar că ușa mea e întotdeauna deschisă pentru dumneata.

— N-aș vrea să abuzez de încrederea dumneavoastră!

— De încrederea mea nu poate abuza nimeni, nici prin cap să nu-ți treacă o atare prostie! Cum am să simt că așa stau lucrurile, o să-ți spun în față! Fără fasoane, direct la țintă!

— Am venit numai ca să vă mărturisesc marele respect pe care vi-l port.

— Treaba cealaltă se amînă, nu-i așa?

— Exact!

— Atunci vino diseară. Mai ales că o să am o gustare și ceva de băut. Nu ești un sfînt, nu-i așa?

— Sînt un păcătos, am rîs eu.

— Pe cuvioși nu-i prea am la inimă.

Cine nu greșește, nici la treabă nu se prea îndeamnă, rosti Titanul meu un gînd înțelept. D-zeu care stăpînește tot universul, adică făptura cea mai înțeleaptă, mai mintoasă și mai dreaptă a lucrat numai șapte zile la crearea lumii și cîte greșeli nu i s-au strecurat printre degete!

Am consemnat imediat gîndul acesta în jurnal: (F.M.: „Și D-zeu greșește").

— Și acum la revedere căci mă grăbesc, m-a dat el afară pur și simplu. Mă așteaptă multă treabă, nu sînt un lasă-mă să te las!

— Pe la ce oră să vin deseară?

— Să fii aici la ora 8!

La ora 8 fix am sunat la uşă.

— Intră, e deschis, porunci el.

L-am găsit fără haină, cu mînecile cămăşii sale albe, de mătasă proaspăt spălată, suflecate, aranjînd sîrguincios masa.

— Ţi-ai şters pantofii?

— Nu!

— Ieşi afară, e o cergă în faţa uşii, şterge-te şi pe urmă intră din nou. Am curăţat podelele, le-am dat cu parchetin şi n-aş vrea să se murdărească.

M-am intimidat, dar i-am executat întocmai dispoziţia, mi-am şters pantofii atent şi abia după aceea am intrat.

— Aşează-te la masă.

El tocmai tăia cu încîntare o lucanică proaspătă de Smeadovo. Pe masă erau deja două farfurii încărcate pînă la refuz cu filé de porc şi kaiser. I-am înţeles imediat predilecţia pentru gustări alese.

— Îţi place lucanka? mă întrebă el.

— Mă prăpădesc după aşa ceva, mai ales cînd e de Smeadova, am răspuns.

— Îţi place, dar nu se găseşte şi e cam scumpă.

— E cam scumpă, dar face toţi banii.

Răspunsul meu îl făcu să rîdă.

— Ia te uită, pînă şi Onufri poate fi uneori om şi atunci rosteşte şi cîte o vorbă înţeleaptă.

Credeam că mai aşteaptă ceva musafiri, dar am înţeles că de fapt toate pregătirile erau pentru mine şi pentru el.

— Nu trăim două vieţi, aşa-i? am spus eu ca să-i fac pe plac.

— Prostii! m-a întrerupt sever. Omul nu trăieşte numai să se îndoape ca un porc. Atunci ar fi porc, nu om.

O clipă mai tîrziu redevenise aceeaşi gazdă atentă! Am băgat de seamă că nu era ranchiunos, ceea ce mi-a plăcut din cale afară. Am mîncat multă vreme şi am băut pelin cu sifon. Pelinul cu sifon era slăbiciunea lui. Deşi preferam vinul alb de Euxinograd, m-am obişnuit repede şi cu pelinul. Cînd am dat gata şi a doua sticlă, Mintosul a devenit vesel şi s-a pus pe cîntat:

„Oriunde mergi, fă Natka,
Mereu tot plîngi
Mereu tot plîngi, fă Natka,
Sau poate plîngi ş-acum...

— Mi se pare că vă plac cîntecele populare?

— Nu suport idioteniile tineretului de azi.

Am crezut de cuviinţă că era indicat să profit de această minunată dispoziţie şi să atac o conversaţie mai serioasă.

— Pot să discut cu dumneavoastră o problemă mai delicată? am tatonat prevăzător. Dacă sînteţi de acord...?

— De vreme ce e vorba de o problemă delicată, eu sînt omul potrivit, replică el vesel. Spune, dar fără ocolişuri. Nu-mi plac ocolişurile.

— E vorba de prietenul nostru comun, Gîdelicikov.

— Şi-o fi mînjit mîinile?...

— Cam aşa ceva...

Am luat-o mai pe departe, să nu i se pară o fărădelege îngrozitoare, dar am trecut repede la o discuţie complet sinceră, înşirînd toate ticăloşiile nefericitului inspector. După expresia aţîţată a Mintosului, am înţeles că noutatea făcuse asupra lui o puternică impresie. De o parte şi de alta a nasului său coroiat se coloraseră două pete mari, galbene. Mai tîrziu am aflat că petele galbene însoţeau întotdeauna o stare de puternică iritare care putea să explodeze în orice moment ca trotilul aprins.

— Oameni, am încercat să îndulcesc situaţia. Se întîmplă. Dar... prietenul la nevoie se cunoaşte...

— Cum adică? scăpără el scîntei din priviri. Nu cumva vrei să mă străduiesc eu să salvez un delincvent?

În momentul acela îi scrîşneau dinţii ca o balama ruginită şi de atîta încleştare începuseră să-i trosnească pumnii. M-am speriat.

— În nici un caz, am îngînat. Nici prin gînd nu mi-a trecut una ca asta.

— Gîldelicikov ăsta făcea pe nebunul şi cînd colo ia te uită ce mizerabil mi-a fost! Merită un glonte, mama lui...

— Omul mai calcă uneori şi pe alături fără să vrea, am strecurat eu cu şiretenie, căutînd disperat să găsesc o modalitate să-i îmblînzesc mînia violentă.

— Cine calcă pe de lături îşi rupe picioarele.

— Își rupe picioarele, dar se liniștește. Durerea pe care o are de suportat nu constituie prin ea însăși o pedeapsă, trebuie să-l lăsăm să moară?

— Știi că vorbele astea nu sînt chiar o prostie, spuse el și mă privi intrigat. Le-ai spus așa de la tine, sau le-ai citit de undeva?

— Le-am auzit de la dumneavoastră, la prima noastră întîlnire, am inventat eu la repezeală. Mi-am dat seama ce maximă excepțională ați rostit și am consemnat-o.

— Ia te uită și eu care nici nu-mi aduc aminte cînd am spus asta...

— Un om de seamă nu-și poate memora chiar toate afirmațiile de geniu. Doar capul lui nu e coș de gunoi (De cum am spus „coș de gunoi" am tresărit speriat să nu-și închipuie cumva că fac vreo aluzie).

— Așa e, surîse el reținînd probabil numai cuvîntul „geniu". Eu îmi cîntăresc fiece vorbă cu balanța farmacistului și abia pe urmă o rostesc. Dar dumneata?

— Eu n-am acest dar...

— Cu siguranță, clămpănești tot ce-ți vine pe limbă...

— Clămpănesc...

— E-e, îmi place tare mult sinceritatea dumitale și numai pe acest considerent consimt să ajut la vindecarea picioarelor rupte ale netrebnicului cu pricina...

— Am crezut întotdeauna în noblețea dumneavoastră.

— Dar dumneata să nu uiți că ești un netrebnic.

— N-o să uit.

— Și netrebnicul nu merită să fie ajutat. Pe netrebnic nu-l ajută decît netrebnicii.

— Așa e, am răspuns repede, dornic să nu-l contrazic.

— Așadar și noi sîntem tot niște netrebnici, așa-i? izbucni el din nou.

— Nu! În cazul de față sîntem doar medici, am răspuns încîntat de mine însumi.

— Medici care își fac datoria față de pacienți. Medici netrebnici nu există.

La început Mintosul mă privi așa de furios, încît îmi venea să cred că e cît pe ce să mă sfîșie, dar apoi s-a domolit încet — încet și eu am continuat să-i vorbesc. Dacă ar fi fost de față cineva care să poată stenografia ideile mele, cu siguranță s-ar fi obținut o operă clasică de artă oratorică.

— Și ce propui? mă întrebă el, în cele din urmă pașnic.

— Victorie! (Cuvîntul ăsta îmi rămăsese întipărit în minte ca o moștenire a regimului burghez). În cel mult 20 de minute i-am expus un plan care nu se putea naște decît într-o minte ieșită din comun. Însă ochii Mintosului nu trădau nimic din entuziasmul la care mă așteptam.

— Stupid, se încruntă el. Să nu-ți închipui că procurorii sînt capete seci ca tine!

— Eu mă bizui pe prostia oamenilor, am încercat să mă justific.

— Un idiot nici nu se poate bizui pe altceva! Acum zăvorește-ți gura de broscoi și ascultă bine ce-ți spune un om care valorează mai mult ca toți căpățînoșii la un loc.

— Ascult, m-am supus privindu-l drept în ochi. (F.M.: „Teme-te de omul care se uită în pămînt, atunci cînd îți vorbește").

Mi-a expus atunci un plan mult mai simplu decît al meu, dar și mai riscant pentru mine, deoarece prevedea o vizită a mea la procuror — ca urmăritor al lui Gîdelicikov; iar mie, numai ce aud pomenindu-se de procuror și îmi și îngheață sîngele în vine, dar mi-te să mă mai și prezint dinaintea lui și asta în cabinetul său din însuși Palatul Justiției.

— Nu s-ar putea să mergeți dumneavoastră la procuror? am întrebat timid.

El explodă imediat:

— Tu ascultă ce-ți spun și fără obiecțiuni. Nu obișnuiesc să repet. Altminteri îți articulez două palme și te dau pe ușă afară. *Paniatna?*

— Fie cum spuneți, am răspuns încet.

Indicațiile Mintosului erau scurte și limpezi ca o comandă militară. M-am străduit să le memorez cît mai în amănunt și chiar a doua zi am trecut la executarea lor. Am pătruns în Palatul Justiției timid ca un hoț. Și cînd, în fine, după o serie întreagă de obstacole (rod prețios al nemuritoarei birocrații), m-am apropiat de cabinetul cu fotolii moi și m-am înfățișat dinaintea procurorului, aveam sentimentul că sînt un biet toreador fără experiență, singur în arenă în fața unui taur special, primejdios,

gata în orice clipă să-mi spintece burta cu coarnele lui ascuțite. În ochii mei chiar semăna cu un taur: bine hrănit, cu capul mare, acoperit de o coamă deasă, castanie, de sub care mă priveau supărați doi ochi sticloși, nedormiți parcă.

— Ei? Nu există „bună ziua"? tună cu voce de bas gutural ceea ce mă zăpăci și mai tare.

— Bună ziua!...

— Vorbiți! Dar intrați direct în subiect! Mă așteptam să vină la mine, să mă salute. Iar el, nici pomeneală de „bine ai venit" sau obișnuitul „noroc" sau cel puțin să mă invite să iau loc. Ori toate astea fuseseră puse la socoteală cînd am apreciat durata întrevederii mele. După planul Mintosului, trebuia să-l țin de vorbă pe procuror cel puțin cinci — șase minute pînă să sune telefonul și să se facă auzit „tovarășul ministru".

— Eu, de bună seamă, intru direct în subiect... — mi se împleticise limba de tot. Dar, nu-i așa?

— Adică ce „nu-i așa"? În fond știți foarte limpede ce doriți de la mine.

— Cum să nu știu, mi-e limpede, nu-i așa?

— Dacă vă este limpede, vorbiți odată fir-ar să fie! Țineți seamă că timpul meu e foarte prețios.

— E vorba de inspectorul Gîdelicikov...

— De Gîdelicikov? mă întrerupse procurorul. Unde e? Am mare nevoie de el!

— El... e aici, se înțelege...

— Și de ce n-a intrat?

— E aici, adică în capitală, nu în Palatul Justiției.

— Uite ce e tovarășe, luă din nou cuvîntul procurorul. Dacă ați venit să interveniți pentru banditul ăla de Gîdelicikov, vă pierdeți timpul de pomană. N-o să ajungeți la nici un rezultat. În țara asta există legi... ale noastre, legi socialiste... pe care toți cei care simpatizează cu opera revoluției, cu patria socialistă, trebuie să le respecte.

— Problema se referă tocmai la patria noastră socialistă, am devenit eu mai îndrăzneț. Fără oameni nu poate exista. Și oamenii trebuie să se bucure de simpatie. Omul! ce mîndru sună! Credeam că ultima frază o să-i placă procurorului, așa că am rostit-o cu o deosebită solemnitate, dar procurorul se pare că nu se omora cu lectura

cărților distractive și de accea citatul meu nu-i făcu o impresie prea bună. Ba chiar îl enervă.

— Dumneavoastră, spuse el, scutiți-mă de propaganda cu lozinci.

Mi-am păstrat stăpînirea de sine și i-am răspuns calm:

— Nu sîntem la miting sau la o adunare ca să fac agitație cu lozinci.

— Atunci lăsați-l în pace pe Gorki!

— Gîdelicikov, ați vrut să spuneți, am obiectat eu.

— Acum vorbesc despre Gorki.

— În schimb eu vă vorbesc despre Gîdelicikov. Cu Gorki n-am nimic de împărțit. În clipa aceea sună telefonul. Slavă Domnului! Încă puțin dacă mai întîrzia, procurorul mi-ar fi arătat ușa cu degetul, iar eu poate că aș fi făcut unele obiecțiuni care l-ar fi scos din minți și e greu de prevăzut finalul unui duel atît de inegal.

— Alo? Cine e, mă rog? ridică el receptorul. De la Biroul Politic? Da, abia a intrat la mine. Bine! Îi dau receptorul. Poftim, i-l dau...

Numai în 20 de secunde, fața procurorului își schimbase culoarea de cîteva ori și se pare că preferințele sale se îndreptaseră spre roșie, pentru că urechile i se împurpuraseră de sînge.

— Vorbiți, vă rog cu biroul politic, articulă el cu greutate, grăbindu-se să-mi întindă receptorul.

Am recunoscut imediat glasul Mintosului și am savurat înțelepciunea cu care înlocuise pe „tovarășul ministru" cu „biroul politic". O autoritate cu mai multă rezonanță și care ridica mai multe dificultăți în dezvăluirea secretului.

— A-a-a, unchiule, dumneata erai? am început eu conversația inimos și plin de căldură. Da! Am schimbat numai cîteva cuvinte cu tovarășul procuror. Cum să se poarte? Cum se poate purta un procuror inteligent, aflat, nu întîmplător, într-un post de răspundere ca acesta, și care, după părerea mea, se folosește de încrederea acordată absolut meritoriu. Fii complet liniștit, se aranjează totul. Înțelege și el că nu se cuvine să exagerăm cu cadrele noastre. Hai, la revedere, unchiule. Da? deseară! Se poate! Bine atunci, deseară sînt la voi.

Cînd am așezat receptorul în furcă nu mai rămăsese nici amintirea din vechiul procuror. Nici urmă de „toro"

spaniol, pe jumătate sălbatic. În fața mea se afla o juncană blîndă. Pînă și privirea suferise o schimbare izbitoare: devenise mai copilăroasă, mai dulce și mai naivă. Se apucă să-mi înșire verzi și uscate, una mai stupidă ca alta, străduindu-se să mă convingă că nu-mi satisfăcuse din capul locului rugămintea pentru că nu mă înțelesese just.

— Nu vă faceți griji! l-am bătut eu protector pe umăr. Mai greșește omul. Nu sînt ranchiunos. Și ca să-l dezorientez complet, i-am trîntit un dicton dintr-o limbă străină: „Dum spiro, spero!"

La care mi-a răspuns că sînt spiritual și cult, ba m-a invitat să-l vizitez și acasă, fapt care i-ar fi făcut o mare plăcere și soției lui.

— De acord! am spus salutîndu-l cu pumnul strîns ca partizanii. Moarte fascismului. Am considerat că gestul meu o să fie mai convingător. Se pare că mi-a împărtășit și el părerea pentru că mi-a răspuns în aceeași manieră:

— Libertate poporului!

OMUL ESTE UN MIRACOL

Am fost foarte încîntat de linșarea procurorului. Aveam senzația că îi articulasem un croșeu fulgerător care îl făcuse Knock-out. Încă nu-mi dau prea bine seama de ce mă încearcă în asemenea împrejurări o satisfacție intimă, minunată, parcă mi s-ar turna balsam în suflet. Mă bucură probabil faptul că mai sînt și alții ca mine — ceea ce îmi justifică procedeele. Mica mocirlă. Asemenea scursori îndepărtează în timp triumful adevăratului comunism, prelungind totodată și viața micii mele mocirle — tocmai aici se ascunde izvorul bunei mele dispoziții.

(F.M.: „Porcul se bucură cînd dă peste gunoi"). M-am grăbit să ajung la Mintosul să savurăm împreună marele succes. L-am găsit la el acasă. Era cufundat într-unul din cele patru fotolii pe care le folosea ca scaune (avea o deosebită slăbiciune pentru somptuos, dar mobila lui era demodată și și-o procurase de la talcioc) și citea adîncit într-o carte groasă.

— Toată operațiunea s-a desfășurat minunat! am strigat chiar din prag, așteptîndu-mă la laude entuziaste.

— Ține-ți gura, vită! m-a întrerupt el nu tocmai politicos. Nu vezi că citesc?

— Scuzați!

— Pe viitor să știi... cînd vezi că citesc, nu scoți o vorbă, te aciuiezi într-un colț și aștepți.

— Așa o să fac...

M-am mirat că nu era curios să afle imediat cum i se îndeplinise planul, dar... așa e Mintosul Boev. M-am așezat în liniște pe alt fotoliu, așteptînd răbdător să termine lectura. Din fericire nu m-a lăsat prea mult să mă topesc de suferință. A aruncat brusc cartea în colțul din spatele mesei, semn că o parcursese pînă la capăt, după care își propti labele pe umerii mei și mi se adresă amabil:

— Și acum, hai să auzim cum s-a prins crapul ăla în undiță.

I-am povestit cît se poate de amănunțit, fără să omit nici o iotă măcar cum decurseseră lucrurile între mine și procuror. Titanul era în extaz. Dar cel mai mult triumfă cînd i-am relatat schimbarea suferită de „acuzat" în urma conversației mele cu „unchiul".

— Ei, ei, linguşitorule! sîsîia el la adresa procurorului. Lipsit de coloană vertebrală! — Ei, tu, protoplasmă, moluscă, crisalidă, vierme!

Mi-am dat seama cît de temeinice erau cunoștințele lui în domeniul zoologiei, pentru că dintr-o răsuflare îmi enumerase circa o mie de vietăți scuipîndu-l tot de atîtea ori pe procuror.

— Acum să mergem la tîlharul de Gîdelicikov! și gîndurile lui se deplasară pe dată în altă direcție. Trebuie să plătească pentru escrocherie!

— Să mergem! am consimțit imediat simțind în nări mirosul pîrjoalelor și aroma înțepătoare a vinului de struguri.

Gîdelicikov locuia pe B-dul Gh. Dimitrov într-un apartament somptuos care nu suferea comparație cu locuința Mintosului, mai curînd o biată odaie de holtei.

Aici mobilele erau solide, fețele de masă și lenjeria de pat — scumpe (aproape toate din import). Pe jos — covoare grele, persane. Se vede că investise o sumă mare

de bani, iar o asemenea sumă nu se putea procura dintr-un salariu (F. M.: „La salariu nu-ți poți cumpăra covor persan"). De cum am sunat la soneria de la intrare, în spatele ușii s-au auzit pași timizi, apoi cineva a deschis precaut vizorul și nici o vorbă.

— Nu faceți pe morții, deschideți! urlă supărat Mintosul cu glasul lui de bas și clopoțelul sună din nou, alarmant. De data asta se auzi un glas delicat de femeie:

— Pe cine căutați, mă rog?

Titanul răspunse brutal.

— Un dezertor de pe front.

— Pe aici nu există nici unul.

— Deschideți și vedem noi dacă există sau nu!

Ușa grea de stejar se deschise fără zgomot și în prag apăru o femeie tînără, delicată, cu chipul palid, dar plăcut.

— O, dumneavoastră erați tovarășe Boev? se învioră ea. M-ați speriat de-a binelea, cîte nu mi-au trecut prin minte!

— Aveți și motive să vă speriați! răspunse Mintosul fără ocol. Tîlharul ăla unde e?

— Lipsește, și mă privi cu teamă.

— Nu te teme de el, o asigură Mintosul înțelegîndu-i îngrijorarea. E cel mai apropiat prieten al soțului tău. Sînt din același aluat...

Femeia era Fani, soția lui Gîdelicikov și o vedeam pentru prima oară.

M-am grăbit să mă prezint:

— Onufri Olimpiiski! Urmă încă un O-o-o! și iar se învioră la față.

— Așadar dumneavoastră sînteți cel care s-a angajat să ne dea o mînă de ajutor în clipele astea grele, spuse ea. Nici nu vă închipuiți cîte lucruri știu despre dumneavoastră...

— Asta nu e cel care s-a angajat să vă dea o mînă de ajutor, ci cel care a înlăturat toate amenințările care planau deasupra capului soțului dumitale necinstit. Mintosul rostise toate astea abia după ce ne așezasem în jurul mesei din hol.

— E rîndul dumneavoastră să faceți cinste. De aceea am venit.

— Îmi sînteţi cel mai scump om de pe lume, zise Fani cu o gingăşie emoţionantă şi mai înainte să-mi dau bine seama despre ce avea să urmeze m-am trezit sărutat direct pe gură. Nu ştiu cum ar fi reacţionat alt bărbat la sărutarea fierbinte a unei femei cu atîta vino-ncoace, în ceea ce mă priveşte eu m-am comportat după firea mea, ba chiar am îndrăznit să o strîng ceva mai tare şi să o muşc de buze. Cred că tot aşa ar fi făcut şi italianul Giacomo, iar eu în orice caz mă consideram urmaşul lui.

Pe neaşteptate apăru şi inspectorul Gîdelnicikov printre noi.

— E adevărat ce-am auzit? ne privi el emoţionat şi tulburat. Vă rog, spuneţi-mi!

— Deşi meritai să intri la închisoare, ai scăpat de data asta! îl bătu Titanul pe umăr, istorisindu-i dintr-o suflare toate amănuntele intervenţiei noastre.

— Vă mulţumesc din suflet şi din inimă, începu să ne îmbrăţişeze inspectorul salvat. Am să vă răsplătesc cum se cuvine.

— De acum încolo n-ai de ce să mai cureţi plafoanele nici să te mai ascunzi ca un ţiştar, mai spuse Mintosul şi arătînd spre mine adăugă: „Lui îi datorezi libertatea."

— Aţi justificat încrederea pe care v-am acordat-o, şi Gîdelicikov îmi strînse mîna din nou. E rîndul meu să mă revanşez. Simţiţi-vă ca la dumneavoastră acasă. Însă, ştiţi, deşi am toată încrederea în cuvîntul dumneavoastră, aş vrea să aud toate astea cu urechile mele chiar de la procuror. Mă înţelegeţi, nu-i aşa?

— Ai cumva de gînd să te duci la Palatul Justiţiei?

— Încă nu îndrăznesc! Dar la telefon.

Formă imediat numărul. Îi răspunse procurorul şi între cei doi avu loc următorul dialog laconic:

— Alo, aici Gîdelicikov!

— Da, tovarăşe Gîdelicikov, vă ascult.

— Am fost sunat de sus . . .

— Da, da!

— Trebuie să mă deplasez pînă la dumneavoastră, sau . . .?

— Nu e nevoie să vă deranjaţi, tovarăşe Gîdelicikov. În ceea ce mă priveşte, litigiul cu dumneavoastră e o chestiune lichidată.

— Vă mulţumesc.

— Dacă încearcă cineva să vă tulbure, luați legătura cu mine...

— Vă mulțumesc anticipat pentru graba cu care...

— Nu vom îngădui unor cetățeni oarecare să se amestece unde nu le fierbe oala!

— Cu bine și sănătate! Am să informez unde trebuie despre convorbirea noastră.

În pragul nebuniei de emoție, Gîdelicikov abia mai reuși să articuleze cîteva cuvinte protocolare, după care închise telefonul și se apucă să mă îmbrățișeze din nou.

— Îți mulțumesc, îți mulțumesc, îți mulțumesc și acum, mîncare și băutură pînă la al doilea cîntat al cocoșilor. Fani, adu din belșug.

— Nu scapi numai cu atîta, se amestecă Mintosul.

— Sînt gata de orice.

— Trebuie să găsim un serviciu și pentru Onufri.

Onufri și serviciu! Iată două lucruri incompatibile unul cu celălalt. Orice ar fi putut să iasă din mine, dar în nici un caz un funcționar. Mai bine crăp de foame decît să stau între patru pereți în cine știe ce cancelarie din zori și pînă în noapte.

— Vă rog să nu vă deranjați pentru mine, am intervenit eu, făcînd pe modestul pentru că nu știam cum să reacționez într-altfel.

— Meriți un asemenea „deranj" pe deplin, spuse Gîdelicikov bătîndu-mă prietenos pe umăr. Mi-a trăznit prin cap o propunere originală, tovarășe Boev.

— Care anume?

— Să-l băgăm la Miliție.

Mintosul tresări.

— La Miliție?

— Și de ce nu! Mă voi strădui din toate puterile!

— Pot să dau și eu o mînă de ajutor, se amestecă Fani.

— În capul ăsta există minte! zise Mintosul lovindu-se peste frunte. Am găsit. Ca primă încercare îl facem colaborator secret.

Am discutat în jurul numirii mele mai bine de un ceas. În timpul ăsta apăruseră pe masă: garf afumat, filé de focă, cîteva varietăți de lucanka și cîteva delicatese din pește. Ba mai apăruse și șampanie franțuzească. Evident, inspectorul era bine aprovizionat.

(F.M.: „Omul e generos cînd ia de la alții").

Dacă am băut, m-am apucat iarăşi să profit de drepturile mele legale şi să discut de pe picior de egalitate cu cei doi funcţionari de stat. Am continuat să flirtez cu Fani. Cînd s-a apropiat de mine să-mi toarne vin în pahar, mi-am permis chiar s-o ciupesc uşor. Pe urmă parcă din întîmplare ne-am strîns mîinile. La sfîrşit mi-a şoptit în taină:

— Veniţi mîine după prînz.

Am răspuns prompt:

— S-a făcut!

Pînă să se încheie festinul, numirea mea pe postul de colaborator secret fusese deja hotărîtă definitiv. În felul ăsta am făcut un pas înainte către aparatul de stat al noului regim.

(F.M.: „Dacă ai cunoştinţe, totul e posibil").

CONTRAPUNCTE

Primii paşi în calitate de colaborator secret au fost timizi ca paşii tîlharului care încalcă pragul străin. Însă, încetul cu încetul mi-a venit sufletul la loc. Am înţeles că funcţia mea era de fapt un titlu onorific şi nu un număr de ordine pe ştat cu salariu fix. Un fel de activitate pe tărîm obştesc. Mai tîrziu am început să pun la îndoială şi faptul că ar fi fost într-adevăr „un titlu onorific" întrucît şi alţi confraţi de-ai mei se lăudau cu acelaşi titlu. Unul dintre cei mai capabili s-a dovedit chiar gazda Mintosului, Koko Garvanov (Cioara). Eu cel puţin fusesem întotdeauna o haimana, dar Koko fusese fabricant, prieten intim al regelui. De aceea m-am mirat foarte tare la început cînd am aflat de colaborarea lui cu autorităţile.

— Îi ajutaţi pe executori, nu? m-am legat eu de el.

— Pîntecosule! a izbucnit în rîs lovindu-mă cu un deget. Îi ajut cu mijlociul, zise, făcînd un gest indecent şi pufăind din ţigara fumegîndă de care nu se despărţea niciodată, mă întrebă batjocoritor: — Dar tu, îi ajuţi?

— De ce nu i-aş ajuta?

— Pentru că ştii cine ai fost!

— În orice caz n-am fost fabricant!

— În schimb i-ai linguşit.

Am încercat să-l pun la punct autoritar, dar el îmi pomeni despre atîtea lucruri neplăcute din viaţa mea încît mi-am înghiţit limba pur şi simplu de uimire şi m-am muiat de-a binelea. Atunci mi-a oferit o ţigară, m-a bătut prietenește pe umăr şi a început să mă liniştească:

— Nu intra la griji, am apăsat pe buton. Totul e să ne sprijinim unul pe altul.

— Şi dacă adulmecă vreunul că noi, cei de pe timpuri, sîntem înţeleşi!

— Dacă se declanşează alarma, aflăm şi noi imediat.

— Cum? am intrat eu la gînduri.

— Avem noi cum.

— Nu cumva s-au strecurat şi printre şefi de-al de noi?

— Printre şefi nu sînt de-al de noi, în schimb sînt destui ca de-alde prietenul tău, Mintosul Boev.

— El este foarte devotat.

— Ăsta e un gură spartă care atîta vorbeşte încît dacă stai cu el cinci minute afli tot ce ştie. Ba, uneori e suficient să-l asculţi din odaia vecină — glasul lui răspîndeşte ca trîmbiţa Ierihonului toate tainele la care are acces.

Apucasem deja să-l îndrăgesc pe Mintosul, mai ales că alături de el puteam spera să devin şi eu puţin mai ordonat, dar vorbele lui Koko m-au uluit cu desăvîrşire. Dintr-o singură lovitură mă întorseseră pe drumul bătătorit de care. Simţeam un gust acru în gură, eram caraghios şi dezorientat ca un adolescent ameţit de băutură.

După dialogul ăsta am profitat de primul moment prielnic ca să-l descos pe Mintosul.

— Ce părere aveţi despre gazda dumneavoastră Koko Garvanov?

— O oiţă inofensivă. Ascultă şi înghite!

— Mie nu mi se pare chiar aşa de inofensiv!

— Lucrurile astea le înţelege mai greu o minte de gîscă! mi-a spus el supărat. *Paniatna?* Mi-am lăsat coada în jos şi am tăcut. A doua zi, Koko m-a invitat la el acasă. N-aveam încotro, aşa că m-am dus. Holul şi cele două camere de care dispunea erau ticsite de mobilă veche şi scumpă. Draperiile şi perdelele erau de catifea, roasă pe

alocuri și învechită de vreme. Koko deschise discuția fără ocol.

— Ascultă Onufri, cît ai de gînd să mai joci rolul ăsta de trădător?

Am răspuns cu nepăsare:

— N-am nici o intenție de felul ăsta.

— Nu mă păcălești?

— Dacă mă păcălești dumneata?

— O să vedem noi!

— Alea iacta est!

— Adică?

— O să văd eu cît ești de puternic!

— O să avem amîndoi posibilitatea să constatăm cît de puternic este fiecare din noi, iar acum o să rămîi aici!

Tonul lui nu îngăduia nici un drept de apel, așa că n-am obiectat cu nimic. M-am pus pe așteptat, iar el își fuma liniștit țigările, comportîndu-se în general de parcă nici n-aș fi fost de față. Pauza asta chinuitoare a durat pînă la înapoierea Mintosului. Cînd glasul lui sălbatic s-a făcut auzit în odaia vecină, Koko mă invită să-mi lipesc urechea de perete.

— Desfundă-ți urechile bine și ascultă atent! îmi ordonă el pur și simplu. Să vedem ce o să auzi! Apoi se duse în odaia Mintosului.

— Noroc șefule, am auzit glasul lui Koko.

— Noroc, proprietarule.

— Și mă rog ce poftește Onufri al dumneavoastră? Nu-i inspir încredere?

Am tresărit, așteptînd cu răsuflarea tăiată, răspunsul. Nu-mi venea încă să cred că o să-i spună adevărul.

— I-am spus că ești o oiță dulce... pentru că un „Koko" nu poate fi altceva decît o oaie.

— Chiar așa, șefule... Pe vremuri în regimul nostru burghez, era jignitor să fii oaie. Atunci numai lupii se bucurau de respect. Acum însă e tocmai pe dos: e jignitor să fii lup, în schimb să fii oaie echivalează cu un compliment.

— Să fii oaie n-a echivalat niciodată cu un compliment și nici nu va echivala vreodată... se supără Mintosul. La altceva mă gîndeam eu. Onufri vrea să spună că tu ești și acum tot lup. Și încă un lup primejdios. Ce zici?

— Eu, lup?

— Un lup în piele de oaie. „Piatră de temelie subjugînd pe oameni minciunilor și încătușîndu-i în grele lanțuri".

— Să fi fost toți lupii ca mine!!...

— Da! Numai că mai sînt și alții care tot lup te consideră, continuă misterios Mintosul. Iar acum se întocmește în mare secret o listă cu toți lupii care nu s-au dezbărat de obiceiurile lor... Și pe lista asta, numele lui Koko Garvanov deține unul din primele locuri.

— Nu sînt eu colaborator secret? insistă Koko cu glasul tremurat.

— Se spune că special pentru cei ca dumneata a spus Botev memorabilele cuvinte: „Turmă de lupi în blană de oaie"...

— Și de ce nu le explicați dumneavoastră tovarășilor cum stau lucrurile? Căci eu de fapt trăiesc în preajma dumneavoastră și dacă ar fi ceva ați băga de seamă înaintea oricui...

— Explic eu, dar...

— Chiar pînă într-atît vă ignoră părerea?...

— Se ține seamă de părerea mea — răspunse Mintosul puțin jignit — dar și părerea lui Stancio Easnikov cîntărește greu.

— Îl cunosc foarte bine pe individul ăsta, înjură Koko. Un agent camuflat al dușmanului.

— Prostii, explodă Mintosul. Stancio Easnikov e membru de partid și are o activitate remarcabilă. A fost verificat în focul luptei. Așa că, ceea ce spui, nu ține!

— Acum e mai periculos dușmanul cu carnet de partid.

— Nu se aplică în cazul lui Stancio Easnikov.

— Nimeni nu poate decide în cazul cui se aplică și în cazul cui, nu! Asta n-am născocit-o eu, ci oameni cu o activitate de o mie de ori mai bogată decît a lui Stancio Easnikov.

— Pentru de-alde tine, Koko, au rușii o vorbă care sună cam așa:

„Măgarul tot măgar rămîne.
Chiar dacă îi pui samar de aur.
Dacă trebuie să-și pună mintea la contribuție.
Își mișcă inteligent urechile".

Soneria telefonului întrerupse firul conversației. Min-

tosul ridică receptorul, se ceartă cu cineva, înjură, ocărî, apoi plecă grăbit, iar Koko Garvanov se repezi în fugă la mine:

— Ei, l-ai auzit pe prostănacul ăla?

— L-am auzit.

— Şi?

— Am vrut să verific temeinicia afirmaţiei dumitale cu privire la logoreea lui.

— Şi?

— M-am convins că vorbele dumitale sînt demne de toată încrederea.

— Nu cumva să dai greş.

Mi-am făcut semnul crucii cu evlavie:

— Pe crucea lui Hristos!

— O să văd eu acum cîte parale valorează în ochii tăi crucea lui Hristos. Ai auzit cum m-a trecut pe lista neagră Stancio Easnikov, nu-i aşa?

— Am înţeles eu cum e cu lista neagră, dar nu cunosc nici un Stancio Easnikov.

— Nu-i cine ştie ce pagubă că nu-l cunoşti. Important e că eu îl cunosc foarte bine.

— După cîte mi-am dat seama şi el vă cunoaşte foarte bine.

— Tocmai de aceea e aşa de primejdios. Trebuie să-l facem să calce pe o coajă de pepene.

— Să-l facem, am consimţit imediat. Dar cum?

— Un denunţ, susţinu Koko înverşunat.

— Nu văd cum o să facem.

— În calitate de colaborator secret o să faci denunţul dumneata personal, afirmînd că l-ai văzut pe Stancio Easnikov într-o zi anume şi într-un loc anume săvîrşind mai ştiu eu ce fapte împotriva partidului şi guvernului. Am să mă străduiesc să pun la cale şi alte reclamaţii asemănătoare şi din partea altora ca noi.

— Halal! am exclamat eu, încîntat de ingeniozitatea ideii sale. Un geniu! ...

(F.F.: „Orice minciună dacă e repetată de zece naivi devine adevăr").

Ore în şir am urzit complotul împotriva lui Stancio Easnikov. Ceva mai tîrziu au colaborat la opera noastră şi alţi confraţi. Tovarăşul Trandafil Trandafilov s-a dovedit un aliat neaşteptat. Cum a reuşit Koko Garvanov

să se apropie de el nu-mi dau bine seama, cert este însă că pentru proiectele noastre, Trandafilov a fost o adevărată providență — un om cu nimic mai prejos ca Stancio Easnikov și cu legături mult mai mari decît el — era cunoscut de numeroși oameni de seamă din țară. Și amănuntul cel mai important e că n-ar fi ezitat nici o secundă să-i toarne cîteva picături de otravă lui Easnikov.

Ura dintre cei doi își avea și ea istoricul ei. Destul de în vîrstă, Trandafilov se îndrăgostise pătimaș, ca un adolescent, de o fată frumoasă (și întrucît era prima dragoste, inima i se topea în flăcări nestăvilită).

Cînd credea că totul merge ca pe roate, a constatat îngrozitor că ea iubea pe altul, iar fericitul cu pricina era chiar Stancio Easnikov. Altă situație nu le rămînea decît să se înfrunte deschis.

— De acum, merg pe cincizeci de ani, începuse discuția rugător Trandafil. Ea este utima mea șansă. La cei 30 de ani ai tăi poți găsi oricînd cîte femei dorești.

— Eu sînt gata să fac acest sacrificiu, rostise îndurerat Stancio, chiar dacă o iubesc, cu condiția să fie și ea de acord.

Fata însă nici gînd să audă de îndrăgostitul întîrziat și după cîte se știe l-a preferat pe tînărul Stancio Easnikov.

— Taler cu două fețe! îl anatemizase pe loc Trandafil. Una mi-a spus mie și fără îndoială cu totul altceva i-a spus ei, de aceea mi-a luat-o. Și pe dată se jurase înverșunat să se răzbune pe „Fățarnic".

— Sînt gata să mă prezint personal acolo unde e cazul și să sprijin învinuirile pe care i le aduceți, întrucît sînt convins că sînt adevărate.

Așa a declarat în fața noastră și s-a ținut de cuvînt. (F.M.: „Egoismul e aliatul cel mai de nădejde al potlogarilor").

În urma eforturilor comune s-a obținut un rezultat strălucit. Stancio Easnikov a intrat în dizgrație și odată cu el au fost discreditate și informațiile pe care le furnizase, așa că deocamdată numele lui Koko Garvanov a fost eliminat de pe lista primejdioasă.

În cazul acesta, însă, exista totuși un amănunt pe care nu mi-l puteam explica.

— Nu înțeleg cum se explică una ca asta, i-am spus lui Koko. De ce își pleacă comuniștii urechea la vorbele unora ca noi, dușmani ai lor?

— E o subtilitate, îmi răspunse el sigur pe sine. Comuniștii ne solicită sprijinul în calitate de colaboratori pentru că noi cunoaștem cel mai bine acel mediu din care se recrutează dușmanii lor actuali și în privința asta au incontestabil dreptate. E logic într-o oarecare măsură ca oamenii ca noi să le dezvăluie de bunăvoie ce se petrece în tabăra dușmană, dar ținîndu-i totodată la curent cu precizie despre identitatea acelor exponenți ai trecutului care au rămas și în prezent dușmanii lor neîmblînziți.

— În privința asta așa e! am căzut eu imediat de acord, dar atunci unde greșesc?

— Dacă la cei ca noi ar fi bunăvoință, n-ar greși, dar dacă e vorba de înșelătorie...

— Ca în cazul nostru...

— Exact, ca în cazul nostru... Se obișnuiesc în așa măsură să colaboreze cu noi, încît exagerează cu încrederea. Iată în ce constă, în cazul lor, călcîiul lui Ahile.

Mă uitam la fața ridată a bietului fabricant, la capul lui mic (aproape că-l puteai cuprinde cu palmele) și mă minunam de cîtă inteligență putea ascunde. Tatona terenul cu abilitate.

(F.M.: „Mulți din exponenții trecutului hibernează în așteptarea primăverii lor").

PARTIZANAT

Devenisem un oaspete obișnuit pentru Koko Garvanov. Cineva din afară n-ar fi înțeles prea bine dacă mă duceam acolo pentru Mintosul sau pentru Koko. Cu toate astea, sincer vorbind, motivul vizitei mele era soția lui Koko sau, așa cum îi spunea Mintosul, madam' Buba. Avea un aer misterios care mă atrăgea ca un magnet. Era mai degrabă o femeiușcă decît o femeie în toată puterea cuvîntului, în genul acelor ființe fragile care și la

50 de ani pot trece drept eleve de liceu. Avea un glas melodios de parcă ascundea un pian cu coadă în gîtlej. Fiecare cuvînt pe care îl scotea din gură era însoțit de un acompaniament muzical. Mintosului îi spunea „Didi al meu", soțului ei „Koko" iar mie începuse să-mi spună „Oni cel dulce".

Obrajii de o prospețime desăvîrșită, capul cîrlionțat de la natură avea ceva din vioiciunea unei veverițe. Dar amănuntul cel mai seducător mi se păreau uneori ochii șireți a căror culoare amintea de garoafele sălbatice, sau uneori ardeau de dorința de a-i atinge cu buzele puful brun, imperceptibil, de deasupra gurii. Madam Buba mă întîmpina de fiecare dată în cîte un capot fie roșu aprins, fie albastru întunecat, fie înflorat, dar întotdeauna croit dintr-o mătase de cea mai bună calitate, evident o reminiscență din trecutul ei de soție de fabricant. În primele zile jucase rolul de incoruptibilă și, înălțîndu-se pe tocurile subțiri ca niște ace, mă privea de sus sau nici nu mă învrednicea cu privirea. Cu toatea astea nu mi-am pierdut speranța. (F.M.: „Cîine să nu latre și femeie să nu iubească nu s-a pomenit").

Îi sărutam întotdeauna în așa fel mîna încît s-o fac să simtă cît de înflăcărată îmi era inima. Într-o zi i-am reținut mîna mai îndelung decît îngăduie buna-cuviință.

— O-o-o! a exclamat ea cu glas cîntător fără să încerce să se retragă.

Atunci m-am aprins fără rezerve.

— Credeți-mă, sentimentele mele față de dumneavoastră au făcut din mine un adevărat Casanova, am spus eu, îngenunchind în fața ei. Dinadins i-am pomenit despre tovarășul nostru Casanova, pentru că, după cîte se știe, se pricepea la dragoste, mai bine ca toți bărbații de pe pămînt și iubea ducese și regine. Îmi închipuiam că abuzînd de numele lui, voi reuși să pun în lumină ținuta înaltă a sentimentelor pe care le nutream.

(F.M.: „Metodele „înțelepte" ale oamenilor nu sînt întotdeauna și cele mai înțelepte").

— Toată viața m-am temut să nu dau peste vreo copie de a lui Casanova, rosti ea emoționată, pentru că, așa cum se întîmplă cu orice copie, nu are valoarea originalului și nu reușește decît să-l compromită.

Am privit-o buimac cîteva clipe, fără să-mi dau seama prea bine ce-aş fi putut să-i răspund cu atît mai mult cu cît aluzia ei nu-mi era foarte clară.

— Cred că e o cinste pentru dumneavoastră, am spus eu doar ca să întrerup tăcerea stînjenitoare care se lăsase.

Dar doamna Buba se supără şi mai tare.

— Domnule, fiţi amabil şi retrageţi-vă, îşi ţuguie ea buzele indicîndu-mi uşa cu un gest solemn. La mine în casă nu e loc pentru un surogat de Casanova.

În situaţia în care mă aflam cel mai mare impas îl constituia faptul că nu realizam exact ce anume nu-i era pe plac: asemănarea mea cu adevăratul Casanova sau nu-i convenea chiar individul cu pricina din punct de vedere al sex-apeal-ului. (F.M.: „Obrăznicia e una din armele cele mai sigure în subjugarea femeilor"). Recunosc că şi învăţătura asta provenea tot din cărţile maestrului Giacomo.

— Dacă limba mea s-a dovedit incapabilă să tălmăcească mesajele inimii, vă rog s-o pedepsiţi, dar să vă îndurați de ea.

Tirada asta filozofică mi-a plăcut din cale afară, aşa că am rostit-o dintr-o suflare. Am simţit pe loc efectele favorabile ale contraatacului meu. Madam Buba se strădui să fie în continuare la fel de crudă cu mine, numai că nu şi-a putut duce rolul pînă la capăt: i se luminaseră ochii de un zîmbet pe care nu se pricepea să-l ascundă, aşa că schimbă tactica.

— Prostuţule, chicoti ea. Îmi eşti foarte simpatic şi sînt gata — gata să te iert.

— O să vă fiu veşnic recunoscător.

— Cu o condiţie!

Am întrerupt-o patetic:

— Orice condiţie e ca şi îndeplinită.

— Perfect! Eu n-am nevoie de vorbe, ceea ce-ţi cer este dovada palpabilă a sîrguinţei cu care afirmi că mă vei servi.

— Cereţi-mi sufletul şi vi-l ofer (cîte năzbîtii nu spune omul cînd vrea să înşele pe alţii).

— Vreau să fiu partizană! Trebuie să mă ajuţi!

Am rămas consternat de parcă mă altoise cineva cu parul în cap.

— Partizană? m-am bîlbîit. S-o luaţi razna prin păduri

și munți cu picioruşele astea delicate... Să vă sălbăticiți sub arșiță și furtuni?

— A trecut timpul, tovarășe, cînd viața de partizan era așa cum spui, se poate să nu știi atîta lucru? mă chestionă ea cît se poate de serios.

Nu știam ce să mai cred.

— Și pentru ce fel de viață de partizan nu e încă timpul trecut?

— Nici prin cap nu-mi trece să-mi rup picioarele prin rîpe și costișe. Pe mine nu mă duci într-o pădure nici măcar în excursie. Tot ce vreau e să obțin un document din care să rezulte că am fost partizană înainte de 9 Septembrie. Te-ai dumirit acum?

— Deloc, am răspuns disperat.

— Ori te dumirești mai repede, ori, dacă nu, fă bine și pleacă de aici!

— Madam Buba, soția fostului fabricant Koko Garvanov, partizană! Vă dați seama ce vorbiți? Asta ar fi minunea minunilor!

— O asemenea minune a minunilor există!

— Exclus.

— Cunosc eu pe cineva, o veche prietenă, fostă bogătașă și ea, care mi-a arătat deunăzi negru pe alb că a fost partizană, și nici nu-ți închipui de cît respect și considerație se bucură!

— Cu siguranță v-a arătat un act fals.

— Nu mi-a arătat nici un fel de act fals, numai că a găsit un om care s-o iubească cu adevărat și nu un Casanova... și omul acesta vrednic a reușit să aranjeze totul.

— Nici un bărbat nu e mai vrednic decît mine!

M-am angajat să studiez problema temeinic, să aflu cum a devenit partizană prietena ei, și să reflectez la eventuale căi de acțiune. I-am declarat sufocîndu-mă:

— De vreme ce e vorba de dumneavoastră, am să-mi folosesc toate puterile, toată energia și n-am să-mi recapăt liniștea pînă ce n-o să fiți pe picior de egalitate cu prietena dumneavoastră. „Lusținia cantat"!

În urma acestei declarații solemne, m-a învrednicit cu o sărutare. Am atins atunci pentru prima oară cu buzele puful mustăcioarei mult visate și m-am simțit profund emoționat. Aș fi fost capabil s-o fac nu simplu partizan, ci chiar comandant suprem al tuturor partizanilor din lume.

(F.M.: „Femeia dispune de o forță măreață cu care poate face din împărat — animal și din animal — împărat“).

Mai tîrziu, a fost încunoștiințat și soțul Koko Garvanov de straniile doleanțe ale doamnei Buba. Totul e posibil cînd ai oameni! spusese el calm. De vreme ce avem cuvîntul unui Făt-Frumos ca el, merită efortul de a încerca.

Numai că primele noastre încercări se izbeau parcă de ziduri de piatră. Cazul prietenei doamnei Buba fusese mai simplu. Reușise să prindă în plasă un tînăr (și cînd am văzut ce îndrăcită e, mi-am dat seama că putea să zăpăcească și un bărbat mai cu experiență) și-l făcuse să treacă de la o afecțiune destul de însuflețită pînă la nebunie, obținînd în felul acesta de la el declarații scrise cum că l-ar fi ajutat să se apropie de nu știu ce depozit de arme, că ar fi participat la transportarea lui trăgînd chiar cu pistolul împotriva urmăritorilor, împrejurare în care numai întîmplător reușise să scape cu viață. După aceea chipurile fusese nevoită să rămînă în pădure vreme de două săptămîni și căpătase numele de partizană „Boika“. Nu rămăsese mai mult, întrucît survenise data de 9 Septembrie.

— După cum vedeți, doamnă, tot dumneavoastră vă revine rolul principal, i-am spus eu cu un sentiment de ușurare. Trebuie să amăgiți un fost partizan, fie el și cu un stagiu de numai două săptămîni în mărăcinișuri.

— Nu mă las eu mai prejos ca ființa asta de nimic, dar fă-mi rost de un partizan.

Iar partizanul — parcă mi l-a scos în cale providența — a venit împreună cu Mintosul. Un tip mărunt, despre care anevoie puteai spune dacă număra 30 sau 40 de ani.

— Dimcio, mi l-a prezentat Șeful. Fost machizard.

— Mă bucur, se grăbi să i se bage în suflet madam Buba. Eroii sînt slăbiciunea mea.

— Dar vergile de corn aplicate pe pielea goală, nu sînt slăbiciunea ta? i-o reteză imediat Mintosul. Maimuță!

Ea însă nu-i acordă nici cea mai mică atenție și-și puse în funcțiune toate trucurile femeiești și toate lingușirile, doar-doar l-o captiva de Dimcio. Și reuși.

Nu trecuse nici o oră de cînd făcuseră cunoștință și el

o privea cu atîta patimă de parcă ar fi vrut s-o mănînce de vie.

Atunci am intrat și eu în rolul de mijlocitor și am pus la cale prima întîlnire. Madam Buda întinerise de bucurie. Atîta s-a pregătit de parcă ar fi fost în ajunul nunții. Părul tapat, sprîncenele smulse, manichiura, rujuri și pudre din cele mai bune, băi însoțite de masaje și în cele din urmă o rochie de mătase după ultimul strigăt al modei.

Ce de speranțe și ce deziluzie amară!

După a treia întîlnire, madam Buba tuna și fulgera împotriva lui Dimcio.

— Un individ mîrșav! suduia ea atît de înverșunat încît îi zburau stropi de salivă din gură. Să-și bată joc de mine. Cu sînge o să-mi plătească obida asta. Nu mă las eu cu una cu două.

Și Dimcio rîdea:

— Să-ți minți tovarășul e o crimă. Să înșeli pe dușmanul de clasă este însă o datorie!

Cu toate astea și după insuccesul pe care îl înregistrase, madam Buba tot mai continua să-și caute un cavaler.

— Oni dulce, mi se adresă ea într-o zi, mi-am dat eu seama din capul locului că nu iese cavaler din tine, așa că am căutat pe altul și l-am găsit.

— Nu cumva ai dat iarăși peste un partizan?

— Am dat peste un partizan adevărat, nu de-alde Dimcio al vostru...

— Asta o să vedem noi mai tîrziu!...

Ziua bună de dimineață se cunoaște!

Noul partizan se dovedi un autentic „bunderkind". În numai cîteva zile a reușit s-o înzestreze pe madam Buba, cu un act solid semnat și parafat ca lumea, din care rezulta că fusese partizană în detașamentul „Stalin-Tito-Dimitrov, luînd parte activă la numeroase bătălii împotriva blestemaților de fasciști, polițiști și lachei hitleriști".

Surioara parcă înflorise.

— Vezi tu Oni, ce va să zică un gentleman adevărat? Și nu regreta nimic din nopțile, pe care și le irosise cu dînsul, nici din sprijinul material pe care i-l acordase din economiile ei secrete. Chiar dacă nu-mi restituie banii,

pentru așa un act, halal să-i fie! Îi pun eu la loc pe alte căi, cu dobîndă cu tot. De vreme ce am devenit partizană!

Dar peste o lună și jumătate am aflat că atît „partizanul" cît și „atestatul de partizană" al doamnei Buba și al detașamentului „Stalin-Tito-Dimitrov", nu erau decît un fals și nimic mai mult.

CENTRUL DE SPIONAJ

Era clar că Mintosul nu realiza cu ce se ocupau indivizii care îi dădeau tîrcoale. Continua să-l considere „oiță" pe Koko, ignorîndu-i colții de lup din ce în ce mai ascuțiți. La rîndul ei, madam Buba devenea și ea tot mai agresivă. În relațiile cu mine era același taler cu două fețe cum se obișnuise de o viață întreagă. Ba mi se cuibărea în brațe, mîngîindu-mă și spunîndu-mi „Oni cel dulce", ba își lua o poză marțială și devenea inaccesibilă și crudă. Asta trebuie să fi fost și motivul pentru care mi se părea în continuare interesantă și pentru care eram gata oricînd să mă hîrjonesc cu ea.

(F.M.: „Femeia nestatornică e interesantă").

— Diseară la șapte fix te aștept să vii la întîlnire, mi-a spus într-o zi și inima a început să mi se agite de parcă aș fi fost un adolescent înaintea primei întîlniri.

— La 7 fix sînt la dumneavoastră!

— Dacă întîrzii, te sancționez.

— Nici măcar o secundă!

Nu m-am mai simțit în apele mele din clipa aceea pînă la 7 seara. Mă perpeleam sub dogoarea unei dorințe tulburi și mă agitam închipuindu-mi toată voluptatea mult visatei diavolițe. Fix la ora stabilită mi-am făcut apariția la locuința familiei Garvanov, măcinat de tumultul patimilor. Dar... madam Buba m-a întîmpinat rece și inaccesibilă. Ținea între degete o țigară de foi care fumega de zor. O vedeam fumînd țigări de foi pentru prima oară și descoperirea asta m-a lăsat perplex.

— Poftim, *cheri*, îmi spuse încet, dar autoritar în timp ce mă conducea în hol.

— Mulțumesc, am rostit la fel de încet, jignit de neaș-

teptata ei răceală. Pot să știu cărui fapt i se datorează această bruscă schimbare?

— La ce schimbare te referi, *cheri?*

În aceeași clipă apăru din odaia de alături un bărbat în vîrstă cu părul foarte cărunt, bine îmbrăcat. Fața i se crispă într-un rictus cu care eram mai puțin familiarizat, și nu știam dacă vroia să însemne zîmbet sau plictis. Mă examină absent, fără nici o grabă, de parcă ar fi avut de gînd să mă cumpere.

Privirile astea de negustor nu-mi sînt cîtuși de puțin pe plac.

— Kehlibarov! se prezentă el întinzîndu-mi o mînă moale (și rece ca de mort după cîte mi s-a părut).

— Olimpiiski, am răspuns din obișnuință.

— Dînsul e Onufri despre care v-am vorbit, completă madam Buba. Oni cel dulce...

Kehlibarov îmi oferi o țigară de foi așa că am înțeles imediat cît se poate de limpede de unde provenea țigara de foi din mîna iubitei mele. Am acceptat-o cu multă satisfacție.

— Vă mulțumesc supus! În blestematele vremuri trecute îmi plăcea să fumez țigări de foi de cîte ori aveam ocazia, așa că m-am grăbit s-o aprind și pe asta. Îmi adresă cîteva întrebări stupide ca unul care nu se pricepe să întrețină o conversație, în timp ce mă examina în continuare cu privirile. Avea niște ochi de vulpe — mici, verzi și pătrunzători, gata parcă oricînd să împroaște cu săgeți aducătoare de moarte.

— Cum stați cu moralul?

N-am sesizat exact sensul întrebării.

— Ca cioara pe gard, am răspuns.

După grimasa acră a doamnei Buba, am înțeles că răspunsul meu i se păruse prostesc; însă Kehlibarov nu-i împărtășea părerea:

— Îmi place răspunsul dumneavoastră, spuse el surîzînd pentru prima oară. Sînteți un om ager la minte. Evident, se poate conta pe dumneavoastră.

Gîndirea lui o apucă pe niște căi întortochiate și tulburi după care optă pentru drumul drept și în cele din urmă îmi explică fără ocolișuri:

— Oamenii de seamă, serioși au deschis o luptă hotărîtă pentru răsturnarea sîngeroasei dictaturi bolșevice,

declară el patetic. Trebuie să dați și dumneavoastră o mînă de ajutor în lupta asta.

Îi ascultam cuvintele cu răsuflarea tăiată și parcă nici nu erau cuvinte, ci lavă de plumb topit care îmi umplea urechile și-mi pătrundea în creier.

Nu sînt o fire războinică și orice acțiune care presupune un risc pentru viața mea, mă îngrozește.

— Dacă va trebui să cadă capete, o să cadă, continua el cu discursul lui fioros.

În timpul ăsta, madam Buba strălucea de fericire ca și cum toată povestea asta n-ar fi reprezentat o amenințare decît pentru capul meu, pe cînd al ei urma să fie încununat cu lauri.

— O să avem de meditat în privința lichidării unor conducători de stat și de partid de răspundere, adăugă Kehlibarov. Acțiunea noastră va provoca derută și anarhie în rîndurile lor și va consolida spiritul combativ al adevăraților bulgari care sînt gata să-și pună forțele în slujba luptei anticomuniste și care au ezitat să facă pînă acum acest pas numai pentru că și-au pierdut speranța în această posibilitate.

— Sînt mulți din categoria asta... chiar majoritatea și nu văd ce i-ar putea încuraja, am intervenit cu intenția de a mai domoli puțin ieșirea războinică a domnului Kehlibarov.

— Nimic nu-i poate încuraja. Stau cuminți și le este mai bine... O acțiune, două, pline de îndrăzneală — din partea noastră și sigur o să constatați ce schimbare se va petrece cu oamenii ăștia. Se vor îndîrji în așa măsură încît se vor repezi ca lupii asupra comuniștilor.

Și după ce mai mestecă puțin capătul țigării de foi, continuă:

— Nu cred să-ți fie prea greu să-i vii de hac căpitanului ăstuia, de exemplu, Mintosul Boev! Lichidarea lui o să constituie botezul dumitale în luptă.

— Greșești de data asta, *cheri*... interveni energic madam Buba. Căpitanul ne servește drept paravan.

— E de-al nostru?

— Nu-i de-al nostru, dar ne ajută mai bine ca unul de-ai noștri. Sub aripa lui ocrotitoare, o să ne punem liniștiți planurile în aplicare.

— Madam Buba are dreptate! i-am ținut eu partea.

— Pe lîngă asta nici n-am găsi un informator mai bun ca el. Mulțumită acestui naiv desăvîrșit sîntem în posesia unor secrete pe care dumneavoastră nu le-ați putea afla de la nici un agent fie chiar plătind milioane.

Mi-a mers la inimă felul în care îl apărase madam Buba pe Mintosul. Trebuie să mărturisesc că îmi devenise foarte drag. Și în afară de asta ce sens avea să fie lichidat un exemplar rar ca el care singur provoca mai multe neplăceri autorității decît o sută de Koko Garvanov la un loc.

(F.M.: „Naivii vorbăreți sînt dușmanii cei mai mari ai comunismului").

— Cred că ar trebui să-i luăm sub protecția noastră pe cei ca Mintosul Boev, am intervenit și eu hotărît în discuție.

— E o tactică necesară.

În schimb Kehlibarov care nu părea să ne împărtășească părerea se apucă a dezvolta o adevărată filozofie — interminabilă și plicticoasă — susținînd teza distrugerii tuturor comuniștilor. Era limpede că filozofia nu era de nasul lui.

— Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra?!, am strecurat eu la momentul potrivit această vestită frază latină ca să-l fac să-și dea seama că are de a face cu un om cult cu mult mai multe atu-uri în ale filozofiei.

Rezultatul a fost minunat.

— Bravo! a aplaudat entuziasmată madam Buba. Ia te uită la Oni cel dulce ce talente ascunse are!

Numai că și de data asta Kehlibarov se dovedi de părere contrarie.

— N-am venit aici să abuzez de răbdarea dumneavoastră, ci ca să punem treaba la cale, spuse el supărat. Evident îi rănise amorul propriu, — și e vorba de o treabă serioasă! ... Așa încît consider orice ironie deplasată.

— Iertați-mă dacă v-am supărat cu ceva în privința cunoștințelor dumneavoastră în filozofie ...

— Ajunge! izbucni el. Trebuie să vă previn că noi nu sîntem prea generoși cu ...

Nu știu cum s-ar fi terminat discursul lui acuzator,

dacă n-ar fi intrat tocmai atunci tunînd și fulgerînd Mintosul Boev.

— Aici erai, stăncuță zbîrlită? începu el lovind cu pumnul în ușa holului.

Ca prin farmec spiritul belicos al domnului Kehlibarov se evaporă și el se strecură ca un cîine bătut cu coada între picioare în odaia alăturată.

— Aici sînt, iubitule, se alintă madam Buba. Flirtam cu scutierul tău. Și toți trei am intrat în odaia Titanului.

— Onufri bagă-ți mințile în cap că dacă îți trag o palmă te învîrți de cinci ori în cerc, se năpusti el asupra mea gata să mă facă fărîme, dar o clipă mai tîrziu schimbă tonul. Pune reșoul în priză și prăjește-mi zece ouă. Mor de foame!

— Zece ouă? Nu e prea mult?

— O fi mult pentru dușmani !Pentru plosnițe fasciste ca tine! arătă el spre gazda lui.

— Vrei să spui că în curînd n-o să mai am parte de ouă prăjite, așa-i dragul meu Didi? se strădui ea să-l îmbuneze cu vocea ei cîntătoare în timp ce-i mîngîia părul rebel.

— Mi-ați mîncat urechile! Din cauza voastră nu pot să mai mănînc și eu liniștit ca toată lumea; și nepricopsitul de Koko al tău tot de la mine se îndoapă. Cum găsește ceva în bufetul meu, cum se pune pe înfulecat, cel puțin de și-ar mînca odată capul.

Madam Buba era familiarizată cu firea chiriașului, așa că nu se simți deloc jignită. Într-atît se obișnuise cu „amabilitățile“ astea ale lui, încît aproape că ajunseseră să o amuze.

— Ce scump e Didi al meu! Oni nu găsești că e un om minunat?

— Ba găsesc, am răspuns eu apucîndu-mă să-i prăjesc ouălele. Femeia, lacomă, începu să mă ajute. Se tot învîrtea în jurul meu, instruindu-mă cum să prăjesc ouălele, să fie mai gustoase și supraveghea într-una tigaia.

— Gata! i-am dat raportul satisfăcut marelui meu stăpîn. Puteți să vă așezați.

— Acum o să văd ce mai tiurliughiveci* mi-ai făcut,

* Ghiveci de legume — în limbi turcă.

îmi spuse Mintosul răsturnînd mai bine de jumătate din ouă într-o farfurie pe care i-o oferi doamnei Buba.

— N-au mai rămas pentru dumneavoastră, protestai eu. Dar el nici nu auzea ce-i spuneam.

— Poftim, stăncuță lacomă, i se adresă Mintosul ca un îndrăgostit. Dacă nu ți-e de ajuns, îți mai dau.

Îmi puse și mie o porție, și înfulecă restul dintr-o înghițitură.

— Ce mai idiot avem în instituție, mare nătărău, începu Mintosul.

Există o anumită categorie de oameni care nu pot trăi dacă nu împărtășesc și altora incidentele din timpul serviciului. Stăpînul meu era un exemplar tipic.

— Și ce-a făcut nătărăul? se interesă curioasă madam Buba.

— Ce face, ce drege numai dușmani vede. Mintosul se lansă într-o tiradă amănunțită cuprinzînd disputele dintre el și nătărăul cu pricina și ne dezvălui atîtea despre viața din instituție încît însuși Kehlibarov îl porecli după asta „Mintosul, Gură de aur".

— Într-adevăr individul ăsta e o mină de aur pentru noi, mărturisi entuziasmat domnul cel elegant, după ce am rămas din nou între noi. Suficient să avem în fiecare capitală comunistă cîte un om ca Mintosul ca să cunoaștem cu exactitate tot ce se petrece în lagărul bolșevic.

— Așadar, în privința asta eu și dulcele Oni ți-am dovedit că avem dreptate, *cheri*, îl atinse cu degetul peste nas madam Buba.

— Indiscutabil.

— Și dumneavoastră care ne-ați certat cu atîta asprime.

— Am greșit, păpușico! răspunse el și fără să se jeneze de prezența mea o sărută de parcă i-ar fi fost soție.

Scena m-a revoltat în așa hal încît otravă să fi înghițit și tot m-aș fi simțit mai bine. Singurul lucru care mi-a dat puteri să depășesc momentul a fost speranța vagă că ea o să-l dojenească, numai că nu s-a întîmplat nimic de felul ăsta.

— Oni cel dulce vă mai face trebuință pe ziua de azi, *cheri?* se alintă ea ca o pisică pe lîngă Kehlibarov.

— Nu, nu, scumpo! murmură el cu privirile scînteind lubric. Ajunge pentru azi!

— Sărută mîna, Oni! îmi întinse ea lăbuța. Treci mîine pe la aceeași oră. Eu și gentleman-ul te vom aștepta.

La ultimele cuvinte, madam Buba îl ciupi pe gentleman de sub bărbie. Știam din proprie experiență ce înseamnă un asemenea gest și aproape că am înnebunit de gelozie.

— În viață e mai util un cartof decît un Făt-Frumos, le-am azvîrlit în obraz această frază filozofică în chip de răzbunare, deși recunosc că nici pînă azi nu am deslușit exact sensul vorbelor mele. (În privința asta mă asemăn mai mult cu pictorii moderni. Trîntesc o operă genială din te miri ce și nici prea înțeleptul Iehova nu e capabil să-i dea de capăt.)

În aceeași zi am notat în jurnalul meu:

„Madam Buba e o femeie stricată! Și e regretabil că mai sînt indivizi care să suspine după o femeie decăzută. Individul pe nume Kehlibarov e un hoit, și e regretabil că mai sînt indivizi care își apropie nasul de hoituri să le respire duhoarea. Regretabil — dar adevărat. Ptiu! ...

Onufri Dobitocul!"

A doua zi la 7 seara fix am dat fuga la locuința familiei Garvanov, turbat de furie și gelozie. Madam Buba m-a întîmpinat veselă:

— O, Oni cel dulce! și apucîndu-mă de mînă ca o îndrăgostită mă introduse în casă. Hai, sufletelule, numai tu lipseai!

Înăuntru am dat peste o petrecere în toată regula... Masa cea mare era plină de bunătăți și sticle cu cel mai scump vin. La loc de cinste stătea de bună seamă „gentleman-ul" doamnei Buba și lîngă el Koko Garvanov sau „oaia" după cum îi spunea Mintosul. (Ba chiar în momentul acela mi s-a părut și mie că semăna cu o oaie). Alături de ei, cu chipurile la fel de surîzătoare (probabil din cauza aburilor de alcool sau din dorința de a fi pe placul „înălțimii" sale) mai erau încă trei dintre confrații noștri cei mai credincioși.

— Domnilor, nu cumva am și preluat puterea? am glumit eu. E o adevărată recepție.

— Să te-audă D-zeu! se auziră cîteva glasuri în același timp.

— În cinstea domnului Kehlibarov! mă lămuri gazda.

— Am simțit nevoia acestei întîlniri, interveni solemn

„gentleman-ul", ca să ne cinstim și noi după vechiul obicei bulgăresc... și ca să vă pot aduce la cunoștință ultimele dispoziții. Și toate astea pentru că domnul Kehlibarov (sau D-zeu știe care era numele lui adevărat, urma să treacă din nou granița în sensul din care venise și îl lăsa în funcția de locțiitor în interiorul țării pe Koko Berbecul (așa l-am poreclit pe Koko Garvanov de supărat și înrăit ce eram).

— Amin! am strigat eu cînd Kehlibarov și-a isprăvit cuvîntarea. Să bem în cinstea celui mai vrednic dintre noi!

Koko Berbecul se ridică înclinîndu-se:

— Mă simt emoționat de înalta cinste! spuse el înălțînd paharul. Am să mă străduiesc să fac față.

După ce am golit cîteva sticle, domnii au avut chef să cînte și un cîntec patriotic. Kehlibarov, bineînțeles, n-a îngăduit un capriciu care putea atrage atenția vecinilor. Atunci gazda plină de bun simț, mă refer la noul nostru führer, Koko Garvanov, a început să cînte în surdină acompaniat discret de încă doi din cei prezenți și de soția sa necredincioasă:

— Doamne drept și-atotpărinte
Apără-l pe țar
Și dă-i putere, te rugăm fierbinte,
Pe bolșevici să-i nimicească iar.

După imnul țarist au trecut la imnul fascist:

— Roma, Berlin, și Tokio
în luptă credincioși...

— Nu domnilor! îi întrerupse Kehlibarov. Așa cum îl cîntați voi e un cîntec demodat. Imnul acesta care îmi plăcea și mie pe vremuri, ar trebui îmbogățit cu elemente noi.

— Cum adică? întrebă Koko neînțelegînd nimic.

— Adică ar trebui să reflecte noile împrejurări răspunse șeful. Roma și Tokio sînt la ora actuală lipsite de importanță. Acum, Washington-ul și Londra sînt la ordinea zilei. Ele sînt speranța noastră.

— Bravo! aplaudă „fluturele" (așa începusem să mi-o reprezint pe madam Buba care trecea în zbor din floare în floare ca fluturele în căutarea nectarului).

Koko Berbecul reluă imediat cîntecul adaptîndu-i textul cel nou:

Washington și Londra
În luptă credincioasă...

D-zeu știe cum mi-a venit ideea, că imediat mi-am dres glasul și am continuat să cînt tare în același spirit:

Curînd vor nimeri
În traista motanului.

Cît pe ce să mă înșeze.

— Ce e cu provocarea asta? s-a tulburat cel dintîi gentleman-ul, și ce va să zică „traista motanului"?

Se amestecară și ceilalți și mă striviră temeinic în perete. Prima și-a revenit în fire madam Buba și mi-a luat apărarea.

— Nu înțelegeți că e o glumă, domnilor? rosti ea bărbătește. Oni cel dulce obișnuiește să facă cîte o glumă.

— Lasă să învețe acest domn că nu-mi plac glumele ne-la-lo-cul lor, murmură gentleman-ul.

— Voi ține seama de asta, am declarat eu cu ton moderat și toată lumea a socotit incidentul închis, după care petrecerea a reintrat în normal. Spre sfîrșit, adunarea după ce mai deșertase încă vreo cîteva sticle de șampanie se simți atît de copleșită de un înalt avînt patriotic încît atacă pe neașteptate încă un cîntec:

Dundum — dundu — dundaki
Cotoi negru cu mustăți...

Veselia a fost întreruptă de sosirea furtunoasă a Mintosului care probabil se întorcea acasă de la serviciu.

— Stăncuța mea zbîrlită, insistă el, încă de la ușă, unde mi te-ai ascuns?

— Aici sînt, scumpul meu, i-a răspuns cu promptitudine la apel, madam Buba grăbindu-se să-i iasă înainte. Căci deși Mintosul nu obișnuia să intre la ei, din exces de precauție, ea se grăbea întotdeauna să meargă la el ori de cîte ori avea în vizită oameni pe care nu era recomandabil să-i vadă și el. M-am luat bine înțeles după ea.

— Și tu? mi se adresă Mintosul supărat. Ce te tot învîrtești într-una la ea acasă?

— Ah... din întîmplare...

— Nu cumva pisoiule ești gelos pe mine din pricina lui Oni cel dulce? Nici nu știi ce fericită aș fi dacă așa ar sta lucrurile.

— Și mă rog ce așa merite ai ca să mă faci gelos? Ia mai bine apucă-te și pregătește-mi o cafea, dublă și tare.

— Numai pentru tine?

— Dacă vreți și voi să beți, zahărul și cafeaua sînt acolo...

— Nu-i așa Oni că bem și noi cîte o ceșcuță?

— Bineînțeles.

— Unde ți-e oaia?

— Aici, se auzi glasul lui Koko și el intră imediat. Cum merge treaba, șefule? Pare-mi-se că iar te-au supărat la serviciu...

— Duhniți a vin, se apucă Mintosul să ne adulmece pe rînd. Toți trei ați băut. Beți și chefuiți, iar de mine nici că vă pasă în ce hal mă aflu...

— Așa-i cu stăpînirea, implică multe necazuri... izbucni în rîs Berbecul. Noi de ce am lăsat-o baltă?

— Au lăsat-o baltă? îl auzi, Onufri ce îndrugă? Porcul să renunțe la lături! Gogoși. V-au măturat ca pe un gunoi din cale. Locul vostru e printre gunoaiele istoriei.

— Fiecăruia cum îi e scris, șefule.

— Și nu cumva vă merge prea rău, acuma? Mama voastră, tot ca niște prinți trăiți și în regimul ăsta!

— Fiecare după cum a fost învățat, îl întărîtă Koko.

— Ai dreptate. Noi numai de muncă sîntem buni! Muncă și necazuri! Voi nici nu concepeți lucrurile astea în căpățînele voastre goale, de aceea nu v-ați făcut probleme nici pe vremea cînd intrau în atribuțiile voastre. Și în consecință, ați căzut...

— Așa o fi...

— Dacă spun eu, așa e, i-o reteză Mintosul și se lăsă obosit într-un fotoliu. Cum să nu-și iasă omul din fire?

— Didi, dragule, ajunge cu necazurile! îl întrerupse madam Buba. Poftim, cafeluța.

— Măi, măi, dar ai făcut-o excelentă! o lăudă el. Ei, Koko, pînă și nevastă-ta mai face din cînd în cînd cîte o treabă bună. Nu e chiar iremediabil pierdută, cum pare.

— Dacă ar fi fost pierdută, nu-mi era nevastă.

— Oaie! Se mai și umflă în pene! zise Mintosul și după ce mai sorbi de cîteva ori din cafea își duse gîndul pînă la capăt. Știți voi ce va să zică un agent dușman strecurat în preajma noastră într-un post de răspundere?

— Nu-mi vine să cred că așa ceva e posibil! se miră Koko. Unde se mai găsesc oameni atît de curajoși?

— Habar n-aveți de nimic! Treaba asta nu e pentru o minte de gîscă! Ne adunăm noi azi, oameni de răspundere, verificați și răsverificați, cu un activ din cele mai bogate în trecut, cu dosare excepționale...

— Crema stăpînirii, cum s-ar spune, am intervenit eu.

— Da, numai că pînă și în crema asta e ceva, putred. Ne uităm unul la altul și dăm din umeri... pe cine să bănuim?

— Pe nimeni, am aruncat iarăși o vorbă.

— Pe cineva tot trebuia să bănuim...

— Și mă rog de ce trebuia neapărat să bănuiți pe cineva? se făcu auzită și madam Buba. Didi, dragule, sînteți toți cum nu se poate mai buni și cu asta — basta.

— Păi tocmai aici e aici: unul dintre noi e putred „de facto". Da, da... Oricît vi s-ar părea de ciudat așa stau lucrurile. Cum se ia cîte o hotărîre secretă, cum ajunge după scurt timp și la urechile dușmanilor.

— Mi se pare că v-ați contaminat de la tovarășul dumneavoastră despre care spuneați revoltat că vede în fiecare individ cîte un dușman — nu se lăsă cu una cu două femeiușca. Asta e deja o suspiciune exagerată!

— Baliverne, se asocie și Koko. Roadele unei imaginații bogate.

— Auzi, se supără Mintosul. Eu le spun că dușmanul află cele mai secrete hotărîri despre care nu știe nimeni afară de noi, și ei n-au altceva mai bun de răspuns decît „suspiciune exagerată" și „baliverne".

Într-atît mi se montase stăpînul, încît nici nu mai era în stare să-și controleze torentul de vorbe care-i ieșeau din gură ca gloanțele dintr-o mitralieră.

Tot „Centrul de conducere" inclusiv gentleman-ul a aflat ce fel de hotărîri se luaseră în ziua aceea atît în scopul înfrîngerii agenturei dușmane, cît și pentru stabilirea direcției în care urmau să-și canalizeze eforturile pentru depistarea „antenelor străine".

— N-o să scape unealta asta străină care s-a furişat printre noi! tuna cu glas triumfător Mintosul. O să-l înşfăcăm de gît şi o să-i punem o botniţă de fier peste gura lui trădătoare. Ca pe un vierme o să-l strivim, ca pe o insectă, ca pe o ploşniţă!

— Nu e nevoie de atîta cruzime, se întristă madam Buba.

— Nici o milă, o întrerupse el. Să afle toată lumea că în ţara asta nu sînt îngăduite trei lucruri: ploşniţele, cîinii turbaţi şi fasciştii.

— Nu-mi vine să cred că trădătorul din mijlocul vostru e fascist, îl provocă Koko.

— În cazul ăsta o să fim şi mai necruţători. *Paniatna?*

Am răspuns toţi trei în cor:

— *Paniatna!*

(F.M.: „Naivul e un prost de clasa I“).

PARTEA a III-a

ONUFRI FILOZOF

Petiu Gagovski își încleștă maxilarele ca să mascheze agitația de care era cuprins. I se părea că destinul în persoană își mobilizase toate forțele pentru a-i veni în ajutor. Cu destăinuirile pe care le făcea Onufri în fața lui avea să înregistreze niște succese fără precedent în istoria luptei împotriva dușmanilor autorității populare.

Să descoperi o centrală dușmană de spionaj, să-i prinzi toate ițele activității pe care o desfășoară, fără să bănuiască nimic, iată o realizare mai presus de orice vis! Asta nici nu intra în atribuțiile lui directe de serviciu, alții primeau salariu de la stat pentru o treabă ca asta, dar iată că lui îi surîdea destinul.

— Propun să curățăm pe loc această mîrșăvie, rosti cu îndrăzneală Onufri. Tovarășe șef vă pot ajuta în așa fel încît nici unul din ei să nu scape din ghearele legii.

— Nu dragul meu! ridică mîna în semn de protest Petiu. Dacă distrugem centrala asta, dușmanul o să organizeze alta despre care nu vom ști nimic, ceea ce ar pune multe bețe în roate luptei noastre. Domnii ăștia trebuie lăsați să-și ducă viața în liniște mai departe, să-și desăvîrșească opera trădătoare, iar tu o să ne ajuți să le urmărim pas cu pas activitatea. De acord?

— Totdeauna, tujur! răspunse Onufri entuziast.

— Nu cred că o să încerci să ne tragi pe sfoară! Îți dai cuvîntul?

— Pe cinstea mea de pioner!

— Am de gînd să-ți acord toată încrederea și aștept să justifici gestul meu!

— Privește-mă cu un ochi, să te privesc cu doi! Așa sună filozofia mea! spuse Onufri. Doar v-am mai spus că sînt filozof și nu un infractor oarecare. Toată activitatea mea se conduce după legi psihologice bine stabilite

și poate fi fundamentată științific. Savantul care va face asta, va fi întemeietorul unui nou curent filozofic, probabil nu cel mai important, dar care în orice caz nu va putea fi ignorat fără riscul de a periclita existența altor curente. Dacă voi, comuniștii, ați consimți să-l aprofundați ați evita multe neplăceri în munca de conducere.

— Bine, bine! îl întrerupse Petiu. Acum hai să continuăm cu Mintosul, dar cît se poate de sincer, da?

— Pînă și cea mai desăvîrșită sinceritate are ceva ascuns. Iată încă una din axiomele filozofiei mele: sinceritate fără puțină minciună nu există. Să vă aduceți aminte de asta cînd o să vă ridice în picioare să vă faceți autocritica la adunările de partid sau în fața superiorilor ierarhici.

Maiorul Petiu Gagovski răsuflă anevoie și-și aprinse o țigară. Sentințele pe care le debita Onufri ca un înțelept din antichitate, îl predispuneau la meditație. Și de ce medita mai profund, de ce sesiza tot mai multe adevăruri pe care pînă atunci conștiința lui nu le luase în seamă și adevărurile astea necesitau o analiză atentă.

Creierul lui însă se pare că nu era chiar așa de mlădios încît să facă față tuturor acestor subtilități. Și revelația asta îl alarma, acel mai mult. Nu cumva tocmai subtilitățile cu pricina ascundeau misterele de a căror descifrare depindea succesul în lupta cu „buturuga cea mică" pe drumul nostru măreț spre dimineața minunată a comunismului?

FALSUL DOCTOR

— Cea dintîi înfrîngere serioasă pe care a suferit-o Mintosul ca șef af Miliției a fost cazul falsului doctor, reluă Onufri. Îmi aduc bine aminte de cazul ăsta:

Într-o zi m-a chemat la cabinetul lui, m-a ciocănit în frunte și mi-a spus:

— Hai, Onufri, pune-ți mintea aia de gîscă la contribuție și inventează o hotărîre.

L-am privit mirat.

— Despre ce e vorba?

— Dacă de exemplu ți-ar veni ideea să te declari doctor cum ar trebui să te chem eu?

— Escroc, pur și simplu escroc, tovarășe șef.

— Și dacă pe lîngă faptul că te declari doctor, te mai apuci să examinezi bolnavii, în mod ilegal pentru ca în final să-i jefuiești de bani în schimbul unor sfaturi idioate și a unor rețete aiurea?

Am intuit cam ce răspuns aștepta de la mine, și i-am spus cu toată autoritatea de care eram în stare:

— Delincvent! Un delincvent care ar trebui înșfăcat de gît imediat.

— O să vezi acum un asemenea delincvent care pe deasupra nici nu se recunoaște vinovat.

— Parcă spune cineva: „vino lupule și mănîncă-mă! am adăugat eu. Homo homini lupus!

Mintosul apăsă pe sonerie și la cîteva secunde după aceea, apăru în fața noastră rostogolindu-se ca o minge de fotbal un omuleț cu privirile timide dar șirete și cu un zîmbet jalnic.

— Poftiți, tovarășe șef! behăi el amărît.

Auzisem nu de mult de un banc. Un rabin a căzut din neatenție într-o groapă pentru lupi. Acolo a dat peste un miel care căzuse înaintea lui în capcană. Întunericul nopții îl sperie pe rabin care se ghemui lîngă miel ca lîngă un prieten apropiat.

— Hai să facem nani-nani amîndoi, îl alinta el, și mîine o să se găsească un om de suflet să ne ajute să ieșim afară.

Numai că exact în momentul acela a căzut și un lup costeliv și flămînd în groapă.

— Me-e-e! behăi speriat de moarte mielul.

— Ce atîta me-e-e? l-a dojenit cu asprime rabinul. Știe tovarășul lup pe cine să mănînce.

Nu știu cum, dar individul introdus în cabinet, îmi amintea de rabinul din poveste deși n-avea barbă și era mult mai tînăr prin comparație.

— Să răspunzi clar și precis la întrebările mele! rosti Mintosul izbind cu pumnul în birou. Fără nici un fel de ascunzișuri! *Paniatna?*

Am căzut în extaz în fața gesturilor șefului meu și am spus încet cît să mă audă infractorul.

— Acum să te văd, om de nimic ce eşti, dacă te ţin curelele să ascunzi adevărul!

— Pot să vă cer o lămurire? se puse el pe behăit ca mielul din banc.

— De lămurit, eu trebuie să mă lămuresc! Paniatna? spuse şeful scuturîndu-şi coama de leu. Dacă răspunzi exact la întrebările mele pînă şi un copil se poate lămuri cum stau lucrurile şi de aşa ceva avem nevoie în cazul ăsta.

— Chiar dacă ar fi aşa, tot...

— Aşa este! Ceea ce-ţi cerem dumitale sînt răspunsuri precise, fără echivoc.

— Cum dispuneţi!

— Aşa dispun! Mai întîi: profesia şi locul de muncă!

— Sînt strungar la uzina...

— Auzi, Onufri? Recunoaşte singur că e strungar la uzină. Aşa să fie?

— Aşa e, insistă tulburat omul. Însă vă rog...

— Ajunge! N-ai ce să mă rogi! Aici nu eşti la biserică şi eu nu sînt popă!

Ştiam că, în clipa aceea, Mintosul era convins că răspunsese din cale afară de spiritual şi se aştepta să-mi exprim şi eu într-un fel încîtarea, aşa că m-am aplecat spre el şi i-am şoptit la ureche:

— Ce spiritual sînteţi, tovarăşe şef!

Se umflă în pene satisfăcut.

— Repetă textual! îl atacă şi mai îndrăzneţ şeful. „Lucrez în uzină ca strungar, nu ca medic."

Omuleţul repetă supus:

— Lucrez în uzină ca strungar, nu ca medic.

— Aşa! Întrebare: Ai examinat muncitori bolnavi?

— Am examinat!

— Le-ai prescris reţete?

— Le-am prescris!

— Îl auzi Onufri? Lucrează ca strungar. Examinează bolnavi. Le prescrie reţete. Şi mai vrea să treacă drept sfînt.

— Însă îngăduiţi-mi să vă dau o mică explicaţie, mai încercă o ultimă tentativă de justificare acuzatul.

— Ce părere ai Onufri, mai e nevoie de vreo explicaţie?

— Mai limpede ca atîta... tovarăşe şef, să fie sănătos!

— Poate îți închipui că ai de a face cu niște proști, nu? începu să se supere Mintosul și i se umplu gura de salivă. Apoi, băgîndu-și degetul în ochiul larg deschis, adăugă: Ia vezi, trece vreun vapor pe aici?

— Tovarășe șef, dumneavoastră știți că eu..., se puse pe lamentații disperate strungarul.

— Ce te-a apucat? îl întrerupse aspru Mintosul. Sau ai un unchi episcop?

— Nici prin minte nu mi-a trecut una ca asta...

— Ți-a trecut, nu ți-a trecut... la noi unchii n-au trecere. Ai de a face cu Mintosul Boev pe care argumentele astea îl lasă rece.

— Dar eu nici gînd să...

— Marș la arest...

— Trebuie să fie fascist cu siguranță, i-am sugerat din nou în șoaptă. Mintosului îi scînteiau ochii și mai tare. Iar cînd izbi cu pumnul în birou, își debită fraza preferată:

— În statul nostru nu e loc pentru ploșnițe, cîini turbați și fasciști! *Paniatna?*

— Paniatna! repetă complet stupefiat omul gata, gata să izbucnească în plîns de atîta suferință.

Mintosul în persoană consemnă cu strictețe atît întrebările cît și răspunsurile, după care îl puse pe acuzat să le semneze în chip de depoziții olografe.

— Și cu asta ți-ai băgat capul în sac! încheie el în cele din urmă și ordonă să fie dus delincventul.

Corespondența prelucrată cu grijă, documentată cu „mărturisirile olografe" ale acuzatului, precum și materialul faptic (rețetele prescrise și semnate de el, cîteva instrumente medicale — un stetoscop, un termometru, aparatul de măsurat tensiunea, și niște seringi — niște flacoane cu medicamente, tablete și prafuri), toate au fost predate în mîinile procurorului.

— Cred că, cu procesul ăsta s-ar putea să vi se mai adauge o steluță pe epolet, tovarășe șef, am aruncat eu o vorbă. Bine l-ați mai potcovit pe banditul ăsta!

— Nu mă prăpădesc eu cu firea după steluțe! În general am impresia că tu, Onufri, evaluezi totul după vechiul sistem: de fiecare dată să mai pice cîte ceva. O să trebuiască să văd care e cauza.

— Tovarășe șef, eu nu insist. Eu am spus doar ce răs-

plată se cuvine să primiți pentru atîta osteneală. O treabă bine făcută. Nu poate să cîrtească nimeni. Colegii dumneavoastră o să moară de necaz.

— Uite, în privința asta ai dreptate. Lucrurile sînt atît de clare și de evidente, încît pînă și cel mai înrăit delincvent și-ar pierde graiul.

— Exact asta vroiam să spun și eu, tovarășe șef.

— Ai văzut cum a renunțat să mai nege?

— În fața faptelor amuțesc și zeii. Cine a spus vorbele astea?

— Frederich cel Mare!

— Frederich Engels, prostule!

— La el mă gîndeam — am încercat eu s-o scald — dar mi s-a împleticit limba.

— Ba ți s-a împleticit creierul!

Procesul a fost fixat într-o viteză de necrezut. Procurorul și cu Mintosul au examinat de cîteva ori între patru ochi materialul acuzației și în cele din urmă au conchis că teza lor era imbatabilă. Studierea rețetelor le-a pricinuit o vagă neliniște sufletească.

— Din punct de vedere medical, rețetele sînt absolut corecte, au declarat medicii-experți. Aceasta va fi poziția noastră și în fața instanței. Însă Mintosul nu ceda cu una cu două.

— Trebuie să vă mărturisesc că am întîlnit și eu destule ghicitoare și vrăjitoare care nu o dată au reușit să vindece oameni bolnavi mai abitir ca medicii adevărați. Să deducem din asta că trebuie să oficializăm tratamentele băbești?

— Nu, în nici un caz! s-au ridicat într-un glas experții. Așa ceva ar fi de bună seamă ilegal.

— Iată ce vrea să afle Tribunalul de la dumneavoastră!

În ziua procesului, Mintosul s-a prezentat în sala de judecată în calitate de martor. M-am dus și eu să asist personal la triumful șefului meu. Amîndoi, am fost surprinși de liniștea pe care o afișa omulețul nostru, în fața instanței. Atît privirea cît și ținuta lui nu mai erau cele pe care le știam — nici pomeneală de teama rabinului din bancul meu.

— Nu cumva s-a decis să-l ia pe „nu“ în brațe? i-am șoptit eu Mintosului.

— Cu atît mai bine! mi-a răspuns el plin de sine. Cînd

o să se prăbușească sub puterea faptelor, victoria noastră o să fie și mai dulce! Procesul a început și a decurs după rînduiala obișnuită.

— În mărețele vremuri pe care le trăim, începu cu patos procurorul, acum, cînd puterea noastră populară investește cu o grijă părintească zeci de milioane în construirea de spitale, sanatorii, policlinici și în pregătirea cadrelor medicale calificate, se mai găsesc unii oameni, care...

— Escroci, se făcu auzit glasul Mintosului.

— E prea puțin spus pentru că se joacă cu viața și destinele oamenilor...

— Criminali! am completat eu.

Președintele tribunalului sună clopoțelul invitînd publicul din sală să păstreze liniștea.

— Escroci și criminali! își continuă gîndul procurorul. Niște inconștienți care mizează pe naivitatea unora și îi înșală în felul în care procedează vrăjitoarele necinstite la țară.

Discursul acuzatorului public a păstrat pe toată durata un ton egal, bogat în epitete și comparații, menite să-l prezinte pe strungar în culori mai întunecate însă decît se atribuia diavolului în persoană și s-a încheiat cu un apel călduros adresat instanței pentru pronunțarea unei sentințe drepte și severe în scopul „edificării tuturor celor ce abuzează de buna-credință a poporului".

— Absolut pentru edificare, sublinie și Mintosul.

După asta a venit și rîndul acuzatului.

— Ați auzit acuzația care vi se aduce! începu președintele. Vă recunoașteți vinovat?

— Nu! ripostă cu glas tare și liniștit, strungarul. Nu mă recunosc vinovat!

— Cum, adică, nu vă recunoașteți vinovat?! se arătă surprins pînă și președintele care își închipuia că știe perfect materialul faptic al acuzării și care considera culpa incontestabilă. Negați faptul că ați examinat muncitorii bolnavi din uzină?

— Nu neg!

— Și rețetele? Judecătorul luă un teanc de rețete de pe masă și aproape le împinse sub nasul acuzatului. Cine a prescris și semnat rețetele astea? Negați faptul că sînt opera dumneavoastră?

— Nu neg!

— Atunci?

— De aici tot nu reiese că aș fi comis un delict.

— Cine v-a dat dreptul să consultați bolnavii și să le prescrieți rețete? ridică glasul președintele tribunalului. Sau poate sînteți medic?

— Da, sînt medic! răspunse stăpîn pe sine, strungarul.

— Cum adică, sînteți medic!...

— Uite așa, bine!

— Ați promovat facultatea de medicină. Aveți diplomă?

— Da, am terminat facultatea de medicină și am diplomă. Poftim! și scoase dintr-un buzunar interior o diplomă împăturită cu grijă, o desfăcu atent și o înmînă păzitorului legii.

Se așternuse o liniște în sală mai dihai ca la biserică. Timp de cîteva secunde nu s-a auzit decît bîzîitul unei muște obraznice care intră parcă dinadins de două ori în nasul președintelui pentru ca după aceea să-și ia din nou zborul și să aterizeze pe creștetul pleșuv al procurorului.

— Atunci, dacă așa stau lucrurile — articulă cu greutate președintele — de ce n-ați pomenit nimănui despre asta?

— Am vrut să spun tovarășe președinte, dar...

— Dar ce? Ați fost luat la cercetări?...

— Am fost, dar mi s-a ordonat să răspund strict la întrebări. Am tot încercat ca să explic cum stau lucrurile, dar nu mi s-a îngăduit să merg pînă la capăt.

— Bine, dar dacă sînteți medic, de ce v-ați apucat să lucrați în uzină în postul de strungar? insistă procurorul incapabil încă să se resemneze cu gîndul unei înfrîngeri atît de neașteptate.

— Am primit repartiție în provincie... Dar eu n-am vrut să părăsesc capitala, așa că...

Mintosul n-a mai așteptat finalul procesului (care dealtminteri a survenit la numai un minut după aceea), a sărit de la locul lui și fără să se mai uite nici în dreapta nici în stînga și-a luat pur și simplu zborul din sala de judecată cu viteza unei rachete cosmice.

M-am luat după el, înveselit și fredonînd un cîntec cinic.

Nimeni n-ar fi putut afirma despre Mintosul că era afemeiat. Se știa că nu e genul de bărbat care să alerge după o fustă. Dar nici sfînt nu era — îi fugeau ochii după cîte o femeie frumoasă — prin urmare nu era complet indiferent față de farmecele sexului slab.

Așa s-a întîmplat cu cetățeana Nina Popadiina — o femeie cu sîngele fierbinte și plină de temperament. Au făcut cunoștință întîmplător. S-a nimerit să stea unul lîngă celălalt la teatru într-o lojă laterală. Ea era îmbrăcată din cap pînă în picioare numai în nylon — ceea ce permitea formelor ei rotunde să iasă la iveală, iar el era forțat de împrejurări să se uite peste umărul ei, ca să poată urmări ce se petrecea pe scenă. Acest noroc orb i-a apropiat.

— Pot să vă invit să cinăm împreună? i se adresă el direct la sfîrșitul spectacolului (Mintosul avea oroare de vorbele ocolite).

— Se poate, numai că nu ne cunoaștem îndeajuns, îi răspunse ea măgulită.

— Cum nu ne cunoaștem? Două ceasuri am stat alături și am comentat în gînd piesa asta idioată...

— Mă bucur foarte mult să aflu că și dumneavoastră găsiți reprezentația asta idioată... deveni brusc prietenoasă și apropiată Popadiina. Se pare că gusturile noastre coincid.

Cina s-a desfășurat la restaurantul marelui hotel „Bulgaria". Aici Mintosul și-a dezvăluit toată generozitatea sufletului său slav, căci fără să plîngă după bani (dealtfel totdeauna cheltuia cu mînă largă) a aranjat cu chelnerii să-i servească pe amîndoi ca pe niște personaje auguste.

— Ce scump sînteți! se emoționase cetățeana Popadiina, manifestînd bineînțeles o înclinație din ce în ce mai puternică pentru el.

Și a doua zi, seara, Mintosul a fost primit la ea acasă „confidențial". Dar în loc să se arunce în culcușul ei de puf și să uite de existența cotidiană, el s-a apucat să-i analizeze felul de viață. A descoperit înfiorat că era de „origină burgheză", o otreapă din „trecutul blestemat".

N-a atacat-o imediat, întrucît mireasma farmecelor Popadiinei îi înceţoşase conştiinţa de clasă ispitindu-l să petreacă cu ea clipe de neuitat.

Dar cînd furtuna s-a mai domolit şi a lăsat loc liniştei, conştiinţa lui şi-a reintrat în drepturi şi a început cearta. Cu acest prilej Mintosul a rostit vorbe grele la adresa clasei burgheze din care făcea şi ea parte, numindu-le „paceavuri" pe toate femeile din vechea societate înaltă şi jurîndu-se să le distrugă pînă n-o mai rămîne nici sămînţă.

Cetăţeana Nina Popadiina a fost cutremurată.

— Să nu vă mai văd! se pusese ea obidită pe bocit.

— Nici eu nu intenţionez! i-a răspuns Mintosul şi adăugă din prag: Afară doar dacă nu voi fi obligat de funcţia pe care o deţin.

Pe drum Mintosul continua să se gîndească:

„Ia te uită ce situaţie! Cu siguranţă în cazul ăsta se aplică legea contrariilor formulată de Marx. Fără îndoială că este un element duşmănos, o rămăşiţă care trebuie să bată în retragere, dar încă se mai bucură de viaţă".

A doua zi stăpînului meu i se întîmplă o adevărată nenorocire. I-a dispărut în chip misterios revolverul. Cu armele încredinţate de stat nu e de glumit. A răscolit toate ţoalele din casă pînă la cea din urmă, i-a pus pe jeratic pe toţi colaboratorii din instituţie, dar revolverul — nici gînd să apară. E momentul să vă spun că în ultimul timp, după istoria cu „falsul doctor" toate îi mergeau anapoda. Insuccesele se ţineau lanţ şi, ca un făcut, oamenii începuseră tocmai acum să-i descopere defectele.

(F.M.: „Nici un rău nu vine singur").

Dispariţia revolverului a făcut să se verse paharul.

— În cazul ăsta e vorba de un sabotaj pe faţă! i-a declarat el şefului său, colonelul Zdravcev.

— Cine să se apuce să vă saboteze?

— Cine întreabă! nu s-a sfiit Mintosul să-l împroaşte cu săgeţile acuzaţiilor sale.

— Lipsa de judecată e singurul dumneavoastră sabotor, i-a replicat reţinut, dar energic, colonelul.

— Nechibzuinţa de care pomeniţi nu e a mea ci a dumneavoastră, a trecut Mintosul pe negîndite la contraatac.

Orice reținere fusese înlăturată și ce putere ar fi fost în stare să oprească mînia Titanului? Cu spume la gură el aruncă vina pentru toate eșecurile sale asupra lui Zdravcev, atribuindu-i intenții și greșeli destul de fondate în general, și în cele din urmă îl amenință că se va plînge la forul cel mai de seamă.

— Puteți să vă plîngeți, e dreptul dumneavoastră, îi răspunsesem cu un calm uimitor colonelul. Am să dau imediat curs cererii dumneavoastră.

Și așa a început ultimul act al acestor evenimente dramatice.

— Ați pășit pe o scîndură putredă, m-am străduit eu să-l ajut.

— Lasă că îi fac eu zob tidva aia de lemn, mi-a spus el fără să mă asculte. (Înainte de 9 Septembrie, colonelul Zdravcev fusese muncitor tîmplar). Am să-l trimit să tragă doagele la rindea. Acolo îi e locul!

— Nu cred că e bine să vă lăsați pradă sentimentelor!

— Ai văzut vreodată un torent?

— Am văzut.

— Ei bine, torentul antrenează odată cu el tot gunoiul de la fund, pînă ce și fața apei se tulbură. Zdravcev s-a folosit de torentul revoluției și purtat din val în val a ajuns în postul de șef de miliție. Eu am să-l trimit acolo unde ajunge gunoiul după ce se liniștesc apele: în mîl adică!

Pentru mine era cît se poate de limpede că odată cu eliberarea din funcție a Mintosului, se va pune capăt și colaborării mele, și deși nu figuram pe schemă, colaborarea asta era foarte utilă și rentabilă deocamdată, așa încît țineam să-l scot din încurcătură cu orice preț.

— Așa nu e bine — i-am spus.

— În mîl, a răcnit el în loc de răspuns și s-a apucat să compună o expunere amănunțită referitor la „agentul dușmanilor“ „incapabilul“ Zdravcev.

A doua zi chiar, reclamația lui a fost pusă la dosar și rezolvată pe loc de colonelul Zdravcev în persoană.

*

Temerile mele s-au dovedit justificate.

Medicul — strungar, pierderea revolverului și alte cîteva incidente asemănătoare (printre altele și autobio-

grafia pe care și-o redactase în termeni pompoși, exagerîndu-și din cale afară meritele revoluționare), l-au compromis iremediabil, făcînd imposibilă rămînerea lui în continuare în rîndurile miliției populare.

— Argumentele dumneavoastră nu stau în picioare, încercă să-i explice cu blîndețe și răbdare un general amabil.

— Cunosc cazuri cînd oamenii au săvîrșit fapte și mai reprobabile și totuși nimeni nu i-a clintit din loc.

— Tot ce se poate, i-a surîs cu oarecare vinovăție generalul; dar nu spune poporul: „cel prins devine țap ispășitor?"

— Mă faceți țap?

— Nu v-a spus nimeni că sînteți țap. V-am amintit pur și simplu o vorbă înțeleaptă din popor.

— În gura prostului pînă și cea mai mare înțelepciune tot a prostie sună... intră Mintosul cu oiștea-n gard.

Diplomația amabilului general luă sfîrșit în momentul acela.

Se făcu verde la față, apăsă ca un apucat pe butonul negru de la birou și ordonă subalternilor care răspunseră la apel:

— Dați-l imediat afară pe derbedeul ăsta!

— Ce? despre ce derbedeu e vorba? nu s-a născut încă omul...

Gura Mintosului mai rosti încă o serie de vorbe amare și amenințări care s-au irosit însă în deșert. Nu-i mai acorda nimeni nici o atenție. Cîteva minute mai tîrziu, era în stradă singur și întărîtat.

Mă aflam la numai cîțiva pași în urma lui, dar am socotit că ar fi mai înțelept să stau de o parte în astfel de momente.

— De vreme ce există fulgere, există și trăznete. Și cum eu sînt pe post de paratrăznet!...

Întorcîndu-se acasă Mintosul își scoase încet tunica militară (gestul, se vedea bine, era împotriva voinței sale) contemplă îndelung epoleții auriți și cele patru stele de argint, apoi suflă să îndepărteze praful de pe ele. Se jură că mai curînd sau mai tîrziu o să îmbrace iarăși tunica, după care o împături grijuliu și o așeză în garderob.

Durerea de a fi concediat se instalase în sufletul Mintosului ca o boală îndrăcită şi-i otrăvea toată viaţa.

Tocmai atunci a apărut şi doamna cu revolverul şi speranţele lui au început să prindă aripi.

— De mi-ai cădea în mînă numai o dată, rînjea şeful meu ca un cîine sălbăticit. Ah, de mi-ar cădea o dată în mînă.

Dacă ar fi prins-o, ar fi putut pe bună dreptate să rîdă de foştii săi şefi cu „nasul pe sus" şi să-i facă „să-şi pună cenuşă pe cap", în timp ce el ar fi pătruns din nou cu surle şi trîmbiţe în cabinetul său de şef. Numai că de data asta cu epoleţi de maior!

— Nu-şi dau seama cine sînt eu! Nu sînt capabili să aprecieze cu ce fel de om au de a face! se înfuria el. Dar o să vină şi ziua cea mare! Atunci o să înţeleagă cine e Mintosul Boev! Numai să-mi cadă în mînă blestemata asta!

După o astfel de tiradă, ne-am lansat imediat într-o nouă acţiune. Bunăoară, într-o zi ne-am făcut apariţie în faţa apartamentului unei persoane de seamă.

— Sînt convins că e ceva aici! rosti profetic Mintosul. Am încercat să-l opresc.

— E riscant să ne atingem de o asemenea persoană! La intrarea în apartament atîrna o tăbliţă strălucitoare de bronz cu inscripţia: „Hristofor Eanakiev — judecător".

De cînd pierdusem sprijinul oficialităţilor, mă temeam să intru în conflict cu oamenii aflaţi în slujba statului.

— Aici nu e bine să intervenim, protestam eu. E judecător.

— Ei şi, ce dacă e judecător? se încrunta Titanul. Am băgat eu bine de seamă că aici vine o femeie care îmi aminteşte mult de cealaltă...

Soneria sună strident. Linişte. Încă un apel şi iar nici un sunet.

— Onufri, crezi că oamenii ăştia sînt surzi? mă întrebă el.

— Pînă azi n-am văzut încă nici un judecător surd.

— Ergo, aşadar nu e lucru curat...

Mintosul apăsă pe butonul soneriei de la apartamentul vecin. Ușa se deschise imediat și în prag apăru o grăsană ca un poloboc.

— Ce doriți, vă rog...

— Scuzați-ne, aici locuiește judecătorul Hristofor Eanekiev?

— Vis-à-vis tovarășe, răspunse ea supărată.

— Am sunat, numai că...

— Mai sunați, îl întrerupse grăsana. Acum e singur că i-a plecat familia în provincie și poate o fi ațipit...

Și trînti ușa în nasul nostru, fapt care nu-l supără cîtuși de puțin pe Mintosul.

— Ai văzut, Onufri, cînd oamenii au obrazul curat, nu se tem să-l arate la lumină. Cum ai sunat, au și apărut. Dar dacă suni și nu se arată nimeni — ai dat peste un delincvent.

— Tovarășe șef, sînt convins de justețea cuvintelor dumneavoastră.

De data asta soneria țîrîi îndelung, alarmant, a doua oară și a treia oară! Abia atunci am auzit pași înceți după care a urmat cercetarea precaută prin vizor. Am mai auzit scîrțîitul cheii (broasca trebuie să fi fost ruginită) și ușa se întredeschise atît cît să îngăduie unui cap cărunt de bărbat bine hrănit să se strecoare timid prin deschizătură.

— Pe cine căutați? întrebă cu oarecare supărare în glas, dar privirea tulbure a ochilor lui întunecați trăda mai curînd teamă decît severitate.

— La dumneavoastră am venit, tovarășe Eanakiev, interveni cu îndrăzneală Mintosul. E vorba de o chestiune importantă de interes obștesc și personal...

— Spuneți, înghiți omul în sec, fără să se clintească din ușă.

— Nu putem discuta în prag...!

— Acum mi-e imposibil să vă primesc!

— E vorba de o problemă de ordin secret!

— Nu putem lăsa pe mîine?

— E urgent!

— Atunci poftiți înăuntru, ne invită cu jumătate de glas, judecătorul, îngăduindu-ne să pătrundem în antreu și trăgînd ușa în urma noastră.

— Dar vă rog, dacă se poate să meargă ceva mai repede...

— Asta depinde numai și numai de dumneavoastră, răspunse tare Mintosul și-i arătă legitimația de serviciu pe care o avea încă asupra lui. Lucrăm în numele legii.

Văzînd legitimația din care reieșea că se află în prezența unui șef, cu epoleți de căpitan nici mai mult, nici mai puțin, Hristofor rămase cu gura căscată. Parcă îi băgasem pe gît o legătură de hrean.

— Cred că e la mijloc o neînțelegere... bătu el în retragere, încercînd parcă să evite cine știe ce lovitură neașteptată. Ați fost induși în eroare, fără doar și poate. Cine știe ce născocire...

Mintosul îl privi cu ochi cercetători:

— Sînteți singur, cetățene Eanakiev?

— Singur, de bună seamă că sînt singur. Absolut singur...

Atunci am intervenit eu:

— Tovarășe șef să verific?

De data asta glasul stăpînului meu tună de parcă ar fi fost un mareșal care dădea ordin armatei să treacă la atac.

— Tot apartamentul să fie întors cu susul în jos! Să nu scape nici o vietate!

— La ordin tovarășe șef. Întorc totul cu susul în jos!

— Dar vă rog! strigă disperat judecătorul. Cum e posibil?

— Mîinile sus!

A urmat o percheziție rapidă dar minuțioasă a judecătorului și cînd am intrat în hol ne-a întîmpinat mai mult moartă decît vie de spaimă — o femeie tînără, foarte urîtă la față dar cu un bust de atletă.

— Dumneavoastră, doamnă de unde ați răsărit?

— Ah, vă rog, se căina ea parcă ar fi strîns-o cineva de gît.

Hristofor se puse pe lamentații:

— Tovarășe șef vă rog! Sînt gata să recunosc totul. Ea n-are nici o vină. Și, pur și simplu...

— Nu e nici prea simplu și nici prea pur! îl întrerupse Mintosul. Așa e cetățene Eanakiev?

— Vă rog din suflet să dați drumul femeii. Îmi asum întreaga răspundere pentru cele întîmplate.

— Onufri, servieta!

— La ordin tovarăşe şef!

Am înşirat pe masă tot soiul de cerneluri, foi de scris, un aparat foto şi cîte şi mai cîte accesorii necesare unei înregistrări cît mai rapide a semnalmentelor delicvenţilor. În privinţa asta, Mintosul era cît se poate de exact şi fără omisiuni.

— Vă rog, doamnă o mică fotografie în semn de amintire.

— Ca să nu ne uităm unii pe alţii, completai eu.

Au urmat cîteva ţăcănituri cu aparatul foto, s-au notat adrese şi cîteva date personale.

— Degetele dumneavoastră gingaşe, vă rog.

I s-au luat femeii amprente după fiecare din cele 10 degete ale ei. Ţinea şi treaba asta de unul din raţionamentele Titanului. Cu cît strîngi laţul mai tare, cu atît mai blînd devine delincventul. Aşa judeca el lucrurile şi nu suferea de lipsă de zel.

— Sînteţi liberă.

Am condus femeia pînă la uşă. Am strîns-o puţin în antreu şi nu s-a împotrivit — ba aş putea spune că s-a lăsat chiar cu plăcere în braţele mele.

— Pot să vă vizitez? i-am spus sufocat de emoţie. Sper să reuşesc să opresc scandalul.

— Ah, vă rog din suflet... Sînteţi oricînd binevenit.

— Şi soţul?

— Nici o grijă, e în deplasare... Numai vă rog de fotografii... Mă tem să nu încapă pe mîinile cine ştie cui...

— Discutăm şi chestiunea asta cînd vin la dumneavoastră.

— Atunci poftiţi cît mai repede.

Între timp Hristofor transpira de zor scriindu-şi cu coatele pe masă confesiunile. Instalat comod într-un fotoliu moale, cu picioarele încrucişate, Mintosul îi dădea îndrumările necesare:

— Cetăţene Eanakiev (se comporta deja cu el de parcă ar fi fost pe banca acuzaţilor) scrieţi exact şi fără multe întorsături de frază — cît mai multe fapte. Cum de v-aţi amestecat în toată ciorba asta, pe ce motiv... ce legătură aveţi... care sînt delictele săvîrşite conform tabelului... Înşiraţi exact — fără omisiuni!

— Dacă vreți să beneficiați de circumstanțe atenuante, mărturisiți cu toată sinceritatea, nu-i așa? am intervenit pierzîndu-mi răbdarea.

— Tovarășe șef, îmi permiteți să dau o fugă pînă la „Gospodina" să cumpăr ceva de mîncare, că de aseară...

— Imposibil, încruntă din sprîncene Mintosul. Regulamentul!

— Ah, vă rog... se puse gazda în mișcare plină de solicitudine și deschise ambele uși ale glasvantu-lui. Ca în basme, în odaia alăturată apăru o masă plină de fel de fel de bunătăți și băuturi. Poftiți!

Mi-a ieșit din gură o exclamație sinceră de entuziasm: O-o-o...

Înregistrînd măgulit efectul pe care îl produsese asupra noastră, încercă să glumească:

— Nu-i așa că regulamentul nu poate să prevadă chiar totul?

Am înțeles perfect pentru cine se pregătise totul, dar pînă să mai analizăm dacă purtarea noastră era sau nu în conformitate cu lealitatea, ne-am așezat la masă.

— Gustați și dumneavoastră — cetățene Eanakiev — dădu șeful meu dovadă de mărinimie.

— Mulțumesc. Eu nu de mult am...

— Atunci vedeți-vă de compunere în continuare.

— Desigur...

Am început cu țuica de prune și cu niște aperitive picante, după care am dat-o pe vin de Euxinograd și pui fripți.

— Onufri ai văzut vreodată atîta belșug la tine acasă? mă întrebă Mintosul mestecînd un coltuc de pîine.

— Da, de unde!

— Nici eu, deși am fost, vreau să spun, deși sînt... privi în jur ca omul cu conștiința încărcată — căpitan de miliție. Asta dovedește și mai bine că sîntem pe drumul cel bun — în casa asta se cheltuiesc bani străini.

Hristofor mai prindea ceva din conversația noastră și îi îngheța sîngele în vine. Îi juca tocul în mîini, de data asta parcă și mai nervos ca la început. Ar fi vrut să treacă drept un om sincer, dar era limpede că nu îndrăznea să recunoască totul din proprie inițiativă și să mai și semneze la urmă.

Între timp noi am dat gata bucățelele mai deosebite de pe masă. Apoi judecătorul se ridică și oftînd ca un acuzat ne spuse:

— E gata!

— Să vedem!

Mintosul înșfăcă „compunerea" și se uită atent.

— Hai și nu fă pe ultucul! spuse el aruncîndu-i raportul la picioare. Nu scapi numai pentru că îți recunoști vinovăția. Din punctul meu de vedere, mult mai important este delictul în sine. *Paniatna?*

— Nu înțeleg prea bine la ce vă referiți cînd folosiți termenul „delict", încercă judecătorul să afle pe ocolite cam ce știm în legătură cu „abaterile lui de la calea legală".

— Credeți că la închisoare o să înțelegeți mai ușor? îl strînse Mintosul cu ușa. Mulți se cuminților acolo. Dacă faceți parte din categoria aceea, pregătiți-vă de drum!

— Dar, vă rog, eu . . .!

— Ori scrieți aici, așa cum v-am spus, fără nici un ocol absolut tot adevărul, ori pregătiți-vă de arest. Atît și nimic în plus!

„Știu totul, absolut totul", se gîndea speriat Hristofor, simțindu-se descoperit și strivit fără cruțare. Se hotărî deci să recunoască unele sume de bani pe care le mai acceptase din cînd în cînd — dar puțin și nu în chip de mită, ci mai curînd pentru a face față cheltuielilor neprevăzute.

— Vă rog să nu considerați că am comis un delict. Cum se spune, la urma urmelor și preoteasa mai greșește în felul ăsta, schiță el un surîs.

— Legea nu se interesează de greșelile preotesei, se înfurie Mintosul. Un judecător se cuvine să știe atîta lucru mai bine ca mine!

— Tovarășe șef, nu cumva omul ăsta se așteaptă să-i dăm și decorație pentru merite deosebite pe deasupra, i-am șoptit eu la ureche.

— Am decorație?! se făcu auzit Hristofor care prinsese o frîntură din vorbele mele. Dar mi s-a conferit în condiții perfect legale.

— S-o vedem!

Judecătorul deschise casa de bani (în interior se zăriră cîteva pachete galbene de bancnote mari pe care ochiul

meu expert le înregistră imediat). Scoase o cutiuță de catifea, o deschise și ne arătă decorația strălucitoare de argint.

— Cu ocazia aniversării vîrstei... și pentru activitate conștiincioasă...

— N-au știut cu ce fel de marfă au de a face, de aceea v-au decorat. Vezi tu, Onufri, unii escroci mai primesc și decorații.

Hristofor își luă din nou poza inocenței jignite.

— Tovarășe șef, sîntem oameni și...

— Și ce adică, pentru că sîntem oameni trebuie să comitem infracțiuni?

— Orice om este în principiu un infractor, asta vroiam să spun.

Mintosul reflectă o clipă. Descoperirea judecătorului corupt i se păruse originală. Oare, puține sînt cazurile cînd oameni „cinstiți" comit infracțiuni? Își aminti de unele cunoștințe ale lui, aciuite în posturi comode în cadrul aparatului de stat care nu mai conteneau să-și lingă degetele cu singura justificare că „cine umblă cu miere nu se poate să nu..."

Mintosul era cît pe ce să ia drept axiomă născocirea judecătorului, cînd își aminti de propria lui persoană și tresări „stîrvul ăsta vrea să mă contamineze și pe mine de murdăriile lui", se gîndi el și pe frunte îi apăru cute adînci.

— După ce te-ai murdărit tu, încerci să-i faci și pe alții de ocară doar-doar îți mai ușurezi sufletelul! Așa e? izbi el aprig cu pumnul în masă.

— Eu doar v-am spus...

— Ne-ai spus ce? După ce că te-ai băgat pînă în gît, vrei să arunci cu noroi și în ceilalți ca să-i faci să semene cu tine. Dacă ar fi numai pentru declarația asta și tot ar trebui să ți se usuce gîtul. *Paniatna?*

Titanul declară că decorația acordată pe nedrept pentru merite deosebite trebuie reținută.

La rîndul meu și eu am confiscat pachetele cu bancnotele cele mari, pe motiv că erau bani însușiți ilegal de la popor și că trebuiau restituiți celor în drept. I-am amintit apoi judecătorului scos din minți că numai pentru aventurile lui erotice cu o subalternă și tot era pasibil de 5 ani închisoare aspră, iar pentru acceptarea de

mită și abuz de putere, în scopuri personale, n-avea să mai iasă toată viața de după gratii, ca să nu mai pomenesc de faptul că averea i-ar fi fost confiscată fără doar și poate, iar familia lui ar fi rămas dezonorată pentru totdeauna. Iar el, întrucît cunoștea legile, înțelegea că se află într-o situație nu tocmai de invidiat.

— Deocamdată nu vom da curs dosarului, din cauze obiective, am adăugat eu. De atitudinea dumitale de aici încolo depinde și felul în care vom proceda noi. Cu alte cuvinte i-am pus lacăt la gură.

— Și dacă într-o zi se dovedește că ați obținut în mod legal toate bunurile confiscate astăzi din casa dumneavoastră, le veți primi înapoi, încheie discuția Mintosul.

Am ieșit repede amîndoi, lăsîndu-l pe judecător cu inima sfîșiată și cu mîinile ridicate în sus, ca și cum ar fi invocat ajutorul cerului în timp ce bolborosea încet, neajutorat: „În orice om zace un escroc. Eu sînt un om respectabil".

Personal sînt de aceeași părere cu judecătorul Hristofor. În acest sens am notat în jurnalul meu următoarele: „Oameni absolut cinstiți nu există, după cum nu există nimic „absolut". Omul este un amestec de bine și rău, așa cum orice lucru de pe lumea asta e tot un amestec. Pînă și minereul de aur conține impurități. Rareori se întîlnesc bucăți de aur pur în stare naturală și ziarele comentează asemenea situații ca pe niște cazuri de excepție. Oameni excepționali se găsesc la fel de greu ca bucățile de aur pur." Cînd am părăsit apartamentul judecătorului Mintosul a răsuflat ușurat.

— Deloc nu suport escrocii! începu el să ocărească vulgar.

— Nici eu, să nu-i văd! am răspuns dezgustat. Să nu întîlnesc asemenea oameni în cale...

— Și cu banii confiscați ce facem?

Întrebarea asta m-a silit să-mi pun mintea serios la treabă. În ultimul timp scotoceam din ce în ce mai des în geamantanul unde depozitasem agoniseala mea de la Gorovo și constatam că se micșorase vizibil. Dacă mă bizuiam numai pe ea, mai curînd sau mai tîrziu, rămîneam de căruță. Așa că nu doream deloc să ne despărțim de suma demenitoare pe care tocmai o confiscasem. Am adus o sumedenie de argumente convingătoare în slujba ideii

că banii aceştia furaţi (pentru că banii proveniţi din mită sînt, în absolut toate cazurile, nişte bani furaţi) aparţineau în cea mai mică măsură judecătorului infractor. Pe de altă parte însă era greu de precizat cui anume aparţineau. Aşa că în consecinţă puteau fi consideraţi bani obşteşti.

— Iar depistarea unei bande de criminali şi netrebnici constituie o operă personală sau obştească? mă entuziasmai eu de propriul meu raţionament.

— Obştească, de bună seamă!

— Iar doi oameni care execută o operă obştească au dreptul — cîtă vreme pietrele încă nu sînt bune de mîncat — la o formă de întreţinere obştească, pentru a nu muri de foame spre satisfacţia duşmanilor! am încheiat eu cu înţelepciune. Dealtfel nu ăsta e şi motivul pentru care funcţionarii primesc retribuţie?

Mintosul sesiză unele puncte slabe în logica mea la capitolul „probleme băneşti", dar îi era greu să-şi concentreze gîndurile în direcţia aceea. Îl sîcîia afirmaţia judecătorului precum că în fiecare om zace un escroc — lucru care îl împiedica să se concentreze. Dacă am fi prins nişte criminali, cu siguranţă ar fi susţinut că în fiecare om zace cîte un criminal. Omul se preocupă în general să sporească numărul indivizilor cu care se aseamănă. Iar asta nu e decît efectul legii conservării şi perpetuării speciilor.

— Onufri, tu ai idee de legea conservării şi perpetuării speciilor?

— Am citit-o eu, dar am mai uitat din articole şi paragrafe.

— Unde ai citit-o?

— Într-un cod de legi, la un avocat.

— Eşti un idiot.

NEPOTUL PREOTULUI MIHO, FĂCĂTORUL DE MINUNI

Era o zi ceţoasă, tipică pentru Sofia. Mintosul mergea îngîndurat pe bulevardul Al. Stamboliiski, iar eu îl urmam la fel de îngîndurat. Ne înţepau pe amîndoi ochii de aburul ceţii şi ne venea într-una să strănutăm.

— Ce mai mizerie! suduia Mintosul. Se cheltuiesc milioane cu uzinele astea care fumegă într-una, în schimb n-au fost în stare să inventeze ceva să scăpăm de pîclă.

— Chiar așa, tovarășe șef, m-am grăbit să-i dau dreptate. O asemenea născocire ar fi fost foarte utilă. Ar fi cumpărat-o orice familie căreia îi fumegă sobele. O marfă comercială excelentă!

— Prostule! s-a înverșunat el și mai tare. Eu nu pierd vremea cu fleacuri. Eu mă refer la o rețea grandioasă care să aspire în cîteva ore tot fumul și ceața din zona Sofiei. *Paniatna?*

— Chiar așa, tovarășe șef!

— Chiar așa, d-apoi cum altfel. Să fie în genul unui furtun gigantic care să străbată muntele Vitoșa; și pîcla să alunece prin el după principiul vaselor comunicante.

— Ca vinul din butoi, nu-i așa?

— Ca vinul din butoi, cum altfel?

— E, numai o minte luminată poate naște o asemenea idee!

— Care nu se potrivește cu o minte de gîscă!

— Totuși am o nelămurire. Cît de mare ar trebui să fie recipientul în care să intre celălalt capăt al furtunului?

Titanul începuse să clocotească de mînie și era cît pe ce să-mi dea o lovitură la mir cînd în colț, lîngă strada Țar Kaloian răsări pe neașteptate în fața noastră un preot tînăr, frumos și elegant, care atrase privirea Mintosului ca un magnet.

— Isai, prîslea popei Miho — făcătorul de minuni — se apucă Mintosul să înșire la „binecuvîntări" care de care mai colorată. De mult n-am mai pus pe jăratec nici o barbă de preot. Doi dinți îmi datorează bruta asta!

Specia umană fericise satul Svatovcea cu două creaturi fără seamăn pe lume: Mintosul în plină dezvoltare și preotul satului, în declin, popa Miho, supranumit mai tîrziu „Făcătorul de minuni". Dacă cele două capacități ar ar fi fost unite într-un singur tot, Svatovcea avea toate șansele să devină cel mai renumit sat din țară. Dar, din nefericire, soarta potrivnică a hotărît tocmai pe dos și ea a făcut din ei doi adversari.

Preotul cu barba albă s-a dovedit inteligent și îndrăzneț în intenții. Și dacă în ciuda acestor calități, numărul

credincioşilor din sat scădea vertiginos, nu era vina lui. Bătrînul sfînt făcuse tot ce-i stătea în puteri ca să salveze numele Domnului, dar aşa cum scrie şi în evanghelie „ce plănuieşte şoarecele, destramă pisica".

Primul a lovit în prestigiul popii, epitropul bisericii locale, moş Peiu Cerkeza.

Se răspîndise în sat zvonul că de Bobotează o să se petreacă o minune în biserica din Svatovcea; o să apară Sfîntul Duh în chip de porumbel alb în timpul liturghiei pentru a le aminti greşiţilor de existenţa părintelui ceresc şi o să întoarcă oile rătăcite ale Domnului iarăşi spre păstorul lor spiritual.

— Aşa e! afirma popa Miho dinaintea credincioşilor şi necredincioşilor care nu mai conteneau să-şi facă cruce. Minunea se va înfăptui!

În ziua stabilită, clopotul bătea solemn încă din zorii zilei şi nu după mult timp biserica s-a dovedit neîncăpătoare pentru credincioşii care se înghesuiau şi în interior şi în curtea largă.

În timpul ăsta, în tăinuitorul loc al altarului, popa Miho şi epitropul moş Peiu, lac de sudoare făceau ultimele pregătiri.

Lîngă ei un porumbel alb cu aripioarele şi picioruşele legate îşi rotea capul speriat.

— Moş Peiu, ţii bine minte, da?

— Ţiu minte, părinte!

Dar ca să fie şi mai sigur, popa Miho repetă:

— Iei porumbelul, îl dezlegi, îl ascunzi în haină, şi eşti foarte atent. Cum mă auzi rostind: „Coboară duhul sfînt deasupra capetelor noastre" dai imediat drumul porumbelului să zboare peste capetele drept-credincioşilor!

— Aşa o să fac! spuse moş Peiu cu o evidentă nelinişte în timp ce dezlega porumbelul pentru a-l ascunde în sîn.

A sosit şi momentul hotărîtor.

După ce cîntă cîteva rugăciuni şi versete disparate din evanghelie, popa Miho îşi înalţă glasul, aproape pînă la ceruri, şi rosti cu o solemnitate tulburătoare:

— Coboară duhul sfînt deasupra capetelor noastre! Moş Peiu scoase pe dată porumbelul alb, numai că, să vezi grozăvie... de cît îl strînsese sub braţ porumbelul holbase ochii parcă ar fi fost strîns de gît şi nici nu mai mişca din aripi.

— S-a sufocat! șopti încet bătrînul ca să nu-l audă decît sfîntul părinte.

Numai că popa Miho nu auzi nimic și strigă din nou cu și mai multă tărie.

— Coboară duhul sfînt deasupra capetelor noastre!

— S-a sufocat... repetă ceva mai tare moș Peiu.

Dar cînd preotul a reluat pentru a treia oară același refren, moș Peiu și-a ieșit din fire și a țipat:

— Ce ești surd? N-auzi că s-a sufocat? izbucni el aruncînd, porumbelul mort la picioarele preotului.

În comparație cu ce-a urmat după aceea în biserica din Svatovcea, înălțarea turnului Babel a fost un fleac.

Ce de fluierături ironice, strigăte și înjurături, ba încă, doi bețivi din sat s-au apucat să profaneze icoanele. Noroc că de curiozitate au fost de față și reprezentanții autorităților locale, care abia au reușit, făcînd uz de arme, să restabilească ordinea și să salveze barba popei Miho de la pieire.

Prestigiul credinței a primit o lovitură zdrobitoare în satul Svatovcea, dar cel puțin popa Miho s-a salvat. Moș Peiu însă, a devenit țapul ispășitor. Sfîntul duh nu mai apăruse, întrucît epitropul îl batjocorise aducînd la biserică un porumbel ca oricare altul și mort pe deasupra — iată care a fost explicația dată poporului.

S-a străduit moș Peiu să dezmintă zvonul, dar nu l-a mai crezut nimeni. De atîtea supărare i s-a zdruncinat mintea (popa Miho spunea că primise pedeapsa divină pentru sacrilegiu) și nu după mult timp a părăsit pămîntul plin de păcate. Fostul bragagiu Todor Chelbosu a fost numit în locul lui ca epitrop și satul s-a liniștit.

Numai Kogeacanovița nu se potolea. Din punctul ei de vedere, apariția Sfîntului Duh în biserică echivala cu un eveniment fatal, singurul în stare să-l aducă pe calea cea dreaptă, asemeni unei baghete magice, pe zvăpăiatul ei fiu adoptiv. Săptămîni în șir i-a tot vorbit Mintosului despre credința în D-zeu și despre smerenie, istorisindu-i faptele cucernice ale preotului Miho Făcătorul-de-minuni, pînă ce într-o zi memorabilă a reușit să-l ducă la liturghie.

— După ce l-au sufocat pe Sfîntul duh, rîdea după aceea Mintosul, hulind cele sfinte, cui o să-i mai aprindă lumînări?

Kogeacanovița îi ascultă blasfemiile și neștiind ce să-i răspundă se prăpădea de necaz. În consecință și-a pus multe speranțe în inițiativa popei Miho de a-i redeștepta credința nepotului ei de soră, Jecio.

Tînărul se îmbolnăvise de o boală grea căreia nu i se găsea leacul. Cu inimile zdrobite, părinții se așteptau la cea mai grea lovitură.

— Jeciko, fiule, dobîndește credința în D-zeu ca barem sufletul tău să ajungă în rai, îl ruga în genunchi bunul său tată.

— Păi, cred tată, de ce să nu cred, răspundea Jecio mai mult de jalea părinților. Dar dacă nu există D-zeu nu văd la ce-o să-mi folosească credința.

Tatăl îl rugase pe popa Miho să vină la ei și, ca om mai învățat ce se afla, să-i convingă fiul. Dar și lui, Jecio îi răspunsese la fel.

— Mare păcat să huleşti pe Dzeu, l-a dojenit popa.

— Dar nu-l hulesc pe D-zeu părinte... Dimpotrivă m-aș fi simțit și eu cu sufletul mai ușor dacă aș fi putut să cred...

— Cum să te ajut, fiule?

— Dacă într-adevăr există D-zeu și este autotputernic n-ar putea să-mi dea un semn, să-mi arate că există și să salveze în același timp un suflet tînăr...

— În privința asta, băiatul are dreptate, interveni rugător tatăl. Am să-i aduc jertfe cum nu i-a adus nici un rege măcar.

Gîndirea înaripată a preotului Miho a început iar să lucreze febril. Către dimineață l-a iluminat o ideee strălucită. Epitropul cel nou, Todor Chelbosu aducea la chip cu Isus Hristos. Tocmai de asemănarea asta se putea profita.

Jecio a fost adus la biserică unde după o liturghie specială D-zeu urma să dea un semn că există sau avea chiar să se ivească el însuși în persoană.

Nimeni nu avea voie să asiste în afară de Jeciko și tată-său.

Aflînd vestea, Kogeacanovița îl imploră în genunchi pe sfîntul părinte să-i îngăduie și păcătosului ei să ia parte la această purificare spirituală. Lacrimile ei fierbinți au învins piedicile.

În ziua stabilită, Jeciko, taică-su și Mintosul au îngenunchiat cu capetele plecate în fața altarului. Popa Miho, îmbrăcat în odăjdiile de zile mari, cu cădelnița în mînă cînta psalmi și implora perseverent mila Domnului. Apoi, ridicîndu-și privirile spre cupola bisericii, murmură cu credință fanatică și voce tremurătoare ca la o conjurație:

— Doamne, pentru ca slava ta să fie veșnică și numele tău lăudat, dă-ne un semn că exiști.

Și miracolul se înfăptui. Ușa împărătească a altarului începu să scîrțîie tainic, deschizîndu-se încet. O clipă mai tîrziu în cadrul ei apăru Isus Hristos, dar nu ca o vedenie ci în carne și oase, respirînd și micșorîndu-și ochii. Cei trei credincioși se înfiorară. Tatăl lui Jeciko se trînti pe burtă cu brațele întinse înainte, închizînd ochii să nu orbească de strălucirea divină a lui Hristos și repeta răgușit:

— Slăvite doamne, iartă-ne nouă, greșiților tăi necredința hulitoare. Sfințească-se numele tău! Facă-se voia ta!

Jeciko se uita cu ochii holbați la fiul lui D-zeu și îi tremura buza de jos.

— Doamne, cred! îngînă el imperceptibil. Sînt gata de spovedanie.

Numai ochii Mintosului aveau o licărire stranie. La început erau largi și holbați ca de broască strivită, cu timpul însă își reveniră la normal și începură să studieze arătarea divină din cap pînă în picioare.

În cele din urmă Mintosul își pironi privirile fascinat la picioarele arătării și clipi viclean.

— E-e-e! D-zeu și-a pus opincile lui Todor Chelbosu, izbucni el zgomotos. Afară de el nu poartă nimeni opinci ca astea cu vîrfurile ascuțite în tot satul.

— Ține-ți gura hulitor al Domnului! Tremura cuprins parcă de febră popa Miho, făcătorul de minuni. Din cauza ta, o să dispară arătarea luminoasă a Domnului.

— Și nasul tot a lui Todor Chelbosu e! nu se mai potolea Mintosul. Ce, nu-l știu eu, roșu ca o pătlăgică de cît trage la măsea?

Ca să nu iasă o dandana și mai mare, popa Miho se grăbi să-l îmbrîncească pe Isus Hristos înapoi în altar.

Astfel, nici coborîrea pe pămînt a lui Isus Hristos n-a fost de nici un folos.

Eșecul a silit-o pe Kogeacanovița să facă apel la alte metode salvatoare, doar, doar, o izbuti să facă din Mintosul om cu frica lui D-zeu și cu respect pentru ierarhie.

„De i-ar rămîne de la fiecare slujbă la care se duce o scînteie divină cît sîmburele flacării de lumînare și tot ar mai fi ceva" — se frămînta ea. O să apucăm și noi ziua în care tot sufletul lui de păcătos se va lumina de credință în Autotputernicul.

Dar chiar după următoarea liturghie a urmat o amarnică dezamăgire. În timpul cuminecăturii, cînd bătrînul preot apropie de gura Mintosului potirul cu vin, acesta îndreaptă încet spre barba preasfîntului lumînarea aprinsă pe care o ținea în mînă spre iertarea păcatelor. Claia de păr alb luă foc împrăștiind un miros de lînă arsă, iar preotul, făcătorul de minuni, scăpă din mîini cuminecătura.

— Mama ta! urlă el năpustindu-se cu lovituri de picior asupra mesagerului Satanei, după care îl fugări prin toată piața satului și nu-și veni în fire pînă ce nu-l prinse din urmă și scutură cu înverșunare toată dihania care se cuibărise în sufletul lui de copil din porunca diavolului.

Mintosul scuipase atunci o gură de sînge și odată cu asta și doi dinți smulși din rădăcină. Dar nu vărsă nici o lacrimă și fără să se vaiete, anunță amenințător în public că toată viața lui nu va face altceva decît să dea foc la bărbi de preot. Așa s-a produs ruptura dintre el și păstorii spirituali ai speciei umane.

În momentul apariției lui Isai, nepotul preotului Miho, făcătorul de minuni, pe stăpînul meu îl copleșiră amintirile acestor întîmplări din viața lui trecută. Cîteva clipe Mintosul scrîșni din dinți și D-zeu știe în ce direcție ar fi răbufnit energia lui clocotitoare dacă tocmai atunci n-ar fi trecut prin fața ochilor o blondă încîntătoare semănînd ca două picături de apă cu doamna cu revolverul. Se apropie de părintele Isai, își strînseră mîinile și izbucniră veseli în rîs.

— Ia te uită Onufri!

— Aduce cu aia...

— Ba chiar ea e! Haide!

Numai că pînă să trecem noi bulevardul, Isai și blonda cotiseră deja pe strada Țar Kaloian și dispăruseră din raza noastră vizuală.

— De data asta nu-mi mai scapi, cățea! sudui Titanul pornind în goană după ei.

În urma lui, la cîțiva pași, alergam și eu. Joc al soartei. Numai așa se poate numi ceea ce ni s-a întîmplat nouă atunci!

Cînd am ajuns amîndoi lîngă „Țar Simeon" și am dat colțul străzii, l-am văzut pe preot din spate, îndepărtîndu-se, cît despre femeie nici pomeneală! Am dat noi tîrcoale în dreapta și în stînga, le-am studiat suspicioși pe toate blondele — naturale sau vopsite — dar nici una din ele nu aducea cu cea pe care o căutam.

— Să nu-l scăpăm pe preot, am spus eu. Cred că mărinimia lui creștină n-o să-l facă să-i ascundă urmele.

— De mult n-am mai dat foc la nici o barbă de popă și poate de aceea a început să-mi meargă prost în viață, răspunse el. Să-mi cadă numai în mînă și o să spună și laptele pe care l-a supt de la mă-sa. Și afară de asta, familia lui îmi datorează doi dinți.

Junele în rasă preoțească mergea cu pași elastici și un zîmbet satisfăcut îi lumina fața în timp ce fredona un fel de șlagăr care nu amintea cîtuși de puțin de psalmi și textele din sfînta evanghelie.

La puțin timp după aceea, părintele se îndreptă înspre intrarea unui bloc nou unde la etajul doi se afla propriul său apartament. Tocmai deschisese ușa și dădea să intre în casă, cînd Mintosul îl prinse din urmă.

— Iertați-mă o clipă! spuse el și fără să aștepte altă inivitație se strecură înăuntru. L-am urmat fără multă vorbă.

— Cu cine am onoarea? se fîstîci părintelul.

— Tovarășe șef, să-i explic eu cu cine are onoarea să stea de vorbă? am intervenit eu.

— Miliția, răspunse laconic Mintosul.

Părintelul holbă ochii, barba prinse să i se legene jalnic, în timp ce chipul lui căpătă culoarea vînătă de pînză de cînepă nespălată.

— Pot să aflu cărui fapt datorez această atenție? — articulă el cu greutate.

— La întrebarea asta se cuvine să răspundeți dumneavoastră, îl atacă direct Mintosul.

— Vizit doneor! am adăugat eu. Locuința dumneavoastră e onorată de prezența unui căpitan fost deținut politic însoțit de primul său colaborator. Judecați și dumneavoastră, cum să vină asemenea personalități la locuința unui preot oarecare numai așa, de florile mărului? Răspunsul cu care sînteți dator tovarășului șef o să vă furnizeze cheia întregii probleme.

Părintele Isai rămase complet surprins.

— Chiar că nu pricep nimic... încercă el să se apere.

— În primul rînd, poftește-ne să luăm loc, i-am retezat eu vorba făcîndu-i Mintosului cu ochiul.

Părințelul începu să se scuze cum că preoteasa fiind plecată în provincie n-are ce D-zeu să ne ofere și că va încerca cu ce i-a mai rămas și cu bruma pe care i-a dat-o Domnul să facă față oaspeților. Ne-a invitat în holul mobilat destul de bine cu o masă modernă și taburete și unde era întinsă o pătură țesută în stil jakard.[1]

Ne-a oferit cognac și trei soiuri de lichior și ca aperitiv: prăjituri și fursecuri.

— Treabă de muiere, am spus eu în treacăt.

— Atît a dat D-zeu, răspunse părintele Isai.

— N-o fi nimic sărat ascuns prin ungherele bufetului?

— Doar puțină pastramă de capră pe care nu se cade s-o ofer unor oaspeți de seamă.

— În privința asta ne conducem după preceptele evangheliei, m-am grăbit să-l liniștesc. Sîntem toți deopotrivă. Așa că adu pastrama încoace.

Mintosul nu aprobă purtarea mea. (La plecare m-a dojenit interzicîndu-mi pe viitor să mai comit asemenea abuzuri în prezența lui). Dar toleră situația de data asta, încîntat să constate cît de tare se fîstîcise „țapul bărbos".

— Ce bună e pastrama!, comentă el laconic cînd părințelul ne-a adus o halcă întreagă pe care se apucă să o taie în felii subțiri. Tăcu cîtva timp, după care adăugă:

— Și fragedă! Ca pentru Vlădică! Recunoaște părinte, în fața lui D-zeu, cu mîna pe inimă, că tare ți-ar fi plăcut să salvezi pastrama de noi și de aceea i-ai tot dat zor cu „oaspeți de seamă" și alte asemenea șiretlicuri.

---

[1] O țesătură deosebită.

— Mă jur pe sfînta cruce! rosti părintelul. Am vorbit cît se poate de sincer!

— Și acum, dacă tot vorbești cît se poate de sincer, mărturisește-ne și nouă cam ce crezi că poate căuta la dumneata, miliția? îl strînse din nou cu ușa Mintosul, mușcînd dintr-o bucată de pastramă...

— Nu vreți să-mi dați o sugestie, cît de mică? se rugă părintelul.

— Dacă nu excluzi posibilitatea unei sugestii, se cheamă că n-am venit de pomană. Ia mai bine înalță ochii la cer și vorbește ca dinaintea suveranului tău, îl invită din nou Mintosul.

— Vă încredințez că mă chinuiți din cale-afară!

— Tovarășe șef, mă autorizați să-i dau unele indicații? am întrebat eu. Aș putea, adică, să-i relatez o întîmplare adevărată din care prea-sfîntul să învețe cam ce anume ar trebui să facă spre a ne satisface și pe noi și spre a se salva și pe sine de la moarte sigură.

— De acord, pînă înfulec ceva, că tot n-am pus astăzi nimic în gură, aprobă Mintosul.

— Am avut un unchi, pe nume Ranghel, am luat-o eu pe departe. Și unchiul ăsta al meu de cît cutreierase prin lume a rămas holtei pînă la 42 de ani, cînd în fine a început să se gîndească la însurătoare. Mama m-a luat și pe mine la nuntă. Unchiul era un muntean zdravăn (a murit acum, D-zeu să-l ierte), un viteaz dintre aceia care dacă se apucă să strîngă în mînă o piatră începe să picure apă din ea.

Cît despre mireasă (mătușa Kunka, adică) o fetișcană de 17 ani care pusă lîngă el aducea mai curînd cu un copil al lui și încă dintre ultimii născuți. I-a cununat un preot tînăr și poate tocmai de aceea învechit în stricăciuni. Trăsese zdravăn la măsea înainte de slujbă și l-am zărit cum o ciupise de două ori pe mireasă în timp ce blagoslovea tînăra pereche. Mi-am zis încă de pe atunci:

— Lucrurile astea o să aibă odată un cuvînt de spus!

Unchiul Ranghel scosese toți banii depuși pe la bănci (cîștigase mult în timpul peregrinărilor prin străinătate) și după cununie, în prezența nuntașilor și autorităților satului a deșertat la picioarele mătușii-mi un sac doldora de bancnote.

— Kunke, ascultă bine ce am să-ți spun dinaintea tuturor oamenilor ăstora adunați aici, rosti el. De azi înainte ești nevasta mea. Și stăpîna banilor. Poți să faci cu ei orice-ți poftește inima. Însă stăpînul tău sînt eu, și o să fac din tine ce-o să vreau eu. Drept vorbesc?

— Drept, a murmurat anevoie tînăra mireasă.

— Tot poporul adunat aici e martorul învoielii noastre, a continuat unchiul. Asta să fie lege la noi în casă. Dar pentru că nu există lege pe care să n-o încalce nimeni, vreau să fac încă de pe acum o completare: dacă greșești și îmi mărturisești deschis o să ai parte de iertare. Dar dacă ai să te străduiești să-mi ascunzi adevărul, iar eu am să aflu cum stau lucrurile, apoi, atunci, să-ți fie de bine. Și D-zeu să te apere. Ești de acord în fața oamenilor și cu completarea asta la învoiala noastră?

— Sînt de acord.

Vorbele astea i-au ieșit pe nas mai tîrziu. Puțin a lipsit să nu ajungă în împărăția lui Sf. Petru.

S-a scurs aproape o lună de la nuntă. A fost și la ei tot o lună de miere așa cum se întîmplă la mai toți oamenii fericiți. Numai că unchiul s-a pregătit să plece într-o călătorie lungă.

— O să plec în țări străine — pe unde mi-a mai rămas cîte ceva, i-a spus el mătușii. O să întîrzii cam o jumătate de an. Te las singură, mireasă tînără. Sfatul meu e să deschizi bine ochii. Dar e în firea oamenilor, uneori mai greșește și preoteasa. Îți amintești legea casei noastre, așa că dacă ți s-o întîmpla să calci pe de lături, de cum o să bat la poartă, mai înainte chiar de a-mi săruta mîna, în chip de bun-sosit, tu să-mi mărturisești adevărul. Pe sfînta cruce — s-a închinat el — o să-ți iert totul, n-am să te ating nici cu un deget, dar dacă te încumeți să mă minți, să ai mare grijă. Atît i-a spus și a plecat. Au trecut șase luni și el n-a venit. Între timp preotul tot dădea tîrcoale casei unchiului, chipurile ca să afle cînd vine înapoi sau dacă nu cumva mătușă-mea, tînără și fără experiență, avea de întîmpinat cine știe ce greutăți de care el ar fi putut-o ajuta să scape. Și chiar că a scăpat-o așa cum se cuvine. Dar cum nimic nu rămîne ascuns în lumea asta — și ține minte părinte Isai, nu există adulter tăinuit — zvonul s-a împrăștiat iute prin tot satul. Abia

în luna a noua, unchiul Ranghel s-a înapoiat din străinătate. Tușa l-a întîmpinat în poartă.

— Ai cumva să-mi mărturisești ceva?

— N-am nimic de mărturisit! i-a răspuns ea timid. Și iar au început să trăiască fericiți. Dar nu iese adevărul totdeauna la iveală ca untdelemnul la suprafața apei? Și uite așa au ajuns la urechile unchiului clevetiri despre necredința tușei și a diavolului acela.

— Kunke, azi am de gînd să te iau la bătaie, i-a spus el într-o bună zi nevestei.

— Așa să fie! a spus ea zîmbind neînțelegînd că el vorbea de adevărat.

— Cînd vrei să te bat mai bine: înainte de masă sau după?

— După-masă, la desert! a izbucnit mătușa într-un rîs zgomotos.

— Să fie după voia ta! i-a răspuns unchiul. Atunci taie o găină și fă și o plăcintă ca de sărbători.

— Așa să fie! repetă mătușa suflecîndu-și mînecile.

Trebuie să vă mai spun că la gătit se pricepea din cale afară de bine. Făcea niște bucate fără seamăn de gustoase și niște plăcinte că putea s-o invideze și bucătarul sultanului. Au mîncat zdravăn, au mai băut și un vinișor de i se înveselise inima mătușii și-i venise chef de cîntat:

Gherghina, stăpîna mea,
Gherghina, salbă la gît...

Unghiul Ranghel a ascultat răbdător cîntecul și a reluat discuția:

— E-e și acum să ne punem pe bătaie.

— Să ne punem, i s-a potrivit ea în glumă.

Unchiul a luat liniștit din prispă o vargă uscată de corn cu care alungau cîinii de pripas din curte și s-a apropiat:

— Să încep?

— Începe!

Vergeaua de corn a șuierat prin aer și mînuită cu forță de bărbat a ars spatele delicat al mătușii.

— Ce-ai Ranghele de mă bați? a tresărit ea.

— Spune Kunke de ce te bat, pînă nu te omor.

A mai urmat o lovitură.

— Ce-ai Ranghele de mă bați?

— Spune Kunke de ce te bat, pînă nu te omor.

Și tot așa mai departe a treia oară și a patra oară și încă de cîteva ori pînă ce mătușa s-a prăbușit pe podea și și-a pierdut cunoștința.

Unchiul a aruncat peste ea, la fel de tacticos, o căldare de apă rece și ea a deschis ochii.

— Kunke, ia gîndește-te bine și spune de ce te bat. Altminteri te ciomăgesc pînă îți dai duhul. Mătușa a mai încercat o dată să-l amăgească și iar a urmat o serie de bătaie pînă și-a pierdut din nou cunoștința. Și iar apă rece și iar a deschis ochii și aceeași conversație:

— Kunke, gîndește-te bine și spune-mi de ce te bat? Cred că de acum te-ai dumirit și tu că dacă nu spui de ce te bat, nu scapi cu viață.

— Nu cumva pentru preot? s-a miorlăit ea ca o pisică muribundă.

— Ia te uită, știi tu ceva, a exclamat unchiul. Și de ce mă rog nu mi-ai spus asta de la bun început să fi scăpat nebătută?

Cum isprăvisem de povestit am dat pe gît un păhărel întreg și m-am întors spre Mintosul:

— Tovarășe șef, v-a plăcut povestea?

— Din cînd în cînd mai spui și tu cîte ceva inteligent. Povestea asta e cum nu se poate mai potrivită.

— Și acum părinte trebuie să tragi învățătura ce e mai bine; să spui singur ceea ce vrem noi de la dumneata ori să ajungi să miorlăi? am zîmbit eu. Altminteri e cazul să-ți amintești de textul din evanghelie care se cîntă înainte de moarte.

— Și nu încape iertare, mă completă Mintosul. În primul rînd aș putea să vă dau foc la barbă, dacă vi se pare că asta v-ar putea ascuți mintea.

Scoase apoi chibriturile și întrebă:

— Să-i dau foc?

— N-am decît un sigur păcat în fața lui D-zeu și a satului, se apucă să mormăie cu voce scăzută părințelul, înșirînd o sumedenie de explicații în prealabil.

— Spune dumneata despre ce păcat e vorba, cît despre justificări, le vine și lor vremea mai tîrziu, i-o tăie scurt Mintosul.

— Întîmplarea cu uleiul. Despre asta e vorba.

— Hai să auzim cum a fost. Poate despre asta e vorba.

— În centrul capitalei se află o biserică foarte veche, vestită pentru candela ei fără fund. Dacă te uiți la ea pe dinafară, are fund, ca orice altă candelă și dealtfel nu se deosebește prin nimic de celelalte.

— Ceea ce era ciudat însă era faptul că ori de cîte ori turna cîte un enoriaș ulei în ea, uleiul dispărea imediat, continuă să povestească popa Isai. Mai exact, oricît ulei ai fi turnat în ea, nu se umplea niciodată. Credincioșii credeau că uleiul pe care îl puneau în candela fără fund, se prefăcea în ulei de măsline și era dus în ceruri de o mînă nevăzută de înger. Iar după moarte păcatele lor se vor șterge tocmai cu uleiul acesta — motiv pentru care fiecare se străduia să toarne cît mai generos.

— Și unde se scurgea uleiul? întrebă Mintosul.

— Uleiul se scurgea într-un vas din altar cu ajutorul unei țevi bine mascate, răspunse Isai și îl foloseam în interes personal. Acesta e păcatul meu.

— E limpede că aceia cu mai multe păcate turnau și cel mai mult ulei, m-am amestecat și eu în discuție. Așa e, părinte Isai?

— Așa e!

— Tovarășe șef, sînt de părere că-i putem trece cu vederea păcatul ăsta. La urma urmelor Sfîntul Părinte n-a băgat mîna în buzunarul nimănui. Așa e bunule părinte?

— Așa e! repetă Isai ceva mai cu inimă de data asta cînd trăgea nădejde că păcatele lui lumești vor fi trecute cu vederea.

— Prostimea dădea și se bucura chiar la gîndul că ofranda îi este acceptată, am reluat eu vorba însuflețit. O santa... Cum sună citatul ăsta din biblie, părinte?

— O, sancta simplicitas, murmură Isai.

— În concluzie = vinovată e „O, sancta simplicitas"! În privința asta, părintele Isai a fost îngerul sfînt și fără păcate. Omul harnic are mîinile libere pentru că mintea lui rămîne curată. Iar în capul ăsta mintea părintelui Isai a rămas destul de curată în timp ce cu mîinile harnice și-a uns prosperitatea. Toată povestea asta trădează simțul practic al omului sfînt. Așa-i părinte Isai?

— Așa-i! încuviință supus pentru a treia oară Isai puțin tulburat și dezorientat de data asta de ciudata mea vorbărie goală în apărarea sa.

— Să fie asta tot ce ai de spus prea-sfinte? întrebă ironic Mintosul.

Lui Isai iarăşi i se strînse inima.

— După mine, asta e tot! bolborosei el.

— După mine în schimb, nu e deloc tot! i-o reteză Mintosul. Te străduieşti să ne amăgeşti, barbă răpănoasă. Ţine seamă că eu de copil mă pricep la şiretlicurile divine. Ştii cît se poate de bine că tot ce ne-ai spus pînă acum era menit să ascundă cu totul altă treabă de pe urma căreia sufletul tău păcătos se va trezi în iad.

— Părinte Isai — am început eu — cred că ţi-ai dat seama cu cîtă bunăvoinţă mă port cu sfinţia-ta, dar nu e bine să încerci să ne ascunzi adevărul profitînd de această situaţie. Îţi amintesc că ai de a face cu un fost deţinut politic şi cu colaboratorul său. Aşadar cu „oameni din lumea de azi", după cum scrie într-una din cărţile unuia din sfinţii voştri.

Te rog să fii sincer cu noi, să ne mai spui o istorioară, iar noi o să ne comportăm înţelept, ba chiar s-ar putea să-ţi semnăm şi o indulgenţă, pe care s-o foloseşti în chip de paşaport pe drumul spre rai.

Isai care se întîlnea pentru prima oară cu oameni care nu prea păreau din „lumea de azi" se zăpăcise într-un hal fără de hal şi se simţea complet dezarmat.

— Îmi pun soarta în mîinile dumneavoastră! spuse el cu lacrimi în ochi.

Iar eu am exclamat pe loc:

— Acum ai luat o hotărîre demnă de măreţia ta divină!

Tot în centrul capitalei se mai află o biserică cu două intrări. Şi aici a pus părintele Isai în aplicare o nouă şi prea-sfîntă idee de-a sa, fericindu-le de data asta pe fetele bătrîne, fecioarele cu dragoste neîmpărtăşită, văduvele nemîngîiate şi nevestele sterpe. S-a răspîndit zvonul, cît mai discret cu putinţă, că femeia care se duce în zorii zilei prima la biserică şi deschide uşa şi aprinde o lumînare la icoana Maicii Domnului, rugîndu-se după aceea, i se va împlini dorinţa.

Zvonul a avut un efect nemaipomenit.

Femei de diferite vîrste şi categorii sociale veneau de se înşirau în faţa porţilor bisericii. Aleasa zilei căpăta cheia ca să poată deschide singură uşa bisericii pe care o

închidea după aceea în urma ei, păşea timid şi aprindea o lumînare din cele mai scumpe (unele mai sentimentale vărsau şi lacrimi ca s-o înduioşeze mai tare pe Maica Domnului) şi ieşea pe cealaltă uşă.

— Şi în ce consta profitul de pe urma acestei melodrame? l-am întrebat eu.

— În funcţie de posibilităţile materiale şi de ardoarea cu care ţinea să i se împlinească dorinţa, fiecare creştină îşi lăsa obolul într-un vas special aşezat în acest scop lîngă icoana cu pricina, ne-a lămurit Isai.

Ca să poată trece în aceeaşi zi mai multe pretendente, după ce prima sosită era expediată pe uşa laterală, lumînarea pe care o aprinsese era stinsă, banii se puneau bine, şi cheia era din nou înmînată următoarei femei care aştepta la uşa principală.

— O tempora, o mores! Cred că astea au fost vorbele lui Iuliu Cezar cînd s-a lansat în atacul cu baionete împotriva lui Rubicon, am izbucnit eu şi ochii îmi scînteiau de încîntare. Părinte Isai, dar dumneata meriţi să fii zeificat. Nici o minte obişnuită n-ar fi putut zămisli asemenea treburi! Niciodată! Fără îndoială isprăvile dumitale poartă însemnul acelei forţe măreţe care planează deasupra făpturilor pămînteşti.

— Povestea asta picantă mă surprinde şi pe mine, a rostit zîmbind pentru prima oară în ziua aceea Mintosul. Şi totuşi subiectul nostru nu se limitează numai la atît.

— Pentru D-zeu, vreţi să-mi luaţi şi sufletul? a izbucnit Isai, descheindu-se disperat la piept. V-am mărturisit fapte pentru care, dacă s-ar afla, aş putea rămîne fără pîine şi m-ar excomunica din sînul sfintei biserici.

— Ceea ce n-ar fi cine ştie ce pagubă, i-a răspuns dîrz Mintosul. Dacă tu, marionetă reacţionară, n-o să ne dezvălui motivul pentru care ne aflăm aici, eu unul te trimit drept în rai, înainte să mai apuce cineva să te concedieze din slujbă sau să te aferisească. *Paniatna?*

Dacă apucase să rostească vorba asta: „paniatna", era semn că răbdarea Mintosului se cam epuizase şi că oricine ar fi încercat să-i ignore voinţa era ameninţat de o primejdie absolut autentică. Am înţeles cît se poate de bine cum stăteau lucrurile şi cum popa Isai îmi devenise simpatic cu toate plăsmuirile lui divine, l-am tras de o parte şi l-am sfătuit prieteneşte:

— Omule, după cîte mi-am dat eu seama, și dumneata preferi iadul pe pămînt față de raiul din ceruri și ca să nu ai parte de beatitudine înainte de vreme, ar fi bine că continui pe drumul pe care ai apucat și să ne spui măcar cîteva vorbe și despre altă sfîntă escrocherie pe care ai pus-o la cale.

— Dumneavoastră, nu vă interesați decît de păcatele mele, a gemut atunci Isai. Dar eu am și merite, nu-i așa?

— Ce merite să aibă o oiță a Domnului?

— Eu am adoptat evangheliile și rugăciunile după noua viziune...

— Da?

— Le-am modificat conform ideilor noii puteri, m-a privit el prinzînd curaj.

— Ia să vedem... mi-am exprimat eu curiozitatea.

— Uite așa: acolo unde stă scris: „În Iordan botezatu-s-a" eu cînt: „În fluviul Volga botezatu-s-a".

— Măi, măi, ce hoț! m-am mirat eu. Măi, măi...

— Și în rugăciunile unde se pomenește de țarul Boris: „Și blagoslovește pe țarul nostru Boris"..., eu l-am înlocuit pe Boris cu președintele republicii.

— Numai că el nu e țar...

— Spune-i episcopului partiarh, și o să vezi că nu se supără...

Atîta subtilitate în judecata unui preot m-a făcut pînă și pe mine să cad pe gînduri.

— Păcat! am spus. Ești mai deștept decît pari, dar și escrocheriile tale nu sînt puține la număr. Așa că modificările astea n-o să-ți prea ajute... Și acum o să vină arestarea, alergătura pe la tribunale, răspopirea, dezonoarea, detenția...

— Doamne ferește! s-a pus pe văicăreli Isai.

— Și mă rog cum să te mai apere D-zeu, dacă te-ai băgat în cîrdășie cu dracul?

— Tovarășe, dacă mă scăpați de necazul ăsta, sărut sfînta evanghelie și mă jur că de aici încolo mă las de fapte păcătoase.

— Tot cu o sărutare l-a trădat și Iuda pe Isus! am spus eu. Și cu o simplă sărutare nu văd cum o să ieși din ciorba asta!

— Vă rog din suflet!

— Nu de mine depinde rezolvarea acestui caz. Nici de șeful meu. Dumneata ții de secția „bandiți". Cazul dumitale e cît se poate de grav. Vezi, cu totul altceva era dacă ne-ai fi spus ceva și despre frumoasa blondă cu care flirtai la intersecția străzii Țar Kaloian cu Al. Stamboliiski. Fii liniștit, pe noi nu ne interesează femeia din punct de vedere erotic sau pentru că-l are pe vino-ncoace. Farmecele ei rămîn în exclusivitate la discreția sfinției-tale.

Isai și-a ieșit cu desăvîrșire din minți, la auzul vorbelor mele. Ne-ar fi mărturisit orice altceva pe lumea asta, dar în nici un caz legăturile lui cu femeia cu pricina. Și cînd colo?

— Dar îmi cereți imposibilul! se puse el pe gemete.

— Prea sfinte domn nepricopsit! a izbit atunci Mintosul cu pumnul în masă. Dacă nu ne spui imediat cine e femeia, o să fii arestat, judecat sub acuzația de spion și criminal, osîndit la moarte și împușcat ca un netrebnic.

— Dar femeia e cu desăvîrșire nevinovată!

— Femeia asta este amestecată într-o organizație de bandiți, spioni și criminali pe urmele cărora ne aflăm noi de mult. Și dacă e adevărat că dumneavoastră nu v-ați îndeletnicit pînă acum decît cu escrocheriile preoțești de care ne-ați vorbit mai înainte și dacă n-aveți nici în clin nici în mînecă cu criminalii, sprijiniți puterea populară să-i prindă, nu se va atinge nimeni nici de un fir de păr din capul dumneavoastră! Vă garantez eu!

— Dar ea pleacă astă-seară în provincie! își tot frîngea mîinile Isai. Și după ce se uită la ceas, adăugă: Dacă nu mă rețineați atîta, eram de acum la gară. În douăzeci de minute, pleacă trenul!

Mintosul a sărit imediat în picioare.

— După mine, amîndoi! ne-a ordonat. Direcția Gara Centrală. Infractoarea să fie prinsă vie! În caz de împotrivire armată se va trage în brațe și picioare!

Două trench-uri și o rasă preoțească se agitau de-a lungul străzii Graf Ignatiev, pieții Lenin și bulevardului Gh. Dimitrov ca și cum ar fi fost surprinse, toamna, de furtună.

Mintosul a ajuns primul la gara centrală. La numai 5 secunde și 7 zecimi, după el, mi-am făcut și eu apariția numai că de două ori mai sfîrșit. Cît despre Isai?... Isai nicăieri...

— Unde să fie diavolul acela? mi-a strigat Mintosul cu glas răgușit.

— N-are antrenamentul nostru și de bună seamă a întîrziat.

— Un netrebnic!

— Chiar așa, tovarășe șef!

— N-avem vreme de pierdut! Trebuie să cercetăm trenul și fără ajutorul lui! Eu o s-o recunosc fără doar și poate.

— Ce tren să cercetăm, tovarășe șef?

Mintosul a încremenit de parcă l-ar fi bătut soarele în cap.

— N-ai avut măcar atîta bun simț încît să-l întrebi cu ce tren pleacă aia?

— Ba da, tovarășe șef, l-am mințit eu. Numai că el, s-a zgîrcit la vorbă și mi-a spus doar atît: „Doar o să fiu și eu cu voi, și vă duc la sigur în bîrlogul stricatei". Răspunsul mi s-a părut satisfăcător.

— Cînd ți-oi articula două, o să te simți și mai satisfăcut.

— Asta rămîne la latitudinea dumneavoastră, tovarășe șef, dar nu e în interesul cauzei noastre comune. Cred că procedăm mai corect dacă verificăm imediat ce trenuri sînt gata de plecare. Și nu se poate să fie mai mult de două sau trei!

— Eu mă duc la linia sudică, tu la cea nordică, fuga marș! mi-a ordonat Mintosul contaminat din nou de dinamism.

Am aflat însă că în direcția nord plecase deja un tren cu zece minute în urmă, iar în direcția sud acceleratul de Plovdiv tocmai își derula vagoanele pe sub nasul Mintosului. Din cîte trenuri mai erau în gară primul urma să plece abia după o oră și jumătate.

— Ergo, ne-a zburat păsărica! a încheiat Mintosul. Și cum nici sufletul ăla întunecat n-a mai venit, e clar că ne-a scăpat și el!

— Isai e credincios. D-zeu o să-i impună negreșit să ni se înfățișeze spre a nu-i compromite slova.

— Ajunge cu parabolele! se supără Mintosul. Noi trebuie să punem mîna pe păcătos, acum cît n-a apucat să părăsească capitala. Da, da. E în stare să se înhăiteze cine știe pe ce căi cu criminalii, să le dezvăluie planurile noastre și s-o șteargă împreună la stăpînii lor de peste graniță.

— Just, tovarășe șef.

Ideea care tocmai îi trecuse prin cap Mintosului ne-a alarmat pe amîndoi. Fără să mai pierdem nici o clipă, am luat iarăși cu asalt locuința părintelui Isai! Dar vai! Ușa era închisă și ferestrele întunecate.

— A trecut în ilegalitate! am găsit eu explicația. Dar e în capitală. Răufăcătorii se ascund mai bine într-un oraș mare, de aceea se simt în capitală ca pe moșia lor.

— Eu totuși insist să cred că întîlnirea noastră cu el ne va prinde bine! a spus atunci Mintosul spre autolinistire. Simplul fapt că s-a ascuns e o dovadă grăitoare că întreține legături cu banda de criminali și spioni printre membrii căreia se numără incontestabil și femeia blondă. Așa că, de acum încolo, avem de căutat o persoană absolut concretă = ergo, am făcut un pas hotărîtor spre reușită. E clar și pentru tine, tigvă necoaptă ce ești?

— Clar, tovarășe șef!

— Clar, clar, dar abia acum după ce te-am lămurit eu! Așa-i?

— Chiar așa!

— Și încă ceva! s-a entuziasmat Mintosul. Toate nemerniciile pe care le-am descoperit pînă acum... infracțiuni care intră în atribuțiile șefului secției de criminalistică, Petiu Gagovski, din cauza incapacității și stupidității sale, nici nu le bănuiește existența. Personal am să le aduc la cunoștință celui mai înalt for și am să lichidez definitiv cu tipul ăsta și cu șeful lui, colonelul Zdravcev.

— Niște indivizi ca ei nici nu merită altceva.

— Asta va fi însă o lovitură complementară. Esențialul rămîne tot descoperirea banditilor.

— Am văzut ceva! l-am întrerupt eu brusc.

— Ce-ai văzut?

— În blocul din fața noastră, a intrat un popă care aducea întrucîtva cu Isai al nostru...

— Nu mai îmi scapă el de data asta! a rostit Mintosul ordonînd asedierea blocului suspect.

Cercetă imediat poziția strategică a blocului față de construcțiile învecinate, distribuția interioară a apartamentelor, ieșirile... În concluzie: nu se putea sări de la ferestre sau de pe acoperiș în casele de alături, iar ieșirea era una singură. Decizie: să se organizeze blocarea ieșirii. Orele se scurgeau anevoie și de Isai nici urmă. Pur și simplu nu părea grăbit să-și vîre piciorul în capcană. Mintosul dădea iarăși semne de enervare.

— Din cauza dovleacului tău necopt, sîntem siliți să înghițim acum tot fumul din Sofia, s-a năpustit el asupra mea.

— Altfel s-ar fi petrecut lucrurile dacă invenția dumitale — mă refeream la furtunul care trebuie să traverseze tot muntele Vitoșa — ar fi fost pusă în aplicare, am încercat eu să-l temperez.

Mintosul însă mi-a aruncat o privire ucigătoare, după care mi-a întors spatele și n-a mai spus o vorbă.

— Tovarășe șef, am mai descoperit o apariție, am raportat eu.

— Care?

— Intră multe fuste — recoltă tînără — și după cît am băgat de seamă se îndreaptă spre același loc.

— Se duc la popă — lui îi ajută și D-zeu, de aia nu se compară posibilitățile lui cu ale noastre. Mintosul se concentră cîteva clipe. Noua situație reclama o apreciere nouă. De vreme ce la Isai se prezentaseră atîtea fecioare, era de prevăzut că n-avea să iasă de acolo prea curînd. Afară fumul se făcuse tot mai iute și mai greu de suportat. În concluzie: rămînerea noastră afară era mai mult decît insuportabilă. Vizuina criminalului era depistată! Decizie: atac neîntîrziat prin surprindere.

— Trebuie să izbim, mi-a spus el cu un laconism vrednic de un adevărat militar.

— Se aprobă, am căzut eu de acord. Să cadă victime!

— Nu e nevoie!

— În caz de împotrivire armată din partea inamicului?

— Se va trage doar în sexul masculin și nu în inimă sau la cap.

— Totul e clar.

Am urcat amîndoi treptele cu o viteză demnă de invidiat și ne-am postat de ambele părți ale intrării apartamentului, care constituia obiectul atacului nostru. Mintosul a apăsat pe buton. S-a auzit un sunet prelung, alarmant. Nici un răspuns.

— De bună seamă aici se ascund infractorii, mi-a șoptit tulburat Mintosul.

— Sînt convins din experiență că așa e! am fost eu de acord.

— Ergo, sîntem pe drumul cel bun!

Mintosul a apăsat încă o dată pe buton și mai insistent, și mai înfricoșător. De data asta, dinăuntru s-a făcut auzit un glăscior suav:

— Cine e vă rog?

— Moș Gerilă! am răspuns eu cum mi-a venit mai lndemînă și m-am rușinat de răspunsul meu.

Dar așa cum se întîmplă de obicei cu oamenii norocoși, și de data asta, ieșirea mea nesportivă a dat rezultate fericite. Ușa s-a deschis imediat.

— Bine ai venit, Moș Gerilă, ne-a întîmpinat o fetișcană de vreo 15—16 anișori, dar ieșind în prag și văzînd oameni necunoscuți cu revolverele în mînă și-a pierdut cu desăvîrșire graiul.

Am înlăturat-o din cale (manevra asta făcea parte din sistemul de atacuri imprevizibile ale Mintosului, deoarece luat prin surprindere, inamicul opune mai puțină rezistență și se preface într-un miel inofensiv) și am asaltat plini de elan interiorul.

— Sus mîinile, nu mișcă nimeni! a urlat Mintosul.

Morți de frică și-au ridicat mîinile în fața noastră o duzină de liceeni, băieți și fete, toți perechi. Aveau părul răvășit, buzele fetelor erau mușcate pînă la sînge, iar pe mese se îngrămădeau sticle de lichior și vin, prăjituri și sandvișuri cu salam și șuncă.

— Încîntător! am exclamat. Tineretul nostru de aur „in status nascende"!

— Ei! a răcnit întrebător Mintosul. Cine se oferă să ne povestească despre crima săvîrşită astă-seară?

— Aveţi înaintea voastră un fost deţinut politic în persoana tovarăşului şef al miliţiei capitalei! am spus eu după ce am terminat de înfulecat o bucată zdravănă de şuncă şi am arătat spre Mintosul, după care lovindu-mă în piept, am adăugat: şi pe preşedintele secţiei de urmărire a dezintegrării morale din partea Consiliului de Miniştri. Puteţi vorbi şi despre cele mai mîrşave fapte cu conştiinţa curată. Avem împuterniciri largi din partea Temidei să judecăm şi să iertăm. Profitaţi de aceste drepturi ale noastre!

— Trăncăneşti prea mult, mi-a şoptit Mintosul.

— E în interesul cercetării, am replicat eu netulburat. Castraveţii cruzi se mănîncă fără sare.

Nu mult după aceea, sub ameninţarea revolverelor, tineretul de aur îşi deşcleştă maxilarele:

— Nu facem nimic rău, a prins grai gazda. Doar dansăm şi ne veselim.

— Şi părinţii?

— Tăticu şi mămica lipsesc de acasă.

— Şi, mă rog, în ce fel vă veseliţi? Numai să răspundeţi sincer.

— Păi aşa, dansăm . . .

— Ia să repetaţi voi dansul sub ochii noştri! a poruncit atunci Mintosul cu un ton care nu admitea replică.

— Haideţi, micuţilor, m-am amestecat şi eu. Dacă o să ne fie pe plac, năzbîtiile voastre, ne asociem şi noi. S-ar putea s-o expediem pe Temida să-şi cureţe talerele.

— Ce dans să repetăm? a îngînat gazda.

— Repetaţi tot ceremonialul în legea voastră, am răspuns.

— Tot, de la început pînă la sfîrşit, a ţinut să precizeze Mintosul.

Tinerii au pornit magnetofonul şi au început să ţopîie de parcă tocmai fuseseră expulzaţi dintr-un bar american. Cel mai vîrstnic dintre ei, pe nume Bobi, dovedea o virtuozitate ieşită din comun. Îşi sucea fundul cu atîta pricepere, de parcă ar fi frămîntat lut cu el, iar mîinile i se bălăngăneau ca frînte. Gazda se dovedi la fel de înzestrată şi tocmai mă pregăteam să-l înlocuiesc pe Bobi, cînd Mintosul răcni:

— Ajunge!

Tinerii înghețară imediat pe locurile lor și nici să clipească nu mai îndrăzneau.

— Ați făcut destul pe inocenții. Să spuneți imediat unde l-ați ascuns pe Isai.

— Care Isai? au răspuns toți surprinși. Nu e nimeni cu numele ăsta printre noi.

— Nu e? Dar preotul, popa care s-a strecurat pînă aici, pe el unde l-ați ascuns?

— Iată-l, spuse atunci gazda, arătînd spre Bobi. Tatăl lui e preot și...

— Am pus rămășag că viu pînă aici îmbrăcat în rasa lui, ne lămuri pînă la capăt Bobi, și smulse din cuier hainele preoțești.

— Chiar că nu ești decît o vită! îmi șuieră la ureche Mintosul după ce am plecat de acolo.

— Just, tovarășe șef, am răspuns. Cred totuși că vizita noastră n-a fost lipsită de utilitate. Pe vremea noastră nu se pomeneau asemenea dansuri. Tare mi-ar place să recîștig timpul pierdut.

— Înainte de toate, n-ar strica să recîștigi puțin creier și abia după aceea te poți gîndi și la dansurile astea.

În stradă pîcla coclită îl înhățase pe Mintosul de grumaz sufocîndu-l. Așa că meargea întunecat și înrăit. În ceea ce mă privește însă, s-a întîmplat tocmai pe dos: mă simțeam bine dispus și aveam chef de vorbă.

— Se pare că nu ți-a mers la inimă twist-ul ăsta, l-am zgîndărit eu.

— Numai varga de corn îi mai poate îndrepta pe tinerii ăștia.

— Chiar așa!

— Chiar așa! Am să pregătesc un proiect de lege...

— Încă n-ai asemenea drepturi.

— Idiotule! Ăsta e imperiul meu. Și în imperiul meu am oricînd dreptul să elaborez legi.

— Așa o fi.

— De vreme ce spun eu, nu poate fi decît așa. Am să dau o lege care să interzică practicarea unor asemenea dansuri și care să prevadă sancțiuni din cele mai severe pentru huligani de felul lui Bobi al tău.

— Și punem capăt twist-ului?

— Normal, punem capăt.

— Și rock-and-roll-ului?

— Punem capăt la toate prostiile de felul ăsta.

La rîndul meu am tăcut din gură și am început să reflectez.

— Dacă șefii noștri cunosc meserie, am reluat eu vorba, apoi numai pentru o treabă ca asta s-ar cuveni să te facă ministru.

Mintosul mă pocni furios peste cap:

— În tigva asta goală numai vîntul ce mai fluieră. Nu te lega la cap dacă nu te doare că riști să rămîi fără el.

Am tăcut, dar nu pentru multă vreme. Mă mînca limba să atac subiectul așa că am început din nou:

— Dumneata... uite așa... cinci miniștri cel puțin... la degetul mic, poți nu-i așa?

— Mă privește ce pot eu, mi-a răspuns necomunicativ Mintosul. Însă numai o lună-două de m-ar lăsa să mă învîrtesc prin Consiliul de Miniștri, și să te ții ce s-ar întîmpla cu Bulgaria... Ai vedea ce e acela socialism și cum se construiește comunismul.

— Șarmant!

— Șarmant, cum altfel? Ți-ar sări ochii ăia de broască de uimire.

— Și nu numai mie! Sînt convins că multora le-ar sări ochii de broască dacă ar vedea ce nici prin vis n-au visat.

— Ar vedea, cum altfel.

— Un socialism nesperat. Un comunism nesperat. Toată lumea ar rămîne consternată.

— Doar o lună-două, asta-i tot ce mi-ar trebui!

L-am privit curios dar el continuă:

— Numai că nu te prețuiește nimeni! Cît despre recunoștință, asta e floare rară, frățioare!

— Recunoștință, după moarte!

— Prostule!

La ultima apreciere, Mintosul adăugă și o înjurătură pitorească. Ceea ce mie, trebuie să recunosc, mi-a produs o satisfacție deosebită.

PARTEA A IV-a

ȚIGĂNUȘUL DIN EN

Maiorul Petiu Gagovski își freca mîinile mulțumit și urmărea cu atenție fiecare vorbă a lui Onufri. Pentru mai multă siguranță, pusese la cale pe neobservate, înregistrarea integrală a discuției pe bandă de magnetofon.

„Cîtă ținere de minte la omul ăsta, ce creier și ce energie inepuizabilă, se gîndea el. Dacă ar fi utilizate într-o cauză bună ar fi neprețuite."

— Încă o întrebare, dragă Onufri, după care n-am să te mai tulbur, îl bătu Petiu tovărășește pe umăr.

— Vă rog, tovarășe maior, nu vă jenați — se înclină Onufri galant. Dinaintea unei mese ca asta, îmi puteți pune întrebări pînă vă ies peri albi în barbă.

— Bine zis! Nu ești lipsit de spirit!

— Mai sîntem buni și noi la cîte ceva!

— Mă interesează cazul țigănușului din En și legătura lui cu Mintosul Boev.

Se pare că întrebarea asta l-a găsit nepregătit pe comeseanul nostru „unical", pentru că își aprinse o țigară și după ce trase de cîteva ori fumul adînc în piept, îl scoase încet în rotocoale subțiri, doar-doar o avea puțin timp să-și pună gîndurile în ordine. Era limpede după ochii mijiți și încrețiturile dese de pe frunte că făcea un efort de memorie deosebit.

— Prima întîlnire dintre Mintosul și Hasan Ali Karaali a avut loc la Sofia chiar la sediul miliției capitalei. Mintosul de pe poziții de șef, Hasan, — arestat, ca hoț modest de buzunare. Cine și-ar fi imaginat pe vremea aceea că aveau să se mai întîlnească, și încă în împrejurări atît de neobișnuite. Astfel, începutul domniei lui Hasan a precedat cu cîteva săptămîni sosirea noastră în orașul En. (Între orașul En și orașul Lom nu există nici o altă asemănare, afară de faptul că amîndouă sînt situate pe

malul fluviului Dunărea.) Mai precis, Hasan se îndrepta spre orașul En tocmai în seara fatală în care eu și cu Mintosul îl descoperisem pe părintele Isai și pierdusem urma blondei seducătoare, deținătoarea revolverului. Cu alte cuvinte tocmai cînd lăsasem să ne scape norocul printre degete.

Cu o zi mai înainte, la Sfatul popular raional din En, în cabinetele președintelui, vicepreședintelui și secretarului, telefoanele se apucaseră să zbîrnîie insistent. Și nici un răspuns. Bineînțeles prin cabinete sufla vîntul. Într-un tîrziu, ridicase cineva receptorul.

— Alo! Aici Sfatul popular raional En. Cine-i acolo, vă rog?

— De la Comitetul Central. Cu cine vorbim?

— Cu activistul cultural!

— Și președintele unde-i? răsunase în receptor o voce de bas iritată și mai puțin clară din cauza distanței.

Activistul cultural își pierduse graiul. Din păcate, în ziua aceea, tovarășii cu funcții de răspundere plecaseră la vînătoare. Oameni și ei — li se făcuse chef de vînat. Dar cum să spui una ca asta Comitetului Central?

— Întîmplător lipsește! prinsese el curaj. Pentru îndeplinirea...

— Și vicepreședinții? tună încă și mai iritată vocea de la celălalt capăt al firului. Sau secretarul?

— S-a întîmplat să...

— Așadar, n-are cine primi o dispoziție importantă din partea Comitetului Central?

— Transmite-ți-mi-o mie și e ca și cum i-ați fi transmis-o tovarășului președinte.

— Îl cunoașteți pe Hasan Ali Karaali din comunitatea țigănească?

— Nu-l cunosc!

— Înseamnă că nu lucrați cum se cuvine cu minoritățile, de vreme ce nu-i cunoașteți nici pe reprezentanții lor cei mai însemnați.

Activistul cultural pălise de parcă și-ar fi mînjit fața cu praf de cretă.

— Sînt convins că tovarășul președinte îl cunoaște cît se poate de bine. El lucrează personal și în condiții optime cu ei.

— Aveți un carnet și un pix?

— Am!

— Atunci notați! Mîine seară la ora 8,30′ pornește cu acceleratul de Sofia spre orașul En un tînăr cu mustață subțire, fața oacheșă și ochii negri, bine legat și cu o expresie inteligentă. Va fi instalat în compartimentul al doilea la vagonul de clasa I. El însuși îi va aduce la cunoștință președintelui ce trebuie să faceți cu el.

— Tovarășului președinte personal?

— Întocmai, tovarășului președinte personal! În această problemă nu trebuie să se mai amestece absolut nimeni. Pentru moment tot ce trebuie să știți e că a fost în străinătate cu o misiune importantă. Și întrucît îl pregătim în vederea unei misiuni și mai importante într-o țară unde se desfășoară acum lupte, să aveți o grijă deosebită de persoana lui. Să i se pună imediat la dispoziție o uniformă de ofițer cu gradul de căpitan și să se ia toate măsurile pentru a i se asigura securitatea necesară. Numai un cerc restrîns de persoane să aibă acces la el, iar aceștia să fie recrutați dintre cadrele cele mai de încredere. În concluzie, să-i stați la dispoziție permanent.

În fața acestei noutăți importante, președintele Sfatului popular raional, tovarășul Pagoncev, fusese încercat de un sentiment dublu: pe de o parte se simțea tulburat la gîndul că fără îndoială prestigiul său în ochii Comitetului Central sporise simțitor de vreme ce tocmai la el fusese trimis un om cu asemenea misiuni importante, iar pe de altă parte i se pusese un nod în gît tot întrebîndu-se chinuit dacă va face față sau nu încrederii care i se acordase cu atîta generozitate.

— Ce și-or fi spunînd tovarășii de la Comitetul Central? reflecta el cu voce tare. Pagoncev ăsta nu e prost, e ceva de capul lui, dar acum să-l vedem cîte parale face! Și ce tovarăș de la Comitetul Central ne-a transmis dispoziția?

— Nu mi-a venit ideea să întreb, murmurase activistul cultural. Oricum era cineva de seamă, că mereu se înfuria și suduia că de ce nu v-a găsit la post să vă transmită personal dispoziția.

— Numai tu să nu fi scăpat vreo vorbă pe unde am fost.

— Vai, tovarășe Pagoncev, n-oi fi eu chiar așa de zăpăcit.

Urmaseră apoi instrucțiuni și dispoziții rapide. Pagoncev ajunsese la paroxism.

— Nici o vorbă nimănui în această privință! îi ordonase activistului cultural. De vreme ce așa a sunat dispoziția de sus. ... Eu personal am să mă ocup de tot ce e în legătură cu șederea tovarășului printre noi.

Îi convocase urgent pe Totiu și Belcio — doi lucrători cu experiență în domeniul securității, cărora se hotărîse să le încredințeze organizarea pazei înaltului oaspete.

— Nici o vorbă nimănui! E limpede, da?

— Just, răspunseră ei într-un glas.

— Am să-l previn pe șeful vostru că vă detașez temporar la mine, conform indicațiilor primite de sus.

— Tovarășul șef e om înțelegător...

— Înțelegător sau nu, mai presus de toate, interesele de stat.

După ce le explicase pentru a doua oară cît se poate de amănunțit în ce constă toată povestea și ce sarcină deosebită le încredințase amîndurora, adăugase:

— Nici un fir de păr nu trebuie să i se clintească din loc.

— Mai degrabă lăsăm să ne cadă nouă capetele!

— Acum ieșiți-i în întîmpinare.

— Dacă ne grăbim puțin, putem să-l luăm în primire din gara dinainte.

— Iată o idee strălucită, dar de ce numai de acolo?

— Aveți dreptate, tovarășe președinte. Oaspetele va fi întîmpinat, hai să zicem, pe la jumătatea drumului.

— În principiu, ar fi bine să-l întîmpinați cît mai de departe posibil, ținînd cont de ruta trenului.

Memorabila consfătuire durase nu mai puțin de două ceasuri în cap. Puseseră la cale în cele mai mici amănunte fiecare pas al oaspetelui de la gară la hotel și restaurant pentru masă și băutură și cîte și mai cîte. Elaboraseră chiar și o schemă potrivit căreia urma să aibă loc plimbările lui zilnice în așa fel încît să fie văzut de cît mai puțini ochi, fără însă ca șederea lui să devină plictisitoare. Nici eventualele distracții sau cerințe de ordin cultural nu fuseseră trecute cu vederea. Și în acest sens se ciocniseră de tot felul de dificultăți datorate „incognito-ului“ oaspetelui.

Din aceste motive ajunseseră la concluzia că planul trebuia completat cu unele amănunte abia după ce el avea să sosească și după ce aveau posibilitatea să se sfătuiască cu dînsul personal.

— Așadar, tovarăși, să nu irosim un timp prețios, încheiase categoric Pagoncev. O dată ne-a zîmbit și nouă norocul, nu se cade să-l supărăm. Important e să îndeplinim cu demnitate sarcinile trasate. Porniți!

Acceleratul de Sofia abia apucase să scoată un oftat adînc de oboseală și să oprească în gara Mezdra să-și mai tragă sufletul cînd — cu o repeziciune neînchipuită — se năpustiseră spre vagoane un bărbat osos, între două vîrste, cu părul ușor încărunțit și un grăsan tînăr și mărunțel.

— După mine! ordonase discret cel mai înalt năvălind în vagonul de clasa întîi.

— Aș... abia mai reușise să îngîne extenuat cel de-al doilea după care se avîntase cu pași mărunți pe urmele lui.

Cercetaseră din priviri fiecare colțișor. Compartimentul unu, compartimentul doi... și stop! O femeiușcă blondă într-o fustă cadrilată își expunea provocator — prin urzeala transparentă a bluzei albe de nylon, măreția unui bust rotofei. Iar în spatele ei? Ei bine, în spatele ei un tînăr bine făcut își etala dantura de un alb strălucitor.

— Totiu, îl împinsese atunci ușor costelivul pe grăsan: ochi negri, față oacheșă, suplețe...

— Mustăcioară.

— Compartimentul doi.

— Expresie inteligentă.

— Întocmai!

— Belcio, dar ea cine o mai fi? Nu-mi inspiră nici cea mai mică încredere.

— Cine știe prin ce împrejurare a nimerit în același compartiment cu el.

— N-o fi cumva mîna dușmanului aici? Ce spui?

Belcio se izbise peste frunte.

— Sută la sută!

— Trebuie s-o dibuim fără întîrziere.

— Ține-te pe urmele ei! ordonase energic. Și pînă nu se lămurește situația...

— Nici o grijă!

— Dar ia uită-te și la el, ce mai șmecher... Parcă ar fi ultimul huligan, așa se poartă cu ea. Nu?

— Diplomație frățioare...

— Abil bărbat nu glumă! Deține știința conspirației. Un călător obișnuit oricît și-ar sparge capul și tot n-ar depista ce hram poartă.

În momentul acela, un individ cu pantaloni în dungi și cu mînecile suflecate, se oprise dinaintea compartimentului doi, gata să intre.

— Hei tovarășe, stați puțin! îl prinsese Belciu de pulpana hainei.

Individul cu pricina se enervase:

— Ce e?

— Nu puteți intra în compartimentul ăsta!

— Mă privește — replicase el cu îngîmfare. Nu știți cu cine aveți de a face.

— Indiferent cu cine avem de-a face, compartimentul este reținut oficial.

Cum pantalonul în dungi se dovedea foarte puțin dornic să cedeze, Belcio fusese silit să se legitimeze și să pună astfel capăt conflictului.

Numai că intervenția asta n-a trecut neobservată de călătorii din compartimentul al doilea.

Veselia lor se curmă brusc și pe chipuri li se citea neliniștea.

— Ce s-o fi întîmplînd acolo? arătase femeiușca cu capul spre ușă.

Hasan privea intimidat:

— Știu eu?

— Indivizii ăștia doi mi se par cam suspecți, continuase dînsa în șoaptă. Am impresia că ne urmăresc.

— N-au decît să ne urmărească dacă le face plăcere, răspunsese el, ascunzîndu-și anevoie tulburarea care îi năvălise în suflet ca un torent înghețat. N-am motiv să mă tem de nimeni.

— Nici eu dealtfel.

— Cu toate astea cine să fie? Nu cumva au reușit să-mi descopere manevra? îi trecu lui Hasan un gînd neplăcut prin minte. Dar cînd să fi izbutit atît de repede? Ei, o să

le spun că n-a fost decît o glumă! Cine o să se apuce să mă judece pentru o simplă glumă?

Blonda însă o băgase pe mînecă:

— Și dacă, totuși?

— Ce anume?

— Geamantanul meu se află în vagonul vecin. Dacă cumva sînt o bandă și unii mă urmăresc, iar ceilalți mă fură?

— Și asta se poate...

— Dau o fugă să mi-l iau...

Sărise agitată de pe locul ei, dar cînd să cotească spre ieșirea din vagon i se postase în față Totiu.

— Un moment, cetățeanco!

— Ce doriți?

— Eu sînt în exercițiul funcțiunii, și își scosese imediat legitimația. Actele dumneavoastră vă rog!

Supunîndu-se legii, frumoasa își arătă buletinul.

— Dafinka Popadiina, murmurase pe nas Totiu. Din orașul En. Cum, sînteți din En?

— Da, Dafinka Popadiina, sau Nina Popadiina, cum îmi spun prietenii mei din En.

— Pe nenea Doniu Popadiina îl cunoașteți?

— Sîntem rude, minți-se ea. Dar s-ar putea să mă fi uitat pentru că noi ne-am stabilit de mult în capitală.

— Nu cumva sînteți fiica lui Popadiina, cel care a căzut în lupta de rezistență?

— Ba chiar a lui sînt.

Au urmat mii de scuze și plecăciuni.

Pe de o parte Totiu era încîntat că recunoașterea lui se încheiase favorabil și în timp record, pe de altă parte, parcă îi turnase cineva sare amară pe gît, căci odată cu năruirea ipotezei existenței unei agenturi inamice se evaporase, ca roua în timpul verii, și perspectiva unei „descoperiri epocale".

Ascultînd raportul lui Totiu, pe Belcio îl încercă o senzație la fel de neplăcută.

Între timp, pe chipul lui Hasan stăruia aceeași expresie de neputință. Băgase de seamă agitația celor doi suspecți după ieșirea agreabilei sale tovarășe de drum și nu mai avea nici o îndoială că grăsanul urma să îi iasă în cale undeva, la loc ferit. Era deja convins că toată afacerea era compromisă și că nu se mai putea sfîrși cum

trebuie. Ba chiar i se păruse că îl priveau cu atîta înverșunare de parcă ar fi fost gata în orice clipă să-și îndrepte spre el revolverele — cu cîte șase focuri fiecare — și să-i ciuruiască pieptul cu bumbii de plumb.

Cînd se deschisese ușa, era mai-mai să ridice mîinile sus, să izbucnească în plîns: „Mă predau“ — și să le cerșească îndurare. Dar în locul revolverelor, cei doi necunoscuți îl întîmpinau cu zîmbete generoase și plecăciuni adînci.

— Iertați-ne pentru deranj, începuseră amîndoi să vorbească, deodată cu glas cîntător. Iertați-ne!

Apoi Belcio, ca mai mare în grad, și ca șef de echipă în cazul de față, rostise tulburat și solemn:

— Noi, în urma comunicării făcute de Comitetul Central... în legătură cu un tînăr...

— Cu fața oacheșă, ochii negri și mustață, îl ajutase Totiu.

— Și expresie inteligentă.

Hasan, încet, încet își mai veni în fire.

— Nu cumva sînteți de la Sfatul popular raional din En?

— Exact! Din ordinul tovarășului președinte în persoană! Totul e păstrat în cel mai desăvîrșit secret, puteți fi pe pace în privința asta... Numai noi doi și tovarășul președinte avem cunoștință...

— Se pare că o să am de-a face cu tovarăși de nădejde...

— La noi nu există nici un eșec, nici nu se admite!

— *Aferim**, rostise Hasan bătîndu-i indulgent pe umăr. După care conversația celor trei nu se mai deosebise cu nimic de murmurul ploilor de primăvară — încîntătoare, reconfortantă, debordînd de optimism și vioiciune. Totiu și Belcio se întreceau care pe care în folosirea unui vocabular cît mai șlefuit cu putință. Hasan, fascinat de propriul său geniu, o ținuse una și bună cu „aferim“, bătîndu-i protector pe umeri.

Degeaba se spune că orice început e greu. Iată începutul minunat al unei vieți complet noi.

---

* În limba turcă = „Bravo“!

Apele Dunării continuau să curgă cu același calm grandios. Pe străzile orașului En viața palpita neschimbată. Aparent, totul se desfășura ca pe vremuri. Dar asta nu era decît o iluzie. De fapt aici se petreceau evenimente vrednice să figureze în paginile de aur ale istoriei.

Întrevederea dintre Hasan și cei patru bărbați în fruntea cărora se afla președintele Sfatului popular raional — înșirați cuminți și docili ca niște ordonanțe dinaintea reprezentantului minorității țigănești — om cu misiuni guvernamentale speciale — a decurs neasemuit de plăcut. Stăteau supuși și se simțeau măguliți ca unii cărora li se acordase înalta cinste de a lua personal parte într-un moment atît de solmn, cînd se puneau la cale probleme de interes național, dacă nu chiar, într-un anumit sens și internațional.

Înafară de Pagoncev, Totiu și Belcio, i se făcuse onoarea de a participa la întrevedere și comandantului secției militare locale, căpitanul Burmov, fără ajutorul căruia s-a dovedit imposibilă rezolvarea unora din problemele importante privind sejurul lui Hasan în En.

— O tunică cu epoleți de căpitan, nici nu apucase bine să rostească oaspetele.

— O tunică cu epoleți de căpitan, intervenise Pagoncev pe lîngă Burmov. Și dacă se poate să fie din postav de general.

— La ordin, își lovise pintenii căpitanul.

Ce-a făcut, ce-a dres Burmov, pe cine o fi convins și cum, de ce născocire ingenioasă s-a folosit, nu se știe, cert este însă că tunica de căpitan a lui Hasan Karaali a fost gata într-o viteză de neînchipuit.

— Nu pot să mă instalez la hotel, pentru că în cel mai scurt timp vor înțelege și copii cine sînt și ce hram port, rostise oaspetele.

— Nici vorbă de hotel! izbucnise Pagoncev.

I-a fost pusă la dispoziție imediat o locuință specială, bine mobilată, amenajată, pentru cazuri deosebite, unde nu aveau acces decît Pagoncev, Burmov și organele de pază Belcio și Totiu.

În aceeași locuință, într-o cameră separată a fost găzduită Dafinka Popadiina.

— Drăguța asta a fost verificată temeinic? se interesă Pagoncev.

— Au venit amîndoi împreună de la Sofia. E de-a noastră, după locul nașterii.

— Putem să-i frunzărim dosarul, raportase Belcio.

— De vreme ce au venit împreună din Capitală, nu e treaba noastră cum e, trăsese concluzia Pagoncev. De bună seamă este exact cum trebuie să fie, că doar nu întîmplător a fost trimisă. Așadar, se cuvine să-i acordăm și ei cea mai deosebită atenție.

— Pe tovarășa asta trebuie să o am în preajmă, îi spusese Hasan discret lui Pagoncev. Așa îmi impun treburile.

— Dacă treburile impun...

Se pomenește în Coran de veșnica beatitudine a mahomedanilor în viața de dincolo de moarte: femei, pilaf și tot felul de plăceri care de care mai înalte. Dar nici cea mai îndrăzneață închipuire n-ar fi putut concepe că pămîntul cel mai păcătos i-ar putea oferi „căpitanului Hasan" plăceri care să rivalizeze cu cele divine.

Pofta vine mîncînd, iar răsfățul odată cu viața îndestulată.

— Vreau carne de miel! ceruse Hasan. Să fie fript haiducește.

— Cum o mai fi și asta? întrebase Belcio, roșu la față de situația penibilă în care se afla. Scuzați-mă, dar eu n-am mîncat.

— Un miel întreg, răstignit pe o cruce de fier.

— Înțeleg...

— Poți să faci rost?

— S-a făcut, șefule!

Și Belcio îl pusese imediat pe fugă pe subalternul său:

— Totiu, ia-ți picioarele la spinare!

— Zbor, răspunsese acesta ca un reactor încărcat.

— Un mielușel fript haiducește.

— Eadeș! Mieii au devenit de acum ditai noateni!

— Să găsești unul de lapte!

— Yes, de lapte, repetase Totiu ordinul (serviciul la marină lăsase în cultura lui urme trainice) și la ce oră să fie gata?

— Orele 21, zero minute, zero secunde, pe data de azi.

— Yes!

Seara, la 9 fix, frigarea haiducească a fost așezată pe masă, dinaintea căpitanului Hasan. Răspîndea un abur subțire și un miros de te scotea din minți de poftă.

— M-m-m — rînjise el. Pare să fie pregătit tocmai cum trebuie.

— Să vă lingeți pe degete nu alta, răspunse Totiu căruia i se umpluse gura de salivă în timpul ăsta. Bucătarul nostru e un maestru neîntrecut în frigărui haiducești.

— Ce ați zice dacă am invita-o și pe colaboratoarea mea?

— Așa se cuvine! aprobase Belcio în calitate de șef cu paza.

Așezîndu-se la masă în rînd cu căpitanul, Dafinka suspinase mirată:

— Un miel întreg! Ce plăcut miroase!

Și amîndoi se aruncaseră în aceeași clipă cu înverșunare asupra fripturii.

— Buiurunus*! îi invitase Hasan cu un gest de stăpîn binevoitor și pe cei doi paznici de corp.

Totiu fusese cît pe ce să-și înfigă colții într-o spinare, însă Belcio rămăsese incoruptibil:

— Pentru noi nu e o problemă, schițase el un zîmbet forțat, în timp ce îl trăgea de braț pe grăsanul cel lacom. În toate există o ordine. Noi, cei din En, ne simțim sătui, dacă oaspeții noștri se simt sătui. Ne simțim bine, dacă oaspeții noștri se simt bine. Lucrurile astea nu se prea cunosc acolo „sus".

— O să se cunoască de acum încolo! rostise ferm Hasan. După care se lăsase liniștea, întreruptă numai de mestecatul celor doi oaspeți, de tic-tac-ul marelui ceas de perete și de Totiu care înghițea, neconsolat, în sec.

— Noroc! ciocniseră ei.

— Noroc!

— Să vă fie de bine!

Și apoi iarăși liniște, uși trîntite, ceasul ticăind, și Totiu înghițind în sec pofticios.

Din mielul de lapte nu mai rămăseseră decît cîteva bucăți întregi cînd Hasan își reînnoi invitația adresată paz-

* Poftim = turcism în limba bulgară.

nicilor săi de corp şi de data asta nu-i mai lăsase inima să refuze.

Sătul, căpitanul se întinsese pe scaun şi se apucase să cînte:

— Ah, kîzăm, sana,
şecker alaim mi?
— Alma bobagigăm, alma!
Eivada ghiobek ellerinde...
Bobamda bilmez derdemide
Alma, bobagigăm, alma!*

— Brei, iazîk!**

— Ce s-a întîmplat? se ridicase Belcio.

— Sarailie! Cum de nu ne-am gîndit la timp. Numai sarailia ar fi pus capac la o masă aşa de fainâ cum a fost asta!

Belcio nu-şi dăduse seama despre ce era vorba, însă Totiu prinsese repede firul.

— O scăpare din vedere, tovarăşe căpitan, izbucnise el fără să renunţe la mestecat. Ne luăm mîine revanşa.

— Pînă mîine „ne olur — ne olmaz"*.

— Mie să mi-o cereţi. Îmi plac şi mie foarte mult sarailiile.

— De baclava vorbiţi? întrebase Dafinka nedumerită.

— Dacă de baclava e vorba, mă reped imediat la cofetărie, îşi oferise Belcio serviciile.

— Pe tema asta am să vă spun un banc! luase din nou cuvîntul înaltul oaspete şi toţi îşi ascuţiseră auzul:

Garabet îl întreabă pe Bohor:

— Bohor, ştii tu ce-i aceea o portocală?

— Nu ştiu!

— Dar lămîie ştii?

— Lămîie, ştiu!

— Portocala e acelaşi lucru, măi! Acelaşi lucru, dar cu totul altceva!

---

* În româneşte:
— Fetiţa mea, vrei să-ţi cumpăr zaharicale?
— Nu cumpăra, tăticule, nu cumpăra! —
Zise ea strîngîndu-şi în mîini buricul ca pe un fruct copt.
— Tăticu nu mi-a înţeles durerea.
Nu cumpăra, tăticule, nu cumpăra!

** În limba turcă: „păcat".

* În limba turcă: „ori se poate, ori nu se poate".

Izbucniseră toți în rîs.

— Cam așa și cu discuția noastră, comentase Hasan. Sarailia aduce cu baclavaua. E tot una, dar cu totul altceva.

— La noi în oraș nu există decît un singur specialist în sarailii, se amestecase Totiu competent în vorbă. Fostul bucătar Kuru Ibraim. Mîine îl scot eu din pămînt, din iarbă verde.

Hasan se lăsase din nou antrenat de cîntece de inimă albastră. Între timp Belcio și Totiu tot șușoteau între ei, se sfătuiau de zor, după care Grăsanul trîntise ușa de la intrare după el. Unde s-a dus, ce-a făcut, cert e că după un ceas și jumătate se întorsese cu o tipsie în mînă.

— Poftim și sarailiile !anunțase solemn.

— Aferim! aplaudase Hasan.

— Kuru Ibraim vă transmite *seleam**.

Și numai de hatîrul dumneavoastră ...

— Cum? se înfuriase numaidecît căpitanul. I-ai dezvăluit lui Kuru — Ibraim prezența mea în oraș?

— Nici gînd! se speriase Totiu. Tot ce i-am spus e că avem un oaspete ales. Dar cine anume, nici o vorbă!

— Hele**. Secretul e secret, iar dispoziția Comitetului Central trebuie respectată!

— Yes, va fi întocmai respectată, tovarășe căpitan! încuviințase Totiu luînd poziția de drepți. Aveți la dispoziția dumneavoastră oameni pricepuți. Nici o grijă, nu ne expunem noi!

Sarailia îi ridicase încă și mai tare moralul căpitanului Hasan. Și declarînd că era cea mai potrivită să însoțească „muscatul de Sungurlar" se aruncase cu atîta înverșunare asupra vinului încît îți venea să crezi că se afla la primul pahar în viață. Și ce iscusință!

Către orele 3, spre ziuă, Danfinka capitulase. De unde stătea pe scaun, își lăsase capul în piept și se prăbușise la podea.

— Mă compromiți ca o femeie pierdută, o împinsese Hasan. Hai, deschideți ferestrele! Auzi! Dafo?

---

* În limba turcă: „salutări".

** În limba turcă: „mai ales".

Dafe, însă, nici pomeneală să audă sau să vadă ceva, sforăia din ce în ce mai abitir cu ochii închiși ca o muribundă.

Două ore mai tîrziu, căpitanul Hasan Ali Karaaliev în persoană fusese silit să înalțe steagul alb.

Belcio și Totiu l-au așezat grijuliu pe suveran în culcușul lui de puf, pe Dafinka în spatele lui, după care i-au acoperit cu o plapumă de mătase și s-au strecurat în vîrful picioarelor afară din dormitor.

Începuse să se lumineze de-a-binelea.

Un corb matinal se oprise din zbor în părul rămuros din fața casei și croncănea trist.

SUBIECTE SUSPECTE ÎN EN

Soarele era pe punctul de a apune, iar în „locuința specială", domnea încă o liniște deplină, întreruptă de concertul celor două gîtlejuri sforăitoare și de fluieratul sprințar al celor două nasuri coroiate.

Din cînd în cînd Totiu se mai apropia de dormitor, călcînd ușor ca o pisică, își lipea urechea de ușă și se punea pe ascultat. Dar de bătut, n-a bătut decît cînd i s-a părut că s-au trezit din somn scumpii oaspeți.

— Da! răzbătuse pînă la el un glas răgușit.

Totiu a intrat înăuntru. Mirosea a pivniță cu vin stătut. Cît despre culcuș, parcă era un cîmp de bătaie — păturile într-o parte, perna în alta și așternuturile spînzurau pînă la podea. Dafinka pufăia în continuare cu capul vîrît în plapumă; iar Hasan pe jumătate ridicat abia își ținea echilibrul.

— Bre, anasîna* — sudui el mahmur. Măi Totiu, pare-mi-se că am dat pe gît cam mult vinișor, așa-i?

— Păi, după obicei, tovarășe căpitan...

— Încă nu mi-am venit în fire.

— Cui pe cui se scoate. Ordonați și punem la fiert țuică de prune ca aperitiv.

---

* În limba turcă: înjurătură de mamă.

— Haide!

Sprinten și îndemînatic, Totiu se puse pe treabă ca o nevastă tînără. Despre oameni ca el, are poporul o vorbă: „Treaba i se potrivește ca o mănușă".

Observîndu-i îndemînarea, Hasan îl lăudă:

— Ești un băiat capabil!

— N-are cine să te remarce în fundul ăsta de provincie, tovarășe căpitan, se plînse Totiu pentru prima oară. Ba nici măcar „evalla"* n-are cine să-ți spună.

Hasan care înțelesese încotro bate cu vorbele astea profită imediat de ocazie:

— Ești un băiat capabil! repetă el. Tocmai ce-mi trebuie mie acum! Vrei să te iau cu mine?

— Cu dumneavoastră... și la capătul lumii, tovarășe căpitan...

Hasan își încruntase sprîncenele, privise în jur prevăzător să nu-l audă cineva, după care își apropie cu încredere capul de Totiu:

— Am un secret... Ți-l spun numai ție... dar... așa-i că...

La rîndul lui, grăsanul își încruntă și el sprîncenele și își roti prevăzător privirile de jur împrejur:

— Yes. E ca și cum v-ați adresa unei pietre...

— Am să fiu trimis în Corea, în cel mai scurt timp. Cu o misiune specială. Nu fără motiv trîndăvesc eu aici, la voi. Comitetul Central știe ce sarcină importantă și de răspundere mi s-a încredințat în Corea unde se dau lupte grele, așa că m-a trimis aici să mai prind puțină putere.

— Măi frate, om fi noi oameni simpli, dar nici nu păștem iarbă... se lăudă Totiu. Am mirosit cum stau lucrurile de la bun început. Ei, nu chiar exact cum am aflat acum de la dumneavoastră, dar tot am înțeles că se vor petrece fapte de seamă pe aici. Tovarășe căpitan aveți în fața dumneavoastră o iscoadă de înaltă clasă.

— Un asemenea om mi-ar fi cît se poate de util, un fel de aghiotant.

— Și om de legătură dacă ar fi să devin, și tot aș merge. Măcar să văd și eu lumea odată!

— Ești așadar gata să-și părăsești slujba de aici?

---

* în limba turcă: „mulțumesc".

— *Știu minutu,* își etală el cunoștințele de limba rusă. De-ar fi să mă excludă din partid, și tot aș lua-o din loc, spuse Totiu.

— Dar de Belcio ce părere ai, n-o fi cumva mai potrivit?

— Belcio mi-e tovarăș, dar nu e indicat pentru un post ca ăsta. Dacă înțeleg eu bine care e treaba, dumneavoastră aveți nevoie de un om cu minte ageră, mobil și viguros. Un fel de meșter la toate.

— M-ai înțeles perfect!

— Iar Belcio nu dispune de nici una din calitățile astea. Vă rog să nu înțelegeți greșit vorbele mele, tovarășe căpitan. Eu nu pretind că trebuie să mă luați pe mine; dar dacă e vorba să facem o treabă...

— Bineînțeles că de asta e vorba...

— Și nici dumneavoastră să nu vă compromiteți, atunci se cuvine să alegeți un om într-adevăr potrivit.

— Întrucît dumneata pui interesele cauzei noastre mai presus de interesele personale, n-ar strica să reflectezi dacă nu cumva se găsește printre tovarășii dumitale, altcineva cu calități mai mari decît Belcio. Ei?...

— Am să reflectez, tovarășe căpitan...

Mișcările lui Totiu se încetiniseră, fața îi căpătase o expresie bătrînicioasă și moralul îi scăzuse la zero.

— I-am trecut în revistă pe toți cunoscuții mei, spuse el mestecînd într-una. La drept vorbind, n-am găsit printre ei pe nimeni care să aibă măcar calitățile lui Belcio. În general, nu știu cum ar trebui să vă explic ca să nu mă înțelegeți greșit...

— Vrei să spui că nu e cazul să mă grăbesc cu alegerea, întrucît treaba e mult prea serioasă. Poate în capitală să aflu pe careva mai potrivit... așa-i?

— În capitală o să dați peste ticăloși și mai mari!

— Tocmai... Pentru o treabă ca asta, am nevoie de un mare ticălos, îl întărîtă din nou Hasan.

— Cînd am spus ticălos mă refeream la sensul de viclean, de mincinos, se făcuse Totiu foc și pară la adresa sofioților. Dar numai în provincie puteți găsi un tovarăș adevărat care să execute cum se cuvine pînă și cele mai dificile treburi fără să riscați nici cea mai mică dezamăgire.

Victoria înclina evident în favoarea lui Totiu tocmai cînd căpitanul Hasan era gata-gata să spună: „Ei, de bună seamă nu există decît un singur om demn de asemenea slujbă"! (cel puțin așa i s-a părut lui Totiu, că de aceea a deschis gura oaspetele) a intrat Belcio și a încurcat toate țele.

— Scuzați-mă, tovarășe căpitan, spuse el tulburat, dar am mare nevoie de Totiu.

— E liber, îi răspunse Hasan cu un gest de general.

Nici nu trecuseră bine cîteva zile de cînd purta tunica de ofițer, și deja ținuta și comportarea, dacă nu chiar și tonul țiganului suferiseră o schimbare radicală. Pe această temă, numai că ceva mai tîrziu, Mintosul avea să spună: Karl Marx a scris: „Modul de viață determină gîndirea. Așa e, dar nu e totul".

Cred că e firesc, dacă nu și obligatoriu, ca știința filozofică să arate influența modului de viață și asupra caracterului, comportării și acțiunii omului. În loc să-l tot citeze pe Karl Marx și unde trebuie și unde nu, oamenii viitorului ar putea să se exprime și astfel:

„După cum afirmă Mintosul Boev — modul de viață determină omul".

Ieșind afară, Totiu se reținuse cu mare greutate să nu izbucnească într-un potop de înjurături la adresa șefului său direct.

— Nu cumva ți-a luat foc casa? începu el supărat. Și mă rog ce treabă e asta atît de urgentă?

— Conducerea e supărată.

— Tovarășul președinte?

— El, cine altul?

— Adică cum, s-a supărat pe noi?

— Pe noi, pe cine altul?

— Și cu cei i-am greșit?

— De cîteva zile au fost semnalate în oraș două persoane suspecte. Tot dau tîrcoale pe aici prin jurul reședinței noastre. După toate probabilitățile trebuie să fie trimișii agenturii străine. Cel puțin așa bănuiește tovarășul Pagoncev. Mor de necaz, că noi n-am fost în stare să-i depistăm mai înainte și că a trebuit să ni-i arate alții. Din cîte am înțeles, tovarășul președinte intenționează să ne înlocuiască pentru vigilență redusă.

Un fulger să-l fi lovit din senin și Totiu n-ar fi fost mai uluit decît era la primirea acestei știri. Băgase de seamă cît erau de invidiați de unii din tovarășii care izbutiseră să afle pe căi ocolite cu ce misiune de răspundere fuseseră învredniciți de cel mai înalt for. Iar acum parcă le vedea fețele înflorind de bucurie la auzul prăbușirii sale. Și numai cuvîntul ăsta „prăbușire" și era de ajuns ca să-i înghețe sîngele în vine. Și unde mai pui că tocmai acum era în perspectiva celui mai mare succes din viață.

— Ei, asta nu se poate! strigă el disperat.

— Și, mă rog, ce nu se poate?! îl cercetă mirat Belcio.

— Nu se poate să fie pe aici nici un fel de persoane suspecte sau agenți străini...

— Oamenii i-au dibuit, și el...

— Dacă i-au dibuit, mă rog unde sînt?

— S-au instalat deja la hotelul cel nou.

Amîndoi paznicii de corp ai căpitanului Hasan se refugiară într-o tăcere prelungită, în schimb mintea le lucra febril. Ce puteau face spre a îndrepta greșala comisă? Să ajungă la o situație atît de favorabilă evidențierii și s-o piardă? Să te afli pe o trambulină de unde să te poți avînta spre culmile promovării profesionale și din nepricepere să aluneci și să te tîrăști pe fundul prăpastiei.

— Trebuie să acționăm pe neprevăzute, Belciule, mă auzi?

— Trebuie, dar cum? și tu care mă mai întrebi dacă mi-a luat casa foc...

— Păi, așa ceva e mai rău decît ți-ar fi luat casa foc.

— Mai rău, cum altfel?

După ce au reflectat profund, au luat hotărîrea să se strecoare atenți în noul hotel „Dunărea albă" să investigheze rostul prezenței în En a tuturor persoanelor din exterior, și să pună mîna pe agenții străini mai înainte ca alți „invidioși" să apuce să facă una ca asta. Astfel înarmați cu noua idee salvatoare, își redobîndiră încrederea și elanul de a acționa cu îndrăzneală.

— Acum ori niciodată, hotărîră ei și trecură la acțiune mobilizîndu-și toată energia de care dispuneau.

Dunărea albă murmura încet și blînd.

„Agentura dușmană", care nu de pomană îi pusese în stare de alertă pe paznicii de corp ai căpitanului Hasan se compunea nu din doi, ci din trei membri: Mintosul, eu și preotul Isai. În aceeași zi am ajuns în orașul En cu trenul de dimineață. Vremea era minunată. Parcă soarele s-ar fi scăldat toată noaptea în apele Dunării care furîndu-i strălucirea scînteiau, în zori, ca argintul topit.

— Poezie! am exclamat eu. Stîrnește entuziasmul omului mai ales cînd miroase a nisetru prăjit. Tu Isai ce preferi, nisetru sau somn? Somnul de Dunăre e gras și ți se topește pur și simplu în gură. Prăjit e o adevărată minune, te poate inspira să scrii o poezie.

— Nisetrul e mai gustos, a remarcat simplu preotul.

— Care e părerea dumitale, șefule?

Mintosul însă a rămas întunecat, rece și închis în sine. Deși călătorisem cu un vagon de clasa I, era așa de mare aglomerația și atîta se împingeau oamenii unii pe alții, înjurîndu-se și insultîndu-se de nu se mai înțelegea nimic din emisiunile transmise prin radio-ul răgușit al trenului. Așa că în privința odihnei nici unul din noi n-a reușit să tragă un pui de somn.

— În loc să trăncăniți verzi și uscate mai bine v-ați îngriji să ne instalăm într-un hotel mai acătării să ne putem odihni, m-a întrerupt el. Dacă nu mă satur de data asta de somn se cheamă că nu sînt bun de nimic.

Alt hotel mai bun ca „Dunărea albă" nu se găsea în orașul En, de aceea ne-am îndreptat spre el fără șovăială. Aspectul exterior nu ne-a insuflat nici o încredere.

— Arhitectul care l-a construit merită un glonte, a suduit Mintosul văzînd hotelul. Se vede treaba că a făcut planurile cu picioarele. Odăile în schimb s-au dovedit confortabile.

— Două camere, a dat dispoziție Mintosul administratorului. Una numai pentru mine. Cealaltă pentru ei doi!

Administratorul, un bătrînel pleșuv, își ridică alene ochii vicleni și decolorați de pe ziar și murmură plictisit:

— N-avem tovarășe! după care s-a adîncit din nou în lectura ziarului.

— Am spus două camere, a mîrîit Mintosul jignit de indiferența cu care fusese tratat. Una numai pentru mine. Cealaltă pentru ei doi!

— V-am mai spus că n-avem! și de data asta bătrînelul nici măcar nu s-a mai obosit să-și ridice ochii de pe ziar. Încă nu sînt surd!

— N-oi fi dumneata surd, dar te-ai senilizat, bătrîn netrebnic, a urlat atunci stăpînul meu, și lovindu-i ziarul i-l rupse în două bucăți care îi zburară din mîini. Îți dai seama cu cine ai de a face?

— Cu maharajahul din Singapur, a răspuns bătrînelul fără măcar să clipească. Îmi datorați 20 de bani pentru ziar. Nu e al dumneavoastră ca să aveți dreptul să-l rupeți. Și acum hai și plătiți, a mai adăugat el după care a întins mîna după bani. Și fără țipete!

Mintosului au început să-i tremure brațele și picioarele de parcă l-ar fi străbătut un curent de o sută de mii de volți. Și la rădăcina nasului i-au apărut cele două pete galbene.

— Fii atent, Isai, cum am să-l amestec ca pe o bucată de somn în oală! îi șopti părintelui.

Asta era și semnificația celor două floricele de șofran care îi înfloriseră la rădăcina nasului. Cînd observi apariția lor, este cazul să păstrezi distanța, de nu vrei să devii o tocătură.

Părintelul a pălit și a bătut în retragere. Numai că nu s-a ajuns chiar la bătaie.

Tocmai în clipa aceea, femeia de serviciu care s-a dovedit a fi nora administratorului, i-a comunicat că se eliberase o cameră cu patru paturi.

— Dacă bineînțeles sînteți de acord, vă pot instala imediat în camera aceasta, a propus bătrînul cu o ironie nedisimulată.

— Dă-ne-o! m-am grăbit eu să intervin, ca nu cumva Mintosul să se opună și să-și continuie atacurile belicoase.

— De acord cu o singură condiție! a șuierat șeful. Al patrulea pat să rămînă la dispoziția noastră!

— Dacă plătiți pentru el! . . .

— S-a făcut . . .

— Iată că ne-am înțeles cu binele, cu vorbă dulce, cum spunea pe vremuri mizerabilul ăla de adept al politicii

reacționare, Andrea Leapcev, s-a pus administratorul pe chicotit. Iar dumneavoastră cît pe ce să scoateți cuțitul. Nu e bine așa, fiule. Cine scoate cuțitul, de cuțit moare.

— Multe mai știi și dumneata, a murmurat Mintosul supărat.

— Nu întîmplător am rămas fără păr.

— La hambarul gol, ce rost are acoperișul?

— Pe la noi se spune că „părul prost nu se lipește de capul înțelept", nu s-a lăsat mai prejos chelul. Iar pentru o coamă zbîrlită ca a dumneavoastră avem altă zicală:

Mintosul și-a ascuțit urechile:

— Ce spune!

— Buruienile sînt mai fecunde pe grămezile de gunoi!

Imprudent, Isai a izbucnit în rîs și s-a pomenit cu un picior năpraznic de la șef direct în genunchi de i s-au umezit ochii și pare-mi-se că nu numai ochii.

Eu, prevăzător, mi-am încleștat maxilarele ca să nu-mi dau în vileag sentimentele.

Camera cu patru paturi era orientată spre sud, și avea o fereastră largă și frumoasă. Se pare că nora care orînduia prin odăi era o femeie curată și ordonată. Priceput era și nenea Donko, cum îi spuneau oamenii administratorului chel. Inspecta de cel puțin cinci ori pe zi camerele ca un adevărat inspector de la Sanepid și lua parte personal la curățirea lor.

— Asta am, asta pot să vă dau! și ne-a condus pînă la camera 3 de la etajul 2. Dar o să vă am în vedere în cazul în care se eliberează alte odăi mai mici între timp. Însă fără amenințări, vă rog!

Spre mirarea generală, de data asta, Mintosul n-a mai orîcnit deloc. Abia după ce s-a retras administratorul, a mormăit:

— Și acum să dispăreți amîndoi! și s-a trîntit pe unul din paturi ca o creangă retezată.

— Hai să ne topim, i-am șoptit părintelui.

— Mi-e și mie somn, a protestat el jalnic.

— La banca asta, doleanțele tale sînt cotate la zero. Topește-te pînă nu-i înfloresc iar floricelele de șofran!

Ne-am strecurat amîndoi tiptil din camera 3 și am coborît treptele spășiți ca înaintea execuției.

— Dumneavoastră nu vreți să vă odihniți? ne-a întrebat nenea Donko.

— Părintelui nu-i e somn, am răspuns eu, și cum e episcop nu se cuvine să bată străzile de unul singur, ne-am hotărît să fac pe aghiotantul pe lîngă el.

— Veniți pentru prima oară în orașul nostru?

— Pentru prima oară!

— Ei, atunci nu strică să vă plimbați puțin! Mai vedeți cîte ceva nou.

Am luat-o pe strada principală privind în jurul nostru ca niște provinciali sosiți în capitală. Orașul era mic, cu locuințe joase și magazine aranjate anapoda și mai mult goale decît pline, însă oamenii pe care i-am întîlnit pe stradă aveau fețe deschise și vesele! Nordici!

Am întîlnit destul de multe femei frumoase, amănunt care n-a trecut nebăgat în seamă de noi.

— Iartă-mă, Isai, dacă o să-ți influențez în sens negativ moralul, dar nu pot să nu remarc existența unor exemplare deosebite de sex feminin în orașul ăsta tîmpit.

— Adevărat, sînt femei frumoase pe aici!

— Și ce ți se pare mai frumos la ele?

— Păi, totul!

— Poveștile astea să le spui enoriașilor! Mie, Isai, să-mi vorbești ca unui păcătos!

— Și cum adică se vorbește unui păcătos?

— Să spui de exemplu: vezi femeiușca aia, ce mai pepenași a ascuns în sîn? Iar pepenii din En sînt renumiți, Isai, numai ce-i atingi, crapă și le curge sînge!

— N-am avut plăcerea...

— Sper s-o ai, cu ajutorul Domnului, în timpul ședерii noastre istorice prin locurile astea.

Părintelui i-au mers la inimă parabolele mele, chit că din cuviosie se prefăcea că nu le înțelege sensul, în timp ce le urmărea cu atenție.

— Marele meu stăpîn — Mintosul — am reluat eu, binevoiește să mă răsplătească pentru fiecare serviciu pe care i-l aduc. În ceea ce te privește, dumneata, Isai, ai adus atîtea servicii stăpînului ceresc, ai meditat la atîtea lucruri sfinte, proslăvindu-i măreția, încît nu văd de ce nu te-ar răsplăti și el pe tine într-un fel.

În timp ce vorbeam, odată am împietrit pe loc, cutremurat de parcă s-ar fi năpustit asupra mea o dihanie mitologică gata-gata să mă înghită de viu.

— Doamne — D-zeule, dar asta e aia!

— Care? s-a împleticit părintele.

— Iarba fiarelor.

— Unde?

— Uite-o acolo în mulțime, în dreptul farmaciei.

— Ea e, a bătut din palme Isai!

— A cumpărat penicilină. Așadar încă nu s-a lecuit de sifilis.

Părintele s-a pierdut cu firea.

— Ce sifilis?

— African! E una din cele mai periculoase surse de răspîndire a sifilisului african la noi în țară. Dar fii liniștit, Isai. E un sifilis cumsecade. Se manifestă abia după trei ani și victimile nu se chinuiesc prea mult timp. În decurs de zece zile le cade nasul, urechile, obrajii.

— Să punem mîna pe ea, imediat, mama ei...

Și sfinția sa s-a pornit pe înjurat.

— Ia-o încet, Isai. Treaba asta nu e ca cealaltă. Dacă totul s-ar rezuma la prinderea ei, nimic mai simplu decît asta. Numai că misiunea noastră e mai complicată: trebuie să punem mîna pe oamenii ei de legătură.

Dafinka, traversa liniștită străzile din En, fără să bănuiască măcar că era urmărită pas cu pas. În felul acesta eu și părintele Isai ne-am trezit în fața reședinței căpitanului Hasan. După cercetări scurte și precaute ne-am grăbit să ne întoarcem la „Dunărea albă" să-i aducem șefului la cunoștință fericita veste. Am auzit sforăitul Mintosului din stradă. În alte împrejurări nici unul din noi nu s-ar fi încumetat să-i tulbure somnul liniștit, dar de data asta l-am trezit amîndoi în același timp. Fiecare se grăbea să-și merite răsplata.

— Șefule, victorie deplină! am strigat primul din răsputeri.

— Sălbaticule! Ce urli în halul ăsta? a deschis el niște ochi sîngeroși.

— Femeia cu revolverul se află în mîinile noastre.

— Unde e?

— Am descoperit-o pe stradă!

I-am relatat într-un suflet cum am ajuns la fericitul rezultat. Părintele, arzînd de dorința de a-și lua și el partea cuventiă de merit, mă tot întrerupea cu fel de fel

de completări de cele mai multe ori stupide, care însă scoteau în evidență însemnătatea contribuției mele.

— De vreme ce am descoperit casa în care locuiește, nu văd pentru ce am mai pierde vremea de pomană! a spus el. Dacă n-aveți nimic împotrivă eu, cel dintîi, o înhaț pe vipera asta de gît.

— Mintea ta de popă e încă mai lipsită de subtilitate ca cea de gîscă, l-a temperat Mintosul. În principiu, ai procedat greșit, strecurîndu-te cu rasa asta a ta pînă la locuința ei.

— Nu cred că va fi băgat cineva de seamă, a încercat să se apere Isai.

— Nu crezi? O curcă dacă se gîndește, apoi cu siguranță se gîndește... Dar tu, cine știe dacă ești în stare de așa ceva. Dacă într-adevăr ați depistat un cuib de spionaj, apoi cum vă puteți închipui că ați trecut neobservați. Tu, Onufri, cum de te-ai lăsat la mintea lui?

— N-am cumpănit cum trebuie...

— Fără mine nici cît negru sub unghie nu prețuiți.

S-a lăsat o tăcere de mormînt în odaie. Mintosul și-a strîns buzele groase, semn de profundă meditație. Noi, amîndoi aghiotanții, am rămas în picioare tăcuți și obidiți, parcă ne-ar fi pedepsit cineva.

Pe tema asta am notat în jurnalul meu chiar în ziua aceea:

„Aberațiile șefului trebuie acceptate de subalterni ca niște înțelepciuni. Și invers — înțelepciunile subalternilor trec drept aberații în ochii unui șef incapabil". Deocamdată sînt destui șefi incapabili și tocmai pe acest amănunt se bizuie toată speranța mea. (F.M.: „Erorile subalternului sînt crime. Erorile șefilor sînt reglementări noi de conducere și acțiune").

— Am hotărît! a dat Mintosul cu barda. Scoateți-vă dopul din urechi și ascultați cu atenție. Jucați bridgebelot?

— E jocul meu favorit, mi-am frecat încîntat mîinile. Din două-trei lovituri mi-am făcut adversarul arșice.

— Eu prefer pocherul, a răspuns preotul timid. În caz de forță majoră — treizeci și unu...

— Nu te-am întrebat ce preferi, ci dacă știi bridgebelot, a scrîșnit Mintosul vîrîndu-i pumnul sub nas.

— Știiiiu!...

— Esențialul la bridgebelot e cacialmaua, a reluat cu aplomb de mare specialist internațional. Viața nu e decît un joc nesfîrșit de bridgebelot. Cîștigă cine se pricepe să tragă mai multe cacialmale. Acum, ca să reparăm urmările idioțeniei voastre, o să fim nevoiți să ne închidem două zile întregi în hotel și s-o ținem pe bridgebelot. Dacă în cuibarul viespilor a ajuns vestea alarmantă a prezenței noastre aici, și dacă viespile s-or fi pus pe zumzăit, încetul cu încetul va trebui să se liniștească. Și atunci va veni iar ceasul nostru.

În ziua aceea am notat în jurnal. (F.M.: „Cacialmaua e mama escrocilor de orice tip!").

Dacă noul regim nu-i pune capăt, atunci cine se pricepe la cacialmale va pune capăt noului regim cu principiile lui cu tot.

Dialectic!

(F.M.: „Nujda radi zacom izmeneaet!")

Cît de mult m-am autodepășit.

Onufri — Nemuritorul.

DUELUL

Totiu (după cum mi-a mărturisit el însuși mai tîrziu) și-a făcut apariția la hotelul „Dunărea albă" sfîșiat de cele mai contradictorii sentimente.

Să fi bătut ceasul sfîrșitului carierei sale, ca organ special al noii forme de guvernămînt, sau un succes epocal avea să înalțe semaforul cu lumina verde spre un viitor minunat plin de aventuri fabuloase și victorii de renume în lupta împotriva inamicului.

Pe deasupra, dacă ar fi devenit aghiotantul căpitanului Hasan, aventurile pe care le-ar fi trăit, ar fi făcut din el, fără doar și poate, un tip interesant și din punctul de vedere al femeilor. Cîte visuri înaripate nu pusese la cale și dintr-o dată — pericolul prăbușirii definitive. Nu! Nu trebuia să îngăduie una ca asta.

— Bună ziua, nene Donko!

— Noroc, Totiule!

— Merge negustoria, merge?
— Mai întrebi?
— Vin oaspeți și dinafară?
— Că doar localnicii dorm pe la casele lor...
— Și sînt mulți?
— Un singur pat e liber.
— În ultimile zile cine a mai venit?
— Toți!

„Mare șmecher și nenea Donko ăsta — se gîndea Totiu. Știe foarte bine cu ce mă ocup, dar răspunde de parcă-i lovit cu leuca. E momentul să fie și el înlocuit cu un tovarăș mai tînăr și mai vigilent".

„Un mucos! se gîndea în același timp nenea Donko. Dacă toți informatorii or fi ca el, apoi se duce treaba de căruță... Ar putea nen-tu Donko să-ți spună imediat unde te strînge papucul, dar asta ar însemna să te învețe prost. Statul ți-a dat bani și îmbrăcăminte, ți-a dat tot, doar-doar vei învăța să-l slujești și cînd colo tu cauți idioți să te slujească pe tine. Să ai de unde lua!"

O scenă furtunoasă care a izbucnit exact în momentul acela în camera noastră a pus capăt duelului dintre cei doi.

— Am cîștigat! a spus Mintosul smulgîndu-mi cărțile din mînă.
— Cum ai cîștigat? l-am contestat eu. Am caré...
— Asta s-o spui lui mutu, a izbucnit el în rîs.
— Am declarat.
— Așa e, a încercat să-mi ia apărarea Isai, influențat de originea lui divină.
— Tu să-ți ții gura acolo, progenitura lui Satan!
— Șefule, la jocurile de noroc nu există șefi și subalterni! De vreme ce ai pierdut — plătești. N-ai decît să înveți să joci.
— Eu nu știu să joc?
— Te-am jumulit ca pe o găină opărită.
— Mama ta!...

În clipa aceea, Donko care urcase scările în goană a ciocănit la ușă. Noi ne-am potolit imediat. A încercat să intre, dar ușa era încuiată. Cînd a bătut din nou, s-a dus Mintosul să deschidă.

— Ce s-a întîmplat? a rînjit el.

— Am venit să vă atrag atenția că aici nu e Monte-Carlo.

— Și care e prostul ăla care să susțină că orașul En ar putea fi Monte-Carlo?

— Ăla care juca puțin mai înainte cărți în camera dumneavoastră, i-a răspuns calm nenea Donko. Acuma vă e limpede identitatea lui?

— Mie mai îmi este limpede și altceva — și anume că nu după mult timp o să-ți scuipi dinții afară din gură, s-a întărîtat Mintosul.

— Se poate, pentru una ca asta nu e nevoie de multă minte. Un măgar s-ar descurca în privința asta mai bine ca dumneavoastră și ar rămîne tot măgar. Deocamdată retrageți-vă în grajd și respectați regulile!

Pe urmă ne-am contrazis îndelung asupra semnificației vorbelor lui nenea Donko.

Mintosul era de părere că avem de a face cu un biet moșneag senil incapabil să-și controleze gîndurile și care de aceea vorbea anapoda.

Eu susțineam contrariul. După mine administratorul era un viclean fără pereche, agent al dușmanului.

— Dinadins ne-a provocat să ne pună în situația de a-i arăta de ce sîntem în stare și astfel să poată trage concluzii, am insistat de bună-credință. Perpetuum mobile!

Părintele a trecut de partea mea, împărtășindu-mi speriat convingerile. Mintosul ne-a înjurat pe amîndoi și a ordonat reluarea jocului.

Totiu manifestînd un interes deosebit față de persoanele noastre l-a întrebat pe administrator:

— Ce fel de păsări mai sînt și ăștia?

— Sofioți, i-a răspuns nenea Donko. O afacere dubioasă!

Lui Totiu a început să-i bată inima mai tare. Incontestabil ăștia erau indivizii care îi furau fericirea. Nenea Donko, pricepînd după tulburarea lui cum stau lucrurile. nu i-a mai spus o vorbă.

— Actele lor sînt la dumneata?

— Le-au luat înapoi!

— Și ce ocupație ai consemnat în registrul de cazare?

— Un preot...

— Un preot? a făcut Totiu ochii mari.

— Un preot cu rasă! i-a repetat plin de importanță administratorul. Un secretar și ...

Surpriza lui Totiu a sporit și mai tare.

— Un secretar?

— Un secretar! Iar al treilea care se lăuda că-mi scoate dinții din gură e căpitan de miliție.

Lui Totiu i s-a făcut rău de-a binelea. Să-l fi străpuns cu cuțitul în clipa aceea, n-ar fi curs picătură de sînge, atîta era de uluit. Fără să piardă nici o secundă și-a luat zborul, să-l întîlnească pe Belcio. L-a pus imediat și amănunțit în temă cu descoperirea lui de la „Dunărea albă".

— Sîntem interceptați, a tras concluzia fără zăbavă Belcio.

— Adică cum?

— Au trimis de la Sofia o echipă specială de supracontrol să cerceteze cum ne achităm de misiunea delicată pe care ne-au încredințat-o.

— Nu se poate, s-a alarmat Totiu. Înainte de toate, ce să caute într-o echipă ca asta un preot? Și pe urmă care echipă s-ar comporta atît de copilărește?

— Combinație arnăutească! Totiule, te-ai prostit de tot. Și dacă preotul are barbă falsă?

— Oare? a tresărit Totiu.

— Sînt convins sută-n sută! a replicat cu fermitate Belcio. Barba popii face parte din recuzita unui teatru, iar manifestările copilărești nu sînt decît praf în ochii naivilor! Că a mușcat din momeală nenea Donko, nu e de mirare, dar tu ...

— Cum de nu mi-am dat seama? s-a izbit Totiu cu palma peste frunte.

Pericolul amenință tot mai năpraznic. Așadar nu președintele Sfatului popular raional, ci însuși Comitetul Central aflase că cei din En încredințaseră paza omului cu misiuni de maximă răspundere unor adormiți ca ei. Inima lui Totiu începuse să se topească asemeni unui om de zăpadă în luna mai.

— Ce-i de făcut acum? a întrebat el aproape plîngînd.

— Inventăm noi ceva pînă la urmă, s-a străduit să-l liniștească Belcio. Mai întîi să-l prevenim pe nenea Donko să se poarte cu grijă cu ei.

— Mă duc să-l previn numaidecît.

Şi Totiu s-a întors cu viteza unei rachete cosmice la „Dunărea albă". Nenea Donko l-a întîmpinat cu acelaşi calm, citindu-şi după obicei ziarul. Nu s-a emoţionat prea tare, nici la auzul veştilor pe care i le-a comunicat Totiu.

— Degeaba mîncaţi pîinea statului, Totiu, şi tu şi prietenii tăi, i-a rîs în nas. N-oi fi eu învăţat ca voi, dar asta nu mă împiedică să mă pricep la oameni. Iar povestea ăstora nu e în ordine, nu-i de prin părţile locului, mă înţelegi? Adulmec ceva străin... putred...

— Ba s-avem iertare, nene Donko, dar în privinţa asta habar n-ai.

— N-ar fi o pacoste prea mare. Dar ce nenorocire ar fi să n-aveţi voi habar! Că doar din asta o să căpătaţi o pensie, nu?

— Nu-mi arde să ascult prostii!

Totiu începuse să-şi piardă răbdarea. Altădată găsea amuzante istorisirile lui nenea Donko, dar de data asta îl călcau pe nervi.

— Sînt cazuri, nene Donko, cînd eşti dator să asculţi dispoziţiile noastre şi să le îndeplineşti fără multe comentarii. E clar?

— Amin, şi-a făcut cruce nenea Donko.

— Şi fără ironii, te rog!

După care Totiu îşi ciuli urechile.

Din camera nr. 3 de la etajul II se auzeau iarăşi ţipete şi înjurături.

— Pe ăştia iar îi chinuie fraţii, s-a pus pe rîs administratorul.

Numai că Totiu l-a contemplat cu milă.

„Vai de el, săracul, se gîndea el. Habar n-are de subtilităţile astea. Îi bagă sub nas o momeală ca vai de ea şi el... se repede s-o înghită ca un crap de baltă. Dealtfel şi ei prea o fac de oaie, prea proşti ne cred pe noi! Dacă sîntem de la ţară nu înseamnă că nu facem nici cît două parale! La urma urmelor, de ce adică să nu le întind şi eu o momeală de-a noastră, dunăreană!... ca pentru somni?" Gîndurile astea i-au insuflat curaj lui Totiu, şi fără să mai ezite s-a apucat să ne bată la uşă.

Mintosul a aruncat cărţile pe jos, şi sărind ca o fiară de pe scaun a deschis uşa brusc:

— Tot tu... s-a pus el pe țipete, dar dînd peste Totiu a lăsat-o repede mai moale. Scuzați-mă! Credeam că e tot administratorul ăla fără minte!

— Tocmai de aceea m-am hotărît să vă deranjez, a început Totiu discuția grăbit. Am surprins întîmplător cearta... Vă rog să nu luați în considerație...

— Nu-i în toate mințile, după cît se pare, nu?

— Nu e! a răspuns Totiu, bucuros de întorsătura favorabilă a discuției. E aiurit de-a-binelea... Dar e socrul cuiva de la minister...

— N-are decît să fie socrul ministrului... a răcnit Mintosul cu voce de tunet. Pentru nebuni, avem ospicii.

— Mai ales că poartă cuțitul la brîu, am mai turnat și eu gaz peste foc. Iar cuțitul e o armă rece cu care poate găuri în liniște burta oricui.

— E clar că autoritățile de pe aici sînt niște babe! a tras concluzia Mintosul. O să trebuiască să ne ocupăm personal de problema asta mai sus... Angajează în servicii publice nebuni înarmați pe deasupra și cu cuțite.

— Dar el nu e din categoria celor agresivi, a încercat Totiu să dea înapoi.

— Cu atît mai riscant în special cînd e vorba de un hotel, i-am explicat eu. Circulă ca niște oi blînde și pașnice. Călătorii ignoră primejdia și cad în somn sfîrșiți de oboseală. Atunci ei scot cuțitul, se furișează tiptil și le taie gîtul nefericiților. Ia spuneți-mi și mie, ăsta mai e hotel sau abator? și cine v-a dat dreptul să vă jucați cu viața oamenilor?

Totiu bătea în retragere, îi pierise sîngele din obraji și bărbia începuse să-i tremure nervos. — „În ce ciorbă am intrat! se căina el. Am căzut în propria mea cursă! Și nenea Donko ăsta care merită un glonte! Cu nebunia asta!“

După ce Mintosul a trîntit ușa, închizîndu-i-o cu zgomot în nas, Totiu s-a grăbit să se întoarcă la Belcio.

— Tu ești oarecum șef. Spune cum o scoatem la capăt de aici încolo? i s-a adresat el disperat după ce-i relatase amănunțit înfrîngerea fără precedent pe care o suferise la „Dunărea albă“.

— Părerea mea e să nu mai întreprindem nimic! a răspuns Belcio.

— Nici măcar să-l informăm pe tovarășul președinte sau să apelăm la alte măsuri salvatoare? s-a minunat Totiu.

— Nu mișc nici un deget în plus!

— Te-ai hotărît să capitulăm pur și simplu?

— M-am hotărît să-i las și pe alții să-și pîrlească mustățile.

Planul lui Belcio nu era chiar lipsit de viclenie. Convins că la „Dunărea albă" nu se instalaseră nici „indivizi dubioși" nici „agenți dușmani" ci oamenii stăpînirii — oameni suspuși — răsuflase ușurat.

— Din invidie, tovarășii noștri au vrut să ne facă să călcăm pe o coajă de pepene, așa-i? a început el să dezvăluie cheia planului pe care-l pusese la cale.

— Așa-i! a confirmat și Totiu încă la fel de nedumerit.

— E o zicală populară: „Cine sapă groapa altuia, cade singur în ea". O să descopere pe pielea lor cît e de înțeleaptă vorba asta.

— Nu văd cum...

— O să se poarte cu oaspeții cei noi, așa cum ar trebui să se poarte cu niște dușmani. Da?

— Da! o să muște din momeală și o să facă plici în tigaie cît ai zice pește, a înțeles Totiu ideea, triumfînd cu perfidie. Belcio, dar ești genial. Te recunosc pentru prima dată drept șef adevărat.

Amîndoi paznicii de corp ai lui Hasan și-au frecat încîntați mîinile, gustînd anticipat satisfacția de pe urma eșecului de care fără doar și poate trebuia să aibă parte candidații la postul lor. Mai ales Totiu — se topea de fericire imaginîndu-și scena în care căpitanul se va înfuria ca un tigru pe imbecilii veniți să-l aresteze.

— Belciule, e ca un uragan, ca un leu din Africa, o să le rupă gîtul ca la cocoșii de zahăr...

— Așa le trebuie, a răspuns Belcio.

Pe motivul ăsta, s-au decis să se cinstească bineînțeles din sumele alocate prea înaltului oaspete. Odată cu gustările fine și cu vinurile vechi li s-a ridicat și moralul, iar imaginația a prins asemenea aripi încît dintr-o singură mișcare au și pus la cale soarta „ireverențioșilor"

lor concurenți, stabilind totodată și drumul pe care aveau să-l urmeze în marșul lor spre noi orizonturi, pînă atunci prezente numai în vis.

FĂRĂ PRECEDENT

Epoca de aur a domniei căpitanului Hasan în orașul En s-a îndreptat brusc spre sfîrșit. Purtat de aripi ușoare, zvonul a reușit să se trecoare din „locuința specială" și să se răspîndească rapid. La început a făcut înconjurul orașului pe urmă a trecut și pragul bordeilor țigănești. Și ca orice zvon s-a înfrumusețat de cîte ori era repetat cu tot felul de adăugiri punînd în mișcare imaginația creatoare a bîrfitorilor de ambe sexe și devenind astfel o legendă fantastică „a actelor și faptelor glorioase ale eroului minorității țigănești".

Oamenii au început să se agite, iar cînd au înțeles că în fruntea „conspirației" se află președintele Sfatului popular raional, tovarășul Pagoncev, au început să-l asalteze cu întrebări și rugăminți ca „eroul să fie arătat poporului".

Minoritatea țigănească era chiar dispusă să treacă la acțiuni revoluționare numai și numai să poată ajunge la el.

Astfel, odată cu dezvăluirea marii taine, curiozitatea a luat proporții incredibile, iar situația a devenit pe neașteptate imposibil de stăpînit.

Pagoncev s-a văzut silit să dea explicații celorlalți tovarăși cu răspundere din oraș și de la raion. Mulți au primit cu uimire și neîncredere versiunea măreției și eroismului țiganului cu pricina, alții s-au hotărît chiar să ia legătura cu capitala, solicitînd „lămuriri suplimentare în legătură cu cazul în speță".

Tocmai atunci, comandantul garnizoanei locale, hotărîse să organizeze o ieșire în aer liber urmată de o vînătoare în cinstea înaltului oaspete.

Căpitanul Burmov era un vînător pasionat. „Vînătoarea e pasiunea mea", mărturisea el nu fără un sentiment de mîndrie. Bun țintaș, nu știa ce-i acela „un glonț ra-

tat". Nimerea cu aceeaşi uşurinţă, vulpile şi chiar lupii sau zburătoarele. Pentru el fusese o adevărată fericire să afle că şi mult slăvitul căpitan Hasan era amator de vînătoare.

— O să vedeţi ce înseamnă vînat, tovarăşe căpitan, i s-a adresat el copleşit de patima cinegetică.

— Minunat! a exclamat Hasan. Mă dau în vînt după iepurii de cîmp înăbuşiţi.

La vînătoare urma să ia parte şi Ofelia, cea mai frumoasă femeie din oraş. Provenea din fostul high-life. Tatăl ei murise într-un atac de cord după ce i se naţionalizase moara cu valţuri; acum era studentă la Institutul de artă dramatică din Sofia şi profita de bunăvoinţa tovarăşului Pagoncev şi a altor tovarăşi cu funcţii de răspundere din oraş. „Are talent! — răspundeau ei criticilor, iar talentele trebuie încurajate".

Asta era justificarea, dar ştiau cît se poate de bine că adevăratul motiv în comportamentul lor faţă de Ofelia era cu totul altul — avea silueta Afroditei, un chip de o frumuseţe spaniolă: smeadă, cu părul cîrlionţat şi un surîs de curtezană regală.

(F.M.: „O femeie frumoasă zădărniceşte şi fortificaţiile")

— De blestemata asta s-au îndrăgostit toţi bărbaţii, vorbeau cu invidie fetele bătrîne, văduvele şi cele divorţate.

Şi nu rare erau ocaziile cînd chiar femei la locul lor repetau aceleaşi cuvinte şi se dădeau de ceasul morţii de invidie cînd o întîlneau pe stradă totdeauna împopoţonată şi seducătoare.

Cît despre toaletele ei, erau nenumărate.

— Aşa se întîmplă cu femeile cărora le poartă de grijă mai mulţi bărbaţi, se comenta în urma ei deseori.

Ofelia tocmai îşi petrecea vacanţa de vară în En, cînd oraşul fusese onorat cu vizita căpitanului Hasan. Aflase noutatea de la Pagoncev în persoană. Căci pînă şi bărbatul acesta serios căruia i se dusese vestea ca misogin, cu greu rezista focului ochilor ei lucitori ca măslinele, şi deşi nici el singur nu înţelegea prea bine pentru ce, îi satisfăcea de cele mai multe ori capriciile.

De data asta însă s-a împotrivit refuzînd s-o prezinte „legendarului" oaspete. Numai că refuzul lui a făcut-o să

dorească și mai aprig să vadă și ea minunea. Avea o slăbiciune deosebită pentru tot ce părea puternic, inaccesibil și romantic. Misterul cu care fusese înconjurat noul căpitan („exoticul" după cum îi spuneau deja femeile care apucaseră să-l zărească) o făcea să se prăpădească de dorința de a-l vedea măcar o oră mai devreme.

I-a venit în ajutor tînărul comandant de garnizoană, căpitanul Burmov, unul dintre cei mai înflăcărați admiratori ai ei. Discipol pătimaș al teoriei potrivit căreia „frumosul trebuie divinizat" o proteja pe Ofelia de orice neplăcere, semănînd în privința asta cu un cavaler medieval.

— Dacă nu îmi dați voie să iau și eu parte la vînătoarea voastră, punem capăt prieteniei dintre noi, îl avertizase ea cu fermitate.

— N-ați uitat să călăriți?

— Știți foarte bine că pe cal mă simt în elementul meu.

— Atunci pregătiți-vă și așteptați semnalul! am să-i vorbesc oaspetelui și dacă nu are nimic împotrivă, pot să vă iau.

— Dacă ați pune o vorbă bună în favoarea mea, sînt singură că nu s-ar mai împotrivi nici oaspetele!

Era prima oară cînd Ofelia se prezenta la „locuința specială" în ținută de cow-boy. Cu asemenea haine arăta ca o amazoană adevărată. Văzînd-o, căpitanul Hasan plescăi din limbă de surpriză:

— Cu cine am onoarea? intră el brusc în vorbă.

— Îl caut pe tovarășul Burmov, minți ea.

— Trebuie să vină dintr-un moment într-altul, răspunse el minciunii prin minciună. Puteți să-l așteptați.

Ofelia nu mai încercă să-și ascundă bunele sentimente.

— Să avem printre noi un oaspete atît de neobișnuit și eu să nu știu nimic? spuse ea apelînd la un surîs seducător.

— Eu în schimb am auzit de dumneavoastră! Dar...

— V-ați închipuit că sînt mai frumoasă?

— Dimpotrivă, nu credeam că sînteți atît de frumoasă.

Cîteva minute își făcură reciproc complimente. Hasan a înțeles că numai epoleții și înfățișarea exterioară nu erau argumente suficient de puternice ca să o cucerească, de

aceea se grăbi să apeleze la metode mai eficiente. Sub titlul „de mare secret" îi mărturisi „misiunea romantică" pe care o avea de îndeplinit în străinătate şi aduse vorba şi despre colaboratorul de care avea mare nevoie — fie el femeie sau bărbat. Momeala din care Totiu muşcase cu nădejde s-a dovedit tocmai bună şi pentru Ofelia.

— Neapărat o femeie să luaţi cu dumneavoastră, îi întrerupse ea firul gîndurilor. Şi mai cu seamă o femeie frumoasă.

— Nu e aşa uşor de găsit una potrivită.

— Cine caută, găseşte.

Nici o jumătate de ceas nu se scursese din clipa întîlnirii, şi ei îşi şi încredinţaseră deja unul altuia secrete care nu trebuiau dezvăluite decît dinaintea unor oameni cu funcţii de mare răspundere.

— Nici o vorbă, nimănui! au fost ultimele lui cuvinte.

— Vă puteţi bizui pe mine întotdeauna! i-a răspuns ea strîngîndu-l de mînă. Ştiu foarte bine cît de laşi pot fi oamenii, aşa că mă pricep să-mi ţin gura.

Intrarea lui Totiu le-a întrerupt declaraţiile.

— Tovarăşe căpitan...

— Ce s-a întîmplat? a intervenit Hasan supărat, gîndindu-se în acelaşi timp: „De unde a mai picat şi dobitocul ăsta tocmai la momentul hotărîtor, încă o secundă şi mi-ar fi căzut în braţe ca o pară coaptă".

— Scuzaţi-mă, dar... dumneavoastră mi-aţi ordonat... e de datoria mea să vă previn... vine tovarăşul preşedinte.

— Ei, fir-ar să fie..., oftă Hasan. O să veniţi la vînătoare, nu-i aşa?

— Cum vedeţi, sînt gata.

— O să vorbim mai pe-ndelete atunci!

Ofelia îşi înclină capul în sens afirmativ, după care se grăbi să se retragă.

La numai cîteva minute după aceea, a venit şi Pagoncev în persoană la „locuinţa specială". Era descurajat şi avea pe chip un aer de vinovăţie.

— Tovarăşe căpitan, începu el alegîndu-şi anevoie cuvintele, trebuie să ne sfătuim înainte să pornim la vînătoare.

Hasan tresări. Nu cumva cine ştie ce primejdie ame-

ainţa starea de beatitudine în care se afla? Simţea cum i se moaie picioarele!

— Dacă trebuie — poftiţi tovarăşe preşedinte.

— Trebuie!

Odată intraţi în salon, Hasan examină cu priviri tulburate de nelinişte împrejurimile. Avea impresia că afară sub ferestre se instalaseră deja oameni înarmaţi, ceea ce îi deruta cumplit.

— Ce s-a întîmplat? rosti îngroşîndu-şi vocea. Vreo comunicare de sus?

— E vina noastră, tovarăşe căpitan, continuă dintr-o suflare Pagoncev. Nici eu nu sînt în stare să înţeleg cum s-a întîmplat... de bună seamă vom lua măsuri împotriva vinovatului... dar...

— Dar ce s-a întîmplat?

— Sînteţi deconspirat.

— Adică...

— Toată lumea e la curent cu sejurul dumneavoastră în oraşul nostru. Abia azi am realizat ce proporţii a luat povestea asta... Comunitatea ţigănească are de gînd să organizeze un miting în faţa locuinţei...

— Împotriva mea?

— Da de unde, vor să vă vadă şi să se bucure de prezenţa dumneavoastră...

Hasan răsuflă în sfîrşit uşurat. „Ce m-a mai chinuit idiotul ăsta", se supără el în sinea lui. Scoate sufletul omului pînă să-i spună despre ce e vorba.

— O să le aduceţi la cunoştinţă că e imposibil şi cu asta — gata!

— Le-am spus, dar nici n-au vrut să audă. Ameninţă că se vor adresa mai sus. Iar cei de acolo o să ne săpunească pentru insuficiente precauţii.

— Aici se ascunde o primejdie reală.

Hasan se sperie din nou şi nu de florile mărului. Dacă toată povestea se află la Sofia, adevărul ar fi ieşit la iveală incontestabil. Şi numai la gîndul ăsta şi i se şi făcu părul măciucă.

— Dacă s-a ajuns aşa de departe, o să trebuiască să ne reducem sejurul cu o săptămînă! oftă el adînc ca unul care luase o hotărîre fatală. După ultimile instrucţiuni care mi-au parvenit de sus, trebuia să pornesc cel mai tîrziu după o săptămînă.

— Slavă Domnului, c-așa stau lucrurile! răsuflă la rîndul lui ușurat Pagoncev. Dacă dumneavoastră nu ridicați nici o plîngere la adresa noastră se cheamă că ne-am achitat cu cinste de sarcina încredințată.

— Îmi asum eu toată răspunderea, tovarășe Pagoncev. Am să vă adresez o singură rugăminte — dacă nu vă e prea greu — pregătiți-mi ceva bani să nu-i tulbur chiar de la început pe tovarășii de la Comitetul Central cu asemenea probleme.

— În privința asta, fiți liniștit, n-o să ne facem de rușine, îi răspunse președintele de data asta înviorat cu desăvîrșire.

— Am să le spun tovarășilor de la Comitetul Central numai lucruri frumoase despre dumneavoastră.

— Vă mulțumim anticipat, tovarășe căpitan.

— Meritați toate laudele pe deplin.

— Și mai poftiți! Oricînd vă face plăcere, treceți pe la noi, porțile noastre sînt întotdeauna larg deschise în fața oamenilor de nădejde.

Fața lui Pagoncev se posomorî brusc.

— Dar cum să-i liniștim pe oameni? Ce să le spunem? Faima dumneavoastră a făcut înconjurul orașului, toți vor să vă vadă. Dacă nu le satisfacem dorința, mă tem că vor alarma Comitetul Central. Atunci Hasan luă rapid o hotărîre, demnă de un general:

— De vreme ce părăsesc orașul, necesitatea conspirativității cade! Îmi era necesară ca mijloc de apărare împotriva agenturii inamice care ar fi putut atenta la viața mea. Acum însă, s-a terminat, punem capăt la toată istoria. Pentru a satisface curiozitatea oamenilor și pentru a le închide gura în felul ăsta sînt de părere să se facă cunoscut în mod oficial sejurul meu în oraș și să se anunțe că plec mîine la prînz cu acceleratul la Sofia și de acolo în Corea unde se dau lupte aprige.

— Să pomenim și de Corea? l-a privit mirat Pagoncev.

— Și de Corea! Să vadă cu ochii lor odată pentru totdeauna și cetățenii de prin partea locului ce fel de om au adăpostit în orașul lor.

Anularea partidei de vînătoare a enervat-o pe Ofelia. Credea că în felul acesta căpitanul Hasan găsise o cale decentă de a evita o întîlnire de mai lungă durată cu ea. Nu cumva intervenise altă femeie mai îndrăzneață și mai vicleană? Abia cînd Pagoncev în persoană i-a spus motivele adevărate ale plecării inopinate a prea iubitului Hasan a mai prins puțină inimă.

Dar ei plănuiseră să plece împreună în această lungă și amăgitoare călătorie și atunci de ce n-o căutase să stabilească de comun acord ce era de făcut de aci încolo?

„Îmi datorează explicații", trăsese concluzia și, fără să mai piardă vremea, se porni din nou în căutarea lui. L-a găsit bineînțeles la „locuința oficială", tulburat și ros de gînduri.

— După cît se pare, scumpule, intenționați să scăpați de mine, a atacat ea direct subiectul. Nu cumva ați luat hotărîrea să nu mă mai căutați deloc?

— E o chestiune de tact, i-a răspuns el fără să-și piardă cumpătul. În afară de noi doi nu trebuie să mai știe nimeni ce intenții avem.

— Nici n-o să știe.

— Asta e și motivul pentru care nu te-am căutat imediat. Nu doream să stîrnesc bănuieli. Însă dacă nu veneai acum, aș fi făcut tot posibilul să dau de tine.

Ofelia l-a prins de mîini, privindu-l drept în ochi.

— Ochii ăștia limpezi ca cerul nu știu să mintă, a rostit ea cu un gest teatral.

Hasan a strîns-o în brațe pătimaș.

— Hai să punem totul la cale pînă nu vin ceilalți, a început el în șoaptă. Pleci la Sofia chiar azi. Mîine la ora patru după-amiază mă aștepți la cofetăria hotelului „Bulgaria". Acolo vom stabili care va fi activitatea noastră de aici încolo, atît în țară cît și peste hotare.

Nici nu a terminat bine vorba că a și bătut cineva la ușă. Era Totiu, numai că de data asta nu zîmbea ca de obicei, ci avea o expresie de panică în priviri. Și cum panica era destul de mare, n-a trecut neobservată de Hasan. Ofelia s-a grăbit să se reteagă.

— Ce mai nou, Totiu?

— Iertați-mă, tovarășe căpitan! a murmurat el dregîndu-și glasul. Ați auzit de căpitanul de miliție Mintosul Boev?

Să-l fi lovit cu leuca în cap și Hasan tot nu s-ar fi simțit mai ametit ca la auzul acestui nume. Urechile prinseră să-i țiuie ca greierii, după care zumzetul se dispersă în nenumărate alte sunete ca și cum două branduri l-ar fi izbit în obraz în același timp. Simțea că se învîrtește pămîntul cu el și că-i vine să verse.

— Îmi sună cunoscut, a bolborosit el încurcat. Parcă așa se cheamă un nebun... o secătură care se dă drept căpitan de miliție, dar nu-l crede nimeni. De ce întrebi? Nu cumva a sosit pe aici?

— A sosit, nu reuși Totiu să mintă. S-a instalat la hotel „Dunărea albă".

— Voi să vă prefaceți că-l credeți, a reluat atunci Hasan cu mai multă îndrăzneală. Nebunilor le face plăcere să fie tratați ca personalități.

— Dar are legitimație de căpitan de miliție.

— Falsă fără doar și poate.

— Ar putea fi și falsă, a răspuns Totiu înclinîndu-și capul. Dar trecu sub tăcere ceea ce era mai important.

Cu două ceasuri în urmă fusese oaspetele nostru la „Dunărea albă". Mintosul îl poftise să intre în camera nr. 3 de la etajul 2 după care îl înghesuise în perete și-i pusese revolverul în piept.

— Aveți grijă să nu intre nimeni! ne ordonase el mie și părintelui.

— La ordin tovarășe șef, răspunsesem într-un glas amîndoi postîndu-ne de strajă la ușă (îl învățasem și pe preotul Isai să răspundă tot așa, militărește).

— Vorbește, mama ta de spion! răcnise Mintosul în timpanul lui Totiu lăsîndu-l perplex. Tu ești tăinuitorul numărul unu al centrului de spionaj?

Totiu nu realizase imediat despre ce era vorba, i se împleticise limba în gură blocîndu-i coardele vocale în timp ce o sudoare rece și abundentă îi inundase trupul masiv.

— Care-e-e centrul de spionaj? se bîlbîise.

— Nu te preface că nu știi porc de Smeadova ce ești, că acuș te expediez la Sfîntul Petru.

A trebuit să treacă o bucată bună de timp pînă ca să-şi dea seama Totiu de învinuirile care i se aduceau şi atunci începuse să se apere cu înverşunare.

Derutat şi zăpăcit nu mai era în stare să discearnă între ce fusese desconspirat şi ce nu, aşa că relată de-a fir a păr toată povestea căpitanului Hasan Ali Karaaliev şi a prea frumoasei oxigenate.

— Cu cîtă abilitate operează duşmanul! exclamase Mintosul după ce confesiunile lui Totiu luaseră sfîrşit. Au bănuit că sîntem pe urmele lor la Sofia şi şi-au deplasat imediat activitatea în provincie.

— Pentru că în provincie sînt crapi mai mari, m-am băgat şi eu în discuţie. Idioţi — ca amicul aici de faţă — pe toate drumurile.

— Mi-a fost dat să văd şi minuni mai mari ca ale mele! se mirase părintele.

— Înseşi autorităţile îi protejează pe cei mai înveteraţi duşmani, am adăugat eu.

— Sfîntă incapacitate, trăsese Mintosul concluzia. Tu, băiete, eşti victima duşmanilor poporului.

— Nu mi-am făcut decît datoria, îşi frînsese Totiu mîinile.

— Asta e datoria ta, să-i ajuţi pe spioni şi trădători?

— N-am ştiut.

— Mîine cînd o să spînzuri de un capăt de frînghie pentru trădare de patrie, crezi că o să suferi mai puţin decît cei care au ştiut?

— O să se facă o anumită diferenţă, am intervenit eu. El o să fie spînzurat cu circumstanţe atenuante, adică o să-i frece frînghia cu mai mult săpun, să-l dea gata mai repede.

— Cred că greşiţi! izbucnise Totiu în lacrimi. În cazul ăsta e amestecat şi tovarăşul preşedinte al Sfatului popular raional şi el e o persoană de seamă.

— Rikov şi Buharin erau şi mai de seamă ca preşedintele tău şi pînă la urmă s-au dovedit spioni, îl bătuse încurajator Mintosul pe umăr. *Paniatna?*

Totiu avea o deosebită slăbiciune pentru limba rusă de aceea cuvîntul „paniatna" pe care-l rostise Mintosul cu dezinvoltură îi inspirase respect, drept pentru care îndoindu-şi genunchii trecu-se la o autocritică drastică urmată de o declaraţie de totală sinceritate şi devotament,

din care reieșea că era gata să se supună ordinelor și dispozițiilor Mintosului.

— Am să vă sprijin din toate puterile în depistarea și distrugerea definitivă a dușmanului poporului!

— Acum e cu totul altceva, în felul ăsta îți poți răscumpăra păcatele.

— Am luptat o viață întreagă pentru această orînduire, nu-mi precupețesc viața. Dacă e să-mi primejduiesc capul cel puțin s-o fac pentru ea, și îl podidiseră lacrimile.

Atunci Mintosul îi îngăduise să ia loc, și toți patru au elaborat un plan amănunțit pentru depistarea tuturor firelor conspirației căreia urma să-i dăm o lovitură imediată, nimicitoare.

— O să-i ridice imediat pe mizerabilii ăștia de aici și o să-i ducă direct la închisoarea centrală, rostise Mintosul cu aplombul celui atotputernic, iar tu vei ocupa fie postul președintelui, fie pe al șefului de garnizoană.

Totiu însă începuse să ezite:

— N-am gradul necesar pentru un șef de garnizoană.

— Nimic mai simplu! O să-ți acordăm gradul necesar funcției.

— Pe mine m-au făcut colonel în 24 de ore! am intervenit eu în sprijinul șefului, dar am nimerit cu oișteа-n gard.

Totiu s-a mirat din cale-afară de o asemenea năzdrăvenie — cum era posibil ca subalternul să fie colonel și șeful — căpitan, așa că iar i s-a cuibărit în minte bănuiala și neîncrederea la adresa personalităților din camera numărul 3, etajul 2, hotelul „Dunărea albă".

— Noroc, Totiu-le! îl atacase la ieșire nenea Donko. Ai fost la „șefii tăi"?

— La ei! Și ce-i cu asta? Încă nu ți-ai dat seama cu cine ai de-a face?

— Eu mi-am dat seama foarte bine, dar tu mi se pare că nu ți-ai dat seama, îi răspunse ironic bătrînelul plesuv.

— Și cam despre ce ți-ai dat seama?

— Cam despre ce trebuie!

Totiu scrutase atent mina zeflemitoare a administratorului și bănuielile pe care i le stîrnise gradul meu de colonel crescură ca un cozonac bine dospit.

— Nu cumva ai intuit ceva? întrebase încet.

— Eu intuiesc dintr-o privire, răspunsese nenea Donko, plin de sine. Pe urmă aflu... și dacă aflu, știi și tu din proprie experiență... că nu mai încape nici o îndoială.

— Ei și tu. Spune ce-ai aflat?

— Asta cu coamă de leu e într-adevăr șef de miliție, căpitan...

— Vezi? Ce-ți spuneam eu? Și tu cu capul tău ramolit...

— Însă, fost...! adăugase ironic nenea Donko. Concediat de mult pentru tot felul de mișmașuri.

Totiu rămăsese mut de consternare.

— Glumești?

— Informațiile mele provin dintr-o sursă sigură. Răspund cu capul pentru ele.

— Și ceilalți doi, ce hram poartă?

— În ceea ce-i privește pe ei, nu am nici o informație. Dar n-o să fie mai buni ca șeful lor.

— Cu alte cuvinte...

— Cu alte cuvinte mi s-au adeverit primele impresii referitoare la ei.

Totiu se dezorientase complet. Cît timp îl ascultase pe Mintosul, fusese convins sută la sută că povestea căpitanului Hasan nu era lucru curat; iar acum, ascultîndu-l pe nenea Donko, ajunsese să creadă că nici povestea căpitanului Mintosul nu era lucru curat. Unde se ascundea adevărul?

Ros de bănuieli se înapoiase la țigan în speranța că l-ar fi putut descoperi cu ajutorul lui pe delincvent, dar și de data asta dăduse greș. În schimb, s-a convins de o treabă: era ceva încurcat în toată afacerea. Nu îndrăznise să se destăinuiască nici lui Belcio, nici lui Pagoncev, nici nimănui, indiferent cine ar fi fost, de teamă să nu comită o eroare în aprecierile lui și astfel să-și atragă ura celui care putea fi la urma urmelor omul lui adevărat.

După multe ezitări se hotărîse să încerce să descurce de unul singur ițele și luase telefonic legătura cu cunoștințele lui de la Direcția Miliției.

Prezența Mintosului în oraș nu-i dădea pace căpitanului Hasan nici o clipă. Gîndul unei eventuale întîlniri cu Titanul îl înspăimîntă mai rău decît l-ar fi înspăi-

mîntat întîlnirea cu tartorul dracilor. Fireşte, cel mai înţelept lucru ar fi fost să-şi păstreze „incognito-ul" pînă ce neobservat de nimeni şi-ar fi luat zborul din cuibul acela de plăceri. Dar cum să facă una ca asta?

Tentativele lui de a se furişa din locuinţa specială pe neobservate în cursul aceleiaşi seri s-au dovedit o „obsesie" neroadă. Alarmat de „desconspirare", Pagoncev întărise paza: pe lîngă Belcio şi Totiu, acum îşi făceau de lucru în preajma rezidenţei scumpului oaspete încă patru din oamenii săi de încredere. Nici o pasăre măcar nu şi-ar fi putut lua zborul, fără să fie observată.

— Cine dracu m-a pus să îngădui să se comunice oamenilor că plec mîine, se frămînta Hasan. Idioţii ăstia se vor îmbulzi să mă vadă şi în felul ăsta o să mă descopere şi ăla fără nici o dificultate. Poate totuşi Pagoncev n-a ţinut seamă de recomandarea mea.

Solicită imediat o întrevedere cu preşedintele dar acesta, din păcate, tocmai atunci parcă se băgase în fundul pămîntului.

— Fără doar şi poate, trebuie să înghit paharul pînă la fund.

Resemnat în faţa crudului adevăr, se simţi mai calm şi începu să caute o altă ieşire din situaţia critică în care se afla.

„Dacă Mintosul Boev şi-ar face apariţia — de bună seamă, tovarăşul preşedinte şi oamenii lui nu i-ar îngădui să se atingă nici de un fir din capul meu — îşi făcea el singur curaj. Iar dacă ar încerca să mă demaşte în public, nici atunci nu mă voi lăsa cu una cu două la discreţia lui. Am să afirm sus şi tare că e un nebun, un maniac şi un lunatec. Mă vor crede mai degrabă pe mine decît pe el. Şi pe urmă? Să reuşesc eu să ies de aici şi pe urmă n-au decît să dovedească cui o vrea că dreptatea e de partea lui".

Totiu îi mai ridică moralul făcîndu-i încă o vizită în decursul căreia îi încredinţă un secret:

— Să mă iertaţi, tovarăşe căpitan... mi-am permis să verific la Sofia ce e cu Mintosul Boev... să am conştiinţa curată.

— Ei? îl întrerupse Hasan nerăbdător. Şi ce ţi s-a comunicat?

— Mi s-a comunicat că Mintosul Boev nu mai e șef al Miliției și că în principiu nu e lucru curat cu el.

— Ce-ți spuneam eu? La mine nu țin poveștile dubioase. Ei, Totiule, era vorba să te fac ajutorul meu, să colindăm lumea de la un cap la altul împreună, și cînd colo, tu umbli să te informezi pe la alții...

De data asta Totiu s-a cam încurcat.

— Eu, nu de alta... dar să mă conving pe deplin cine e Mintosul Boev.

— Dar în altă privință nu ți-ai consultat prietenii din capitală? mai întrebă Hasan cu un glas răgușit în timp ce privirea i se mistuise de vinovăție.

— Obișnuiesc să pun o singură întrebare ca să fiu convins că obțin un răspuns exact.

— Ești deștept! rosti țiganul răsuflînd ușurat. Dacă ai pune o a doua întrebare s-ar ocupa de ea în detrimentul celei dintîi.

— Chiar așa! Știu din experiență că așa se întîmplă, de aceea cînd am de pus încă o întrebare, mai întreb o dată.

— Și deocamdată întrebarea a doua ar fi cum să-l ajutăm pe Mintosul Boev, dar asta nu e ceva atît de urgent.

— Nici nu mi-a trecut prin minte una ca asta.

— Merită totuși puțină atenție. Din respect față de adevăr, trebuie să spun... dacă nu cumva mă înșală memoria,... că acest tovarăș a fost pe vremuri mai bun și cu mai multă minte.

— Cu siguranță atunci l-au numit șef, completă Totiu.

— Elbet!* Dar mi se pare că a suferit nu știu ce accident... o lovitură la cap... și de atunci nu e în toate mințile... Trist pentru un tovarăș de nădejde.

— Trist, oftă Totiu cu un sentiment de ușurare. Trebuie să fie ajutat atunci imediat.

— Poate a fost, dar fără rezultat.

— Am auzit că există niște șocuri electrice. Un șoc din astea poate pune omul pe picioare.

— Da, dar nu pe oricine. Poate Mintosul e un caz disperat?

— De ce să fie disperat? Personal am stat de vorbă cu

---

* turcism, = bineînțeles.

el şi m-am convins că sînt momente cînd mintea lui este perfect normală.

— Dragul meu, Totiu, noi nu sîntem medici, lasă-i pe alţii să se ocupe de el. În ceea ce-l priveşte nici unul din noi nu are nici o vină, după care Hasan reluă discuţia despre plecarea lui în străinătate, într-o importantă misiune de stat.

— Mi-am dat seama că eşti singura persoană demnă să devină aghiotantul meu, rosti el înfierbîntat şi-l strînse în braţe pe Totiu care-şi pierduse capul de emoţie.

Astfel reuşi Hasan să-şi consolideze poziţia în ochii lui Totiu, preconizînd posibilitatea unor noi investigaţii la Sofia, de data asta referitoare la propria lui persoană, după care o dădură din nou pe ţuică fiartă. Cioc seleam, En!**.

Din zilele imediat următoare lui 9 Septembrie nu se mai pomenise în oraşul En o asemenea adunare. Toată lumea se îndreptase fără excepţie în piaţa gării să-l vadă pe căpitanul ţigan, eroul legendar (nimeni nu ştia ce fapte de arme săvîrşise anume) voluntar în războiul din îndepărtata Coree. Misterul de care fusese înconjurat şi zvonurile avuseseră un efect mai puternic decît orice maşină de propagandă. Se îmbulziseră om lîngă om, dacă aruncai un ac n-avea unde să cadă. Să fi fost anunţat cine ştie ce miting special şi tot n-ar fi venit atîta lume.

Printre feregele multicolore de batist, printre poturi şi jiletci se deosebeau grupuri — grupuri de ţigani veniţi din tot raionul. Altădată nu vedeai nici un singur suflet de ţigan pe la mitinguri, în timp ce acum veniseră toţi grămadă.

Noi trei, în frunte cu Mintosul, am ocupat o poziţie strategică chiar în faţa intrării centrale a gării.

— Să vedeţi ce-o să se întîmple acum! ni se adresă în şoaptă marele nostru stăpîn. De cum o să mă zărească ţiganul ăsta coţcar o să şi încerce să o şteargă. Sînteţi gata să-l înşfăcaţi de după ceafă?

— La ordin! am răspuns timizi eu şi Isai.

— O să fie o minune ca-n poveşti! O să amuţească şi mîncătorii ăştia de crapi din jurul lui. Toată Bulgaria o

** turcism = salutare, En!

să înțeleagă cine e Mintosul Boev, împotriva cui se luptă și ce soartă i se cuvine!

După încheierea discursului ne-am ocupat pozițiile de luptă, repartizați de însuși Mintosul și neliniștiți ne-am pus pe așteptare.

La un moment dat și-au făcut apariția trei mașini venind din centrul orașului. În cea dintîi stătea Pagoncev și lîngă Hasan, cu ochii în patru, în tunică de căpitan, criminala blondă. În celelalte două mașini se lăfăiau căpitanul Burmov și „paznicii de corp". Mulțimea izbucni în urale isterice.

— Ura-a-a...!

— Trăiască!

— Eașa*... căpitan Hasan!

— Eașa!

Mașinile au fost oprite. Călătorii, siliți să coboare, au fost luați în brațe de mulțimea entuziastă. După ce au fost purtați ca sfintele moaște și trecuți din mînă în mînă, s-au trezit în cele din urmă debarcați pe o tribună improvizată. Era clar că nu puteau scăpa fără cîteva cuvinte. Primul și-a început discursul Pagoncev:

— Cred că nu greșesc afirmînd că astăzi trăim clipe cu adevărat emoționante, unele din cele mai însemnate din noua noastră viață.

Și președintele Sfatului popular raional își continuă discursul în același stil unduios, plăcut și monoton.

Nu mai puțin înaripate au fost și vorbele rostite de șeful garnizoanei, căpitanul Burmov:

— Am lovit în nemernicii care ne urmăreau în munți și am visat zile de triumf în care porțile vieții se vor deschide larg în fața fiilor poporului nostru... Pe front am ținut piept fiților pentru ca cei oprimați să se bucure de libertate.

Și în ce culori vii, calde și emoționante a fost prezentat „eroul legendar" din minoritatea țigărească, căpitanul Hasan Ali Karaaliev! Unii, mai sentimentali, au izbucnit în lacrimi. Toată lumea aplauda frenetic, iar basmalele pestrițe nu mai conteneau cu „Eașa", mai — mai să răgușească.

---

* Eașa, turcism în limba bulgară de la Eașasîn = trăiască!

Tocmai de aceea glasul gutural al Mintosului, care venea să contraatace mitingul sună ca o provocare.

— Acum e momentul! ne ordonase el. Ridicați-mă!

Pînă să se dumirească cei din jur despre ce e vorba, părintele și cu mine ne-am încordat toate forțele și l-am ridicat. Anevoioasă treabă, dar am reușit totuși să-l ținem pe umerii noștri.

— Rușine! răcni atunci Mintosul ca un leu din Sahara. Lăudați un bandit și un dușman al patriei noastre noi. Un nemernic pe care nu o dată l-am arestat eu personal pentru furt și tîlhărie!

În primul moment a amuțit toată adunarea de parcă Mintosul i-ar fi opărit cu apă clocotită; apoi unul după altul oamenii au început să-și vină în fire scoțînd urlete sălbatice la adresa noastră. De bună seamă ne luaseră drept exponenți ai regimului burghez răsturnat de la putere, concluzie la care cel mai mult a contribuit rasa părintelui. Cei din preajma noastră au început imediat să comenteze:

— Cine sînt ăștia? Ce vor?

— Provocatori!

— Pe ei, mama lor...

Pînă să apuce Mintosul să înțeleagă ce se petrece, cîteva brațe puternice l-au smuls de la „tribună", l-au trîntit la pămînt și i-au astupat gura. Curînd după aceea, costumul lui cel nou se transformă în zdrențe vrednice de un cerșetor. Cît despre rasa preotului — n-au mai rămas decît ici-colo cîteva fișii îndoliate în timp ce barba i s-a rărit considerabil, cît ai clipi din ochi. Nu mult după aceea am aflat că preotul încăpuse pe mîna unor oameni care nu vedeau că au de a face cu un popă, ci cu un spion deghizat cu rasă și barbă falsă pe care s-au străduit cu înverșunare să i-o dezlipească. (Doar eu am scăpat teafăr și asta datorită figurii mele nobile și unei anumite doze de tact).

— Lăsați omul în pace, nu e în toate mințile, am încercat să-l salvez pe șef de la un final prematur.

— Nu e rău, e numai puțin trăznit.

— Parcă erați și dumneavoastră cu dînsul, mă înșfăcară cîteva mîini zdravene.

— Sînt colaborator secret al miliției, și m-am grăbit să le arăt o legitimație măruntă, dar destul de însemnată

pe care reuşisem s-o păstrez încă de pe timpul cînd Mintosul era la putere. M-a indus în eroare spunîndu-mi că vrea să aducă şi el cîteva cuvinte de laudă căpitanului, aşa că l-am ajutat.

Totiu, care supraveghease îndeaproape fiecare mişcare a noastră, aşteptă pînă ce mulţimea înfuriată mai scărmănă puţin părţile moi ale confraţilor mei, după care interveni împreună cu o echipă de colegi de ai săi şi-i duse la arest pe şef şi pe părinte.

Odată cu această acţiune, deveni şi el erou, ridicat în slăvi de Pagoncev, de şeful garnizoanei şi de căpitanul Hasan în persoană.

Eu reuşisem să mă pierd în mulţime şi observasem de la distanţă ce se mai întîmplă.

Mitingul şi-a continuat evoluţia triumfală. După discursuri, muzica militară (n-am băgat de seamă de unde a apărut) a cîntat un marş de luptă şi pe urmă vreo zece braţe vînjoase l-au ridicat pe căpitanul Hasan şi l-au purtat pînă la trenul accelerat care fusese reţinut cîteva minute „din motive speciale".

Şeful trenului în persoană îl întîmpină pe peron pe erou şi-l conduse la vagonul de clasa I-a în care vigilentul Pagoncev reuşise să-i rezerve un compartiment întreg.

Înainte să pornească trenul, Hasan a ieşit la fereastră de unde a adresat cîteva cuvinte înflăcărate pline de recunoştinţă pentru ospitalitatea cordială care i se acordase.

— Ciok seleam En, rosti el destul de patetic parcă şi-ar fi luat definitiv rămas bun de la primitorul oraş.

— Ciok seleam, i-a răspuns în cor comunitatea ţigănească.

— Ciok seleam, au adăugat şi ceilalţi.

Locomotiva fluieră puternic, orchestra atacă un marş oarecare, mulţimea izbucni ca la comandă într-un „ura" răsunător, şi trenul se puse solemn în mişcare luîndu-l cu el şi pe neasemuitul căpitan Hasan.

Fără să mai irosească un timp preţios, tovarăşul Pagoncev îşi convocă colaboratorii cei mai apropiaţi cu scopul de a aprecia rezultatele reuşitei executări a sarcinii de răspundere pe care „însuşi Comitetul Central" (şi repeta acest „însuşi Comitetul Central") binevoise să le-o încredinţeze.

— Într-un sens, sînt de părere şi toţi sîntem de această părere, sublinie el — că am executat cu cinste sarcina şi că nu e departe ziua cînd ne vom bucura de rezultatele muncii noastre.

Chiar în clipa aceea însă se făcură auzite primele obiecţiuni.

Majoritatea tovarăşilor care fuseseră ţinuţi de o parte datorită „marelui secret" al sarcinii intrară acum în discuţie, dar împărtăşind altfel de opinii. Unul din ei afirmă cu glas aspru că se acordase prea multă atenţie şi timp oaspetelui din care motiv fuseseră neglijate în ultimul hal problemele gospodăreşti.

Pagoncev se repezi imediat la el, învinuindu-l de miopie şi lipsă de clarviziune, argumente cu care îi închise gura definitiv. La fel procedă cu al doilea, al treilea, al patrulea...

Mai greu a fost să-i astupe gura Mintosului. Nici pînă în ziua de azi nu-mi explic cînd şi cum a reuşit să i se strecoare lui Totiu printre degete, dar cert este că a apărut cu totul pe neaşteptate, cu capul plin de sînge tocmai cînd Pagoncev distribuia cu mai multă generozitate lovituri aprige şi bine argumentate colaboratorilor săi care dovedeau lipsă de clarviziune.

— O să vă duceţi toţi de rîpă pentru că sînteţi nişte smintiţi, îşi începu şeful meu atacul.

— Cine sînteţi dumneavoastră? îşi întrerupse Pagoncev cuvîntarea mirat.

— O să înţelegeţi foarte curînd cine sînt eu!

— Tovarăşe preşedinte — interveni atunci Belcio — este un fost căpitan de miliţie, dar a suferit o contuzie la cap şi de atunci sare peste cal...

— O să vedem noi cine sare peste cal, netrebnicule. Eu sau voi? făcea Mintosul spume la gură. M-aţi împiedicat să demasc o bandă de spioni şi bandiţi, pentru că şi voi sînteţi plămădiţi din acelaşi aluat.

— Ăsta e individul care făcea azi pe provocatorul? se adresă Pagoncev lui Belcio.

— Chiar el, tovarăşe preşedinte.

— Şi de ce nu e la arest?

— Parcă acolo era, dar...

— La arest!...

— Numai să încerce careva să mă atingă și îi zdrobesc tigva goală! amenință șeful meu invincibil și se lipi cu spatele de perete. Să nu vă închipuiți că sînteți în Kenya.

Atmosfera se încălzi brusc. Pagoncev sări de la locul lui înfuriat peste măsură. Căpitanul Burmov duse mîna la revolver, și ceilalți tovarăși se zburliră de parcă așa, pe nepusă masă, s-ar fi strecurat o fantomă printre ei. Titanul însă, nici pomeneală să se clintească din loc. Și cum ocupa o poziție favorabilă, tocmai se pregătea să dea o ripostă binemeritată „agenturii inamice" care intenționa să-l lichideze spre a-și ascunde urmele. Numai că, o clipă înainte să se încingă încăierarea, în clădirea Sfatului popular raional năvăli Totiu cu limba scoasă de un cot de atîta oboseală și stupoare.

— Unde e tovarășul președinte? țipa el de la distanță.

— Ce s-a întîmplat? întrebă iritat Pagoncev.

— O veste îngrozitoare tovarășe președinte, se bîlbîi grasul oprindu-se puțin să-și mai tragă sufletul.

Ordonați!

— Ce-nseamnă toate astea?

— Dispoziție telegrafică!

Pagoncev luă telegrama, o deschise și cîteva clipe o contemplă neputincios incapabil să articuleze un sunet. Apoi citi anevoie:

— „Sîntem încunoștiințați că numitul Hasan Ali Karaaliev din minoritatea țigănească, căutat de miliția populară pentru furturi și escrocherii se află în orașul dumneavoastră. Să fie imediat reținut și adus în capitală sub pază întărită."

Oftatul jalnic al bietului Pagoncev întrerupse tăcerea rău prevestitoare care se așternuse în cabinet. Mintosul făcu un pas înainte și șuieră bătîndu-se cu pumnii în piept:

— Acum vă e clar cine se cuvine să treacă la arest?

PARTEA A CINCEA

NOUA OFENSIVĂ

Dar căpitanul Hasan reuşi să dispară. Cînd a fost oprit trenul în care se urcase la numai două gări distanţă de En şi supus unor cercetări scrupuloase nu mai rămăsese nici măcar amintirea „căpitanului". Pe deasupra mai dispăruse şi fermecătoarea lui însoţitoare. Evident, nu-şi irosiră timpul zadarnic şi, imediat ce trenul îi scosese din raza vizuală a locuitorilor oraşului En, avuseseră grijă să-l părăsească. Cînd? Cum? Nimeni nu era în stare să precizeze.

Aflînd vestea Mintosul mai-mai să-şi piardă minţile. Eu şi părintele Isai am fost primele lui victime.

— Criminalii se aflau în mîinile noastre şi din cauza voastră au scăpat! clocotea el înveninat. Laşilor! Aţi amuţit dinaintea unor oameni de nimic şi vă uitaţi senini, ca florile de cîmp, cum mă duceau la zdup. Nici prin minte nu v-a trecut să mişcaţi un deget să-mi veniţi în ajutor.

Părintele Isai îl contempla trist şi vai de el. „Sînt dezonorat — se gîndea — şi tiranul ăsta mă tot maltratează! La urma urmelor la ce bun mă mai tîrăşte după el ca pe un rob?"

— Se punea problema să scăpăm cu viaţă, mă justificam eu. Bineînţeles aş fi putut să am o comportare eroică, să lichidez pe unul sau doi din ei, dar în felul ăsta nu-mi salvam decît propria viaţă. Cînd am văzut cum te călcau în picioare ca pe o zdreanţă bună de aruncat la gunoi, m-a copleşit mila. Puţin să-i fi supărat şi eu, îţi puneau capăt zilelor fără nici un scrupul şi rămînea în felul ăsta orfană toată naţiunea noastră. Am dat dovadă de bărbăţie tocmai prin felul în care am ştiut să-mi reţin pumnii.

— În ceea ce mă priveşte am încasat o bătaie mai cruntă ca dumneavoastră, fornăi părintelul.

— Mai bine te lichidau de tot, țipă Mintosul. Pe unde erau sfinții tăi de nu te-au apărat?

— Tu Isai, ai uitat să apelezi la ei, așa că de aia ai pățit-o, l-am mustrat eu. O singură aripă de înger să fi fîlfîit deasupra capetelor noastre și o singură dată să fi răcnit tu: „Qualis artifex pereo"! Șipka ar fi fost salvată*!... Pe cînd tu nici nu te-ai închinat cel puțin, iar cînd ți-au dat una la mir te-ai apucat să zbieri ca un măgar, ceea ce n-a stîrnit nici un sentiment creștinesc printre oameni. Ba, dimpotrivă, s-au îndîrjit și mai tare și șeful a avut cel mai mult de pătimit din pricina asta.

— Făcătorul de minuni..., se întărîta Mintosul.

— Nu oricine e în stare să facă minuni — înghiți părințelul în sec — așa că am să vă rog să vă debarasați de mine! Cine știe ce belele am să atrag deasupra capetelor voastre!

— Pe viitor nu cred să-ți fie la fel de ușor să ne pricinuiești necazuri, mîrîi Mintosul. Cuvintele sînt făcute pentru oameni! Pentru dobitoci e bun biciul. Mă voi ghida după principiul ăsta de acum încolo cu tine!

— E spre binele tău Isai! am început eu să-l încurajez. Am fost la circ o dată și ce de minunății am văzut acolo: un urs mergînd pe bicicletă, un elefant valsînd, o maimuță declarîndu-și sentimentele de dragoste, pînă și leii și tigrii învățau să imite gesturi omenești. Și știi care era profesorul lor numărul unu? ... biciul. Pornind de la considerentul că dispui de un creier ceva mai dotat decît al lor, ai să înveți de bună seamă sub influența magică a biciului lucruri mai însemnate decît toată această menajerie.

— De ce mă jigniți cu atîta neomenie? rosti părințelul cît pe ce să izbucnească în plîns.

— În ce constă jignirea? îi întrerupse Mintosul șuvoiul lacrimilor. Ți-a făcut un compliment. La circ sînt animale care execută treburi mai utile decît reușesc să facă mulți ca de-alde tine.

— Atunci lăsați-mă să-mi iau rămas bun!

— De la viață! își continuă gîndul Mintosul. Mă duc chiar azi la miliție. Cred că e momentul să-și îndrepte

---

* Trecătoarea Șipka — punct de mare valoare strategică în războiul din 1877.

greşala şi nătării de acolo! Numai că, de cum îmi îmbrac din nou tunica, primul lucru pe care îl fac e să-mi lichidez socotelile cu voi doi. Şi o să plătiţi scump pentru fiecare prostie de-a voastră.

După ce ne-am întors în capitală, Mintosul fără să mai piardă nici o clipă, s-a dus la cabinetul colonelului Zdravcev, cel care îl scosese din miliţia capitalei. A fost primit cu amabilitate şi ascultat cu atenţie. Două ore Mintosul n-a făcut decît să relateze planurile complicate pe care le întocmise, piedicile diabolic de grele pe care le avusese de învins pentru îndeplinirea planurilor cu pricina şi, în general, strălucita evoluţie a întregii acţiuni.

— Şi tocmai cînd trebuia să punem mîna pe cununa de lauri a victoriei, duşmanii camuflaţi ai poporului şi guvernului ne-au jucat festa, a încheiat el copleşit de amărăciune. Părerea mea e că ar trebui în primul rînd arestaţi aceştia şi fără zăbavă, să nu apuce s-o şteargă şi ei pe urmele ţiganului!

Zdravcev a încercat să-i explice că, din întîmplare, îi cunoştea personal pe oamenii aceia şi că avea cu totul altă părere despre ei.

— Cred că măsurile pe care le propuneţi sînt pripite, a ripostat el. Trebuie să procedăm cu băgare de seamă în cazul unor tovarăşi cu merite incontestabile faţă de revoluţie şi faţă de puterea noastră populară.

— Ce înţelegeţi dumneavoastră prin acest „să procedăm cu băgare de seamă"?

— După mine cînd ajungi în situaţia de a te lupta cu un om dintr-o asemenea categorie trebuie să cumpăneşti ambele posibilităţi: una... că e vinovat şi, cealaltă posibilitate, ...că e nevinovat, că e calomniat. Atît argumentele „pro" cît şi cele „contra" trebuie analizate cu răbdare.

— Numai că în timp ce dumneavoastră daţi cu ipotezele de toţi pereţii, vi se urcă-n cap orbeţii! — cum ar spune poetul.

— Cunosc înclinaţiile dumneavoastră poetice şi mă surprinde că nu lăsaţi odată pentru totdeauna miliţia în pace!

— S-ar putea să nu le convină unora că eu scot la iveală rufele murdare, a rostit atunci Mintosul cu ironie veninoasă. Asta o fi fost şi motivul pentru care a tre-

buit să fiu scos din rîndurile miliției și tunica mea să fie în schimb dată unor indivizi dubioși, evident dușmani ai poporului, nu?

— Iată-mă gata să mă etichetați și pe mine ca dușman al puterii populare, a surîs ironic Zdravcev.

— Faptele contează, tovarășe colonel. Cînd faptele grăiesc și zeii tac din gură.

— Există însă ceva mai presus de fapte, i-a ripostat la fel de surîzător Zdravcev. Mai presus de fapte sînt proștii. Faptele ricoșează în capetele proștilor ca mingile albe de ping-pong. Pune un prost în balanță și o să atîrne mai greu decît un munte de fapte.

Mintosul a părăsit cabinetul lui Zdravcev încruntat și furios. Numai că nu s-a înapoiat la el acasă, ci s-a apucat imediat să dibuie alt cabinet unde era șef un tovarăș cu nimic mai prejos decît primul ca rang și grad.

— Mă puteți primi tovarășe Atanasov?

— Poftiți. Cu ce v-aș putea fi de folos?

— Caut un șef de miliție devotat puterii populare.

— Vă stau la dispoziție.

Mintosul era neobosit. Trăgînd anumite învățăminte din insuccesul repurtat pe lîngă Zdravcev, Mintosul ținea cu orice preț să-l cîștige de partea sa pe colonelul Atanasov, motiv pentru care i-a relatat cu și mai multe amănunte „marșul său împotriva dușmanilor poporului", străduindu-se să aleagă cele mai vii și mai convingătoare cuvinte de care dispunea vocabularul său.

— Mie mi s-a spus: „Ești concediat din serviciu, ergo, pentru că nu intră în atribuțiile tale să te ocupi de spioni și criminali"! perora el pătimaș. Dar după părerea mea un comunist trebuie să se afle veșnic la post. Nimeni nu poate concedia o veghe comunistă.

— Aveți perfectă dreptate, a consimțit Atanasov.

— Nimeni nu-l poate priva de marea răspundere de a-și apăra guvernul. Iar acest guvern este al meu, al poporului!

— Așa e!

— Schema prevede locuri pentru funcționari, nu și pentru apărătorii patriei socialiste. Noi însă am desăvîrșit revoluția și fără schemă. Am învins fără schemă! Și vom ști să ne apărăm cuceririle și fără schemă. Colonelul a rămas uimit de logica sănătoasă, cu care judeca, de co-

rectitudinea ideilor lui și în consecință a crezut tot ce i se relatase.

— Mă surprinde: cum e posibil ca un tovarăș ca dumneavoastră cu aptitudini înnăscute pentru miliție să fie concediat! și-a exprimat el îngrijorarea. Evident s-a comis o greșeală în acest caz.

— E posibil ca cel care m-a concediat să nu fi comis o greșeală. Probabil ținînd cont de necesitatea netezirii drumului în vederea unei acțiuni, la care eu m-aș fi opus cu tot devotamentul meu bolșevic, concedierea mea a fost cît se poate de indicată... și foarte utilă. Tocmai cînd eram cît pe ce să-i apuc de beregată pe spioni, am fost împiedicat în mod mîrșav. Cînd am propus să trecem la o acțiune fulger în scopul prinderii bandiților, ei au încercat să mă ducă de nas cu tot felul de „teze" și „antiteze". Toate faptele astea s-ar putea să aibă o legătură logică solidă, ce părere aveți?

Colonelul Atanasov a căzut pe gînduri:

— Se vor lua măsuri, a spus el hotărît. Dar pe lîngă asta, mă bate gîndul să studiez personal cazul dumneavoastră și să fac cele necesare pentru repunerea dumneavoastră în funcție.

— Deocamdată, nu! s-a împotrivit Mintosul. Nu mă întorc la serviciu decît pe poarta principală ca învingător deplin. Pînă atunci însă vă rog, dacă nu mi se acordă nici un sprijin, cel puțin să nu mi se pună nici bețe în roate în lupta mea împotriva nemernicilor!

— Puteți conta pe tot sprijinul din partea mea! a răspuns colonelul Atanasov. La nevoie chemați-mă la orice oră la telefonul meu direct. În timpul nopții, sunați-mă acasă.

Mintosul triumfa. Nici prin cap nu-i trecuse că acțiunile sale s-ar putea bucura de o înțelegere și aprobare fără rezerve din partea colonelului Atanasov, prieten intim al Ministerului Afacerilor Interne, om al cărui cuvînt avea putere de lege.

— Putregaiurilor! au fost primele cuvinte pe care ni le-a adresat el, mie și părintelui Isai, după ce s-a înapoiat de la miliție. Vă dați seama cu cine stați de vorbă?

— Eu mi-am dat seama demult, am răspuns fără zăbavă. Tu, Isai, cum stai în privința asta?

— M-a învrednicit Dumnezeu și pe mine îngăduindu-mi în mila lui să înțeleg...

— Lătrați ca niște javre rîioase! l-a întrerupt Mintosul. Încă nu știe nimeni nimic! Omul simplu nu știe decît ce vede, iar meritele adevărate ale unei personalități distincte sînt invizibile.

— Tu, Isai, știi care e asemănarea dintre șeful nostru și aerul înconjurător? mi-a venit mie să fac pe originalul.

Mintosul și-a ciulit urechile părîndu-i-se o întrebare interesantă:

— Amîndoi sînt lipsiți de culoare și miros, a bolborosit Isai.

— Iadeș, l-am întrerupt eu. Șeful nostru se aseamănă cu aerul prin aceea că sînt amîndoi modești, fără pretenții, te uiți la ei și nu-i bagi în seamă, cînd colo, fără ei viața nu e cu putință.

— Basta! a răcnit Mintosul. Ajunge cu prostiile! Pregătiți-vă. Inaugurăm o nouă acțiune în depistarea criminalilor și spionilor.

— Testimonium paupertatis, am strigat eu cît mă ținea gura și am notat în jurnal: „creierul șefului s-a dus pe copcă. Doamne ajută".

(F.M.: „Fericiți cu adevărat nu sînt decît nebunii care își închipuie că au minte multă").

ZILE DECISVIE

Colonelul Atanasov s-a ținut de cuvînt. N-a precupețit nici timp, nici eforturi (de cîtă rîvnă a dat dovadă în cazul ăsta). A adunat o grămadă de „materiale compromițătoare" și într-o bună zi i-a convocat la sediu pe Pagoncev, Burmov, Totiu și Belcio. Invitația s-a repetat a doua oară, a treia oară, pînă ce a patra oară nici că le-a mai dat drumul. I-a acuzat de spionaj. Le-a spus drept în față că sînt agenți ai dușmanului, recrutați cu abilitate, dar demascați la timp și făcuți astfel inofensivi. Uimitoare în toată povestea era convingerea lui Atanasov că știe adevărul și că prin arestările ordonate, sprijină puterea populară. I-a venit apoi rîndul și colonelului Zdravcev.

— Aştia m-au atras şi pe mine de partea lor, îl întrerupse Petiu Gagovski.

— Chiar aşa tovarăşe şef, şi pe dumneavoastră, răspunse Onufri schiţînd zîmbetul de compasiune cerut de împrejurări.

Pe tema asta am notat în jurnal următoarele: „S-a petrecut un fapt neverosimil: comunişti arestînd alţi comunişti sub acuzaţia că ar fi duşmani! Tartorul iadului şi tot n-ar fi putut născoci o asemenea drăcie! Eu mă bucur de respect, iar colonelul Zdravcev zace la Palatul Justiţiei!... Fortisimo!..."

Mintosul triumfa.

— A venit şi ziua în care să ne răfuim cu nemernicii! declara el cu voce tunătoare. Se vor afla acum toate vizuinele spionilor şi criminalilor. Şi Koko Garvanov îşi freca bucuros mîinile. Mirosise el că de acum încolo autorităţile îşi vor concentra atenţia în altă direcţie şi că, în consecinţă, centrul lui îşi va putea întinde tentaculele fără nici un risc.

— Şefule, cred că a venit iarăşi ziua în care va străluci soarele dumneavoastră, a intrat el în discuţie cu chiriaşul său interesant.

— Să-şi vadă fiecare lungul nasului! i-a răspuns plin de înţelepciune Mintosul. Incapabilii la gunoi!

— Aşa e! am intervenit şi eu. Am spus eu demult, tovarăşe şef, că de pomană vă subestimează.

— Colonelul Atanasov şi-a plecat urechea la vorbele mele şi a cîştigat, ne-a răspuns. Într-o zi, istoria îi va consemna acest merit.

— Dacă nu chiar ministru, cel puţin consilier şi tot ar fi putut să vă facă.

— Nu există un asemenea post.

— Cred că trebuia să-l prevedeţi în proiectul dumneavoastră de lege. Consilier special pentru înalte probleme de stat! Se adună toţi miniştrii şi vă ascultă în fiecare zi vreme de un ceas. În felul acesta aţi fi mai util decît un simplu ministru pentru că aţi acorda asistenţă tuturor resorturilor, nu numai unuia singur...

— Un consilier de tipul ăsta ţine în hăţuri un stat întreg.

— Aţi avea destulă forţă? a intervenit Koko.

— Eu? s-a tulburat Mintosul. Cît e de mare statul nostru? Două palme de pămînt...

— Și cu arestații ce se întîmplă? a reluat Koko. Sau nu vă bucurați de atîta încredere încît să vă lase în preajma lor?

— Or avea în dumneata mai multă încredere decît în mine!...

Și Mintosul s-a apucat să ne povestească ce ajutor neprețuit îi acordă colonelului Atanasov în conducerea anchetei.

— În asemenea cazuri contează nu numai ce întrebări pui, dar și cum le pui, a adăugat el. Înainte de toate formulez o întrebare mai simplă și cînd cerbul începe să răspundă, mă strecor tiptil în spatele lui și dintr-o dată mă aplec ca un vultur peste capul lui și urlu întrebarea principală, cerînd răspunsul pe loc să n-aibă timp să croiască cine știe ce minciună...

Pe urmă ne-a mai explicat amănunțit ce indicații a dat fiecăruia din ei, ce anume aveau de recunoscut și cam ce fel de planuri elaborase pentru lupta de aici înainte cu dușmanul.

Chiar în aceeași zi toate informațiile astea și-au luat zborul peste graniță, iar Koko Garvanov a primit mulțumirile de rigoare.

După vreo zece zile Mintosul s-a întors acasă foarte supărat.

— Mama lor de idioți! s-a pus el pe țipete chiar cam de la intrare. Securea pentru de-al de ăștia! Nici o milă!...

— Ce s-a întîmplat șefule? l-a întrebat blînd Koko. Vreun eșec, te pomenești?

— Încă nu le-am venit de hac tuturor năpîrcilor, firar... E cineva care ne trădează în interior...

— Doar toți suspecții sînt la arest?...

— Păi asta mă supără cel mai tare. Personal credeam că odată cu lichidarea lui Zdravcev și Gagovski vîrfurile au fost epurate, cînd colo...

— Poate vi se pare numai...

— Prostule! Mi se pare... Toate planurile cu pricina, bașca demascarea conspirației, au fost trădate contrainformației străine. Aseară a venit omul nostru din străinătate.

— Eu îl cunosc?

— De unde să știu eu dacă-l cunoști? Stoian Poleanov.

— Poleanov? Unul cu un semn deasupra sprîncenei stîngi?

— Da!

— Vedeți că-l cunosc?

— Ei, dacă aș afla cine e nemernicul ăla!... Și din nou se lăsă furat de meditații serioase. Dar întrucît din obișnuință gîndea cu glas tare și de data asta a procedat la fel trecînd în revistă toate cadrele despre care știa că participă la lupta împotriva agenturii dușmane.

Koko Garvanov își mobilizase atenția de parcă ar fi vrut să memoreze totul ca un magnetofon.

— Nu cumva... chiar colonelul Atanasov, ce zici? n-a îndrăznit Koko să-și ducă gîndul pînă la capăt.

— Ești un idiot, i-a articulat Mintosul un pumn.

— Concluzia nu e total lipsită de rațiune, a continuat înverșunat Koko fără să se formalizeze de pumnul încasat. De vreme ce dușmanul e la curent cu gîndurile pe care vi le împărtășiți dumneavoastră amîndoi unul altuia, rezultă că ori dumneavoastră... ori el...

— Un pumn peste gură?

— Pentru dumneavoastră sînt gata să-mi pun capul, dar celălalt, logic...

— Oricît de imbecil ai fi în privința asta parcă ai puțină dreptate... Ptiu. Cît de dificilă e lupta cu dușmanul!... Mintosul n-a mai închis ochii toată noaptea. De sute de ori și-a derulat în gînd fiecare din întîlnirile lui cu colonelul Atanasov amintindu-și cuvînt cu cuvînt tot ce-și spuseseră și cîntărind posibilitățile de a fi ascultați de undeva, dar n-a putut ajunge la nici o concluzie.

În dimineața următoare l-a căutat pe Koko.

— Să știi că vorbele tale m-au pus pe gînduri a început el. Poate că ar trebui să se facă o verificare severă a tuturor oamenilor cu care colaborăm în această acțiune, eu și colonelul. Eh, numai de-aș pune mîna pe el!

În aceeași zi am notat în jurnal:

„Se pare că a început să se facă lumină în capul Mintosului. Koko și-a tăiat craca de sub picioare. S.O.S."

Mintosul patrula nervos prin cameră ca un taur spaniol căruia i se flutura dinaintea ochilor o pînză roșie. Ghemuit într-un colț îl observam cu toată atenția, ceea ce părea că-l irită și mai tare pe Titan.

— Ce te holbezi ca un motan la pîndă? mă ocărî el.

— Pîndesc răsăritul, i-am răspuns.

— Ce răsărit?

— Nu de soare, bineînțeles, răsăritul ideii care vă va însenina mintea. Marile personalități sînt creații ale istoriei. De aceea au multe puncte comune și prostimea deseori înjură istoria.

— Înjură ignoranța.

— Ba și ceilalți înjură cînd nu sînt în stare să-i înțeleagă măreția. Lustinia cantat!

— Bufniță!

— Chiar așa! o să vină vremea cînd posteritatea o să apeleze la mine pentru amintiri despre dumneavoastră. Asta e soarta eroilor! Așa că mă străduiesc să înregistrez tot, chiar și momentele în care vi se golește mintea.

— O să dai ortul popii înaintea mea.

— E în interesul dumneavoastră să se petreacă pe dos ca să rămînă cineva care să vă preamărească faptele.

Madam' Buba mi-a întrerupt efuziunile lirice. A intrat pe neașteptate fără să mai bată la ușă, îmbrăcată într-un halat transparent de nylon.

— Pari cam neliniștit, *cheri*, înaintă ea spre Mintosul.

— Spune-mi — o întrerupse el — ce s-a întîmplat?

Madam' Buba a luat loc liniștită și a început să-i povestească despre o cunoștință de a ei care uimise lumea cu ghicitul.

Cineva pierduse un portofel doldora cu bancnote și hîrtii de valoare.

Suzi (așa se chema ghicitoarea) a reușit să dea peste omul care-l găsise. În timpul războiului, unei prietene de a ei îi dispăruse soțul. I se comunicase oficial că a fost ucis. Suzi a declarat că e bine sănătos, într-o țară depărtată și că se va întoarce fără doar și poate. Tot Suzi îi prezisese și lui Bubi că i se va înapoia soțul teafăr acasă, cînd Koko, în urma revoluției, dispăruse fără urmă.

— Sînt convinsă că vă va ajuta și pe dumneavoastră.

— În ce sens? se miră Mintosul.

— O să vă spună cu cea mai mare exactitate unde se ascunde criminala cu revolverul și țiganul, amantul ei.

— La urma urmelor de ce n-am încerca? am spus eu.

— Sînt gata să dau mîna și cu dracul numai să reușesc să-i prind, răspunse Mintosul. Dar am unele îndoieli: dacă e cu putință să ghicești tot, cum nu s-au găsit oameni cu mai multă minte ca ea care să facă una ca asta?

— N-aveți dreptate în privința asta tovarășe căpitan! N-au decît să existe oameni cu mai multă minte! Ce — n-au fost unii mai deștepți ca Ahmed? Au fost. S-au scăldat în cadă? S-au scăldat!... Și cu toate astea nu ei, ci Ahmed a descoperit cel dintîi legea greutății corpurilor...

— Îl cheamă Arhimede nu Ahmed, mă corectă Mintosul.

— N-am nici o obiecție în privința numelui. Mă refer la principiul propriu-zis.

Madam' Buba mi-a zîmbit amabilă după care alergă la Suzi să organizeze întrevederea.

Nu se putea ajunge ușor la ghicitoare. Locuia într-o casă veche care purta toate însemnele unei construcții solide de altădată. Niște scări largi conduceau la ușa de fier forjat. Aici apăsai pe butonul de sidef al soneriei.

— Apasă pe buton! îi spuse Madam' Buba Mintosului.

— Lasă să apese Onufri! răspunse el.

Fără să mai aștept vreo invitație, am apăsat zdravăn pe buton și am auzit clopoțelul sunînd undeva în interior. Am așteptat cîtva timp fără să se arate nimeni. Am sunat și mai insistent — același rezultat.

— N-o fi nimeni! se bosumflă Mintosul.

— E acasă, surîse Madam' Buba.

— Atunci de ce nu deschide?

— Nu deschide oricui. Suzi nu-i ajută decît pe cei foarte apropiați. Necunoscuților, chiar de-ar fi s-o umple de bani și tot nu le dă nici un ajutor. Ia să vă uitați cum o să ne deschidă, cînd am să sun așa cum am convenit.

Apăsă pe un buton cu mici intermitențe parcă ar fi folosit semnalele Morse. Imediat se auzi un țăcănit metalic și ușa se deschise singură.

Am intrat într-un coridor lung cu lambriuri cojite și cu o oglindă mare, crăpată. Ne-a ieșit în întîmpinare o femeie bătrînă, gîrbovită de ani, îmbrăcată în negru din cap pînă în picioare, parcă tocmai atunci venise acasă de la o înmormîntare. Și chipul îi era la fel de cernit.

— Poftiți, vă rog, rosti încet, conducîndu-ne într-o încăpere alăturată.

Bătrîna îndoliată nu mai adăugă nimic și se retrase. Camera aducea a salon de primire. În mijloc — o masă solidă cu cîteva scaune roșiatice, de epocă. Pe jos, o imitație de covor persan. În fundul încăperii, o scăriță de lemn îi atrase atenția Mintosului.

— Pe acolo se urcă în pod, cu siguranță! rosti el. Ce arhitect idiot!

Madam' Buba încercă să spună ceva, dar nu mai apucă. La capătul de sus al scăriței se auzi o ușă trîntită și apăru capul unei femei în vîrstă, nu chiar bătrînă, care mai păstra încă aerul unei frumuseți trecute. Era și ea îmbrăcată tot în negru.

— Poftiți, vă rog! repetă ea invitația bătrînei. Madam' Buba luă conducerea grupului. Urcă grațioasă scărița, obișnuită cu ea, se vede, însă Mintosul cu trupul lui masiv nu era în stare să se strecoare cu aceeași ușurință.

Sus am pătruns în altă încăpere cu perdele negre lăsate, decolorate în întregime în culori sumbre, și luminată atît de slab încît oamenii dinăuntru păreau niște fantome. Într-un colț era atîrnată icoana Maicii Domnului și o candelă care pîlpîia necontenit.

— Luați loc, vă rog, ne invită Suzi.

Am luat loc în niște fotolii moi, cu arcurile stricate. Mintosul cu cele o sută de kilograme ale lui dădu cu fundul de podea.

— Cu ce-aș putea să vă fiu de folos? întrebă gazda.

Madam' Buba îi explică scopul vizitei noastre furnizîndu-i atîtea amănunte încît mai-mai să crezi că vorbea cu Suzi prima oară despre problema noastră. În cele din urmă încheie rugînd-o să-l ajute pe prietenul ei ca pe un frate.

— Vă pot ajuta numai dacă mă credeți, i se adresă Suzi Mintosului; altminteri ar fi mai bine să nici nu ne apucăm de treabă...

— Dacă nu v-aș fi crezut, nu veneam, îi răspunse Mintosul cu voce tremurătoare de copil sau ca un școlar de clasa întîia la examen, încît pînă și eu m-am mirat și mi-am aruncat privirile asupra lui.

„Ia te uită...! ce timid s-a făcut șeful meu, mă gîndeam în momentul acela, l-a băgat în sperieți decorul ăsta mortuar".

— La început am să fac cărțile, anunță Suzi așezîndu-se la o măsuță joasă. Dacă n-o să vă satisfacă rezultatul mai încercăm și altceva.

Mintosul era tot numai ochi și urechi, iar eu abia mă țineam să nu izbucnesc în rîs. Am auzit odată un banc bun. La o adunare publică, oratorul a fost întrebat: „Poate fi criticat un for superior?" În loc de răspuns, oratorul a întrebat la rîndul lui: „Poate fi scărpinat leul?" Bancul ăsta nu-mi dădea pace revenindu-mi mereu în minte, iar împrejurările în care ne aflam pretindeau o liniște deplină spre a nu fi compromisă activitatea sacră desfășurată de Suzi. Mi-am înăbușit anevoie dorința din ce în ce mai năvalnică de a comite cine știe ce nebunie, dar tot n-am fost în stare să înving ispita care mă îndemna să-l îmbrîncesc pe Mintosul. Pur și simplu nu știu cînd am făcut gestul și așteptam cu răsuflarea tăiată să se reverse numai fulgere și tunete deasupra capului meu. Cu toate astea nu s-a întîmplat nimic. Mintosul s-a mișcat puțin din loc, parcă l-ar fi pișcat o muscă, fără să-și dezlipească nici o clipă măcar privirile de la cărțile fatale. (Seara am consemnat în jurnal: „Poți scărpina leul cînd i se dă în cărți! Un șef puternic poate fi iritat cînd îngenunchează dinaintea unei vrăjitoare. Concluzia: să sporească numărul vrăjitoarelor".)

— Foarte interesante cărți, răsună ca un glas de heruvim vocea de mezzosoprană a lui Suzi. Un om cu mari posibilități. Un luptător de seamă. Ați avut multe dificultăți în viață. Însă furtunile și zilele întunecate au rămas în urmă. Ați deținut o funcție care vi s-a luat pe nedrept.

— Aș putea s-o recapăt?... nu s-a mai putut abține Mintosul.

— Vă stă în cale...

— Adică cum?

— Adică o s-o recăpătați fără doar și poate... Dar n-o să fie singura. În spatele ei se conturează ceva și mai mare — văd strălucirea epoleților de general...

— Aoleu, tovarășe șef, am exclamat eu.

— Taci, mă împinse Mintosul.

— Dar pînă atunci mai aveți de înfruntat multe piedici. O damă de caro vă stă în cale. Frumoasă, cu părul roșu, ea deține cheia fericirii voastre!

— Cățeaua cu revolverul! din nou nu se mai putu abține Mintosul și mă apucă strîns de mînă. Bravo! Dați-i înainte!

— Vă ajută o damă de tobă care stă pe undeva prin preajma dumneavoastră.

— Eu sînt dama de tobă, îi șopti Madam' Buba.

— Nu ești de pică? am întrebat-o eu.

— Sînt de tobă.

— O să vă întîlniți cu un preot de cupă...

— Isai al tău, îmi trase Mintosul un ghiont în șold. Asta ajută sau împiedică?

— Nici una, nici alta...

— Chiar așa!

— V-ar putea fi de mare folos cu condiția să vrea sincer să vă ajute, altminteri mai bine... lipsă...

— Îi sucesc gîtul, mama lui...

— Cel mai mult vă pune opreliște un bărbat de pică.

— Care o mai fi și ăsta?

Vreme de cîteva clipe s-a așternut tăcerea. Mintosul căzuse pe gînduri. Pe ecranul minții sale înfierbîntate se derulau cu o iuțeală vertiginoasă toți cunoscuții. Cine să fie bărbatul ăsta de pică? Zdravcev era de pică, numai că-l făcuse inofensiv...

— N-o fi Koko al tău? se întoarse el spre Madam' Buba.

— Koko e de tobă.

— De tobă? Cum o să fie de tobă, nu vezi că parcă ar fi din ăia, parcă l-a făcut o țigancă!

— E de tobă! îl contrazise în continuare Madam' Buba.

— Eu îl cunosc pe domnul Garvanov, soluționă Suzi disputa. E într-adevăr de tobă.

Mintosul își încreți din nou fruntea gînditor, dar ajungînd la concluzia că în felul ăsta n-o să-l identifice prea ușor pe bărbatul oacheș care îndrăznise să i se împotri-

veacă, se hotărî să amîne rezolvarea problemei pentru mai tîrziu.

— N-aţi putea să-mi spuneţi întîmplător ceva despre itinerariul damei de caro? reveni Mintosul la Suzi.

Ghicitoarea manevră îndelung cărţile murmurînd vorbe pe care noi nu le-am putut desluşi, după care spuse în sfîrşit distinct că Mintosul ar face bine să-şi concentreze atenţia în afara cartierului său, ba chiar dincolo de perimetrul capitalei.

— Ea vă cunoaşte adresa, insistă Suzi convinsă. Vă urmăreşte paşii, dar pentru că se teme să n-o prindeţi se străduieşte mereu să fie la distanţă de locurile pe unde vă deplasaţi de obicei.

Se ostenea să-l convingă pe Mintosul că toate cupele, carourile şi treflele care-i puneau piedici în cale se aflau la „distanţă" de el şi evitau să circule în raza lui vizuală. Numai bărbatul de pică pare-se că se afla în preajmă.

— O fi colonelul Atanasov, rosti îngrijorată Madam' Buba.

— E adevărat că şi el e de pică dar... Mintosul nu era capabil să adauge nimic în clipa aceea. Ne înţelegem aşa de bine...

Şedinţa dură aproape două ore. Mintosul era copleşit de revelaţiile ghicitoarei.

— Sincer să vă spun, nu bănuiam că ştie ceva, mărturisi el la înapoiere.

— Nici eu nu credeam în vrăjitoare şi ghicitoare pînă nu am cunoscut-o pe Suzi, răspunse Madam' Buba. Dar după aceea...

La fereastră ciripi o coţofană.

MINTOSUL BOEV, REDACTOR LITERAR

Multe din evenimente s-au limpezit. S-a terminat cu zilele de tristă amintire cînd oamenii cu conştiinţa curată puteau fi dezonoraţi şi stigmatizaţi ca indivizi de rea-credinţă, şi cînd fratele îşi acuza fratele de trădare.

A ieşit la iveală şi reversul medaliei — fapt pentru care mulţi s-au înroşit pînă-n vîrful urechilor de ruşine

— în timp ce alții — ca un tezaur proaspăt dezgropat — au strălucit învăluiți într-o lumină caldă, solară.

Ascultînd narațiunea stufoasă a lui Onufri Olimpiiski, maiorul Petiu Gagovski își aminti de zilele acelea.

— Țara a trecut prin frămîntări periculoase, rosti el tulburat. Însă oamenii adevărați au găsit în ei înșiși resursele de bărbăție necesare pentru a învinge pantele periculoase către care împingeau forțele necinstite și partidul și poporul și patria. În starea de calm care s-a statornicit, cîți păcătoși nu și-au recunoscut pașii greșiți și au pornit în căutarea unor căi noi?

Maiorul Boev nu s-a schimbat deloc?

— O placă de gramofon își poate schimba repertoriul? Niciodată. Pînă cînd se sfărîmă cîntă tot unul și același cîntec. La fel și șeful meu, se frînge, dar nu se schimbă.

— Și n-au avut asupra lui nici o influență noile curente și schimbările atît de evidente pentru toată lumea?

— L-au înrăit mai tare, replică Onufri îngîndurat. S-a întîmplat tocmai pe dos de cum vă așteptați. În cărțile scriitorilor, oamenii răi devin cumsecade. Mintosul nu e dintre eroii ăștia...

— Nu suportă progresul? Nu-i așa?

— „Bucefalul" lui aleargă cu coada înainte. Așa că ochii lui privind în urmă nu văd lungimea drumului. Și pentru că n-a reușit s-o prindă pe femeia cu revolverul, nervii i s-au încordat la maximum.

Vestea că dumneavoastră și colonelul Zdravcev ați fost puși în libertate și pe deasupra reintegrați în funcție l-a scos complet din fire.

— Cum e posibil așa ceva? scrîșnea Mintosul din dinți cutremurat. Cum e posibil?

— Nu citiți presa, dragă Didi, îl dojenea Madam' Buba. Un om care se pricepe...

— Nu mă țin de fleacuri, o întrerupea el. Ziarele sînt pline de fleacuri...

— Dar așa rămîneți în urmă cu mersul evenimentelor...

— Dumneavoastră Madam' Buba nu înțelegeți lucrurile astea, spuneam eu luînd partea Titanului. Tovarășul șef nu rămîne în urmă cu mersul evenimentelor. Ci exact pe dos, evenimentele îl lasă în urmă. Dar el nu e vinovat de asta.

Mintosul care nu auzise pînă la capăt apărarea mea continua să spumege:

— Canaliile! Canaliile s-au tîrît pînă în vîrf. Toate astea sînt opera lor. Prăbuşirea! O prăbuşire totală a statului, a organizării, a tot ce există...

— Chiar aşa, tovarăşe şef, mă grăbeam eu să-i aprob părerile ca să se mai calmeze. Aveţi dreptate! O să înceapă acum să se surpe totul, s-o ia la vale şi ce să vezi... O să înceapă să ne altoiască zilnic ca cei din En. Cum v-au mai umplut de sînge, ca pe un porc tăiat în ajun de Crăciun.

Se pare însă că vorbele mele au făcut să dea pe dinafară paharul răbdării lui.

— M-ai chinuit destul, urlă el ca un urs adulmecînd apropierea stîrvului şi, pentru prima oară de cînd ne cunoşteam, mi-a fost dat să simt gustul pumnilor lui grei.

În mai puţin de zece secunde m-a burduşit cu o serie întreagă de lovituri de box în piept şi cu un croşeu stîng insuportabil.

Cît pe ce să mă facă „Knock-out" cu atacul ăsta neprevăzut.

M-am uitat la el şi m-a luat groaza: i se albiseră ochii ca la nebuni şi de o parte şi de alta a nasului îi înfloriseră petele de şofran. Atunci am încercat s-o dau pe glumă.

— E îndreptăţită furia dumneavoastră tovarăşe şef, am spus cu un zîmbet forţat, şi loviturile de pedeapsă au fost cît se poate de oportune! Tot ce contest e croşeul stîng, care după umila mea părere a fost de prisos.

Numai că după intervenţia mea diplomatică petele galbene de pe faţa Mintosului nu numai că nu s-au micşorat, ba dimpotrivă au început să crească ceea ce prevestea fără umbră de îndoială o nouă serie de lovituri şi croşee. M-am grăbit s-o iau din loc imediat. Două zile întregi nu m-am înfăţişat dinaintea lui, însă în a treia n-am mai rezistat şi l-am căutat iarăşi.

— Te-ai dus singur la el? mă întrebă Petiu Gagovski consternat.

— Singur!

— De ce?

— Vă explic eu. Trăiau în capitală un moş şi o babă. Moşul sforăia toată noaptea şi baba mereu îl certa şi se

supăra. Cînd a murit moșul, baba a constatat uimită că nu putea nici să atipească nici să-și facă somnul dulce, dacă nu sforăia nimeni lîngă ea. În cele din urmă și-a cumpărat un magnetofon și o bandă de sforăituri. Îl deschidea seara și adormea. Ceva în genul ăsta s-a întîmplat și cu mine. Am simțit dintr-o dată că fără marele Inchizitor, viața mea devine searbădă și inutilă. Aveam mereu nevoie să mă înjure cineva. Și încă un argument și mai important: în cercetările științifice doctorii se folosesc de iepuri pentru experiență. Iar pentru verificarea multora din principiile filozofiei mele de viață nici nu puteam visa să găsesc pe cineva mai potrivit ca Mintosul Boev.

— Iepure pentru experiențe, va să zică.

— Cam așa ceva.

— Bine zis.

— M-am îndreptat spre locuința lui hărțuit de sentimente confuze și teamă. Am bătut timid la ușă și cînd cu glasul lui autoritar a rostit bărbățește: „intră", am tresărit. La primele lovituri făceam eu față destul de bine dar cum să mă descurc cu croșeele, mă gîndeam în clipa aceea și sufocat de emoție am intrat în odaie.

— Idiotule! a fost primul lui cuvînt văzîndu-mă dar vocea îi era lipsită de asprime, ba chiar avea o inflexiune de duioșie, aproape de tandrețe prost camuflată. Unde te-ai rătăcit atîta amar de timp, mărunțelule?

— Nu m-am rătăcit, dar...

— Hai noroc, puse el capăt suferințelor mele. Mergem să facem literatură.

— Ce-e-e? m-am bîlbîit eu de stupoare.

— Am fost numit redactor literar, iar tu ești adjunctul meu, îmi răspunse el calm. Nu te mai holba atîta! Am intervenit pentru tine.

Una din slăbiciunile absolut omenești ale stăpînului meu era și „îndeplinirea în salturi a hotărîrilor sale", dacă e să ne exprimăm în termeni dialectici. Koko Garvanov și Madam' Buba o puneau pe seama exageratei lecturi a operelor filozofiei marxiste. Adevărul ne obligă însă să respingem o atare acuzație. Mintosul a trăit întotdeauna și trăia în continuare cu ideea că știe tot și că nu se află pe pămînt o carte care să-l poată învăța ceva nou.

„Ce sînt cărțile? — spunea el cu înțelepciune — dacă nu reluarea, ceva mai greoaie, a unor adevăruri vechi. Scriitorii în viață îi copiază pe scriitorii morți și își închipuie că fac mare lucru. În felul ăsta își umflă buzunarele cu onorarii".

Nu-i plăcea să citească decît literatură de aventuri sau amintiri din viața de partizan.

„Aici frățioare nu sînt născociri, se relatează fapte de arme adevărate, se bucura el. Nu e ușor să scrii o asemenea carte, trebuie să fi pătimit puțin; să te fi străpuns un glonte, să fi stat cu sabia atîrnată deasupra capului..."

Cunoștințele și priceperea lui în literatură nefiind pentru mine nici un secret era mai-mai să mă lovească damblaua cînd am aflat de noua funcție care i se încredințase.

— Va veni și ziua cînd istoria o să rîdă în hohote pe socoteala noastră.

— În privința asta greșiți, îl întrerupse cam ofensat Petiu. Numirea asta a fost opera mea și a colonelului Zdravcev.

— O-o-o, rămase Onufri cu gura căscată de mirare.

— Trebuia să-i găsim o activitate care să-l ocupe tot timpul. Cunoscînd energia clocotitoare cu care l-a înzestrat natura și întrucît, după părerea noastră, e un om cinstit, dar în același timp un mare naiv, pentru a-l împiedica să-și concentreze forțele pe o cale greșită transformîndu-se astfel într-un iremediabil încurcă lume, ne-am gîndit să-i găsim un cîmp de activitate care să-i solicite conștiința și toate forțele disponibile. Așa a luat naștere ideea de a-l trimite la o editură unde să se ocupe în special de literatura de aventuri. Nu sînt ele slăbiciunea lui? Mai știi, poate creează un Sherlock Holmes bulgar. Ne-a fost teamă că n-o să accepte postul. Și am irosit destul timp pînă să-l convingem. La urmă a pus o singură condiție și am căzut imediat la învoială: să fii numit adjunctul lui...

— M-am ghemuit într-un colț ca un copil care și-a udat poalele — își reluă Onufri firul povestirii, și n-am mai scos o vorbă.

— Ce ți-ai înghițit limba? mi-a strigat Mintosul încîntat de el însuși. Chiar la atîta cinste nu te așteptai, așa-i?

— Periospora viticola! i-am răspuns.

— Ce mai înseamnă și asta?

— Tradus în bulgărește: sînt încîntat de înțelepciunea Cezarului, i-am explicat. Cu alte cuvinte ne simțim acum ca peștele în apă.

— Să nu-ți închipui că e cine știe ce filozofie! șuieră el printre dinți. O singură pagină să citesc, și-ți spun imediat dacă romanul merită trimis la tipar sau nu. Nu trebuie să mănînc un ou întreg ca să știu dacă e stricat.

— Dacă mănînci un ou stricat în întregime faci indigestie, i-am confirmat eu ideea.

— Și n-am intenția să mă otrăvesc.

— Dar dacă ai dantura stricată și din cauza mirosului ei, în mod eronat iei un ou bun drept unul stricat?

— Ce zici de un pumn în mutră? rînji Mintosul. Totdeauna te grăbești să spui vrute și nevrute.

M-am retras timid doi pași în spate și am tăcut. Gestul meu l-a bine dispus.

— Vită! mi se adresă el cald, lovindu-mă prietenește pe umăr. Nici nu-ți trece prin cap ce poate ieși din toată treaba asta!

— Tigvă goală, am spus și eu ciocănindu-mi fruntea cu degetul.

— Mintea ta de gîscă nu s-a gîndit niciodată că afurisita aia de blondă s-ar putea să încerce să stoarcă ceva parale de la vreo editură?

— În ce chip? m-am mirat eu.

— Acum i s-a urcat fiecăruia la cap că poate scrie memorii... I-a închipuiește-ți ce-ar fi dacă ea ar descrie, chipurile într-un roman, activitatea bandei de tîlhari cu care s-a înhăitat.

— Ar fi una din cele mai interesante cărți, am răspuns entuziasmat.

— Ar fi, cum de nu! Dar dacă ar apuca lumina tiparului sau nu, asta e altă chestiune. Pentru că după ce o va scrie, o va aduce la editură și noi: „stop! sus mîinile, mama ta...!" Ți-e clar acum ce se poate face la noul nostru loc de muncă?

— Vai-i-i, m-am plesnit eu peste frunte. Chiar că am o minte de gîscă, numai că pînă acum nu mi-am dat seama.

— Ergo, după cum vezi, pînă și o amărîtă de Editură poate săvîrși fapte utile.

O zi mai tîrziu, ne-am luat posturile în primire. Ne-am instalat într-un birou, o încăpere lungă, întunecoasă și nu cine știe ce confortabilă.

Titanul trona în spatele unui birou masiv și lîngă el, la o măsuță laterală, dormitam eu.

Spre a împrumuta funcției mai multă autoritate, fumam amîndoi țigară după țigară.

— Nu prea văd cum o să ne descurcăm, am deschis eu discuția din prima zi. Specialitatea noastră sînt criminalii, iar aici, după cum pare, avem de lucru mai ales cu oameni ordonați.

— Un om ordonat nu se face scriitor, îmi reteză el elanul fără drept de apel.

— În privința asta sînt de aceeași părere, m-am grăbit să confirm. Ia uitați-vă ce-am notat în jurnalul meu acum cîțiva ani:

„Am citit un roman voluminos scris de un mare scriitor. După părerea mea era prost. Și toți care l-au citit au făcut aceeași apreciere.

Morala: pînă și marii scriitori pot scrie prostii.“ Mai tîrziu a apărut într-o revistă literară un articol zaharisit despre romanul cu pricina. Cititorilor nu le venea să-și creadă ochilor. M-am mirat și eu. Pe urmă am aflat: scriitorul și criticul erau cumnați. Morala: «E foarte important pentru un scriitor să aibă un cumnat critic!» Culmea suprizei a survenit însă după vreo două luni — scriitorul a primit și un premiu pentru același roman.

Morala: «Și prostia are parte de răsplată.»

Am intrat în conflict cu președintele juriului.

— Dumneavoastră ați premiat omul, nu romanul, i-am reproșat plin de venin.

— Exact! Asta este deviza vremurilor noastre = totul pentru om! mi-a răspuns înțelept și mi-a astupat gura. Morala lipsește!

— Ce părere aveți?

— Nu ești tu în stare să construiești atîtea fraze deodată, replică Mintosul înveselit, mijindu-și cu viclenie ochii migdalați. Le-ai copiat din cine știe ce carte!

— Pot să jur că nu există așa ceva în nici o carte. Eu singur le-am scris.

— Atunci ți le-a dictat cineva.

Intrarea neașteptată a unui tînăr cu păr bogat, roșcat a pus capăt discuției.

— Cine e redactorul șef aici? întrebă violent parcă s-ar fi certat cu noi.

— Eu sînt, îi răspunse Mintosul privindu-l cu dușmănie. Despre ce e vorba?

— Am scris un microroman...

— Și...?

Roșcovanul deschise o servietă de piele, scoase din ea opintindu-se un teanc întreg de foi scrise și le puse pe birou.

— „Răzbunarea morții!" Asta e titlul romanului, ne explică el. Am descris niște grozăvii de o să li se facă părul măciucă și celor mai curajoși.

— E un gen de literatură deficitar astăzi, îl încurajă șeful.

— Așa o spaimă mă cuprindea în timp ce scriam încît eram nevoit din cînd în cînd să invit o prietenă să doarmă la mine să-mi dea curaj. Altfel nu mă mai prindea somnul.

— Un roman ca ăsta ar putea exercita influențe tămăduitoare, am aruncat și eu o vorbă. Dacă de exemplu l-ar citi un nebun s-ar putea face bine de groază ca de pe urma unui șoc electric.

— Uite, la asta nu m-am gîndit, se bucură scriitorul.

— Nu întotdeauna omul e în stare să înțeleagă de unul singur măreția operei pe care a conceput-o. În sensul acesta sînt de părere că romanul dumneavoastră ar înregistra un succes mai răsunător dacă ar fi tipărit la editura nebunilor.

— Există o asemenea editură? se minună Mintosul.

— Imposibil să nu existe! am răspuns eu convingător. Există edituri pentru toată lumea: pentru țărani, pentru muncitori, pentru pictori, pentru militari... Iar nebuni sînt destui și trebuie și ei călăuziți pe drumul cel bun să n-o ia razna.

— S-ar putea totuși să nu existe, cîntări sceptic șeful afirmația mea.

— Există, tovarășe șef, m-am încăpățînat eu. Îmi aduc foarte bine aminte că am citit una din cărțile scoase de editura asta. Îi spunea „Don Quijote", dacă nu mă înșel.

— Da-a! Am citit şi eu romanul ăsta, mi-a venit în ajutorul scriitorul. E adevărat că era vorba de un nebun care se lupta cu morile de vînt...

— Aţi văzut că am dreptate?

— Am auzit şi eu de Don Quichote ăsta, se învioră Mintosul. Ergo, tovarăşe, o să trebuiască să duceţi romanul acolo unde s-a editat şi „Don Quichote".

— Şi unde se află editura asta?

— E o întrebare la care nu vă poate răspunde decît directorul. Are biroul în prima cameră chiar lîngă scară.

Bucuros, dar cu unele îndoieli, autorul romanului „Răzbunarea morţii" îşi strînse opera la loc în servietă, se înclină cît mai politicos cu putinţă în timp ce noi îi strîngeam satisfăcuţi mîna în semn de despărţire şi plecă în căutarea directorului. N-au trecut însă mai bine de zece minute şi roşcovanul s-a întors şifonat şi speriat.

— Tovarăşi, nu cumva şi directorul vostru e nebun?, deschise el tulburat discuţia. Aşa cum m-aţi sfătuit m-am dus la el şi l-am întrebat, ca omul, care e adresa redacţiei nebunilor. Cînd colo a sărit la mine ca o fiară şi m-a dat afară ca pe un cîine turbat fără să apucăm cel puţin să ne salutăm potrivit bunăcuviinţei elementare. Mintosul izbucni într-un hohot zgomotos de rîs.

— De cum l-am văzut mi-am dat seama că directorului nostru îi lipseşte o doagă, hohotea el satisfăcut. Dragă Onufri, uite cine s-ar fi potrivit de minune ca şef pentru editura ta de nebuni.

— E limpede, tovarăşe scriitor, am spus eu, aţi dat peste omul potrivit, dar pentru că nu i-aţi fost pe plac v-a dat afară. Nebunii lucrează cum li se năzare, lucru dovedit ştiinţific de teoria lui Kant-Laplace.

— Şi acum ce-i de făcut?

— O să căutaţi în continuare. Numai că ceva mai prudent. Aveţi acum oarecare experienţă. Cu oameni de soiul ăsta se cere puţin tact.

— Întrucît pînă în clipa de faţă n-am avut de-a face cu sectorul ăsta şi nu sînt familiarizat cu obiceiurile lor n-aţi putea dumneavoastră?...

L-am întrerupt imediat:

— Sfaturile cele mai indicate referitor la comportarea dumneavoastră în relaţiile cu de-alde ăştia le veţi

primi la psihiatrie. Acolo nu se poate să nu cunoască exact adresa editurii lor. Grăbiți-vă.

— Și acum lăsați-ne că avem destulă treabă! spuse Mintosul împingîndu-l afară și trîntindu-i ușa în nas.

Vai de mine ce scriitor tîmpit!

A doua zi am avut parte de altă surpriză, ceva mai veselă. A venit la noi alt scriitor, după aspectul exterior mult mai inteligent ca roșcatul.

— Am scris un roman foarte inspirat, ne puse în temă chiar de la ușă și așează pe birou un caiet modest, terfelit și plin de pete de grăsime.

— Bine, tovarășe, spuse șeful sincer încîntat de volumul restrîns al operei. Lăsați cartea și mergeți acasă. Reveniți după o săptămînă să vă comunicăm ce soartă o așteaptă!

— Vă dați seama și singur că un roman nu e un fleac asupra căruia să te poți pronunța pe loc, — i-am dat eu o explicație suplimentară. Trebuie cîntărit în multe balanțe..., verificat sub diferite aspecte..., în general trebuie mobilizați toți centrii creierului uman pentru a se ajunge la o apreciere corectă.

— Vă înțeleg, dar nu vă pot lăsa romanul.

— De ce? începu să se enerveze șeful. Nu cumva aveți impresia că noi, cei de aici, sîntem niște tîlhari la drumul mare gata să pună imediat mîna pe prostiile dumneavoastră?

— Vă rog să nu mă înțelegeți greșit, replică sfios autorul. Nu mi-aș fi permis să vă jignesc în felul ăsta. Motivul adevărat e că în roman pe alocuri se află niște cîntece... Am scris textul, dar cum nu mă pricep la note, va trebui să vi le cînt eu.

Ne-am privit amîndoi uimiți. Era un caz atît de neobișnuit, încît ne-a găsit cu desăvîrșire nepregătiți să formulăm un răspuns.

— Ei, atunci cîntați-vă cîntecele și noi o să vă ascultăm! a admis Mintosul șovăielnic. Numai că... pasajele mai puțin însemnate... puteți să le săriți. Vă dați seama foarte bine că mai avem și alte treburi importante, de stat...

— Îmi dau seama, se înfierbîntă scriitorul, dar la mine totul e atît de perfect deghizat încît dacă aș pierde

din vedere o singură virgulă, tot romanul și-ar pierde înțelesul.

— Atunci cîntați după planul dumneavoastră.

Noi, „experții în probleme literare", ne-am așezat mai bine în scaun și am început să-l ascultăm disperați.

— Toate bune tovarășe, l-a întrerupt Mintosul după vreo 20 de minute. N-ați cîntat tocmai rău, cum s-ar spune. Partea proastă e că nici noi nu ne pricepem la note. În consecință nu văd rostul audiției.

— Și ce mă sfătuiți în cazul ăsta?

— Există la operă oameni cu pregătire muzicală. Cel mai bun lucru ar fi să mergem acolo, să vă cîntați cîntecele și ei să le pună imediat pe note.

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc pentru îndrumare. Mie nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte.

Nici nu reușisem să scăpăm bine de cîntăreț, cînd a intrat alt scriitor în birou, un flăcău blond cu obrazul supt de parcă i-ar fi sorbit lipitorile tot sîngele.

— Dă încoace romanul și umblă sănătos, i s-a adresat Mintosul înainte să fi avut celălalt vreme să ne spună „bună ziua"...

— A-a, nu-l dau — se trase slăbănogul înapoi, strîngînd în mîini un manuscris subțire.

— Nu ne pricepem la note și n-avem chef de cîntecele tale...

— Nici nu știu să cînt, răspunse autorul descumpănit. Despre ce cîntece e vorba?

— Atunci de ce nu ne dai romanul?

— Nici nu e roman, e o nuvelă.

— Tot un drac! își pierdea răbdarea Mintosul. Scrieți unul și același lucru, dar îi spuneți ba într-un fel, ba în altul, numai ca să zăpăciți lumea.

— „Sub jug" de Ivan Vazov e la dumneavoastră „Tot un drac"? se îndîrji tipul.

— Scrie un roman pe tema pe care o are și „Sub jug" și atunci poți să vii la mine să te sărut ca pe propriul meu fiu, sau mai mult, ca pe ceva deosebit, ca pe un geniu al timpurilor noastre.

— Atunci sărută-mă! exclamă slăbănogul. Am scris un roman mai reușit ca „Sub jug". Și lucru mai important încă voi fi recunoscut în același timp ca inițiatorul unei noi metode de creație.

— Ce-a inițiat? se răsuci Mintosul către mine. N-am prea înțeles.

— Repetă ce-ai inițiat?, am intervenit eu.

— O nouă metodă de creație, sublinie el.

— A elaborat o metodă raționalizată de scriere rapidă, am lămurit eu lucrurile.

— Cu alte cuvinte, o scriere cu efecte economice.

— Așa e! confirmă autorul. Pînă acum știința literară consemna numai realismul critic și realismul socialist. Eu am descoperit realismul comunist. Mi-am dedicat nuvela președintelui republicii care vă va fi recunoscător dacă îmi veți tipări cartea cu cîteva clipe mai devreme.

— De fapt, pari un om deștept, l-am lăudat eu, nu i-ar fi dat oricui prin cap să se arunce tocmai la președintele republicii. Numai că o fi existînd la noi un președinte?

M-am uitat la șeful meu: fața lui trăda aceeași nedumerire.

— De vreme ce avem republică nu se poate să nu avem și un președinte, răspunse convins descoperitorul realismului comunist. Atîta lucru știu și copiii. Și ca să nu trecem drept mai ignoranți decît copiii, m-am grăbit să fiu de acord cu afirmațiile lui. Exact în clipa aceea mi-a trecut prin minte o idee genială potrivit căreia ne puteam descotorosi pe loc de inoportun.

— Iertați-mă, tovarășe, am început solemn. Conform constituției noastre, editura asta nu poate tipări decît cel mult cărți închinate unui deputat.

Cînd e vorba de miniștri numai cu aprobarea Tribunalului Suprem. Iar în cazul președintelui republicii e necesară aprobarea lui personală sau cel puțin a Parlamentului.

— Ascultați decizia mea! izbi Mintosul cu pumnul în masă. Duceți-vă la președintele republicii, obțineți aprobarea necesară, veniți la noi și în termen de 3 zile vă tipărim opera.

— Și mai e ceva, am intervenit iarăși. Aveți patent?

— Ce patent? clipi din ochi speriat scriitorul.

— Patent, negru pe alb, cum că sînteți inițiatorul realismului comunist.

— Nu, înghiți în sec tulburat scriitorul. N-am așa ceva.

— Iadeș! am spus eu atunci făcînd binecunoscutul semn. Aș putea acum să v-o iau înainte, să mă înființez

la președintele republicii, să declar că eu sînt inițiatorul realismului comunist și să cer să mi se înregistreze patentul pe numele meu. Și în felul acesta numai eu aș beneficia de dreptul de a scrie conform acestei raționalizări, ceea ce mi-ar aduce o grămadă de bani, hi, hi, hi...!

— Păi, n-am știut...

— Acuma știi. Grăbește-te să nu ți-o ia înainte vreun prieten în fața căruia de bună seamă te-ai lăudat. Slăbănogul înșfacă manuscrisul și cît ai clipi din ochi zburase afară din editură.

— M-am săturat pînă peste cap de maniacii ăștia, ocăra Mintosul. Închide ușa că azi nu mai primim pe nimeni.

Dar abia închisesem ușa de un minut și cineva se apucă să bată cu înverșunare. M-am apropiat tiptil și m-am uitat pe gaura cheii.

— O gloabă, am raportat în șoaptă. Nu mi se pare trăsnit.

— Dă-i drumul.

Am răsucit cheia și i-am deschis ușa.

— Poftiți, vă rog!

A intrat un bătrînel cu părul complet alb, cu o burtă considerabilă și cu gușa în valuri. Deduceai după ținuta lui că era un om care-și petrecuse mare parte din existență în cadrul armatei. Făcu cîțiva pași ca de marș și se opri calm dinaintea șefului redacției literare.

— Aveți și dumneavoastră un roman? rosti jalnic Mintosul.

— Nu, îngînă omul cu o jenă nepotrivită pentru vîrsta lui. În cazul meu e ceva mai deosebit. Sînt ofițer în rezervă. Nu-mi ajunge pensia. Pe copii i-am făcut mari; am o fată și un băiat. Vor să urmeze mai departe. Au nevoie de mijloace...

— N-avem posturi disponibile! l-a întrerupt nerăbdător Mintosul. Și chiar dacă ar fi nu intră în atribuțiile mele. Editura are un director. Eu conduc doar secția de literatură.

— Chiar de dumneavoastră am nevoie, perseveră omul. Nu e vorba de serviciu. Am fost numit șef de depozit. Dar la vîrsta mea nu e tocmai nimerit. E o muncă prea grea. Așa că am plecat și m-am tot gîndit de ce să mă apuc... Pînă la urmă am hotărît să mă fac scriitor.

— M-m-m- v-a mirosit a lapte și miere, m-a luat gura pe dinainte după care mi-am astupat-o cu palma coplesit de vinovăție.

— Să încep să scriu versuri nu mi se pare potrivit la vîrsta mea, continuă el.

— Versurile se potrivesc mai bine oamenilor tineri — așa că ai dat-o pe romane, nu? l-a întrerupt Mintosul nervos.

— Nu! Mi se pare că nici pentru romane n-am nici o înclinație. Sînt prea voluminoase, scrierea lor cere timp, iar eu mă grăbesc să fac rost de bani cît mai curînd cu putință.

— Dumnezeule! — aproape se cruci Mintosul.

— După multe ezitări am optat pentru drame. Sînt cele mai rentabile și cele mai scurte. Am analizat circa 100 de drame. În medie numără pînă la 70—80 de pagini. Deci dacă aș scrie cîte o pagină pe zi în trei luni, iavaș — iavaș*, aș termina una. Eu am lucrat în conducerea operativă. Nopți întregi n-am pus capul pe pernă. Sînt obișnuit cu munca aspră. Pot să scriu și zece pagini pe zi, dacă nu chiar mai mult.

— Și ce doriți de la noi? se minună șeful.

— Să mă sprijiniți.

— Să-ți scriem noi prima piesă, nu?

— Sînt în stare și de una ca asta! am intervenit eu. Numai că nu putem încălca legalitatea socialistă, potrivit căreia fiecare muncă trebuie răsplătită.

— Nici nu vreau așa ceva, se pierdu cu firea omul nostru. Pur și simplu vă rog, ca oameni competenți în branșa asta, să mă învățați tehnica dramelor, regulile care trebuie respectate, firește contra cost.

— Practica te învață cel mai bine. Non pasaran! — am luat iarăși cuvîntul. De aceea v-am și făcut acea propunere rațională cu care vă privește dacă sînteți de acord, sau nu.

— Sînt perfect de acord. Împărțim cîștigul pe jumătate.

— Nu suport să exploatez pe cineva. Lupt împotriva exploatării omului de către om. Nu pretind decît 20 de procente, dar cu anticipație.

— Și cum stabilim cifra?

---

* Iavaș = turcism în l. bulgară, = încet

Fum
Fum

— Sînt specialist în matematici. Ne orientăm după încasarea medie a unei drame de talent, cum va fi incontestabil și a noastră, adăugăm onorariul provenit din editarea ei conform prevederilor legale, împărțim la cinci și eu iau o cincime, iar dumneavoastră celelalte patru. După care... la comèdia e finita... De acord?

— Bineînțeles — se grăbi să consimtă colonelul în rezervă la propunerea mea ademenitoare.

— Atunci, văzut-plăcut! am spus strîngîndu-i mîna.

Cînd fericitul candidat la îmbogățirea repertoriului teatral s-a retras, Mintosul m-a cîntărit cîteva clipe printre gene, din cap pînă în picioare.

— Ia spune Onufri, ai mai scris vreodată drame?

— N-am scris, dar le-am trăit ceea ce, în cazul de față, are mult mai multă importanță. Orice scriitor, și mă refer la cei de seamă, o să-ți confirme că pentru o operă literară, condiția esențială este să pornească din inimă. Restul e simplu.

A urmat o dispută în toată legea. Mintosul îmi reproșa că sînt îngîmfat și maniac. Eu mă străduiam să-l conving că-i disprețuiesc pe maniaci și că sînt gata oricînd să-mi dau viața în lupta împotriva lor. Am analizat problemele ridicate de procesul de creație și ne-am ambalat în așa hal în discuție încît și în ziua următoare ne-am reluat obligațiile de serviciu. Ne-a întrerupt și de astă dată o bătaie în ușă.

— Intrați! rosti Mintosul autoritar, dornic să întrerupă controversa care începuse deja să-l plictisească. A intrat o spaniolă (mai bine zis aș ni s-a părut nouă din cauza tenului măsliniu al feței sale delicate) cu ochii strălucind ca două bile de chihlimbar polizat.

S-a apropiat cu pași grațioși și ca o persoană bine crescută ne-a întins o mînă încîntătoare cu o manichiură care nu lăsa nimic de dorit.

— Balkanska, s-a recomandat ea cu glas sonor.

Mintosul o examină încruntat, dar cu evidentă satisfacție în timp ce eu simțeam cum mă topesc de-a-binelea de plăcere, drept pentru care mi-am îngăduit să-i sărut mîna în prezența șefului.

— Poftiți, luați loc, am spus oferindu-i un scaun și am

rămas în picioare în preajma ei ca un chelner gata să-i împlinesc orice poruncă.

— Un mic roman sau o mică dramă? Ce plăcere ne rezervă tovarășa, o întrebă Mintosul fără să renunțe la masca lui de pînă atunci.

— În momentul de față nu am nimic, începu să ciripească cu glasul ei catifelat. Am venit numai să mă informez de ce anume aveți nevoie la prea distinsa dumneavoastră editură și să vă asigur că pot scrie în orice gen. Poate vreți versuri, poeme, sau povestiri, romane, nuvele, drame, comedii, fie din viața noastră, fie, hai să zicem, din viața asiaticilor, americanilor, africanilor... Despre Zanzibar, de exemplu...

— Cînd ați fost în Zanzibar? o întrebă Mintosul.

— Nici n-am fost în Zanzibar, se tulbură ea puțin, are vreo însemnătate?

— Absolut nici una, m-am grăbit să mă amestec prevenind astfel cine știe ce răspuns confuz din partea șefului meu.

— În scopul ăsta, am cutreierat peste 50 de sate din țară, reluă ea cu convingere. Înspre apus am ajuns pînă la Slivnița, chiar lîngă granița cu Europa, iar de la Ruse am privit cu binoclul orașul Giurgiu din Țara Românească de parcă aș fi fost acolo.

— În cazul ăsta chiar că n-are sens să ajungă omul pînă în sălbăticiunea aia de Zanzibar unde să-l scalpeze antropofagii înainte de vreme, i-am ținut eu partea. Principalul e să ai imaginație.

— Și să știi să scrii, completă Mintosul care tot nu vroia să recunoască deschis cît de tare îi plăcuse afurisita aceea.

— Am o imaginație care nu cred să fi avut nici cei mai renumiți scriitori, răspunse tovarășa Balkanska, cu un moral demn de invidiat. Din cîte am discutat cu scriitorii și din cîte am constatat citindu-le biografiile sau analizîndu-le maniera în care scriu, aproape toți fură din viață, se înfruptă din ea cu amîndouă mîinile și nu-și pun deloc imaginația la contribuție.

— S-ar putea să nici nu aibă, am aderat eu la părerile ei.

— Sînt convinsă de asta, căzu ea de acord cu mine, pentru că un scriitor cu imaginație n-are motiv să se bălăcească atîta în mlaștina vieții ca să-și dea seama dacă e frumoasă sau nu. Eu, de exemplu, cînd o să mă apuc să scriu, indiferent pe ce temă, o să mă instalez la masa de lucru și o să născocesc totul. Îmi pun fantezia creatoare la lucru și imaginile încep să mi se deruleze în cap ca la cinema. Apuc creionul și scriu. Și scriu cu multă ușurință. Unii scriitori stau și își frămîntă mintea nu știu cîte ceasuri pînă să închege cîteva cuvinte stupide. La mine gîndurile se înlănțuiesc curgătoare ca apa din țurțurii topiți. Un singur lucru mă împiedică...

— Care anume? m-am mirat eu.

Și într-adevăr nici unul din noi nu era capabil să-și dea seama ce-ar fi putut stînjeni creația acestei femei înzestrată de natură, după cum reieșea din povestirile ei, cu atîta nemaiîntîlnită generozitate.

— Nu cunosc semnele de punctuație, mărturisi ea încet.

— Nu e nici o nenorocire, m-am grăbit s-o liniștesc. Zețarii sînt astăzi atît de pricepuți în meseria lor! O să-ți pună punctele, virgulele, liniuța de unire, semnele de întrebare sau de exclamație cu ochii închiși fără să se încurce. În privința asta dumneavoastră, scriitorii, sînteți fericiți acum, puteți scrie orice operă fără să fie absolvit nici măcar clasa întîi.

După ce ne-am luat rămas bun de la tînăra cea frumoasă și am rămas iarăși între patru ochi, Mintosul s-a așezat pe scaun oftînd posomorît. Omul ăsta care găsea răspuns cu aceeași ușurință pînă și celor mai încurcate probleme, indiferent din ce domeniu ar fi făcut parte, în cazul de față dădea semne de neajutorare.

— Știi, dragul meu Onufri, ce mă tulbură cel mai rău, reluă el discuția. Grandomania indivizilor ăstora. Nu-mi place că prea se cred specialiști în toate.

— Sînt cei mai nesuferiți, i-am răspuns fără ezitare.

— Și pornind de la gîndul ăsta știi ce idee mi-a venit?

— Just, tovarășe șef!

— Nici nu știi la ce mă refer.

— Just!

— Mi-a venit ideea să scriu și eu la urma urmelor •

carte... una singură... să le arăt și lor cum se scrie. E clar că amărîții ăștia au nevoie de un model.

— Iată, tovarășe șef, o concluzie care te înalță mult în ochii mei, am spus eu cu lacrimi de duioșie. Ille cvi cade pro libertatum, moritur nuncvam! Hotărîrea dumitale de a scrie un roman model, trădează înaltul simț de om social, care îți clocotește în piept. În sfîrșit, vor fi salvați și scriitorii noștri. Și de cine? De un cetățean modest al republicii care trece drept un prost în ochii multora.

În clipa aceea Mintosul se smulse din cuibul profundei meditații, holbă ochii la mine și mă apucă temeinic de guler.

— Ce idiot a îndrăznit să spună o tîmpenie ca asta? șuieră el.

Șeful meu n-a binevoit să-mi dea drumul decît în momentul în care — după o bătaie ușoară la ușă — în cabinetul nostru a intrat un bărbat între două vîrste, cu un aer de intelectual, îmbrăcat cuviincios.

— Sînt scriitorul..., încearcă el să se prezinte. Mintosul însă îl întrerupse fără nici o politețe.

— Despre ce e vorba?

— Am venit să încheiem contractul pentru romanul meu.

— S-a suspendat tipărirea romanelor.

— Dar am discutat cu directorul editurii și mi-a promis.

— Directorul ăsta n-are habar de nimic, îl întrerupse iarăși Mintosul, n-are idee de romane.

— Ascultă amice, l-am bătut eu prietenește pe umăr pe romancier. Pînă la noi dispoziții se suspendă editarea operelor scrise de scriitori, hai să spunem, persoane dinafară. Ne vom descurca și fără ei numai cu forțe proprii.

El se holbă la mine de parcă i-ar fi răsărit în cale un cîine turbat.

— O să scrieți dumneavoastră romane?

— Ai descoperit America! i-am rîs eu provocator în nas, și arătînd spre Titan l-am întrebat: îl cunoașteți pe tovarășul ăsta?

— N-am avut onoarea.

— Aveți norocul să fiți printre primii așa-ziși scriitori cărora li se face această onoare.

— Într-adevăr asta e pentru mine...

— Numele lui este Mintosul Boev! Memorați-l bine, Mintosul Boev. Numele singur nu vă spune nimic?

— Vă cer scuze, dar chiar nu-mi amintește de nimic...

— Păcat!

— În cazul acesta nici nu sînteți scriitor, ci pur și simplu un mîzgălitor pe hîrtie, fără talent, nu se mai putu abține Titanul. Vă veți încredința de asta cît se poate de repede.

Fără să mai adauge nici o vorbă în plus, scriitorul părăsi grăbit biroul și se întoarse un minut mai tîrziu însoțit de directorul editurii.

— Domnul acesta — îl arătă romancierul tremurînd tot de enervare pe Mintosul — a avut îndrăzneala să mă numească „mîzgălitor pe hîrtie fără talent" și a mai spus despre dumneavoastră că habar n-aveți de romane.

— Așa este, tovarășe Boev? întrebă directorul calm și încet așteptîndu-se la o avalanșe de scuze și explicații.

— N-am spus decît adevărul! răspunse convins Mintosul. Am luptat toată viața în numele adevărului.

Directorul își pierdu cumpătul în fața unui răspuns atît de imprevizibil.

— Pe ce-ți întemeiezi afirmațiile?

— De vreme ce așa am spus, înseamnă că așa este! Ce altă explicație mai doriți?

Numai că nervii directorului n-au mai rezistat. Odată a izbucnit și numai ce s-a năpustit asupra șefului secției de literatură beletristică și asupra mea, în calitate de asistent cu vorbe grele, tot una și una. Dar vocea lui răsuna în pustiu.

— Fă bine și ia-ți tălpășița pînă ce nu-mi sare mustarul, scrîșni Mintosul din dinți. Ai găsit hramul în fața căruia să te crucești.

— Tovarășul redactor șef are dreptate, l-am sprijinit imediat pe marele meu Inchizitor. Dumneata, ca director, ai alunecat pe o pantă greșită. Adică ai greșit adresa, ți-ai închipuit că poți s-o scoți la capăt discutînd în felul ăsta cu el. Qvod licet Iovis non licet bovis! Anadîn mi!*

* Turcism în limba bulgară: = Ai înțeles?

— Și mă rog cine e aici Jupiter și cine e boul? reuși să articuleze directorul stupefiat pînă la idiotizare.

— Jupiter e dînsul! am arătat eu spre Mintosul. Cît despre bou îl puteți vedea în oglinda din fața dumneavoastră. Titanul spuse atunci că nu-i plăceau asemenea complicații, așa că îl împinse aproape cu de-a sila pe directorul rămas fără grai și pe scriitor afară din biroul nostru, după care le trînti ușa în nas, însoțindu-și gesturile de o binecuvîntare bulgărească plină de pitoresc și incontestabilă valoare literară.

SPRE PARNAS

Ziua asta grea a fost încununată de o seară admirabilă. Cu totul altceva erau poeții. (Pînă atunci, nici nu bănuiam că există vreo deosebire între scriitori și poeți. După mine erau toți niște kongameni* — sau, cum s-ar spune, așchii ale aceluiași copac. Mă înșelasem. Am înțeles că poeții erau „plămădiți din alt aluat" după cum a susținut și Bismark la un miting!) Am părăsit editura însoțit de autocratul meu, amîndoi preocupați de numeroasele încercări neplăcute prin care trecusem pînă atunci.

— Hai să ne distrăm puțin la localul unguresc, ce zici? propuse Mintosul.

Am acceptat imediat.

— Haide! Sînt în bani!

Și tocmai acolo, la restauranul unguresc am avut fericirea să strîng pentru prima oară mîna unui poet, ba chiar să ne și sărutăm cu căldură.

Începutul nu prevestea nimic interesant. (Seara, primele ceasuri după deschiderea localului sînt plictisitoare). Tocmai se desfundau primele butelii. Clienții se strecurau cu băgare de seamă printre mese, iar chelnerii umblau de colo-colo ca niște muște decapitate.

Ne-am instalat la o masă plasată, am putea spune — chiar în centrul salonului lunguieț. (În orice loc public

---

* Amatori de dans Konga.

s-ar duce: tramvai, teatru sau restaurant, Mintosul se instalează în zona centrală. Este capabil să dea și bani numai să știe că atunci cînd vorbește el, cît mai mulți oameni au posibilitatea să-i asculte cuvintele înțelepte. Pînă și gîndurile lui sînt un bun obștesc, întrucît gîndește cu glas tare. Asta este marca lui de fabricație).

— O sticlă de „Tokai" și o porție de cremvurști, am comandat eu.

— Ești un prost, mă sfredeli Mintosul cu degetul în rărunchi. O sticlă de Tokai și patru porții de cremvurști, mi-am corectat greșeala într-o clipă. Uitasem slăbiciunea lui pentru specialitatea asta de mînzat. Ba mai mult, odată ce se punea pe mîncat îi venea foarte greu să se întrerupă la jumătate și să aștepte o nouă comandă. Se arunca asupra lor cu o înverșunare care te făcea să crezi că nu mai văzuse pînă atunci așa ceva.

Prima parte din timpul petrecut de noi la restaurant a fost consacrată refacerii puterilor. Înainte să apuce chelnerul să așeze comanda pe masă dinaintea noastră, Mintosul întinse o mînă lungă, după care îi apăru în gură un cremvurșt mare fumegînd. Nici nu-l mastică cum trebuie, de grăbit ce era, ci așa cum foca înghite peștele întreg mulțumindu-se să-i sfărîme oasele capului și Mintosul strînse cremvurștiul cu dinții de lup odată, de două ori, după care îl înghiți fără întîrziere. Pînă să-mi dau eu bine seama ce se petrece din cele două porții nu mai rămăsese nici urmă. Unde mai pui că mînca zgomotos, pînă și urechile îi sforăiau, iar mestecatul bisonor răsuna în toate colțurile restaurantului. Începuse să se uite lumea de la celelalte mese cu uimire la noi. Mă simțeam prost, așa că am căutat o modalitate prin care să-i atrag cît mai delicat cu putință atenția.

— În Occident — am atacat subiectul prevăzător — oamenii sînt din cale-afară de stupizi. Susțin teoria potrivit căreia cînd stai la masă n-ai voie să plescăi.

— Numai porcii plescăie, îmi tăie vorba Mintosul.

— Ba la noi mai plescăie și oamenii, am continuat eu mai cu inimă. Mă gîndesc chiar că și dumneata mai plescăi... din obișnuință.

Mintosul tocmai se aplecase lacom asupra celei de a treia porție. Ultimele mele cuvinte l-au surprins cu gura

plină — ținea cremvurștiul între dinți — jumătate în gură și jumătate afară înfipt ca un par. I s-au injectat ochii de sînge, mai jos i-au înflorit cele două pete de șofran, iar coama de păr i s-a învolburat încît aducea a mistreț înfuriat. Bucățica de cremvurșt care scăpase teafără îi zbură din gură și ca un proiectil mă nimeri în mijlocul frunții de unde ricoșind se opri în sînul unei tinere doamne drăguțe, de la masa vecină. Cît despre partea pe jumătate masticată a proiectilului comestibil, aceasta parcă dinadins se întinse pe bluza albă de mătase în bătaie de joc. Pe bună dreptate mă așteptam să primesc în cap cel puțin una din farfuriile de pe masă, dar nu s-a întîmplat nimic. M-a salvat masa afectată de lîngă noi. Femeia cu bluza pătată nu și-a mai putut ține nervii în frîu și s-a pus pe niște țipete de credeai că o înjunghie cineva. Cei doi cavaleri, care o însoțeau, amîndoi făcînd parte din generația în creștere (novici după cîte se pare în astfel de incidente de restaurant) s-au ridicat cu pumnii strînși cerîndu-ne socoteala.

— Ce treabă e asta, tovarășe? a întrebat revoltat, dar timid unul din ei.

— Cremvurșt, am răspuns eu destul de inspirat. Numai că mestecat la unul din capete.

— Văd și eu că e cremvurșt și că e pe jumătate masticat — bombăni celălalt.

— Atunci să considerăm problema elucidată!

Răspunsurile mele au fost pe placul spectatorilor din jur. Atmosfera încordată s-a destins brusc. Toată lumea a izbucnit în rîs. Numai masa victimelor nu rîdea, însă își pierduse spiritul combativ. Pînă și bluza pătată renunțase la țipete. Atitudinea mea s-a bucurat de aprecierea cea mai favorabilă în ochii consumatorilor instalați în separeul din fața mesei noastre, cinci bărbați și o femeie, care m-au felicitat prin îndelungi aplauze.

(F.M.: „Uneori o singură purtare nebunească are mai mult succes decît două fapte de arme!"). Eu însă nu m-am pierdut cu firea în fața unei glorii obținute atît de facil.

— Madam, m-am ploconit eu dinaintea zînei suferinde, mîndria nu contravine culturii! Vă rog să ne scuzați. Dacă de la murdăria de pe bluză o să rămînă pete care să urîțească acest splendid bust, sîntem gata să vă cumpărăm

alta. Nu se cuvine să existe pete pe sînii aceştia involţi. În plus, bluza noastră nu va avea un imprimeu atît de demodat şi nici nu va fi croită cu atîta nepricepere. Va fi ceva deosebit: amor vincit omnia!

După cuvintele astea inteligente am încercat să-i sărut mîinile, dar ea nu m-a înţeles se pare (lipsită de spirit cum era) şi m-a făcut prost.

— Sîntem de părere contrarie, am replicat cu sînge rece, dar e chestiune de apreciere — asinus, asinum fricat.

— Tovarăşi, mîncaţi-vă cremvurştii şi vedeţi-vă de treabă, a intervenit arţăgos nefericitul ei cavaler.

— Păi ăsta e şi motivul pentru care i-am comandat, am spus. În acest sens, gîndurile noastre sînt într-un perfect acord dialectic.

Ei însă n-au mai vrut să-mi asculte consideraţiile legate de neobişnuitul incident, s-au îmbufnat şi n-au ştiut cum să părăsească localul mai repede. (F.M.: „s-a supărat văcarul pe sat!“).

În timp ce eu îndreptam dezastruoasele urmări ale cremvurştiului proiectat la masa vecină, din celelalte două porţii nu mai rămăseseră decît resturi. Stăpînul meu reuşise să radă tot.

— Cred că m-am purtat cu demnitate! i-am spus reluîndu-mi locul alături de el.

— Te-ai purtat ca un peizan! rînji el mai comandînd nişte cremvurşti. Bucură-te că m-ai găsit bine dispus.

(F.M.: „Nu te băga în acelaşi sac cu un cîine şi nu te răfui cu un prost!!“)

Consumatorii din separeul vecin continuau să mă privească cu simpatie, ceea ce mă mai mîngîia puţin. Unul din ei, subţire ca un păianjen, cu faţa uscată şi brăzdată ca un cartof copt a venit să ciocnească un pahar cu noi.

— Răspunsul dumneavoastră ne-a mers la inimă, tovarăşe, începu el să mă laude înflăcărat. Original, nici urmă de şablon.

— Alegro — moderato!

— Oho, sînteţi spiritual!

— Ce altceva îi mai rămîne omului de făcut — i-am răspuns vag.

— Admirabil! gusta celălalt orice prostie de-a mea.

Nu scrieți versuri?

— O dau pe drame, l-am mințit fără să mă schimb la față, numai chicotitul Mintosului m-a supărat întrucîtva. Nu scriu versuri din pricina așa-zișilor dactili și amfibrahi.

— Tovarășe, și în poezie s-a terminat cu șabloanele de acum! decretă cartofuI copt un ton solemn. Și în cîmpul nostru literar au încolțit primii germeni ai noului. Eu și colegii mei (descrise un gest larg cu mîna arătîndu-i pe ceilalți poeți) sîntem adepții noului.

— Așadar, sînteți poeți? m-am înecat eu de fericire.

— Poeți fără doar și poate, încă nerecunoscuți oficial, dar tocmai de aceea inovatori îndrăzneți. Foarte curînd o să se vorbească despre noi și cu alt ton.

Întrucît Mintosul nu s-a opus (se pare că îi era și lui pe plac o asemenea cunoștință) am acceptat invitația poeților și am intrat în societatea lor. Mie mi-a revenit cinstea de a sta lîngă poetesă (ce privire visătoare) și ca să-l citez pe Kant-Laplace, eram în al șaptelea cer de fericire. M-am grăbit să-l prezint pe Mintosul ca redactor literar și pe mine ca adjunct.

— Titlurile n-au nici o însemnătate, declară stăpînul meu. Toți în unanimitate s-au alăturat părerii lui. Doar strict teoretic. Practica a dovedit contrariul. Tovarășii poeți au prins aripi, atenția lor față de noi a sporit de o sută de ori, pe masă s-au îngrămădit comenzi noi și sticlele de șampanie nu mai conteneau cu pocniturile. Am combinat băutura cu literatura. Fiecare se întrecea să-și declame ghiveciul creat.

Lîngă poeta mea stătea un „grăsan" mic și îndesat, cu ochii veșnic mijiți. Își încruntă sprincenele, ne privi cu dispreț și declamă cu glas de tunet niște cuplete fără sens, emanînd un aer de deznădejde mucegăită. Conform poeziilor cu pricina, viața nu era decît o noapte întunecoasă și drumuri noroioase pe care se tîrăsc anevoie căruțe prăpădite scîrțiind sub greutatea ulcelelor negre de catran. Oamenii aduceau a stîrvuri reci și urîte, iar conducătorii — niște devoratori de cadavre și exploatatori.

— Sînteți pesimist, după cum se vede? am întrebat curios.

— Da, răspunse el, monosilabic.

— V-am înțeles poezia — am mințit eu. Mi-a plăcut foarte mult.

— Eu n-am prea înțeles mare lucru, se amestecă Mintosul întrerupîndu-mi laudele. Ce tot înfulecau mîncătorii de stîrvuri, cîtă vreme nu erau decît schelete de jur împrejur?

— Iertați-mă, dar judecați lucrurile la modul elementar — se apără poetul îndesat.

— Da! În poezie, mîncătorii de stîrvuri pot ronțăi și oase dacă vor, l-am susținut eu, gîndindu-mă în clipele acelea: „Șeful meu e lipsit de sensibilitate poetică..."

Atunci Mintosul se apucă să treacă farfuriile în revistă. Într-una din ele dădu peste un os de ros. Îl luă și mi-l băgă sub nas:

— Hai și arată-mi concret cum se ronțăie oasele.

— Era vorba de mîncătorii de stîrvuri, am îngînat eu.

— Nu cumva îți închipui că ăștia sînt mai proști ca tine? Ori mănînci oasele, ori îți articulez un pumn cu prima ocazie cînd mai debitezi o prostie. Ca să destindă atmosfera, pesimistul începu să declame altă operă din care reieșea că trăiește într-o lume respingătoare, de degenerați și lingușitori, demnă de dispreț. Unica soluție pentru evadarea dintr-o lume atît de mizerabilă rămînea un glonte în țeastă.

— Poezia nu trebuie să fie o descătușare a sufletului? am întrebat eu. Un fel de confesiune?

Deschisesem discuția, pentru că mi se părea puțin straniu, pe de o parte grăsanul care la fiecare două versuri invoca moartea ca pe unica salvare posibilă, pe de altă parte același grăsan înfuleca pîrjoale și dădea peste cap paharele de șampanie ca un epicurean în timp ce o ciupea fără rușine pe vecina mea, neținînd seamă dacă ceilalți îl văd sau nu.

— Sinceritate absolută, declară el sus și tare, clipind vulgar din ochi înspre poetă, gest care m-a jignit peste măsură.

Mintosul se amestecă din nou.

— La Botev între vorbă și faptă nu există deosebire, îl luă el în rîs.

— Nici la mine nu există deosebire între vorbă și faptă, ripostă celălalt netulburat.

— Nu minţiţi?

— Nu mint!

— Eu sînt de părere că sînteţi un mincinos de proastă calitate, îl săgetă Mintosul cu o privire răuvoitoare, luînd o mină de parcă ar fi fost cel puţin Zeus în Olimp; după care scoţîndu-şi revolverul, adăugă: Poftim arma, dezmin-ţiţi-vă!

— Vă dezmint, răspunse pesimistul şi luînd revolverul se ridică în picioare şi-şi ţinti fruntea.

— Un moment! strigă emoţionat cel mai tăcut comesean, un tînăr cu gură mare şi dinţi ca nişte tesle.

— Vă rog, să nu mă împiedice nimeni, îşi scutură capul sinucigaşul.

— Nu vă împiedic! îl linişti celălalt. Dar cum iau parte pentru prima oară la o sinucidere, vreau să schiţez momentul. Apoi îşi scoase blocul din buzunar şi spuse entuziast: Puteţi trage acum...

Ochii pesimistului tremurară speriaţi de la un chip la altul. (De pe la mesele vecine nimeni nu remarcase evenimentul, privirile tuturor erau înceţoşate de băutură). Confraţii săi în ale poeziei îl contemplau cu vie curiozitate de parcă ar fi asistat la un număr interesant de circ.

Nu încerca nimeni să-l oprească. (Ori eu aveam impresia că el pe aşa ceva contase cînd pusese mîna pe revolver). Pînă şi vecina mea de scaun în loc să-l regrete se apucase să-l încurajeze.

— Hai Bobo, arată că eşti cavaler aşa cum spui! Astupă-i gura, neobrăzatului (Evident Mintosul îi devenise antipatic).

Numai că Bobo nu l-a putut convinge pe stăpînul meu. Ne-a oferit în schimb imaginea vie a versurilor sale: s-a îngălbenit, fruntea i s-a brobonat de o sudoare rece şi îi tremura fundul ca la epilepsie.

— Nu mă simt bine cu sănătatea — fonfăi el, depunînd revolverul pe masă.

— Găureşte-ţi ţeasta şi te vei simţi numaidecît foarte bine — nu-i mai dădea pace Mintosul. Dacă n-ai destulă putere, te ajut eu. Luă revolverul şi-l îndreptă spre sinucigaş.

— Fă bine şi lasă joaca! se retrase Bobo speriat. Cu armele nu e de glumit!

— Păcat, crochiul meu s-a dus pe apa sîmbetei! se posomorî de-a binelea pictorul. Aş fi făcut un tablou, o adevărată senzaţie!

Oscilaţiile pesimistului au stricat buna dispoziţie a poeţilor. Au trebuit să mai dea gata cîteva sticle de şampanie pînă să-şi recapete însufleţirea dinainte. Dar imediat ce muzele şi-au descreţit fruntea, am reluat recitările.

Vecina mea ne-a spus o poezie care mi-a plăcut foarte mult:

Gîndurile plutesc pe rîu
şi se hrănesc cu iarbă
Bam.
Cineva îi arată chipul
şi piere ca un ciocan la fund.

Am felicitat-o din toată inima. Poezia asta a declanşat în mine speranţa că şi eu, la rîndul meu, eram capabil să scriu versuri... Dar microbul poeziei m-a contaminat definitiv abia după ce am ascultat şi operele celorlalţi poeţi:

— Jos cu şabloanele!

— Libertate cuvîntului!

— Să se scrie într-o manieră în care n-a mai scris nimeni pînă acum!

Iată lozincile lor. Recunosc sincer — toată treaba mi-a mers direct la inimă. Am simţit că renunţînd la vechile cătuşe, inspiraţia m-a copleşit imediat, iar versurile au început să se înghesuie de la sine în gura mea. O indispoziţie trecătoare de stomac m-a readus oarecum la realitate. Am fost nevoit să părăsesc pentru scurt timp masa. Dar nici măcar în locul acela unde mă refugiasem în speranţa că voi afla uşurare, nu mi-a dat pace inspiraţia, ba dimpotrivă, s-a repezit asupra mea ca o furtună. Aşa că am scris versuri chiar în locul acela neprielnic — acolo m-a muncit talentul, fapt care prin el însuşi constituie o încălcare a şabloanelor.

În prima poezie s-a reflectat şi conjunctura deosebită în care m-am apucat să creez:

Tu, cel ce ai coborît pe țărm
și ți-ai lepădat straiele în spațiu
de ce nu-ți răsădești prazul
aici în curte?
Oameni
asta e adevărata poezie!
O alintă
doica-mamă.
Cloșcă a sentimentelor mele
asta e ea
Priviți-o.

Onufri Genial

Cînd m-am înapoiat la masă și am dat citire „Liricii mele moderne" toată lumea a murmurat entuziasmată. M-au dojenit puțin pentru faptul că încă rămăsesem tributar unora din prejudecățile literare, fapt ilustrat de strădania mea de a respecta pe alocuri rimele. M-am hotărît să le demonstrez cît de rapid eram capabil să progresez și profitînd de inspirația care nu mă părăsise încă, am scris în prezența lor un poem întreg. Și cum în clipa aceea tocmai mîncam ridichi roșii, am botezat poemul: „Zarzavat".

PARTEA I

Circ
Un jongler.
Un poet.
Ridichea are coapse
Coapse ai și tu
Dar poet nu ești
Est!...
Marea ajuns-a pîn-la genunchi
Însă domnului din En îi miroase
Cravata.
Gîsca este cenușie
Ce mai pătărășenie
Aha-a!

PARTEA A II-a

Sherlock Holmes
El, însă nu tu.

De mîine soarele va răsări
Dinspre apus.
Jos cu șablonul!
Îndrăgostiții se vor săruta de-andoaselea!
Întunecare.
Începînd de azi
Toți porcii — în apartamente.
Geniile — în cocini.
Vor înflori pietrele.
Și toți vor naște,
Zăpada va fi neagră!
Vulcanii vor scuipa înghețată.
Viitorul —
piersicilor picante!
Amărîtei — zahăr!
Celei dulci — sare!
Iarna — pe stradă dezbrăcați!
Vara — în cojoace!
Vom tropăi pe trotuare
cu copitele!
Vom gîndi cu tălpile
Îngăduință pentru Parnas.
Văleu!
Eu.

Aplauze entuziaste! Iată răsplata pentru poemul meu. Cîte cuvinte laudative nu s-au rostit! Tovarășii poeți au început să mi se adreseze cu colega.

— Ei bravo, Onufri, m-a bătut protector pe umăr și șeful. Ai crescut în ochii mei. Chiar și pentru o poezie ca asta, tot ai nevoie cît de cît de puțină minte.

Poetul pesimist care aștepta un moment potrivit spre a se reabilita după compromisul său moral și-a permis chiar să mă ia în brațe.

— Nașterea spontană a unei noi forțe creatoare la numai cîteva clipe după distrugerea grajdurilor lui Augia prin talentul ei vorbește de la sine despre justețea acțiunii noastre, declară printre lacrimi. În consecință, să bem pentru noul succes al poeziei bulgare.

— Chiar al poeziei universale! a adăugat Mintosul.

— Și a celei universale! i-au ținut isonul poeții.

Ceva mai sceptic față de opera mea a rămas pictorul.

— În general mi-a plăcut poemul „Zarzavat“ — începu el după o grimasă acră. Numai finalul m-a cam șocat: Iată:

Vom tropăi pe trotuare
cu capetele.
Vom gîndi cu tălpile.
Îngăduință pentru Parnas.
Văleu!
Eu!

— Dacă ar fi să judecăm după versurile astea am ajunge la concluzia că autorul se autobatjocorește, ceea ce contrazice viziunea sa de pînă atunci.

A vorbit mult și pasionat. Ar fi vrut să modific finalul așa că s-a străduit, vorba ceea, să-mi aducă apă de la 99 de fîntîni numai să mă poată convinge de justețea punctului său de vedere.

De la el am auzit prima oară cuvîntul „abstracționism" care sună foarte frumos și trasează, în mare, calea spre piscurile azurii ale gloriei creatorilor inovatori: viitorul marii arte.

— Pe mine, de exemplu, mă entuziasmează operele lui Biuki, însă ea e consecventă de la început pînă la sfîrșit, în timp ce tovarășul Onufri nu e consecvent, mă dojeni el iarăși.

— Nu cunosc poezia tovarășului Biuki, am început eu să mă justific încurcat.

— Nici nu e poezie, ci pictură, m-a corectat pictorul. Și nu e el, ci ea...

Cu ocazia asta am aflat și eu că Biuki e o maimuță din America, devenită pictoriță grație abstracționismului, care făcuse și din mine poet.

N-am fost în stare să discern deocamdată ce era mai bine: să mă bucur sau să mă consider jignit de simpatia aceea.

Fac o paranteză: Mai tîrziu am văzut-o pe Biuki la o emisiune televizată din străinătate. Era un instantaneu de la deschiderea expoziției ei și un interviu cu ziariștii.

Frumoasa maimuță era îmbrăcată ca o doamnă din înalta societate americană, cu o panglică la gît, cu tot felul de podoabe pe cap și bijuterii atîrnîndu-i pe piept și pe brațele păroase. Doar blana și poate fața de maimuță o împiedicau să fie o doamnă bine.

Am ascultat interviul cu răsuflarea tăiată.

— Miss Biuki — a început unul din ziariști — ce atitudine aveți față de arta clasică?

— Îh, îh, îh, a bîrîit făptura genială!

— O consideră demodată — explică un dandi umflîndu-se în pene. Era așezat în imediata ei apropiere și juca probabil rolul de translator de limbă maimuțărească.

— Și care sînt planurile dumneavoastră de viitor? întrebă alt ziarist.

Urmă iarăși:

—Ih, îh, îh!

Și din nou explicațiile translatorului:

— Se gîndește să treacă la pînze de dimensiuni mai mari.

La toate întrebările miss Biuki răspundea cu invariabilul îh, îh, îh, așa cum răspund maimuțele în orice grădină zoologică, atunci cînd au de a face cu vizitatori curajoși și afișînd aceeași expresie stupidă a feței.

Transmisiunea a luat sfîrșit pe neașteptate. S-a pus întrebarea:

— Iertați-mi indiscreția, miss, pe care din operele dumneavoastră o apreciați cel mai mult?

Interpretul i-a șoptit ceva la ureche, însoțindu-și vorbele și de semne, parcă ar fi avut dinaintea lui o surdomută, după care o împinse atent înainte. S-a auzit binecunoscutul hîrîit și talentatul animal a desprins din perete la întîmplare o măzgălitură înrămată. Dar în loc s-o arate ziariștilor a aruncat-o pe jos și a început s-o calce în picioare. În final a urinat peste ea. Imediat emisiunea a fost întreruptă. Închei paranteza.

— Aș putea să văd ce-ați creat dumneavoastră? am trecut eu în contraatac puțin ofensat de aerele pictorului.

— Firește, a răspuns el plin de sine și deschizîndu-și servieta scoase un teanc de desene personale pe care le înșiră pe masă.

Cît pe ce să scot un țipăt de uimire, într-atît aminteau desenele lui de niște scutece murdare. Mintosul a izbucnit în rîs la vederea operei.

— Poate încercați să vedeți dacă sîntem în toate... — se amuză el răutăcios. E-e, n-am ajuns încă în faza în care să apelăm la balamuc. Pictorul s-a simțit jignit. A început să ne vorbească despre o nouă formă de percepere a lumii, accesibilă numai oamenilor cu o pregătire intelectuală desăvîrșită.

— Noi o să fim înțeleși abia după un secol dacă nu chiar două, se lovi în piept lipsit de modestie.

— Vită! a fost unicul comentariu cu care l-a învrednicit stăpînul meu. A doua zi după ce muriți voi, proprii voștri copii o să arunce la gunoi tot putregaiul ăsta să nu le urîțească locuința. Semeni cu un bucătar bicisnic care încearcă să convingă lumea să-i consume cu satisfacție bucatele prost gătite, sub motiv că așa o să se mănînce după un secol sau două!

(F.M.: „Pînă și cel mai mare prost e în stare uneori să rostească o vorbă de duh!").

— Unui asemenea idiot — își continuă Mintosul ofensiva — i-aș spune drept în față: „Incapabilule, dă-te cu arome pe trupul tău nobil să nu pută a hoit pînă trece un secol, două, apoi scoală-te și propune-le oamenilor de atunci toate porcăriile tale. Noi oamenii de astăzi dorim o hrană pe gustul nostru, contemporan"!

În ziua aceea Titanul meu vorbea chiar ca un om perfect normal.

— Dumneavoastră contestați progresul! se miorlăi pictorul.

— În nici o împrejurare, progresul n-a fost opera mizantropilor! a intervenit în discuție un cetățean cu părul alb care ne ascultase de la o masă vecină. Progresul e de neimaginat fără frumusețe. Diformitățile nasc diformități.

La drept vorbind, eu personal, nu înțelegeam nimic din măzgălelile pictorului, dar eram dispus să le iau apărarea întrucît prin ele întrevedeam posibilitatea de a mă face și pictor. Asta ar fi fost o dovadă temeinică precum că eram într-adevăr o personalitate talentată multilateral. Dar după intervenția oportună a cetățeanului cu părul alb, am înțeles că pentru moment era mai bine să rămîn numai poet. M-am resemnat cu soarta, am pus mîna pe pix și într-o clipă am mai scris o poezie pe care am recitat-o cu patos:

NATURĂ MOARTĂ
(Baladă)

Mac roșu.
Garoafe albe.
Bătrîne părinte

chiar pe amîndouă?
Amîndouă, amîndouă-ă!...
Omletă.
Alonzanfan deo la patri!
Uşor măi omule
Uşor!.!.
Zig, hait!
Zig — hait!
Piticul Adolf...
Nîţ, măi, Mare Neagră,
dop de plută
poate să se scufunde?
De, de-e-e!...
Ba, lui,
ba, uragan...
Mamă-ă!...
Prinţ.
Hamlet.
Gropar.
Orlandovţi.*
Înfige-i cuţitul!
Glorie!...
Bună dimineaţa, Stanke!
Fierb laptele
Unde-i Ţocio!
Am să-l încheg.
În tristeţi şi-n nevoi
tinereţea trece...
Gripă!...
Boală naţională.

Saxofon.
Marina,
Marina,
Marina-a-a!...
Dar după asta?
Două capete,
două bărbi,
două burţi,
şase picioare —
popa mulge capra.
Tiu-iu-iu!...
Kto tam şagaet levîi?...
Pravîi!
Pravîi!
Pravîi!...
Haida, măi...

Comesenii mei se lăsară din nou pradă unui entuziasm de nedescris. Pînă şi calificativul ăsta „nedescris“ nu e

* La Sofia cimitirul cel mai de seamă „Orlandovţi“.

decît o vorbă palidă în acest caz. Un om de spirit, contaminat de noile curente ar fi putut spune „un entuziasm de viteluș".

(F.M.: „Moda nu le prostește numai pe femei"!)

Cît despre „capul alb" s-a dovedit a fi medic psihiatru. Extazul provocat de poezia mea, împrumuta chipului său o expresie bolnăvicioasă. Mi-a pus mîna pe frunte, mi-a luat pulsul și m-a invitat să-i fac o vizită a doua zi la secția de psihiatrie pentru a avea cu mine o discuție creatoare. Evident îl tenta apropierea de tainele fenomenalului meu succes.

— Atenție, se naște un nou poet! strigă cu vocea sa guturală Mintosul ridicîndu-mi dreapta de parcă aș fi fost un boxer învingător. În schimb îmi șopti prietenește la ureche: Ești o vită. Eu care știam că ăsta era felul lui de a-și exprima dragostea față de semeni, m-am simțit măgulit.

DEZNODĂMÎNTUL

Mie mi-a revenit neplăcuta sarcină de a-i aduce Mintosului la cunoștință vestea concedierii noastre de la editură. Ca de obicei și în dimineața cu pricina întîrzia să se trezească din somn. (După el, plecarea la muncă la ore fixe nu era decît o prejudecată stupidă impusă de birocrați și șoareci de birou, motiv pentru care nici n-o respecta niciodată). Am sosit primul la editură. Încă din coridor m-a întîmpinat secretarul și mi-a comunicat cu o ironie nedisimulată.

— Nu mai e cazul să vă obosiți venind la serviciu. Sînteți concediat și dumneavoastră și șeful dumneavoastră direct, Mintosul Boev! Cu începere de azi figurați în rezerva cadrelor editurii.

Am încercat să protestez cu calm bineînțeles, dar n-am făcut cu asta nici o scofală. Nu știu de unde a mai răsărit și directorul care m-a dat afară pur și simplu, rostind chiar unele vorbe jignitoare:

— Să-i transmiteți — a spus el — nebunului ăluia să nu-mi mai apară în fața ochilor. Iar eu i-am comunicat exact Mintosului și mi-am căpătat beleaua.

I-au înflorit fără întîrziere șofranii galbeni la rădăcina nasului și s-a năpustit cu atîta înverșunare asupra mea încît îți venea să crezi că eu îl concediasem. Furia lui a ținut o oră încheiată, de data asta, slavă domnului, fără pumni, după care, încet-încet, s-a mai potolit.

— Și de ce ne-a concediat, ai?

— Pentru că și-a pierdut mințile! am răspuns eu servil.

— I-ai spus că trăim în alte vremuri, ai?

— I-am spus, am mințit eu.

— Și l-ai întrebat: Unde vă găsiți dumneavoastră? Nu cumva vă credeți în Kenia? Pe cine concediați, ca un idiot? Sau poate nu suportați critica, prost ce sînteți? I-ai spus toate astea, ai?

— Nu chiar în ordinea asta... dar i-am spus aproape aceleași cuvinte. Am insistat mai ales asupra autocriticii.

Din ochii Mintosului țîșniră iar scîntei răutăcioase:

— Ce tot aiurezi cu autocritica?

— Păi nu e asta pîrghia... m-am încurcat eu cu desăvîrșire.

Madam' Buba care și acum se strecurase în odaie fără să mai bată la ușă, rîdea ca o nebună:

— Ce tot mușfuluiești omul, interveni ea în favoarea mea. A vrut să fie și el în ton cu vremurile și cînd colo, tu... Numai că Mintosul care n-o prea asculta niciodată de data asta se aplecase amenințător peste capul meu cît pe ce să mă înșeze. Deschid o paranteză: Menționarea cuvîntului „autocritică" în asemenea împrejurări a fost o greșeală din partea mea. Am meritat înjurăturile. Uitasem poziția mea specială față de acest gen de atitudine umană. Odinioară nu manifestam o atitudine negativă față de autocritică, ba dimpotrivă o recomandasem călduros. Unele incidente însă din viața mea m-au determinat să fiu mai rezervat. Așa, de pildă, în calitate de „colonel" de securitate pe lîngă „ăl mare", cum obișnuiam să mă prezint, am nimerit odată la o ședință de partid. Se adunaseră oameni simpli, majoritatea purtau opinci și vorbeau ca la țară. La ședința cu pricina, secretarul de partid (un băiat naiv) și-a făcut o autocritică laudativă.

— Risto, i-a strigat un moşneag simpatic cu ochii ca de vulpe. Nu-ţi lăsa spatele gol în bătaia vîntului, să nu răceşti!

— Iată un inconştient care se opune autocriticii, am murmurat eu. Varga de corn pentru de-al de ăştia, şi încă necojită!

— Şi eu mă opun — mi s-a adresat un om, cam de acelaşi leat cu primul, auzind ce spusesem.

— Şi mă rog de ce? l-am atacat imediat.

— După mine, la început s-a bîlbîit, ezitînd dacă să spună mai departe sau nu, apoi s-a hotărît să continue şi mi-a explicat dînd din mîini. Critica e dacă îţi roade careva opincile. Autocritică e să ţi le rozi singur! Asta e! Iar eu nu pot să sufăr să-mi rod opincile, că mi se face rău.

— În cazul ăsta te fereşti să nu cazi în greşeală.

— Omul e plămădit din ţărînă, neică, şi nu se poate să n-aibă nici un cusur.

Vorbele lui m-au determinat să mă simt mai puţin sigur pe cunoştinţele mele în materie. Cert e însă că atunci mi s-a lămurit un lucru pe care mai tîrziu mi l-a confirmat definitiv propria mea experienţă: critica se aplică de obicei celor inferiori în grad, cel mult celor deopotrivă. Autocritica e utilă numai în măsura în care te mai poate salva din cine ştie ce încurcătură. (F.M.: „O autocritică abilă e un scut ideal"). Am închis paranteza.

Părintele Isai a risipit atmosfera încărcată în care ne aflam. A venit în goana mare cu capul gol (lucru neîngăduit unui preot după canoanele bisericeşti), cu limba scoasă de osteneală şi cu ochii bulbucaţi ca merele de Tetova.

— Am văzut-o, a apucat să spună după care s-a prăbuşit la podea.

— Pe cine ai văzut? a tresărit Mintosul.

— Un adevărat erou! am intervenit eu aplecîndu-mă deasupra preotului extenuat. De bună seamă e vorba de prea frumoasa noastră blondă cu revolverul, tovarăşe şef. Altminteri nu alerga sutaşul ăsta negru aşa, ca un turbat.

— Pe cine ai văzut? a răcnit atunci Titanul la urechea lui. Isai, însă, tăcea ca un peşte.

— Să nu-şi fi dat duhul, m-am pronunţat eu făcîndu-mi cruce.

— N-are voie să moară pînă nu ne spune pe cine şi unde a văzut.

— Chiar aşa, tovarăşe şef. N-are voie. Hai, Isai, vino-ţi în fire să ne spui povestea care te-a adus pînă aici şi după aia fie-ţi ţărîna uşoară!

De data asta Madam' Buba îşi etală talentele:

— Apă! strigă ea lozinca şi se repezi înspre bucătărie. Apa ajută. Preasfîntul deschise ochii şi văzîndu-l pe Titan ca un tigru aplecat deasupra lui, sări de-a-dreptul în picioare.

— Am văzut-o pe blestemata aia! ne-a spus el dintr-o suflare.

— Unde?

— Pe stradă!

Mintosul îl înhaţă de guler cu amîndouă mîinile:

— Te pomeneşti că ai scăpat-o din vedere!

— Dar de unde, am urmărit-o pînă la ea acasă!

— Slavă domnului, că ai procedat şi tu o dată ca oamenii! a răsuflat Mintosul. Dar de unde ştii că aia era locuinţa ei?

— Doar am mai fost şi altădată pe acolo, s-a bîlbîit ruşinat părintelul.

— Şi acum să vă ţineţi gura! ne-a poruncit şeful. Am nevoie de linişte ca să pun la cale planul de acţiune.

S-a lăsat o linişte de mormînt în odaie. Eu şi cu Isai ne-am aciuat într-un colţ şi mai schimbam cîte o vorbă pe şoptite. Madam' Buba fuma ţigară de la ţigară, lăsînd să i se întrevadă puţin genunchiul prin deschizătura halatului. Nimeni nu se încumeta să tulbure meditaţia marelui om.

— Vom ataca în reprize! a început el să vorbească într-un tîrziu. Pe părinte o să-l lansăm la început. Isai a tresărit.

— Şi dacă trag în mine?

— Dacă trebuie să existe victime, şi nici o cauză măreaţă nu se cucereşte fără victime, e cît se poate de drept ca tu să te jertfeşti, Isai, am venit eu în sprijinul hotărîrii şefului.

— Şi de ce eu, mă rog? s-a opus în continuare părinţelul.

— Pentru că locul tău în rai e asigurat. Iar în acest sens, din punctul tău de vedere, ar fi o adevărată fericire să fii omorît.

— Dar am și eu păcatele mele, nu-i așa?

— Dacă te jertfești în numele umanității, o să ți se ierte.

Mintosul a izbit cu pumnul în masă, ne-a ordonat să tăcem din gură pînă ce ne expune tot planul și ne-a interzis să ridicăm vreo obiecție.

După care a urmat expunerea unui plan strategic de o asemenea anvergură încît îți venea să crezi că o să avem de înfruntat o armată cîtă frunză, cîtă iarbă...

— Ergo, trebuie să acționăm cu hotărîre și foarte prompt, ne-a spus în încheiere. Arma principală, atac prin surprindere. Îl dibuim pe dușman nepregătit moralmente și fizicește și îl obligăm în felul ăsta să ridice mîinile.

Isai care arăta ca un cîine bătut a mormăit:

— Și dacă totuși... surpriza eșuează?

— Dacă eșuează, trecem la arme.

— Albe sau de foc? am întrebat eu.

— Și albe și de foc!

Vocea părintelui s-a topit de tot:

— Și eu trebuie să merg în avangardă, nu-i așa?

— Chiar așa!

— O să mă lăsați fără frumosul ăsta. Pînă azi n-am mai cochetat cu nici un preot, a intervenit Madam' Buba.

— Dacă Isai se prăpădește în luptă te trimitem și pe tine la întoarcere pe tărîmurile paradisiace, a rînjit șeful meu la ea. Așa că dacă pe lumea asta n-o să se poată, cel puțin pe lumea cealaltă o să te bucuri de el, de vreme ce ți-e drag.

— Ce prietenos ești! i-a zîmbit fermecător Madam' Buba. Scumpul meu Didi, mă simt emoționată.

— Basta, răcni leul. E timpul să trecem la acțiune.

Pe cît de complexă fusese pregătirea asaltului, pe atît de simplă s-a dovedit operațiunea propriu-zisă. Numai ce a ajuns părintele Isai în fața noului apartament din „Patriarh-Eftimie" și a sunat la sonerie și ușa s-a deschis. În prag a părut frumoasa blondă. Chiar la sosire, Mintosul a avut impresia că nu venea în blocul cu pricina pentru prima oară, și parcă nici în apartament; iar cînd a dat cu ochii de «doamna cu revolverul» în „tête

a tête“ cum s-ar spune, iarăși a avut impresia că vede o persoană cunoscută, chiar prea cunoscută. Cum însă în clipele acelea, mintea lui era prea solicitată de ideea unui atac furtunos, nu s-a mai lăsat antrenat de amintiri și imediat s-a repezit la intrare.

— Sus mîinile! — a răsunat glasul lui ca o salvă de tun și fără să mai piardă vremea i-a pus femeii revolverul în piept. Înainte. Și pînă să izbutească să-și revină de pe urma șocului unui atac atît de neașteptat, blonda noastră, speriată de moarte, se și afla pe un divan, cu mîinile legate.

Între timp, noi, „Sfînta treime“ (Dumnezeu-tatăl, Mintosul; dumnezeu-fiul, eu; și sfîntul duh părintele Isai) am percheziționat cu minuțiozitate fiecare ungher din confortabila ei locuință.

— Sînt și alți bandiți pe aici în clipa de față, sau ești singură? și Dumnezeu-tatăl îi propti din nou revolverul în piept.

— Singurică! scînci ea de parcă se pregătea să-și dea duhul.

— Dacă ne înșeli...

— Jur.

— Onufri, întocmește procesul-verbal de percheziție și lista obiectelor compromițătoare descoperite! a ordonat comandantul șef ca un veritabil împuternicit oficial.

— La ordin, i-am răspuns supus. Se va întocmi un proces-verbal cît mai amănunțit.

— Iar tu, cățea blestemată, ridică-te în picioare și fă bine să ne răspunzi exact la întrebări, nu care cumva să încerci să ne induci în eroare! Să nu-ți faci iluzii că ți-ai putea tăinui acțiunile criminale, spioană murdară ce ești! Femeia s-a ridicat anevoie și abia atunci a reușit și Mintosul s-o vadă ca lumea la față. I s-a tăiat răsuflarea.

— Tu nu ești?... aproape răgușise... preoteasa?

— Eu sînt, bineînțeles... i-a răspuns ea prinzînd curaj. Dafina sau Nina Popadiina cum îmi spun prietenele.

Pe fața șefului meu au răsărit broboane de sudoare mari ca niște negi.

— Voi amîndoi, păziți pe dinafară să nu mă deranjeze cineva! a ordonat el din nou. O să conduc ancheta de unul singur.

Afară, m-a apucat un rîs nebun.

— Eşti în stare Isai, să ghiceşti de ce ne-a dat afară şeful? am vorbit eu încet. Părintelul nu-şi mai încăpea în piele de mulţumire că scăpase cu viaţă, aşa că îmi răspunse vesel:

— Mi-am dat seama că se cunosc.

— Tocmai în asta constă nenorocirea ei.

— Dar ea, nu-i atît de rea pe cît credeţi.

— Şeful nostru se poartă cumplit cu ai lui, mi-am continuat eu gîndul. Tu încă nu-i cunoşti trăsătura asta nobilă de caracter.

— Cred că am cunoscut-o deja în parte, îşi lovi părintelul cu două degete reverul sacoului.

— O să-i scoată sufletul, am spus eu trist astupîndu-mi urechile. N-am chef de ţipete sfîşietoare de femeie.

— Dar, de adevărat, nu e chiar aşa de rea, se străduia Isai din răsputeri să-şi apere prietena. De ce s-o lichideze?

— Aşa i-a fost scris.

— Cel puţin s-o dea pe mîna Justiţiei.

— Tatăl tău ceresc îi dă pe păcătoşi pe mîna Justiţiei, ai?

— La el e altceva, el e Dumnezeu.

— E clar, Isai, că încă nu ţi s-a copt dovleacul.

— De ce?

— Bine, dar Mintosul ce e?

— Un călău!

— Aşadar confratele tatălui tău ceresc. Aşa cum e Hristos în cer, aşa e Mintosul pe pămînt. Ţine minte Isai. Aici el hotărăşte de unul singur soarta păcătoşilor. O să vezi cu ochii tăi cum îi frînge gîtul ăla delicat numai cu două degete şi cum îi expediază sufleţelul în rai.

— Eu sînt totuşi convins că faptele o să-i dovedească nevinovăţia.

— Faptele, Isai, seamănă cu femeile frumoase: sînt deopotrivă credincioase şi trădătoare. Depinde de o serie întreagă de condiţii şi împrejurări. Ia uite ce am notat eu în jurnal, în privinţa asta: („F.M.: Un adevăr nedovedit e ca aurul îngropat, — n-are valoare. Fapt nu este decît adevărul dovedit. O minciună ingenioasă e tot fapt".)

— Și cum e cu putință așa ceva? a rămas preotul cu gura căscată de mirare.

— E cu putință, Isai, am reluat eu firul de convingere. De exemplu, e fapt real că te-ai culcat cu femeia asta, i-ai șoptit tot felul de murdării plăcute la ureche și ai sărutat-o?

— Dar nu i-am dorit răul!

— E fapt real că tot tu, îndrăgostitul galant, ne-ai condus pînă aici, i-ai pus pistolul în piept și i-ai legat mîinile, sortind-o, cu alte cuvinte, pieirii? Este?

— Doamne apără-ne!

— Și cum să te mai apere tatăl tău ceresc dacă te-ai băgat pînă în gît în păcatele lumești? Afară doar dacă n-o fi și el amestecat în matrapazlîcurile tale sfinte! Nu cumva contezi tocmai pe asta, mititelul meu țap bărbos?

Îmi făcea mare plăcere să-l „perpelesc puțin pe jăratic" pe acest „fiu a lui Satanail" care ținea cu tot dinadinsul să-i facă pe oameni să-l creadă un sfînt.

(F.M. „Un om cinstit nu-și ascunde păcatele. Un sfînt în viață e diavol curat").

Tocmai atunci s-a auzit zgomotul unui scaun răsturnat și am tăcut surprinși, ascuțindu-ne auzul să ne dăm seama de ce se întîmpla înăuntru.

Isai aștepta cu inima cît un purice acel țipăt sfîșietor pe care iubita lui trebuia să-l slobozească, zor-nevoie, înainte s-o pornească pe drumul fără întoarcere spre înălțimile cerești. Numai că geamătul premergător morții se încăpățîna să nu mai vină. În schimb a apărut în prag Mintosul cu fruntea plecată. Distrus și zguduit.

Papadiina cea blondă nu era nici criminală, nici diversionistă și nu avea nici o legătură cu centrele de spionaj.

— Și revolverul?

Era revolverul lui, cel care îi dispăruse pe vremea cînd încă mai era în serviciul Miliției.

— Afemeiatul! Îl uitase aici, în acea memorabilă seară cînd avusese fericirea să împartă culcușul cu această femeie seducătoare.

— Basta!

De-a lungul meandrelor Rositei veneau păstorii atraşi de peştele pe care îl prindeau cu nişte genţi pictate, în timp ce cu mîinile scoteau de prin rădăcinile copacilor de la mal raci de apă dulce. Multă apă s-a scurs pe sub sălciile Rositei. S-au ridicat alţi bărbaţi, au dezrădăcinat sălciile, au înălţat baraje gigantice, încît s-a pus şi rîul pe plîns. Din lacrimile lui s-a format o mare de apă dulce. Şi ca orice mare s-a revoltat şi asta şi din mînia ei s-a născut electricitate de s-au luminat satele şi tîrgurile şi s-au prelins ape noi în unde sclipitoare pe cărări pe care altădată mergeau caprele, alimentînd cu umezeala lor binecuvîntate grohotişuri şi poiene, de să nu-ţi vină să crezi şi să spui la tineri şi bătrîni! Porumbul s-a întrecut pe sine însuşi de trei ori, aşa încît din vechiul hăţiş au început să iasă pîini rumene ca luna plină.

Pînă şi coţofenele s-au pus pe sporovăit în limba lor de uimire, iar bufniţele cloncănind din pliscuri au început să cîrîie.

— Aşa să fie şi tot nu recunosc!

În Svatovcea şi-a făcut apariţia o baie publică cu căzi şi duşuri. La început nu se îmbăiau acolo decît învăţătorii şi preşedintele sfatului sătesc. S-a construit şi o sală mare de teatru, ca într-un oraş adevărat, unde se puteau viziona în fiecare duminică două filme noi de lung metraj. Cîndva lumea cădea în extaz în faţa unei biciclete banale, acum străzile nu mai fac faţă sutelor de Yawa, Ij-uri şi cîte şi mai cîte alte mărci de motociclete. A apărut şi primul Moskvici urmat repede de Wartburg şi Skoda. Pînă şi măgarii s-au pus pe răgete de atîta mirare, după care azvîrlind mînioşi din copite şi-au spus în graiul lor:

— Aşa să fie şi tot nu recunosc!

S-au schimbat toate, numai Mintosul a rămas acelaşi om rău. Cînd în cele din urmă a dat peste „femeia cu revolverul" şi s-a convins cu proprii săi ochi că nu era alta decît frumoasa Papadiina — amanta lui şi că revolverul era revolverul lui de serviciu pe care-l uitase el singur acasă la ea, Mintosul a fost copleşit de o adîncă tristeţe.

Era cît pe ce să-și mărturisească păţaniile. Dar gîndul la maiorul Petiu Gagovski și la zîmbetul ironic care i-ar fi înflorit pe faţă la auzul adevărului, îl făcu pe Mintosul să izbească cu pumnul în masă și să declare cu obișnuitul său glas gutural:

— Aşa să fie și tot nu recunosc!

Onufri a tras concluziile ridicînd mîna:

— Gloria sead rex! Glorie, îl proclam rege!

SFÎRȘIT

CUPRINS

Partea I

Intriga / 7
Începe duelul / 12
Scutierul zdrahonului / 18
Primele impresii / 34
Uneori marea e pînă la genunchi / 42
Muşte în dulceaţă / 47
Drum prin mărăcini / 55
Cazul american / 70
Pe marginea prăpastiei / 84
Sfîrşitul idilei de la Gorovo / 102

PARTEA A II-A

Derogări lirice de la biografia Mintosului / 118
Un moment remarcabil / 129
Incursiuni îndrăzneţe / 132
Omul este un miracol / 139
Contrapuncte / 144
Partizani / 150
Centrul de spionaj / 156

PARTEA A III-A

Onufri filozof / 168
Falsul doctor / 169
Gaz peste foc / 177
Unde dai şi unde crapă / 181
Nepotul preotului Miho, făcătorul de minuni / 189
Rock-and-roll / 208

PARTEA A IV-A

Ţigănuşul din En / 215
Pulsul vieţii / 224
Subiecte suspecte în En / 229

Bridgebelot / 234
Duelul / 241
Fără precedent / 248
Tensiune în creștere / 254

PARTEA A V-A

Noua ofensivă / 267
Zile decisive / 272
Madam' Buba intervine / 276
Mintosul Boev, redactor literar / 281
Spre Parnas / 301
Lirică modernă / 309
Deznodămîntul / 315
Fortissimo / 323

Lei 13,–

Reconstituind fapte petrecute în anii imediat următori eliberării Bulgariei, cunoscutul scriitor bulgar contemporan Ivan Arjentinski realizează, în Întîmplări neverosimile, un roman satiric de cea mai bună calitate.

Prin insolitul situațiilor, prin verva stilistică, prin ascuțimea și eficiența satirei, cartea lui Arjentinski este corespondentul bulgar al celebrelor romane ale lui Ilf și Petrov.